श्रीनामदेवाची आणि त्यांचे कुटुंबांतील
व समकालिन साधूंच्या
अभंगांची गाथा.

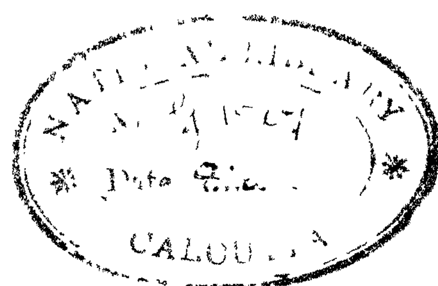
दिंडी.

पढा भक्तीचें रूप कळायाला ॥
नामदेवाच्या नित्य अभंगाला ॥
ज्ञान आधीं मग भक्ति असें पाहीं ॥
प्राप्त होतां ती मोक्ष अन्य नाहीं ॥ १ ॥

तुकाराम तात्या यांनीं
तत्वविवेचक ग्रंथप्रसारक मंडळीसाठीं
मुंबईत "तत्त्वविवेचक" छापखान्यांत छापून प्रसिद्ध केली.

इसवी सन १८९४.

किंमत ४ रुपये. १० आणे.

प्रस्तावना.

महिपतिबावा नामें प्रेमळ साधु व ग्रंथकार पुरुष महाराष्ट्र–देशाच्या संत-मालिकेंत नामांकित होऊन गेले; त्यांनीं भक्तविजय, भक्तलीलामृत, संतविजय, संत-लीलामृत, इत्यादि सुरस ग्रंथ लिहिले आहेत. त्यांत या महान् साधूचें चरित्र सविस्तर लिहिलें आहे. ह्यास्तव दुसरें स्वतंत्र चरित्र लिहावें अशी आवश्यकता आह्मांस दिसत नाहीं. परंतु कित्येकांस, ते ग्रंथ मुद्दाम वाचण्याची मेहनत घेण्याची इच्छा नसून, श्रीनामदेवाचें चरित्र संक्षिप्तरीत्या समजून घ्यावेंसें वाटेल ह्मणून तें या गाथेच्या आरंभीं छापिलें आहे.

वाल्मिकानीं शतकोटि रामायण केलें; त्याप्रमाणें श्रीनामदेवांनीं शतकोटि अभंग करण्याविषयीं देवापाशीं प्रतिज्ञा केली होती. परंतु त्यांपैकीं त्यांनीं ९४,९४,००,००० अभंग करून आपला देह ठेविला अशी कथा आहे. परंतु एवढे अभंग आतां उपलब्ध असलेले कोठें सांपडत नाहींत. फार श्रमानें जेवढे आमचे हातीं सांपडले तेवढे सर्व आह्मी या गाथेंत घेतले आहेत. याशिवाय आणखी दुसरे अभंग सांपडण्याचा संभव आहे; परंतु ते अभंग जरी प्राप्त झाले तरी या महान् भक्ताच्या अभंगांची संख्या पांच हजार अभंगांवर व्हावयाची नाहीं असें आह्मांस वाटतें.

श्रीतुकारामबावांच्या गाथेंत जशीं फार प्रयासानें अभंगाचीं प्रकरणें करून वाचकाच्या किंवा कथेकऱ्यांच्या सोईकरितां छापिलीं आहेत, त्याप्रमाणें या गाथेंतही अभंगाचीं प्रकरणें पाडिलीं आहेत. हा असा प्रयत्न पूर्वी कोणी श्रमाच्या भीतीमुळें केला नाहीं. हा आमचा प्रथमचाच यत्न आहे ह्मणून कांहीं ठिकाणीं अभंगांची द्विरुक्ति झाली असेल त्याची वाचकांनीं क्षमा करावी.

श्रीनामदेव महाराजांच्या अभंगाशिवाय त्यांच्या कुटुंबांतील मनुष्यांचे व त्यांची दासी जनाबाई व श्रीगुरु विसोबा खेचर, यांचे जेवढे अभंग सांपडले तेवढे या गाथेच्या शेवटीं छापिले आहेत. श्रीनामदेव महाराजांचे समकालिन भक्त गोरा-कुंभार, सावतामाळी, चोखामेळा वगैरे झाले त्यांचेही जेवढे अभंग सांपडले तेवढे या ग्रंथांत प्रसिद्ध केले आहेत. श्रीनिवृत्ति महाराज, श्रीज्ञानदेव, श्रीसोपान,

श्रीमुक्ताबाई व श्रीचांगदेव वगैरे श्रीनामदेव यांचे समकालिन जे सत्पुरुष झाले त्यांच्या अभंगांचा गाथा निराळाच छापण्याचा आमचा उद्देश आहे ह्मणून त्यांचे अभंग या ग्रंथांत छापिले नाहींत.

सारांश, हा गाथा सर्व मान्य व्हावा ह्मणून जेवढे आमच्यानें कष्ट घेववले आणि द्रव्य खर्चण्याचें आम्हांस जेवढें अगत्य पडलें तेवढें खर्च करण्यास आम्ही मागें पुढें पाहिलें नाहीं; ह्मणून अशी आशा करितों कीं साधुसंत व भक्तभाविक लोक हा ग्रंथ मान्य करून त्यास उदार आश्रय देतील.

श्री नामदेवाचें चरित्र.

श्री नामदेव हा पंढरपूरचा राहणारा दामशेटी नांवाचा शिंपी, (ह्यास चंद्रभागेंत वाहात येऊन सांपडलेला) याचा मुलगा. त्याची जन्मउत्पत्ति कबिराप्रमाणेंच शिंपल्यांतून झाली असें सांगतात. कबीर जसा शुकाचा अवतार तसाच हा उद्धवाचा अवतार ह्मणून ह्मणतात. याचें जन्म शालिवाहन शके १२०० मध्यें झालें होतें. याचा बाप दामशेटी, व त्याची बायको गोणाबाई. हीं उभयतां विठोबाचीं परम भक्त असत. त्याच वळणाप्रमाणें हाही मोठा भक्त निपजला.

दामशेटीचा नित्यनेम असा होता कीं, राउळांत जाऊन देवाची पूजा करावी; आणि देवास नैवेद्य समर्पण करून, तो घरीं घेऊन येऊन भोजन करावें. एकदां दामशेटी गांवास जाऊं लागला. जातांना तो नामदेवास सांगून गेला कीं, रोज देवळांत जात जा, व देवाची पूजा करून नैवेद्य समर्पण झाल्यावर मग घरीं येऊन भोजन करीत जा. इतकें सांगून तो परगांवीं गेला असतां त्याच दिवशीं नामदेव नैवेद्य घेऊन देवाच्या पूजेकरितां देवळांत गेला आणि पूजा झाल्यावर त्यानें नैवेद्य देवापुढें ठेविला; परंतु तो देव खात नाहीं असें पाहून यानें हात जोडून देवास विनंति केली. माझ्या बापानें आपणांस अर्पण केलेला नैवेद्य नित्य खात असून आज मी आणलेल्या नैवेद्याचा अंगीकार होत नाहीं याचें कारण काय? तर असें न करितां नैवेद्य स्वीकारावा. मी लेंकरानें आणिला ह्मणून अनादर करूं नये. तरी देव तो नैवेद्य ग्रहण करीत नाहीं, व कांहीं बोलत नाहीं असें पाहून, यास फारच वाईट वाटलें. मग हा देवास ह्मणाला, पांडुरंगा, जर आपण नैवेद्य खाणार नाहीं तर मी येथेंच प्राणत्याग करीन. असें ह्मणून देवापुढें मस्तक आपटणार तों विठ्ठलमूर्ति जेऊं लागली. त्यावरून यास आनंद झाला. व हा रिकामें ताट घेऊन घरीं आला.

हा घरीं येतांच आईनें पुसलें अरे, ताट रिकामें कां? नैवेद्य काय झाला? यानें देवानें खाल्ला ह्मणून सांगतांच ती त्याच्यावर संतापून ह्मणाली, मेल्या देव कधींचा नैवेद्य खातो. तूंच खाऊन देवाचें नांव लटकें सांगतोस. पण बाळा असें करूं नये. घरधनी आज इतकीं वर्षें झालीं नैवेद्य नेतात, पण देवानें तो एक दिवस

देखील खाल्ला नाहीं. नामदेव ह्मणाला, आई, तूं उगीच रागाऊं नको. खोटें वाटत असेल तर मजबरोबर देवळांत चल आणि प्रत्यक्ष पहा. त्यावरून हें पोर आहे, याच्या बोलण्यांत कांहीं अर्थ नाहीं, असें समजून याස जेऊं घालून तीहि जेवली.

असा क्रम आठ दाहा दिवस चालला असतां दामशेटी घरीं आला. येतांच त्यानें बायकोस पुसलें, नाम्या देवाच्या पूजेस नित्य जात होता कीं नाहीं? तिनें जात होता ह्मणून सांगितलें. पण मेला नैवेद्य काय करीत होता कोण जाणें. मी विचारलें असतां देवानें खाल्ला ह्मणून बोलला. तें त्याचें बोलणें मी कांहींच मनावर घेतलें नाहीं.

बायकोनें सांगितलेली गोष्ट ऐकून दामशेटीस प्रथम आश्चर्य वाटलें; परंतु नाम्या लबाड बोलायाचा नाहीं, ही त्याची पक्की खात्री होती, ह्मणून दुसऱ्या दिवशीं त्यानें देवळांत नैवेद्य घेऊन जाण्यास नामदेवास सांगितलें व आपण त्याच्यामागून गेला; कारण, देव नैवेद्य कसा खातो हें त्याच्या मनांत पाहवयाचें होतें. बापानें सांगितल्याप्रमाणें नामदेव देवळांत गेला. पूजा करून नैवेद्य ग्रहण करा ह्मणून नामदेव ह्मणूं लागला; परंतु देव त्या दिवशीं नैवेद्य खाईना. तेव्हां नामदेव बोलला कां, नैवेद्य खावयाचा आहे कीं नाहीं? कीं पहिल्या दिवसासारखें करूं? त्यावरून देवानें नैवेद्य भक्षण केला व तो स्वतः दामशेटीनें पाहिला. सारांश नामदेव हा कोणी सामन्य पुरुष नव्हे, असें त्या दिवसापासून दामशेटी समजूं लागला. व त्याचेयोगानें त्यास व त्याच्या बायकोस कांहीं दिवसांनीं देवाची प्रत्यक्षता झाली.

एकदां नामदेव चंद्रभागेवर स्नानास गेला असतां त्याच्या मनांत कविता करावी असें येऊन त्यानें एकदम शतकोटि काव्याच्या संकल्पाचें उदक सोडिलें. तेव्हां देवानें त्यास ह्मटलें तूं हा अघटित संकल्प आतां कोणत्या रीतीनें सिद्धीस नेणार? नामदेव बोलला संकल्प करून तर चुकलों आहें. आतां सिद्धीस नेणें तुजकडे आहे.

कांहीं दिवसांनीं नामदेवाचें लग्न झालें. व त्यास एका पाठीमागें एक, नारायण, महादेव, गोविंदा आणि विठोबा असे चार पुत्र झाले. पुढें त्यांचींही लग्नें झालीं. व लाडाई, गोडाई, येसाई आणि साकराई अशा याच्या चौघी सुना, नाऊबाई बहीण व निंबाई त्याची मुलगी येणेंप्रमाणें मनुष्यांची

व्यवस्था पाहून देव नामदेवास बोलला. तूं व तुझी बायको राजाई, तुझा बाप व तुझी आई गोणाई, तुझे चौघे मुलगे व त्यांच्या चौघी बायका आणि तुझी बहीण व मुलगी मिळून एकंदर मनुष्यें चौदा. याशिवाय थोडीबहुत तुझी कुणबीण जनी. या सर्वांनीं शतकोटिकाव्य तडीस लावावें. सर्वत्रांस स्फूर्ति देणें व अभंग लिहिणें तें मजकडे लागलें. याप्रमाणें आज्ञा होतांच सर्वांनीं काव्यरचनेस आरंभ केला.

नामदेव व त्याच्या घरचीं इतर मनुष्यें यांनीं जी कविता केली तिचें नांव अभंग असें पडलें. याच्या पूर्वी अभंग हें पद्य मुळींच कोणास ठाऊक नव्हतें. ह्मणून अभंगपद्याचा मूळ आचार्य नामदेवच ह्मटला पाहिजे. आतां अभंग हें पद्य पाहूं गेलें तर तें साडेतीन चरणी कित्येक ओंव्यांचा एकत्र समुदाय ह्मणण्यास चिंता नाहीं. म्हणण्याची चाल मात्र निराळी. मग त्यांतूनच दुसऱ्या तऱ्हा निघाल्या. याविषयींचें उदाहरण ह्या खालच्या दोन ओंव्या पहा.—

कृष्णा राहेंरे ऊगला ॥ नाहितर सांगेन त्या बागुला ॥ घुसळणाशीं उशीर झाला ॥ रवी सोड गोविंदा ॥ १ ॥ पहिला बागुल बोलती ऐसा ॥ नाम जयास म्हणती मासा ॥ शंख वधोनी सहसा ॥ चारी वेद आणिले ॥ २ ॥ इ० ओंव्या अक्का.

पुढें नामदेवानें या साडेतीन चरणांचीं दोन अर्धे करून व म्हणण्याची चाल बदलून ज्या कित्येक ओंव्या एकत्र केल्या व शेवटीं नांव घातलें त्याचें नांव अभंग झालें. तेंच खालीं पहा.—

कृष्णा राहेंरे ऊगला नाहितर सांगेन त्या बागुला ॥ घुसळणाशीं उशीर झाला रवी सोड गोविंदा ॥ १ ॥ पहिला बागुल बोलती ऐसा नामजयास म्हणती मासा ॥ शंख वधोनी सहसा चारी वेद आणिले ॥ २ ॥ इत्यादि.

वरील अभंगांतील एकेका कडव्यांत छत्तीसपर्यंत सुमारें अक्षरें असल्याकारणानें याहून अभंगाचें कडवें नामदेवानें संक्षिप्त केलें व त्यास आधार ज्ञानेश्वरींतील साडेतीन चरणी ओंवीचा घेतला. ज्ञानेश्वरीच्या पहिल्या अध्यायांतील आरंभीची ओंवी, खालीं लिहिली आहे ती पहा.—

ओं नमोजी आद्या ॥ वेदप्रतिपाद्या ॥ जयस्वसंवेद्या ॥ आत्मरूपा ॥ १ ॥

याचीं दोन अर्धे केल्यास याप्रमाणें एक अभंगाचें कडवें होतें.—

ओं नमोजी आद्या वेदप्रतिपाद्या ॥ जयस्वसंवेद्या आत्मरूपा ॥ १ ॥

यास उदाहरण अन्यग्रंथांतील आहे. तें येणेंप्रमाणें.—अध्यात्मरामायण, अयोध्याकांड, अभंग १९ वा.—

राघव सद्गुणी बैसे राज्यासनीं ॥ कैकेयी ऐकोनी सुखावली ॥ १ ॥ बोले मग तीशीं कायगे जल्पसी ॥ अन्यथा अपैसी महानष्टे ॥ २ ॥ श्रीरघुनंदन माझा प्राण पूर्ण ॥ भय त्यापासून कदां नोहे ॥ ३ ॥ सुखस्थानीं कैसें भय सूचवीशी ॥ न बोले वाणीशीं पुन्हा ऐसें ॥ ४ ॥ सकळां पैं प्रीय मज रघुराय ॥ द्वैत ना तें भय मुळीं तेथें ॥ ५ ॥ हंसदास ह्मणे दासीलागीं तिनें ॥ गौरविलें धनें मग बहु ॥ ६ ॥

वर जी ज्ञानेश्वरींतील ओंवी लिहिली आहे तींत पुढें नामदेवानें असें केलें कीं, पहिल्या दोन चरणांत क्रमानेंच—आद्या आणि प्रतिपाद्या, अशा असलेल्या यमकांतून, आद्या या ठिकाणीं दुसरीं अक्षरें आलीं तरी चिंता नाहीं. प्रतिपाद्या एवढें मात्र कायम ठेविलें. आणि तिसऱ्या चरणांतील—स्वसंवेद्या—हें ओंवींतील मूळ यमक त्याचा तिसरा व चौथा चरण मिळवून अभंगांतील कडव्याचें दुसरें अर्ध करतांनां अनुप्रास केला आहे. याविषयीं खालीं लिहिलेला अभंग पहा.—

माझे मनोरथ पूर्ण कीजे देवा ॥ केशवा माधवा नारायणा ॥ १ ॥ नाहीं नाहीं मज आणीक सोयरा ॥ न करीं अव्हेरा पांडुरंगा ॥ २ ॥ अनाथाचा नाथ होशी तूं दयाळ ॥ किती वेळोवेळ प्रार्थूं आतां ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे जीव होतो कासावीस ॥ केली तुझी आस आतां तरी ॥ ४ ॥

आम्हीं वरती सांगितलेली गोष्ट, या अभंगावरून वाचकांच्या स्पष्ट ध्यानांत येईल. ती अशी कीं, मनोरथ, आणि देवा, मज आणि सोयरा, नाथ आणि दयाळ, तसाच जीव आणि कासावीस, यांचें यमक साम्य नाहीं. मात्र पहिल्या अर्धांतील यमकाचा दुसऱ्या अर्धांतील अनुप्रासाशीं मेळ ठेवून नामदेवानें धडाका काम चालविलें आहे. ज्ञानेश्वरीची ओंवी जी वर लिहिली आहे तींत तीन चरणांचीं नेमकीं साहा साहा अक्षरें असून चौथ्या चरणाचीं चार मिळून एकंदर अक्षरें बेवीस आहेत. याचीं दोन अर्धे करतांना पहिल्या अर्धाचीं अक्षरें बारा, व दुसऱ्याचीं दाहा होऊन अभंगाचें कडवें सिद्ध होतें. या आमच्या म्हणण्यास वर लिहिलेल्या नामदेवाच्या अभंगाशीं मेळ आहे कीं नाहीं तो पहा. सारांश अभंगाचीं कडवीं ओंवींतून मूळ निघालीं हें सांगण्यास जो आम्हीं येथें आरंभ केला होता त्याची सिद्धता झाली.

यापुढें नामदेवानें प्रत्येक कडव्याच्या अर्धांत अक्षरें आठ आठ किंवा क्वचित् एकाद्यांत नऊ अथवा दाहा यावींत अशी अभंगाची एक नवी तऱ्हा काढिली. तिचें उदाहरण हें खालीं लिहिलें आहे तें पाहा.—

हेंचि देवाशीं मागत ॥ चरण सेवा अखंडित ॥ १ ॥ वास द्यावा पंढरीचा ॥ सदा संग हरिदासांचा ॥ २ ॥ ~~नामा~~ म्हणे कमळापति ॥ हेंचि द्यावें पुढती पुढती ॥ ३ ॥

देह जावो अथवा राहो ॥ पांडुरंगीं माझा भावो ॥ १ ॥ चरण न सोडीं सर्वथा ॥ आण तुझी पंढरिनाथा ॥ २ ॥ वदनीं तुझें मंगळनाम ॥ हृदयीं अखंडित प्रेम ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे केशवराजा ॥ केला पण चालवी माझा ॥ ४ ॥

या चालींत दुसरी तऱ्हा आहे ती येणेंप्रमाणें:—

भावबळें विष्णुदास ॥ नाहीं नाश पावत ॥ १ ॥ योग भाग्यें घरा येती ॥ सर्व शक्ति चालत ॥ २ ॥ पित्यार्जें जें काय धन ॥ पुत्रा कोण वंचील ॥ ३ ॥ तुका म्हणे कडे बैसों ॥ तेणें असों निर्भय ॥ ४ ॥

यांतीलच तिसरी तऱ्हा अशी कीं, कधीं कधीं पहिल्या अर्धाचीं अक्षरें सहा असायाचीं. उदाहरण.—

नम्र झाला भूतां ॥ तेणें कोंडिलें अनंता ॥ १ ॥ हेंचि शूरत्वाचें अंग ॥ हरी आणिला श्रीरंग ॥ २ ॥ अवघा झाला पण ॥ लवण सकळां कारण ॥ ३ ॥ तुका ह्मणे पाणी ॥ पातळपणें तळ हाणी ॥ ४ ॥

याप्रमाणें नामदेवानें काढिलेल्या अभंगांच्या प्रकारांचें प्रतीक घेऊन त्याच्या चौदा माणसांनीं व त्यानें मिळून एकंदर पंचाणव कोटि अभंग लिहिले; व बाकीचे पुढें तुकारामानें पुरे केले, अशी लोकांत प्रख्याति आहे.

नामदेवाच्या अभंगाचे प्रकार दोन आहेत. ह्मणजे त्याचे कित्येक अभंग गुरूपसत्तीपूर्वींचे आहेत, व कित्येक गुरूपसत्तीनंतरचे आहेत. उदाहरणें क्रमानेंच खालीं दिलीं आहेत तीं पहा.—

सर्व सुख आहे भीवरेचे तीरीं ॥ आमुची पंढरी कामधेनू ॥ १ ॥ प्रेमामृत दुभे सदां संतजनां ॥ वोसंडत पान्हा नित्य नवा ॥ २ ॥ धर्म अर्थ काम मोक्ष चारी स्तन ॥ दोहोणार धन्य पुंडलिक ॥ ३ ॥ भक्तीचें मेळवण भावचेनि बळें ॥ देखोनियां बोले अधिकाधिक ॥ ४ ॥ जियेचें दुभतें नित्य नवें वाढे ॥ पंढरी पाहूडे पूर्व पुण्यें ॥ ५ ॥ भाग्यवंत नामा तें क्षीर लाधला ॥ प्रेमें वोसंडला गर्जे नामें ॥ ६ ॥

माझें मज कळे माझें मज कळे ॥ माझें मज कळे प्रेमसुख ॥ १ ॥ न करी तुझें ध्यान नलगे ब्रह्मज्ञान ॥ माझी आहे खूण वेगळीच ॥ २ ॥ न करी तुझी स्तुति न वाखाणीं कीर्ती ॥ धरिली ते युक्ति वेगळीच ॥ ३ ॥ न करी काया क्लेश इंद्रियां निरोधू ॥ मज आहे बोधू वेगळाची ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे नाम गाईन निर्विकल्प ॥ येशी आपेंआप गिवसींन ॥ ५ ॥

येथें गुरूपसत्तीनंतरचे अभंग सांगण्यापूर्वीं, आधीं याला गुरूस शरण जाण्यास निमित्त काय झालें तें सागणें आवश्यक आहे, यास्तव अगोदर तें सांगतों. मागें आह्मीं गोराकुंभाराचें चरित्र लिहितांना असें सांगितलें आहे कीं, गोराकुंभारानें याच्या डोईवर थापटणें मारिलें असतां सर्व संतांदेखत हा झालेला अपमान यास सहन झाला नाहीं. ह्मणून हा रागारागानें तेथून उठून गेला. त्यापुढील गोष्ट अशी कीं, हा तेथून निघाला तो नीट देवळांत आला. आणि मोठ्यानें गळा काढून देवासमोर रडत बसला. तेव्हां देव यास प्रत्यक्ष होऊन व याचा अभिप्राय जाणला असतांही बुध्या न जाणल्यासारखा दाखवून बोलला. नाम्या, अरे रडतोस कां? झालें काय? तेव्हां नामा बोलला, आजपर्यंत आपली सेवा केली, तिचें फळहीं मला मिळालें, तें कोणतें पुसाल तर सर्व संतमंडळीनें मला कच्चा ठरविलें, त्याअर्थीं आतां मी येतों. लोभ आहे तसा मात्र असूंद्यावा. इतकें बोलून पुनः मोठ्यानें रडूं लागला. देवास या गोष्टीचें आश्चर्य होऊन त्यानें पुसलें, अरे तूं येतों ह्मणून निरोप मागितलास त्यास तूं जाणार कोठें? नामदेव ह्मणाला मी जीव देणार! देव बोलला शाबास नाम्या. वाः!! अरे तूं इतका मूर्ख आहेस असें मला ठाऊक नव्हतें. अरे पहा, भाषण तर असलें करतोस. आणि कच्चा ह्मटलें त्याचा खेद मानून रडत बसतोस, तेव्हां तुला काय ह्मणावें? परंतु मी तुला खरेंच सांगतों. संत ह्मणाले तें खोटें नाहीं. तूं कच्चाच होय. यांत अगदीं संशय नाहीं. तुला वाटत असेल मी तुजबरोबर गोष्टी सांगतों तसाच जेवतों, पण हें खरें नाहीं; कारण, माझें

खरें स्वरूप तें याहून अगदीं निराळें आहे, व तें श्रीगुरूस शरण गेल्याशिवाय कळायाचेंही नाहीं. याप्रमाणें देवाचें निर्भीड भाषण ऐकून नामदेव वचकला, आणि शुद्धीवर येऊन ह्मणाला, महाराज, आपण ह्मणतां त्याअर्थी मी कच्चा असेन; परंतु आतां गुरु कोणता पाहूं? त्रैलोक्य गुरु जे आपण त्या आपणच मजवर कृपा करावी. देवानें सांगितलें तसें होणें अशक्य आहे. यास्तव तूं बार्शिस आणि तेथें विसोबा खेचर आहे, त्यास शरणहो ह्मणजे तुझें कार्य जा, सिद्ध होईल.

नंतर देवाची आज्ञा घेऊन नामदेव त्याच पावलीं घरीं न जातां निघाला तो बार्शीस आला. गांवांत गेल्यावर त्यानें कोणाएकास विसोबा खेचर कोठें राहतात ह्मणून पुसिलें. त्यानें त्या महादेवाच्या देवळांत जा ह्मणून सांगतांच हा तेथें गेला, व पाहूं लागला तों तो अगदीं ह्मातारा असून लोळत पडला आहे. शिवाय त्याचे पाय महादेवाच्या पिंडीवर पडले आहेत. हें पाहून नामदेवास शंका आली कीं, माझ्यासारख्यास हा असला गुरु. अस्तु. दैव आपुलें. देवानेंच पाठविलें, त्याअर्थीं आंत गेलें पाहिजे. नंतर आंत जाऊन ह्मणाला, अहो महाराज, उठून नीट बसा, व पिंडीवर आपले पाय पडले आहेत ते आटपून घ्या. विसोबा ह्मणाला, बाबारे, मी ह्मातारा असल्यामुळें मला शक्ति नाहीं; यास्तव तूंच ते उचलून एकीकडे ठेव. नामदेवानें तसें करतांच पाहतो तों पुन्हा त्याच्या पायाखालीं दुसरें शिवलिंग आहे. मग पुन्हा नामदेवानें पाय उचलले व ते तिसरीकडे ठेविले. तरी पुन्हा पायांखालीं तिसरें शिवलिंग आहेच. असें पाहून नामदेव विस्मित झाला; आणि देवानें ज्याकडे मला पाठविलें तोच हा योग्य पुरुष होय, असें पूर्णपणें समजून त्याच्या चरणांवर मस्तक ठेविला.

विसोबा खेचर डोळे उघडून व यास नमस्कार करीत आहे असें पाहून ह्मणाला अरे तूं कोण आहेस? मला नमस्कार करितोस याचें कारण काय? नामदेव हात जोडून ह्मणाला महाराज, मला नामा ह्मणतात व मी पंढरपुरचा राहणारा असून देवानें मला आपणांकडे पाठविलें आहे. विसोबा ह्मणाला, बरें तर सेवा करीत जवळ राहा. ह्मणजे ज्या उद्देशानें देवानें मजकडे पाठविलें आहे, तो तुझा उद्देश सिद्धीस जाईल. यावरून नामदेव हर्ष पावून कितीएक महिने त्याजवळ सेवा करीत राहिला असतां श्रवण, मनन, व निदिध्यासन यांच्या योगानें पूर्ण ब्रह्मविद्या पावला.

याचप्रमाणें आणखी कांहीं महिने यानें तेथें राहून सेवा केल्यावर, खेचरानें यास पूर्ण आशीर्वाद देऊन पंढरीस जाण्याची आज्ञा दिली. तेव्हां हा तेथून निघाला; व निघतांना त्यानें बहुतांप्रकारें गुरूचें स्तवन केलें. आणि मागील पायीं पंढरीचा मार्ग धरिला. पहिल्या मुक्कामास येऊन एका धर्मशाळेंत त्यास त्याच्या ओळखिच्या एका मनुष्याची गांठ पडली. त्यानें यास ओळखून विचारिलें, कां नामशेट, इकडे कोणीकडे गेलां होतां? यानें उत्तर केलें बार्शीस गुरुदर्शनार्थ गेलों होतों. तेव्हां तो ह्मणाला अहो, देव तुमच्याशीं बोलतो, तुमच्या हातें जेवतो, व तुमच्यावर त्याची पूर्ण कृपा, त्याचप्रमाणें तुमचाही त्याच्या चरणीं दृढभाव, असें असतां गुरुदर्शनास गेलों होतों म्हणतां, तेव्हां त्या त्रैलोक्यगुरूहून थोर असा तुह्मांस आणखीही कोणी गुरु आहे काय? मला वाटतें तुमची पहिली निष्ठा अगदीं बदलली व अलीकडे तुह्मांस कांहीं तरी भ्रम झाला आहे. त्यावर नामदेव ह्मणाला अहो ऐका.—

अभंग.

पाषाणाचा देव बोलेच ना कधीं ॥ हरी भवव्याधि केवी घडो ॥ १ ॥ दगडाची मूर्ति मानिला ईश्वर ॥ परी तो साचार देव भिन्न ॥ २ ॥ दगडाचा देव इच्छा पुरवीत ॥ तरी कां भंगत अघातानें ॥ ३ ॥ पाषाण देवाची करिती जे भक्ति ॥ सर्वस्वा मूकती मूढपणें ॥ ४ ॥ प्रस्तराचा देव बोलत भक्तातें ॥ सांगते ऐकते मूर्ख दोघे ॥ ५ ॥ ऐशाचें महात्म्य जे कां वर्णिताती ॥ आणि ह्मणविती तेणें भक्त ॥ ६ ॥ परंतु ते जन पामर जाणावे ॥ त्याचे ना ऐकावे बोल कांहीं ॥ ७ ॥ धोंडा घडोनिया देव त्याचा केला ॥ आदरें पूजिला वर्षें बहु ॥ ८ ॥ तरी तो उतराई होय केव्हां काई ॥ बरवें हृदयीं विचारा हें ॥ ९ ॥ धोंडा पाण्यावीण नाहीं देव कोठें ॥ होतां सान मोठें तीर्थ क्षेत्र ॥ १० ॥ द्वादशीचे गांवीं जाहला उपदेश ॥ देवावीण ओस स्थळ नाहीं ॥ ११ ॥ तो देव नामया हृदयीं दाविला ॥ खेचरानें केला उपकारु हा ॥ १२ ॥

याप्रमाणें नामदेवाचें भाषण ऐकून त्या ओळखीच्या मनुष्यास विलक्षण चमत्कार वाटला. आणि तो पुनः त्यास ह्मणाला अहो, पण देवानें तुमच्या हातचा नैवेद्य खाल्ला वगैरे ज्या गोष्टी आह्मीं ऐकिल्या व तुमचाही त्या योगानें लौकीक

वाटला त्या सर्व खोट्याच कीं काय? नामदेव ह्मणाला, बाबारे त्या सर्व खोट्या नाहींत व खऱ्याही नाहींत. तो कांहींएक भावनेचा विलक्षण प्रकार आहे. ऐकणारा ह्मणाला हें तुमचें बोलणेंच मला उमजलें नाहीं; यास्तव खऱ्या कशा नाहींत व खोट्याही कशा नाहींत याचें मनांत बिंबेल असें स्पष्टीकरण करा. नामदेव बोलला ऐका. कानांत कधीं कधीं घांट वाजते हें तुह्मांस कधीं अनुभवास आलें आहे काय? ऐकणारा ह्मणाला होय. बरें तर तो घंटानाद खरा कीं खोटा? खरा ह्मणाल तर प्रत्यक्ष घांट वाजतां दिसत नाहीं. खोटा ह्मणाल तर नाद ऐकूं येतो, ह्मणून त्याच्या अनुभवाची प्रतीति संशयरहित आहे. यास्तव जसें हें तसेंच तें. इतकें ऐकून तो मनुष्य निरुत्तर झाला. व पहांटेस आपल्या मार्गास लागला. इकडे नामदेव निघाला तो पंढरीस येऊन पोहोंचला.

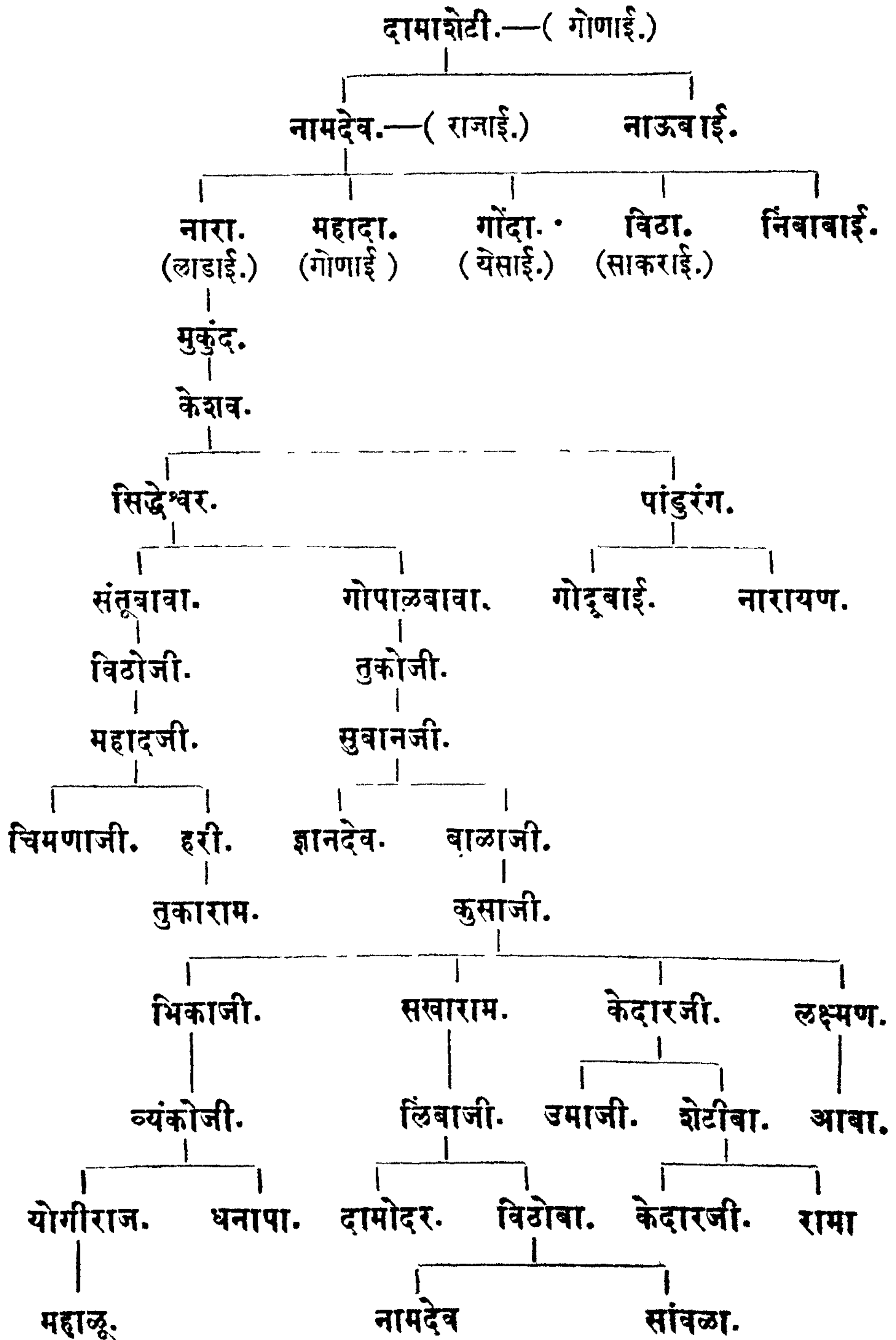
दुसऱ्या दिवशीं नामदेव स्नान करून देवाच्या पूजेसाठीं देवळांत गेला. परंतु त्याची भावना पूर्वींच्याहून आतां अगदीं निराळी होती. ह्मणजे पूर्वीं देवास जसा परिच्छिन्न बुद्धीनें पहात होता तसें यावेळेस त्याचें पाहणें नव्हतें तर सर्वत्र अवघा एक देवच असें याचें पहाणें होतें. येथें शंका अशी होईल कीं, जर असेंच होतें तर देवळांत जाण्याचें कारण काय? तर असें आहे, "पूर्वीं ज्याचें दास्य केलें, त्याचें स्वामित्व प्राप्त झालें, पुढें त्याचें महत्व रक्षिलें, तरी तें थोरपणचि" ह्मणून या दास बोधांतील वचनाप्रमाणें पाहातां नामदेवाचें करणें अनुचित असें म्हणतां येत नाहीं. नंतर नामदेवानें देवापुढें कीर्तन केलें त्यांत आरंभीं अभंग म्हटला तो येणेंप्रमाणें.—

नाचूं कीर्तनाचे रंगीं ॥ ज्ञानदीप लाऊं जगीं ॥ १ ॥ सर्व सांडुनी माझाई ॥ वाचे विठ्ठल रखुमाबाई ॥ २ ॥ परेहून परतें वर ॥ तेथें राहूं निरंतर ॥ ३ ॥ सर्वांचें जें अधिष्ठान ॥ तेंचि माझें रूप पूर्ण ॥ ४ ॥ अवघी सत्ता आली हाता ॥ नामयाचा खेचरि दाता ॥ ५ ॥

पुढें नामदेवानें कीर्तन केलें त्यांत इतका रंग भरला कीं, असा पूर्वीं त्याच्या कीर्तनांत कधींच भरला नव्हता. सारांश, याचें हें कीर्तन ऐकून, संतमंडळीस पराकाष्ठेचा आनंद झाला, व सर्वांनीं याची वाहवा केली. भक्तविजयाच्या चौथ्या अध्यायांत याच्या चमत्काराच्या वगैरे गोष्टी अनेक आहेत; परंतु त्या समग्र येथें आम्हांस घेतां येत नाहींत. तथापि ज्यास त्या पाहण्याची इच्छा असेल त्यांनीं तो अध्याय पाहावा.

नामदेवाचे अभंग अगदीं साधे व प्रेमळ आहेत. याची समाधि पंढरपूर येथें देवाच्या महाद्वाराजवळ शके १२६८ मध्यें झाली. व त्यास्थळीं जी हल्लीं चढतांना पाहिली पायरी लागते तिला नामदेवाची पायरी अशी प्रसिद्धिही आहे. वारकरी लोक देवाची पायरी नाम—होय, असा अर्थ करून तो लोकांस भक्तिपुरःसर सांगात असतात. याप्रमाणें गुरूपसत्तीनंतरचे अभंग आम्हीं येथें सांगून हें चरित्र पुरें केलें आहे.

नामदेवाची वंशावळी.

दामाशेटी.—(गोणाई.)
नामदेव.—(राजाई.)
नाऊबाई.
नारा. (लाडाई.)
महादा. (गोणाई)
गोंदा. (येसाई.)
विठा. (साकराई.)
निंबाबाई.
मुकुंद.
केशव.
सिद्धेश्वर.
पांडुरंग.
संतूबावा.
गोपाळबावा.
गोदूबाई.
नारायण.
विठोजी.
तुकोजी.
महादजी.
सुबानजी.
चिमणाजी.
हरी.
ज्ञानदेव.
बाळाजी.
तुकाराम.
कुसाजी.
भिकाजी.
सखाराम.
केदारजी.
लक्ष्मण.
व्यंकोजी.
लिंबाजी.
उमाजी.
शेटीबा.
आबा.
योगीराज.
धनापा.
दामोदर.
विठोबा.
केदारजी.
रामा
महाळू.
नामदेव
सांवळा.

श्रीनामदेव बाबा व त्यांच्या समकालीन साधूंच्या अभंगांच्या गाथेची

अनुक्रमणिका.

नारा.

विठा.

जनाबाई.

अभंग नंबर.

राजाई.

अभंग नंबर.

गोंदा.

विठा.

जनाबाई.

7*

राजाई.

नारा.

विठा.

विठा.

जनाबाई.

सेनान्हावी.

भ.

नारा.

विठा.

जनाबाई.

गोराकुंभार.

य.

महादा.

पिंडा.

अभंग नंबर.

विसोबाखेचर.

सांवतामाळी.

गोराकुंभार.

सेनान्हावी.

ह.

अभंग नंबर.

नामदेव यांचे गाथेंतील प्रकर्णांची अनुक्रमणिका.

नामदेवस्तुति.

मोरोपंतकृत.

आर्या.

श्री नारदमुनिचें जें सुमहद्व्रत तेंचि नामदेवाचें ॥ यानें प्रसिद्ध केलें विठ्ठल हें भव्य नाम देवाचें ॥ १ ॥ शतकोटी अभंग मुखें कवि सत्तम हा सुखें वदे वाहे ॥ पूजा न आठवूं दे लक्ष्मीचीही सुखें व देवा हे ॥ २ ॥ भक्ति प्रताप लोकीं अत्यद्भुत याचि नामदेवाचा ॥ परमप्रिय भक्तसखा कीं आह्मां आप्त कामदेवाचा ॥ ३ ॥ बाळपणींच ह्मणे हा नामा श्रीविठ्ठलास जेव कसा ॥ देव कसा उतरे जो सांचा होतो स्वयेंचि सेवकसा ॥ ४ ॥ तो शुद्ध नामयाच्या जो गातो आदरें अभंगातें ॥ जें पातक जड इतरां श्रीगंगेच्या तसें न भंगातें ॥ ५ ॥ परमेश्वरप्रसादें भक्तीं अत्यद्भुता वसे शुचिता ॥ रुचिताप हरी तीनहि न तदुक्ति ब्राह्मणासि कां उचिता ॥ ६ ॥ किंबहुना नाम्याची भक्ता दासी जनी तिची वाणी ॥ खाणी पातक आणी तरिच खळाच्याहि लोचनीं पाणी ॥ ७ ॥ ज्ञानेश्वर ने तीर्था विरहें चिंता अनामया लागे ॥ प्रभु साधु श्रीस ह्मणे मम मन विसरे न नामयाला गे ॥ ८ ॥ उद्धव अक्रूर प्रिय भक्त श्रुत देव बहु असे कोटि ॥ परि याचि नामदेवीं प्रीतिच रम बालकीं तसी मोठी ॥ ९ ॥ निर्जळ देशीं भरला अड घेतां स्मरुनि आळ या तृषितें ॥ प्रभुनें तेंवि जपावें भक्तास जसें कृषिवळें कृषितें ॥ १० ॥ उठवी यवन प्रतिहता धेनु श्रीनामदेव मग तो बा ॥ निजकर्णे पिळूनि ह्मणे अति पश्चात्ताप पापनग तोबा ॥ ११ ॥ झाला हा गुप्त महा-द्वारीं जी प्रथम पायरी तींत ॥ घालिति जडाहि याचे आपुलिया सदय पाय रीतींत ॥ १२ ॥ नकरी जपोनि आंगें बळकट घालूनी काय कच्छ पर ॥ त्या नामदेवजीचें श्रीविठ्ठल विश्वनायक छपर ॥ १३ ॥ एक जनी हरिभक्ता सिंप्याची हरि हरी ह्मणे बटिक ॥ तीस दळाया लागे भगवान् वदतील साधु कां लटिक ॥ १४ ॥ प्रभुते तसेंचि संत स्तविती सप्रेम नामदेवास ॥ त्यासि मयूर ह्मणे या स्वप्रेमाचाचि लेश देवास ॥ १५ ॥

कबीरकृत.

दोहे.

सुरतकी सुई नुरतका धागा । नामदेव सीवे हरजीका बागा । ब्राह्मण भगतों आदों बैर । ज्याय पुकारत मारे शोर ॥ ध्रु० ॥ पादशाहा तुम बडे नरीस । मुनियां बिघडा सारा देस । दो छमेदार दिये पठाय । नामदेवकों ल्याओ बुलाय ॥ १ ॥ दिखलावो नामा तेरा हरी बिठला । नामा सुलतानी बादला । कहां तेरा गोविंद कहां तेरा राम । छोडदे तेरा राम जपों रहिमान ॥ २ ॥ पादशाहाजी हमसें जात कभी नही । हिंदु तुरक क्या पीर कही । थाने परसें ल्याई गाई । ले बांधी पिलखानें माही ॥ ३ ॥ आनले गाई बहाले छुरी । हिंदु मुसलमान बैठे फेरी । मुवा मुडदा जियाय दे मोहे । नहितो गडदन मारत तोहे ॥ ४ ॥ पादशहाजी ऐसा कभी नही होय । मुवामुडदा जियावे नही कोय । औट घडिकी आवद जो करे । नामदेवकी माता बिलखी फिरे ॥ ५ ॥ छोड दे पुता राम नाम भायी । जपो खुदा ना तो मार्‍या जायी । मै तेरा पुत न तू मेरी माय । पिंडपडे तब ध्यान न जाय ॥ ६ ॥ गंगा जमुना उलटी बहे। तोभी नामदेव हरनाम कहता रहे । उठकर पादशाहा हुये रिसाय । मस्त हत्ति तहां दिया झुकाय ॥ ७ ॥ हत्ती करे जब छोडकी मोट । नामाजी उबरे हरजीकी वोंट । पांवो बेडी हातों ताल । नामदेव गावे गोपाल ॥ ८ ॥ गाई मारी हुई तीन घडी । अबहु न आये त्रिभुवन हरी । बखत न बाज्या बाजिया । गरुड चेढे गोबिंद्र आयीया ॥ ९ ॥ लाल कसिदा हिरे जोडी । नामदेव उपर पाखर पडी । नामदेव उठे हरिचरण लय लाय । उठे वचुबा चुंबे गाय ॥ १० ॥ उठकर पादशहा महलमें जाय । महलमें पेखे लागी लाय । बिबियां पुकारे आलापु दिये । छोडदे नामदेवहो तेरी गाय ॥ ११ ॥ काढो कफनी पेनो गले माला । हिंदु मुसलमान बैठे शाला । पादशाहा नामदेव झगरो भयो । यह जनदास कबीरजी कह्यो ॥ १२ ॥

गोराकुंभारकृत.

अभंग.

कासया बहुवसी घालसी मन ॥ तुजविण मना काय काय काय ॥ १ ॥ एकपणीं एक एकपणीं एक ॥ एकचि अनेक विस्तरलें ॥ २ ॥ अनेक तत्वांतें झणी देसी थारा ॥ न चुकती येरझारा संसारीच्या ॥ ३ ॥ म्हणे गोराकुंभार कोणा नाहीं दुजें ॥ विश्वरूप तुझें नामदेवा ॥ ४ ॥

आरती भक्तविजयाची.

दिंडीरवन पावन क्षेत्र पंढरी ॥ परब्रह्म अवतरले उभे इटेवरी ॥ चंद्रभागातिरीं कर कटावरी ॥ अखंड उभा आहे भक्तांचे द्वारीं ॥ १ ॥ जयदेव जयदेव जय पंढरीराया ॥ जड जिव तारून पापि विट जडली पायां ॥ धृ० ॥ पातक पृथ्वीवरी झालें दारुण ॥ तेतीस कोटी देव आले तुज शरण ॥ ह्मणउन आज्ञा केली भक्तांलागून ॥ मृत्यूलोकीं जाउन तारावे जन ॥ २ ॥ प्रथम विप्रकुळीं जयदेव झाले ॥ तस्करानें हस्त चरण तोडिले ॥ पद्मावतिसी छळितां प्राणां त्यागिलें ॥ अष्ट-पदी ह्मणुनी प्रेत उठविलें ॥ ३ ॥ मारुतिचा अवतार तो तुळसीदास ॥ काशीमध्यें त्यानें धरिला रहिवास ॥ ४ ॥ अयोनि संभव भक्त दोघे जन्मले ॥ कबीर नामदेव नाम पावले ॥ नामयाचेसंगें देव जेविले ॥ कबीर गृहीं हरिनें शेले विणिले ॥ ५ ॥ शुकाचा अवतार नामा निज भक्त ॥ वाल्मिक कबिर झाला तोही वीरक्त ॥ तीर्थें करीत आले त्या घरीं संत ॥ चोरीकरितां वधिला कमाल निज भक्त ॥ ६ ॥ निवृत्ती ज्ञानेश्वर तिसरे सोपान ॥ ब्रह्मा विष्णु महेश नटले आपण ॥ चिच्छक्ती मुक्ताई जाणे निज खुण ॥ मांडे केले सत्वें पाठीवर जीण्हें ॥ ७ ॥ सन्याशाच्या पोटीं जन्म ह्मणउन ॥ निंदा करिती ग्रामीं सर्व ब्राह्मण ॥ त्यांचें व्हावयास द्वैत खंडण ॥ म्हैशा मुखें वेद ह्मणविले जाण ॥ ८ ॥ नामा ज्ञानेश्वर गेले तीर्थासी ॥ पंथ क्रमितां उदक न मिळे त्या देशीं ॥ स्तवन करितां तुझें तूं पावलासी ॥ उदकें भरुनि कूप देउळ फिरविसी ॥ ९ ॥ तिर्थें करुनी आले पंढरपुरासी ॥ ब्राह्मणानें प्रायश्चित दिधलें देवासी ॥ चतुरभुज रूप दाखवुनी त्यासी ॥ संशय त्याचा गेला सर्वही लयासी ॥ १० ॥ पांगुळ शक्ति-हिन तो कूर्मदास ॥ व्हावें तुझें दर्शन मनि जडली आस ॥ नामा घेऊन सर्वे जातां भेटीस ॥ माळ्याच्या हृदयीं केला रहिवास ॥ ११ ॥ रांका गोरा आणि होते कुल्हाळ ॥ नकळत बाळहत्या घडली तात्काळ ॥ चिखल मळितां त्या तुडविलें बाळ ॥ पिलीं घालुन केला अग्नि बंबाळ ॥ १२ ॥ विट्ठल विट्ठल नामें करितां गजर ॥ पिलीं पुत्र तेव्हां उठवी सत्वर ॥ स्त्रीसी ताडन करितां गोराकुंभार ॥ शपत देतां त्यानें तोडिले कर ॥ १३ ॥ द्वैतभेदें शंकर नर-हरि सोनार ॥ त्यातें दिधलें दर्शन होउन शंकर ॥ जनिचें काज करुनि टाकि-तसे केर ॥ ऐसे भक्त किती सांगूं अपार ॥ १४ ॥ शंकर वरदें जळीं मछंद्र झाला ॥ विभुतीचे प्रतापें गोरक्ष केला ॥ गुरूची आज्ञा वंदुनि भिक्षेसी

गेला ॥ नेत्र देउनी त्याणे वटक आणिला ॥ १५ ॥ चांगदेवें केलें व्याघ्राचें वाहन ॥ भिंती चालविली ज्ञानेश्वरान ॥ नरसीमेहत्याचे पुत्राचें लग्न ॥ हुंडी भरीली देवें नलगतां क्षण ॥ १६ ॥ रामराजाची भक्ती देखोन ॥ विद्या नगरी देव गेले आपण ॥ भानुदास गेले सुधी कारणे ॥ हार दिल्हा त्याला होतीं नवरत्नें ॥ १७ ॥ राजा पाहूं गेला तव हार नाहीं ॥ भानुदासा कंठीं सांपडला पाही ॥ नेमुनियां सूळीं नेला लवलाही ॥ शाखापल्लव आले सुळासी पाही ॥ १८ ॥ कान्होपात्रा वेश्या आणि निराबाई ॥ सांडुन देहभान नटल्या तव पाई ॥ विष देतां अमृत झालें लवलाही ॥ कान्होपात्रा स्वरुपीं मेळविली पाही ॥ १९ ॥ आन्नाचा दुष्काळ पडिला बहूत ॥ मंगळवेढयां होते दामाजीपंत ॥ पंढरपुर क्षेत्रींचे जन समस्त ॥ ऐकुनी कीर्ती त्याची आले धांवत ॥ २० ॥ दामाजीपंताचें हृदय कोमळ ॥ आज्ञा करोनि धान्य लुटवी सकळ ॥ मुजुमदार तेथें होता चांडाळ ॥ यवनालागीं तेणें लिहिली खबर ॥ २१ ॥ यवनें क्रोधें करुनि दवडिले दूत ॥ आणा दामाजीला बांधुनियां येथ ॥ संकट जाणोनियां द्रव्य भरि बा तेथ ॥ अपार महिमा सखया दाविसी दासातें ॥ २२ ॥ बहिरंभट होता सुज्ञ ब्राह्मण ॥ निंदा व्हावी ह्मणुनी झाला तो यवन ॥ पैठणीचे अवघे मिळोनी ब्राह्मण ॥ प्रायश्चित देतां त्यांसी दाखवितो शिक्ष ॥ २३ ॥ पैठणी एकनाथ होता ब्राह्मण ॥ द्वादश वरुषें पाणि भरि नारायण ॥ भेटीलागी आले तेथें हरिजन ॥ देऊनी दर्शन गुप्त झाले जगजीवन ॥ २४ ॥ मारुतीचा अवतार तो रामदास ॥ सावद ह्मणतां निघुन गेला वनास ॥ श्लोक ह्मणुनी प्रार्थीत होता मनास ॥ तेथें जाउन त्यातें तूं भेटलास ॥ २५ ॥ जातीचा वाणी तुकोबा राम ॥ सद्गुरु अवतरला फेडावया भ्रम ॥ छळण करितां झाले पंक्ति पावन ॥ गणपति देवासहित केलें भोजन ॥ २६ ॥ बोधल्यानें शेत लुटविलें जाण ॥ तुंबिनीचें बीज पेरी आणुन ॥ संकट पडतां देवें भरिलें धान्यानें ॥ प्रेत उठउनि देवा करितो कीर्तन ॥ २७ ॥ केशवराज हरिदिनि करितां किर्तन ॥ बचनाग दिधला सुंठ ह्मणोन ॥ संकट पडतां वीष केलें भक्षण ॥ किर्तनरंगि लुटती श्रोते सज्जन ॥ २८ ॥ वृद्धा शक्तीहीन गोदाई जाण ॥ भिमा पार केली तिजला आपण ॥ वृद्धा वश देव होउन ब्राह्मण ॥ चंद्रभागे तीरीं केलें भोजन ॥ २९ ॥ विसोबा सराफ होता ब्राह्मण ॥ आल्या अतीतासी घाली भोजन ॥ त्याचें संकट देवा केलें निर्सन ॥ जाले आध्ये येथुन हे सत्तावन्न ॥ ३० ॥ संताची आरती जे प्राणी गाती ॥ त्यांतें प्रसन्न होइल रुक्मिणीपती ॥ गणेशसुत त्याचे चरणाची माती ॥ मागे देवा तुझे चरणांची भक्ती ॥ ३१ ॥

श्री

नामदेवाच्या अभंगांची गाथा.

मंगलाचरण.

अभंग.

॥१॥ प्रथम नमन करूं गणनाथा ॥ उमाशंकराचिया सुता ॥ चरणावरी ठेवूनि माथा ॥ साष्टांगीं आतां दंडवत ॥ १ ॥ दुसरी वंदूं सारजा ॥ जे चतुराननाची आत्मजा ॥ वाक्‌सिद्धि पाविजे सहजा ॥ तिच्या चरणांबोजा दंडवत ॥ २ ॥ आतां वंदूं देव ब्राह्मण ॥ ज्यांचेनि पुण्यपावन ॥ प्रसन्न होऊनि श्रोते जन ॥ त्यां माझें नमन दंडवत ॥ ३ ॥ आतां वंदूं साधु सज्जन ॥ रात्रंदिवस हरिचें ध्यान ॥ विठ्ठल नामा उच्चारिती जन ॥ त्यां माझें नमन दंडवत ॥ ४ ॥ आतां नमूं रंगभूमिका ॥ कीर्तनीं उभे होती लोकां ॥ टाळ मृदंग श्रोते देखा ॥ त्यां माझें दंडवत ॥ ५ ॥ ऐसें नमन करोनि सकळां ॥ हरीकथा बोले बोबड्या बोला ॥ अज्ञान ह्मणोनि आपल्या बाळा ॥ चालवी सकळां नामा ह्मणे ॥ ६ ॥

॥ २॥ प्रथम नमूं गजवदनु ॥ गौरीहराचा नंदनु ॥ सकळ सुरवरांचा वंदनु । मूषकवाहनु नमियला ॥ १ ॥ त्रिपुरावधी गणाधिपती ॥ हरें पूजिला भावें भक्ती ॥ एके बाणें त्रिपुर पाडिला क्षितीं ॥ तैं पशुपति संतोषला ॥ २ ॥ इंद्रादिकीं अष्टलोकपाळीं ॥ लंबोदरू पुजिला कनककमळीं ॥ त्यांसी प्रसन्न झाला तयेवेळीं ॥ ह्मणवूनी सकळीं पूजियेला ॥ ३ ॥ सटवें रात्रीं मदनु शंभरें नेला ॥ प्रद्युम्न समुद्रामाजीं टाकिला ॥ तैं कृष्णें विघ्नहरु पूजिला ॥ प्रद्युम्न आला रतीसहित ॥ ४ ॥ पुजिला साही चक्रवर्ती ॥ त्यांचिया पुरती आर्ती ॥ युधिष्ठिरें पुजिला चतुर्थी ॥ राज्य प्राप्ति झाली तया ॥ ५ ॥ ह्मणवूनि सुरवरीं केली पूजा ॥ त्रिभुवनीं आणिक नाहीं दुजा ॥ विष्णुदास नामा ह्मणे स्वामि माझा ॥ भावें भजा एकदंता ॥ ६ ॥

॥ ३ ॥ गाण जरी ह्मणों तरी गणेश सारजा ॥ आणिक नाहीं दुजा तयांवांचुनी ॥ १ ॥ नाचणु ह्मणों तरी तांडववर्नी महेश्वरू ॥ तो एक नृत्यकारु करूं जाणे ॥ धृ० ॥ बोलका ह्मणों तरी बोलके वेद चारी ॥ सार्णे काय उरी जें मी बोलों ॥ २ ॥ जाणु ह्मणों तरी अठराही जाणें ॥ सार्पे काय उणें जें मी जाणों ॥ ३ ॥ कलावंत ह्मणों तरी चंद्र सूर्य दोन्ही ॥ बारा सोळा गगनीं दाविताती ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे सर्व अवघे वंचले ॥ केशवें आपुलें ह्मणावें मातें ॥ ५ ॥

॥ ४ ॥ गणेश नमूं तरी तुमचा नाचणा ॥ ह्मणोनि नारायणा नमन माझें ॥ १ ॥ सारजा नमूं तरी तुमची गायणी ॥ म्हणोनि चक्रपाणि नमन माझें ॥ २ ॥ इंद्र नमूं तरी तुमचिया भुजा ॥ म्हणोनि गरुडध्वजा नमन माझें ॥ ३ ॥ ब्रम्हा नमूं तरी तुमचिये कुसी ॥ म्हणोनि हृषीकेशी नमन माझें ॥ ४ ॥ शंकर नमूं तरी तुमचिविभूती ॥ म्हणोनि कमळापति नमन माझें ॥ ५ ॥ वेद नमूं तरी तुझाचि स्थापित ॥ म्हणोनि लक्ष्मीकांत नमन माझें ॥ ६ ॥ गंगा नमूं तरी तुमच्या अंगुष्ठीं ॥ म्हणोनि जगजेठी नमन माझें ॥ ७ ॥ लक्ष्मी नमूं तरी तुमच्या पायांतळीं ॥ म्हणोनि वनमाळी नमन माझें ॥ ८ ॥ ऐसें नमन माझें सकळिका देवां ॥ नामा म्हणे केशवा नमन माझें ॥ ९ ॥

उपास्य दैवत पंढरिचा विठोबा.

॥ ५ ॥ माता पिता बंधु भगिनी इष्टमित्र विठ्ठला तूं रे ॥ धृ० ॥ बापा यावें भेटावें विसावा माझा गा तूं ॥ माझा कुळाचार माहेर रे जिव्हार विठ्ठला तूं ॥ १ ॥ माझें विद्याधन आयुष्य आरोग्यता विठ्ठला तूं गा ॥ माझें तप व्रत तीर्थ दान पुण्य विठोबा तूं गा ॥ २ ॥ माझा गुरुमंत्र दैवत आगम निगम विठ्ठला तूं गा ॥ भूपति सुरपति ब्रम्हमूर्ति विठोबा तूं गा ॥ ३ ॥ माझा आचार विचार सत्यवाद धीर धर्म विठोबा तूं गा ॥ यश कीर्ति निवृत्ति आर्ता माझी तृप्ति विठोबा तूं गा ॥ ४ ॥ माझे यम नियम प्राणायाम प्रत्याहार विठोबा तूं गा ॥ नामा म्हणे विठोबा केशव परमात्मा माझा तूं गा ॥ ५ ॥

॥ ६ ॥ विठ्ठलेविण जया न गमे एक घडी ॥ सर्वस्व आवडी

विठ्ठलाची ॥ १ ॥ विठ्ठलचि माता विठ्ठलचि पिता ॥ भगिनी आणि भ्राता विठ्ठलचि ॥ २ ॥ विठ्ठलचि क्रिया विठ्ठलचि कर्म ॥ विठ्ठल सकळ धर्म कुळदैवत ॥ ३ ॥ गुज गौप्य जीविचें विठ्ठला सांगावें ॥ विठ्ठलें पुरवावें कोड त्याचें ॥ ४ ॥ सर्वकाळ करणें विठ्ठलाची कथा ॥ विठ्ठल जडला चित्ता जयाचिया ॥ ५ ॥ विठ्ठल जागृति स्वप्न आणि सुषुप्ति ॥ अखंड वदती विठ्ठल विठ्ठल ॥६॥ ऐसें सर्वस्वेसीं विठ्ठल भजतां ॥ सुख आलें हातां विठ्ठलाचें ॥ ७॥ नामा म्हणे त्याचे चरणरज होऊन ॥ जाहलोसें पावन म्हणे आतां ॥ ८ ॥

॥ ७ ॥ वेदांसी अगोचर परब्रह्म कारण ॥ योगिया हृदयींचें ममत्व निर्वाण ॥ आकळूं न कळेचि शेखीं धरियेलें मौन ॥ तें रूप पंढरीये विटे समचरण ॥ १ ॥ कानडा विठ्ठलवो ॥ उभा भिवरेतीरीं ॥ भक्तांचे आर्तवो जीवा लागले भारी ॥ धृ० ॥ भुवैकुंठ पंढरी हे देवें रचियली पैं गा ॥ शिवें ती वंदियेली विठो सम चरणांची गंगा ॥ सदाचा नामघोषु कलिमल जाय भंगा ॥ काय वानूं सुख तेथिचें भेटिलिया पांडुरंगा ॥ २ ॥ विठ्ठल नाम वाचे जना हाचि उपचारू ॥ म्हणवूनि दावि तुझे कटीं ठेवूनिया करू ॥ येरांसी माया नदी काम क्रोध मगरू ॥ ठेवा हा नामयाचा स्वामि विठ्ठल वीरू ॥ ३ ॥

॥ ८ ॥ विटेवरी उभा दीनांचा कैवारी ॥ भेटाया उभारी दोन्ही बाह्या ॥ १ ॥ गुण दोष त्यांचे न पाहेचि डोळां ॥ भेटे वेळोवेळां केशिराज ॥२॥ ऐसा दयावंत घेत समाचार ॥ लहान आणि थोर सांभाळितो ॥ ३ ॥ सर्वांलागीं देतो समान दरुशन ॥ उभा तो आपण सम पायीं ॥ ४ ॥ नामा म्हणे तया संतांची आवडी ॥ भेटावया कडाडी उभाची असे ॥५॥

॥ ९ ॥ विटेवरी समचरण सुंदर ॥ बाळक सकुमार येशोदेचें ॥ १ ॥ वाळे वाकी गर्जति तोडर चरणीं ॥ नाद झणझणी वाजताती ॥ २ ॥ कासे कसियेला दिव्य पितांबर ॥ लोपे दिनकर तेणें प्रभा ॥ ३ ॥ नामा म्हणे नाहीं तुझ्या रूपा पार ॥ तेथें मी किंकर काय पाड ॥ ४ ॥

॥ १० ॥ वाकडें पाहणें जया लौकिकासी ॥ मज पंढरिसी वास पुरे ॥ १ ॥ उदंड उपास कासया करावे ॥ पुरे एका भावें भाविकांसी ॥ २ ॥ तीर्थ क्षेत्र मूळ जाणा वाळूवंट ॥ कटीं कर नीट भक्तांसाठीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे माझी वैकुंठ पंढरी ॥ तेथें निरंतरी जन्म देई ॥ ४ ॥

॥ ११ ॥ मान तोडावया कर शस्त्रांचे ॥ कठिण बहुतांचे उभारिले ॥ १ ॥ तरी न वदें न वदें आन ॥ आन कांहीं या विठोबावांचून ॥ धृ० ॥ विठोबा परतें दैवत आहे म्हणती ॥ ऐसें श्रुति स्मृति जरी बोलती ॥ तरी ते अपशब्द कानीं पडों न द्यावे ॥ पाखांडी म्हणती जरी उगेंचि असावें॥२॥ ब्रम्हदेवेसी झालिया भेटी ॥ तोहि जरी वदेल ऐसिया गोष्टी ॥ या विठोबा परतें दैवत आहे म्हणेल सृष्टीं ॥ चळला पोटीं निभ्रांत जाणा ॥ ३ ॥ कोटी कोटी ब्रम्हांडें एक एक रोमीं ॥ व्यापूनियां व्योमीं वर्ततसे ॥ तो हा माझा विठोबा सर्वां घटीं सम ॥ न सांडावें वर्म म्हणे नामा ॥ ४ ॥

॥ १२ ॥ वेणु वाहोनी सांवळा ॥ गाई चारिसी गोवळा ॥ १ ॥ कां बा न येसि धांवत ॥ विठ्ठल माझें कुळदैवत ॥ २ ॥ अंगीं चंदनाची उटी ॥ पदक मिरवलें कंठीं ॥ ३ ॥ गळां माळ वैजयंती ॥ सुदर्शन घेऊन हातीं ॥ ॥ ४ ॥ कासे पीतांबर शेला ॥ विटेवरलीया विठ्ठला ॥ ५ ॥ नामा म्हणे पीडिलों भुके ॥ देई प्रेमाचें भातुकें ॥ ६ ॥

॥ १३ ॥ संसार करितां देव जैं सांपडे ॥ तरि कां झाले वेडे सनकादिक ॥ १ ॥ संसारीं असतां जरी देव भेटता ॥ शुकदेव कासया जाता तयालागीं ॥ २ ॥ घराश्रमीं जरी जोडे परब्रह्म ॥ तरि कां घराश्रम त्याग केला ॥ ३ ॥ ज्ञातीच्या आचारें सांपडे जरी सार ॥ तरि कां निरहंकार झाले साधु ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे आतां सकळ सांडोन ॥ आलोसें शरण विठोबासी ॥ ५ ॥

॥ १४ ॥ जगीं पेठा जाण असती अनेका ॥ अति सुरंगा वाखाणिती ॥ १ ॥ जंव तूं न देखसी पेठ द्वारकेची ॥ श्रीरंग रायाची राजधानी ॥२॥ द्वारकेची पेठ तेथें स्वरूप चोखट ॥ बरवी बरवंट शोभतसे ॥ ३ ॥ तैसेंचि पंढरीचें सोपें बहु ठाणें ॥ संत सुलक्षण जाणताती ॥ ४ ॥ तयाचे दर्शनें लाभ कोटी गुणें झाला ॥ भवसिंधु आटला हेळामात्रें ॥ ५ ॥ ऐसी पेंठ निर्मिली देवें हे पंढरी ॥ पुंडलीक द्वारीं उभा असे ॥ ६ ॥ या पेठेचा शेट्या पुंडलीक भक्त ॥ नामा शरणांगत केशवासी ॥ ७ ॥

॥ १५ ॥ आह्मीं होतों पंढरिसीं ॥ आमुची जुनाट मिरासी ॥१॥ राई रखमाई माता ॥ पांडुरंग आमुचा पिता ॥ २ ॥ पुंडलीक आमुचा भाई ॥ चंद्रभागा बहिणाई ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे हो सेवटी ॥ घर चंद्रभागे काठीं ॥ ४ ॥

॥ १६ ॥ आनंद अद्वय नित्य निरामय ॥ जें कां निज ध्येय योगियांचें ॥ १ ॥ तें समचरण साजिरें ठेवुनी विटेवरी ॥ उभें भीमा तीरीं पंढरिये ॥ २ ॥ जें पुराणांसीं वाड श्रुति नेणती पार ॥ तें झालें साकार पुंडलीका ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे ज्याचें सनकादिकां ध्यान ॥ तें माझें कुळदैवत पंढरीराव ॥ ४ ॥

॥ १७ ॥ जयालागिं हृदय उले ॥ तें म्यां जीवेंसि धरिलें ॥ १ ॥ विठ्ठलाचीं पाऊलें ॥ म्यां मस्तकीं वाहिलीं ॥ २ ॥ नामा ह्मणे मुनि रंगले ॥ तें म्यां जीवेंसि धरिलें ॥ ३ ॥

॥ १८ ॥ श्रोते ह्मणती विष्णुदासा ॥ या ब्रह्मांडींचा प्रळय कैसा ॥ पंढरीच्या भासा ॥ नाश कीं नाहीं ॥ १ ॥ तंव नामा ह्मणे सुदर्शनावरी ॥ देवें रचिली पंढरी ॥ भक्तां सहित राज्य करी ॥ रुक्मिणीवर ॥ २ ॥ तो परमात्मा गुणातीत॥ अपरोक्ष भक्तां सहित ॥ तेथें प्रळय हात जोडित ॥ जया लागीं ॥ ३ ॥ जें ब्रह्मयाचें आयुष्य सारें ॥ तें लया जाय चराचरें॥ तें पंढरपूर ॥ मिळे वस्तु माझी ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे या खुणा ॥ कळती संतजना ॥ इतर मायिक जना ॥ नेणवती ॥ ५ ॥

॥ १९ ॥ अनंत तीर्थांचें माहेर ॥ अनंत रूपांचें सार ॥ अनंता अनंत अपार ॥ तो हा कटीं कर ठेवूनि उभा ॥ १ ॥ धन्य धन्य पांडुरंग ॥ सकळ दोषां होय भंग ॥ पूर्वज उद्धरती सांग ॥ पंढरपुर देखिलिया ॥ धृ० ॥ निरा भिवरा पडतां दृष्टी ॥ स्नान करितां शुद्ध सृष्टि ॥ अंतीं तो वैकुंठवासी ॥ ऐसें परमेष्टि बोलिला ॥ २ ॥ तेथें एक शीत दिधल्या अन्न ॥ कोटी कुळांचें होय उद्धरण ॥ कोटि याग केले पूर्ण ॥ ऐसें महिमान ये तीर्थींचें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे धन्य जन्म ॥ जे धरिती पंढरीचा नेम ॥ तयां अंतीं पुरुषोत्तम ॥ जीवें भावें न विसंबे ॥ ४ ॥

॥ २० ॥ काय पुण्य केलें इहीं जीवाजनीं । पंढरी नयनीं देखियेली ॥ ॥ १ ॥ अनंतां जन्मांचे हेचि प्रायश्चित ॥ वाचे जपे नित्य रामनाम ॥ २ ॥ कोटी कुळें केलीं क्षणेंचि पावन ॥ केल्या एक स्नान चंद्रभागे ॥ ३ ॥ शोक मोह ताप विध्वंसिला हेळां ॥ अवलोकितां डोळा पांडुरंग ॥ ४ ॥ महा पापराशी तिहीं केल्या होळी ॥ वाजविल्या टाळी विठ्ठल नाम ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे धन्य धन्य ते संसारीं ॥ चालविती वारी पंढरीची ॥ ६ ॥

॥ २१ ॥ सांडूनि पंढरी जासी आणिका तीर्था ॥ लाज तुझ्या चित्ता कैसी नये ॥ १ ॥ त्रिभुवनिचीं तीर्थें झालीं तीं मळीण । न्हावया पावन आलीं येथें ॥ २ ॥ एवढा ब्रम्हानंद कैंचा आणिका ठायीं । जो या आहे पायीं विठोबाच्या ॥ ३ ॥ काळ मृत्यु दोन्ही घालोनि पायांतळीं । वाजलीया टाळी कीर्तनसंगें ॥ ४ ॥ नित्य नवी दिवाळी सुखाचा सोहळा । भोगीजे अवलीला संतसंगें ॥ ५ ॥ धर्म अर्थ काम मोक्ष मुक्ति चारी ॥ देतो हा मुरारी नामें एका ॥ ६ ॥ नामा म्हणे चला जाऊं पंढरिये । पाहूं बापमाये पांडुरंग ॥ ७ ॥

॥ २२ ॥ अगाध भवजळ तरावया दुस्तर ॥ रची पंढरपुर कलीमाजी ॥ १ ॥ तारु पंढरीनाथ मोलेवीण उतरी ॥ उभा भीमातीरीं वाट पाहे ॥ २ ॥ बुडण्याचें भय नाहीं पैं संसारीं ॥ कलीमाजीं पंढरी थोर नाव ॥ ३ ॥ जया नावेवरी अठराही आवलें ॥ साही खण भले मिरवती ॥ ४ ॥ चहुंमुखीं जिचा नकळेचि पार ॥ पाहतां विचार सहस्र मुखा ॥ ५ ॥ सज्या लावी कसे कुटुंबी नांवेवरी ॥ उतरीलें तीरीं केशीराजें ॥ ६ ॥ प्रेमाचिया पेठीं बांधोनियां पोटीं ॥ उतरी जगजेठी पांडुरंग ॥ ७ ॥ अंगे घाली उडी बुडतीया काढी ॥ ऐसे कल्पकोडी तारियेले ॥ ८ ॥ तारियेले सत्य हाचि पैं निर्धार । नामा पैल पार उतरला ॥ ९ ॥

॥ २३ ॥ पंढरिचें प्रेम आहे ज्यांचे जीवीं ॥ त्यांची नित्य नवी करीन आशा ॥ १ ॥ ते माझे सोइरे सुखाचे सद्गुरु ॥ भवसिंधुचा पारु उतरतो ॥ ॥ धृ० ॥ माझ्या विठोबाच्या नामीं ज्यां विश्वास ॥ होइन त्यांचा दास आवडीचा ॥ २ ॥ माझ्या विठोबाच्या चरणीं ज्यांचा भाव ॥ दारवंटा पाय धरीन त्यांचे ॥ ३ ॥ माझ्या विठोबाचें ध्यान ज्याचे मनीं ॥ सांडोबा अंगणीं होईन त्यांचे ॥ ४ ॥ ऐसे सर्व भावें माझ्या विठोबा शरण ॥ त्यांचे वंदीन चरण नामा म्हणे ॥ ५ ॥

॥ २४ ॥ पंढरीच्या सुखा अंत पार नाहीं लेखा ॥ शेषा सहस्रमुखा न वर्णवेचि ॥ १ ॥ पंढरीच्या सुखा तोचि आधिकारी ॥ जन्मोजन्मीं वारी घडली तया ॥ धृ० ॥ पंढरीस जातां प्रेम उचंबळत ॥ आनंदें गर्जत नामघोष ॥ २ ॥ विश्वमूर्ति विठो विश्वंभर देखे ॥ विसरला दुःखें देहभाव ॥ ३ ॥ नामा म्हणे त्याचा होइन चरणरज ॥ नुपेक्षील मज पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ २५ ॥ यारे नाचों प्रेमानंदें ॥ विठ्ठल नामाचिया छंदें ॥ १ ॥ जाऊं म्हणती पंढरिची वाट ॥ कळिकाळा भय वाटे ॥ २ ॥ चंद्रभागे घडलें स्नान ॥ यमलोकीं पडीलें खान ॥ ३ ॥ झाली पुंडलीका भेटी ॥ पूर्वज आनंदले वैकुंठीं ॥ ४ ॥ आतां राउळासी जातां ॥ झाली जीताचि मुक्तता ॥ ५ ॥ विष्णुदास नामा म्हणे ॥ आतां नाहीं येणें जाणें ॥ ६ ॥

॥ २६ ॥ पुंडलीक वरद आनंदें अभेद ॥ विठ्ठल वीद्रुद नाम तुझें ॥१॥ पावला वेगीं मजलागीं झडकरी ॥ बुडतों भवसागरीं तारी मज ॥ धृ० ॥ अकांत अवसरीं स्मरिला गजेंद्रें ॥ दीनानाथ ब्रिद साच केलें ॥२॥ स्मरली संकटीं द्रौपदी वनवासी ॥ धांवूनि आलासी लवलाहीं ॥ ३ ॥ मल्हारें तुजलागीं स्मरिलें निर्वाणीं ॥ संकटापासुनी रक्षियेलें ॥ ४ ॥ नामा म्हणे थोर पीडिलों गर्भवासें ॥ अखंड पाहतसें वाट तुझी ॥ ५ ॥

॥ २७ ॥ धन्य तोची जगीं जाणा राज योगी ॥ जेणें पाडुरंगीं ठेविला भाव ॥ १ ॥ संकल्प विकल्प शुन्य करोनि मन ॥ हृदयीं धरिले चरण विठोबाचे ॥ २ ॥ कोटी कुळें एका क्षणेंचि पावन ॥ जेणें केलें स्नान चंद्र-भागे ॥ ३ ॥ महा पाप रासी त्याच्या झाल्या होळी ॥ वाजविली टाळी विठ्ठल नामें ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे धन्य धन्य ते संसारी ॥ चालविती वारी पंढरीची ॥ ५ ॥

॥ २८ ॥ पंढरीचें सुख जिहीं अनुभविलें ॥ भावें अनुसरले विठ्ठल-पायीं ॥ १ ॥ काया वाचा मन रंगले चरणीं ॥ धरियेला मनीं पांडुरंग ॥ २ ॥ नामाचेनी बळें उडविलीं साधनें ॥ तोडीलीं बंधनें संसाराचीं ॥ ३ ॥ मुक्तिपद कोणी नेघे फुकासाठीं ॥ हिंडे वाळवंटी दीनरूप ॥४॥ योगीयांचें घर रिघे काकुलती ॥ आव्हेरीलें संतीं ह्मणोनिया ॥ ५ ॥ दोन्ही कर जोडुनि मोक्ष पाहे वास ॥ ह्मणे होइन दास हरिदासाचा ॥ ६ ॥ तंव तुच्छ करोनि न पाहती दृष्टी ॥ आपंगिलें शेवटीं ब्रह्मज्ञानें ॥ ७ ॥ अष्ट महा सिद्धि ह्मणती कवण गति ॥ यावें काकूलती कवणा आम्ही ॥ ८ ॥ मोक्ष मुक्ति जिहीं हाणितल्या पायीं ॥ आमची ते सोयी काय धरिती ॥ ९ ॥ ऐसे भक्तराज देवां वंद्य झाले ॥ ते एक राज्य केलें पुंडलीकें ॥ १० ॥ हर्षें निर्भर नामा नाचे महाद्वारीं ॥ कीर्ति चराचरीं वर्णीतसें ॥ ११ ॥

॥ २९ ॥ सर्व सुख रासी भिवरेचे तीरीं ॥ आमुची पंढरी कामधेनू ॥१॥

प्रेमामृतें दुभे सदां संतजनां ॥ वोसंडतो पान्हा नित्य नवा ॥ २ ॥ धर्म अर्थ काम मोक्ष चाऱ्ही थानें ॥ दोहोणार धन्य पुंडलीक ॥ ३ ॥ जयाचें दुभतें नित्य नवें वाढतें ॥ बहु पंढरीतें पुर्वपुण्य ॥ ४ ॥ भक्तिचेनि बळें भावाचेंनि मेळें ॥ देखोनियां बोले बहु फार ॥ ५ ॥ भाग्यवंत नामा ते क्षीर लाधला ॥ प्रेमें वोसंडला गर्जे नाम ॥ ६ ॥

॥ ३० ॥ ऐसें तीर्थ कोणी दाखवा गोमटें ॥ जेथें प्रत्यक्ष हें भेटे परब्रह्म ॥ १ ॥ कोठें ऐसें क्षेत्र आहे त्रिभुवनीं ॥ सकळां शिरोमणि चंद्रभागा ॥ २ ॥ ऐसें तीर्थ कोणी दाखवावें एक ॥ देखतांचि सुख पावे मन ॥ ३ ॥ ऐसें तीर्थ कोणी दाखवा साजिरें ॥ सदा प्रेमपुरें वोसंडत ॥ ४ ॥ ऐसें तीर्थ कोणी दाखवा सुलभ ॥ जेथें समारंभ हरिकथेचा ॥ ५ ॥ ऐसें तीर्थ कोणी दाखवा निर्मळ ॥ परब्रह्म केवळ सकळां जीवा ॥ ६ ॥ नामा ह्मणे आह्मा दीनांचें माहेर ॥ धन्य पंढरपुर गीतीं गातां ॥ ७ ॥

॥ ३१ ॥ पावन पांडुरंगक्षितीं ॥ जे कां दक्षिण द्वारावती ॥ तेथें विराजे विठ्ठलमूर्ति ॥ नाम गर्जती पंढरी ॥ १ ॥ जे पंढरी मनीं ध्याती ॥ तयां तिही लोकीं गती ॥ जे अनेक तिर्थां जाती ॥ तें वेचिती तयातें ॥ धृ० ॥ तयाचे जयां घडे दर्शन ॥ त्यांचे चुके जन्ममरण ॥ अंतकाळीं होय स्मरण ॥ गर्भ-वासा नये तो ॥ २ ॥ ऐका पंढरीचें महिमान ॥ जितकें राऊळ तितुकें प्रमाण ॥ तेथील तृण पाषाण ॥ तेही देव जाणावे ॥ ३ ॥ वाराणसी चालिजे मासा ॥ गोदावरी एका दिवसा ॥ पंढरी पाउल परियेसा ॥ ऐसा ठसा नामाचा ॥ ४ ॥ शिव सांगे ऋषीं जवळी ॥ तीर्थें येती माध्यान्ह काळीं ॥ येउनी चंद्रभागे जवळीं ॥ स्नानें करिती निर्धारें ॥ ५ ॥ ऐशा तिर्थीं पाप घडे ॥ ऐसें म्हणतां जिव्हा झडे ॥ नामा विनवी संतांपुढें ॥ पंढरी पेंठ न सांडावी ॥ ६ ॥

॥ ३२ ॥ पंढरीचें सुख पाहातां एक घडी ॥ वास कल्प कोडी वैकुंठींचा ॥ १ ॥ आणिता अनुमाना न पवे सरी ॥ महिमा न कळे थोरी सह-स्रमुखा ॥ धृ० ॥ हें सुख सुरवरां स्वप्नीं नाहीं दृष्टीं ॥ जैसें वाळवंटी तुह्मां आह्मां ॥ २ ॥ धन्य चंद्रभागा पुण्य सरोवर ॥ धन्य भिमातीर पुण्य भूमी ॥ ३ ॥ धन्य नरनारी गर्जती हरिनामें ॥ ऐकोनि डोले प्रेमें शूळपाणी ॥ ४ ॥ धन्य वेणुनाद धन्य वृंदावन ॥ धन्य तें महिमान क्षेत्रवासी ॥ ५ ॥ धन्य पंचक्रोशी धन्य आसपासी ॥ दुमदुमी अहर्निशीं नामघोष ॥ ६ ॥

धन्य पशु पक्षि कीटक आणि भृंग ॥ जयां अंगसंग पांडुरंगीं ॥ ७ ॥
धन्य ते तरुवर आवघे लहान थोर ॥ अवतरले अमर गुप्तरूपें ॥ ८ ॥
धन्य ते संसारी वर्तती जीवन्मुक्त ॥ जया असे आर्त पांडुरंगीं ॥ ९ ॥
धन्य त्याचा वंश ज्या नामीं विश्वास ॥ धन्य विष्णुदास नामा तेथें ॥ १० ॥

॥ ३३ ॥ सहस्रअठ्यांशीऋषि ॥ स्कंद उपदेशी तयांसी ॥ तिहीं एक पुसिली पुसी ॥ ते तयासी अकळ ॥ १ ॥ आतां जाऊं कैलासा ॥ सकळ पुसूं त्या महेशा ॥ मग निघाले आकाशा ॥ पितृदेशा पातले ॥ २ ॥ बरे होऊनियां सावध ॥ ऐका भक्तीचा संवाद ॥ विनवीता झाला स्कंद ॥ तो अनुवाद शंभूचा ॥ ३ ॥ स्कंदें विनविला त्रिपुरारी ॥ सहित वामभागीं गौरी ॥ स्तुति स्तवनें केलीं भारी ॥ हृदासनीं नमियेला ॥ ४ ॥ मग निघाला लोटांगणीं ॥ ह्मणे त्राहें त्राहें शूळपाणि ॥ करें उचलिला धांवोनी ॥ मग आसनीं बैसविला ॥ ५ ॥ ऋषींसि आसनें देउनी वेगां ॥ जवळीं बैसविले पैं गा ॥ ते ह्मणती झडकरी सांगा ॥ जें वेदशास्त्रासी प्रिय ॥ ६ ॥ तंव स्कंद ह्मणे ताता ॥ ऋषिनीं पुसिली जे वार्ता ॥ ते आकळ माझिया चित्ता ॥ वेदशास्त्रार्थ विरहित ॥ ७ ॥ बरवीं तीर्थे पुण्यरामी ॥ महात्म्यें सांगत होतों त्यांसीं ॥ परी तीर्थ क्षेत्र देवांसीं ॥ नाहीं चहूंसी एक मेळा ॥ ८ ॥ जे जे क्षेत्रीं करितां विचार ॥ ते ते ठायीं तेंचि थोर ॥ परि तयांमाजी असे सार ॥ जें माहेर सकळिकां ॥ ९ ॥ पाप घडे जे जे मेदिनी ॥ तयासी तें तीर्थ करी धुणी ॥ तीर्थां वर्णी शूळपाणि ॥ सांगा हानि जें करी ॥ १० ॥ जळती पातकांचिया कोडी ॥ ऐसीं तीर्थें आहेति गाढी ॥ तयां सकळिकां तीर्थां आहे खोडी ॥ ते मी उघडी सांगेन ॥ ११ ॥ हिमकाळीं किजे स्नान ॥ हेंचि प्रयागासी न्यून ॥ काशी इच्छी जो मरण ॥ थोर निर्वाण पाविजे ॥ १२ ॥ पितृस्मरण आचमन ॥ करोनि देइजे पिंडदान ॥ तेणें पूर्वज होती पावन ॥ हेंचि न्यून गयेसी ॥ १३ ॥ गाढें कुरुक्षेत्र जाण ॥ तेथें किजे हिरण्यदान ॥ केदारींचें उदकपान ॥ करी पीडन देहासी ॥ १४ ॥ उपमा द्वारकेउनी ॥ अरुच गोमतीचें पाणी ॥ सहा मास सेविल्यावांचुनी ॥ नव्हे दाटणी चक्रांशीं ॥ १५ ॥ गंगा बारा वरुषें करी ॥ सकळिकां मध्यें गोदावरी ॥ सिंहस्थी महिमा थोरी ॥ हें न्यून भारी तयासी ॥ १६ ॥ अयोध्या माया मथुरा ॥ कांची आवंतिका करवीरा ॥ लोण्हार हाटकेश्वर तुंगभद्रा ॥ आणि पुष्करा कावेरी ॥ १७ ॥ कली माजी वैकुंठ साक्षांत ॥ गाढें क्षेत्र जगन्नाथ ॥ सा देवासी नाहीं पाय हात ॥ उणाव बहुत तयासी ॥ १८ ॥ गाढें श्रीशै-

ल्यपर्वत ॥ लक्षावया उदित ॥ तेथें जीवासी करिजे घात ॥ हा उणाव बहुत तयासी ॥ १९ ॥ गाढें क्षेत्र परियेसा ॥ गोकर्ण सेतुबंध महेशा ॥ तयासी उणाव ऐसा ॥ जे यमदिशा ह्मणताती ॥ २० ॥ ऐसीं तीर्थें कोटीरासी ॥ परि लांच्छन आहे सर्वांसी ॥ पहिलें राहिजे उपवासी ॥ मग डोईसी मुंडण ॥ २१ ॥ सकळ तीर्थांचा पारू ॥ जोगा देखिला सागरू ॥ तयासी उणाव आहे थोरू ॥ योग येतो अमावास्ये ॥ २२ ॥ म्हणोनि पुसों आलों तुज ॥ सकळ तीर्थांचे बीज ॥ तें झडकरी सांग मज ॥ देवा तुज जें प्रिय ॥ २३ ॥ ऐसी करोनी विनवणी ॥ मग स्कंद लागला चरणीं ॥ येरें उचलिला झड-करूनीं ॥ मग शूळपाणि हे बोलिले ॥ २४ ॥ पुत्रा तुवां जें केली विनंती ॥ हेंचि गिरिजा पुसत होती ॥ तरी सांगेन तुजप्रती ॥ चित्त देउनी परियेसी ॥ २५ ॥ महिमा दरुशनाचा पूर्ण ॥ एक लक्ष्मी जाणे खूण ॥ शुक-सनकादिक मुनि सज्जन ॥ आणि वैष्णव जन प्रेमळ ॥ २६ ॥ जैसा कृप-णाचा ठेवा ॥ तैसें आर्त रे माझिया जीवा ॥ पुत्रा पुसिलें तुवां ॥ तरी वृत्तांत बरवा सांगेन ॥ २७ ॥ मी बैसोनियां स्मशानीं ॥ जयाचें नाम जपें ध्यानीं ॥ तें दैवत आहे जये स्थानीं ॥ चित्त देऊनि परियेसा ॥ २८ ॥ युगां अठ्ठावीसांवरी ॥ आहे पुंडलिकाच्या द्वारीं ॥ विठ्ठल उभा भीमातीरीं ॥ विश्व तारी दरुशनें ॥ २९ ॥ घेउनी तरुवरांची बुंथि ॥ देव सेवा जाण-वीती ॥ आदिकरोनी पार्वती ॥ आम्हां वस्ति तये ठायीं ॥ ३० ॥ तेजें झाळालें वैकुंठ ॥ तयापरी क्षेत्र चोखट ॥ पहा पंढरपुर नीट ॥ महिमा अद्भुत तिहीं लोकीं ॥ ३१ ॥ जेणें पीडिलें तिन्हीं लोकां ॥ त्यासि वधावया पावलों देखा ॥ ओढी काढोनी त्र्यंबका ॥ श्रीहरि सखा स्मरिला ॥ ३२ ॥ घात करोनी त्रिपुरा ॥ वधियेलें तीन्ही असुरां ॥ तेंचि तीर्थ भिवरा ॥ सचराचरा तारक ॥ ३३ ॥ प्रतिदिनी माध्यान्हीं ॥ सकळ तीर्थें तिये स्थानीं ॥ भिवरे सुस्नात होउनि ॥ विठ्ठलचरणीं लागती ॥ ३४ ॥ तये क्षेत्रीं पाप घडे ॥ ऐसें बोलतां जीव्हा झडे ॥ काय सांगूं तुज पुढें ॥ ब्रह्म उघडें असे जेथें ॥ ३५ ॥ लोहों लागलिया परीसें ॥ सोनें झालें एक सरिसें ॥ आतां पाल-टेल कैसे ॥ भलतें तैसें जरी झालें ॥ ३६ ॥ एक वेळ पंढरीये जाऊन ॥ मग भलतिये ठायीं राहो कां जन ॥ तो राहे वैकुंठींचा जाण ॥ कर्महीन जरी झाला ॥ ३७ ॥ ऐसें ऐकोनी उत्तर ॥ स्कंद हरुषें निर्भर ॥ आदि-करोनी ऋषीश्वर ॥ पंढरपुर डाकिती ॥ ३८ ॥ विष्णुदास नामा म्हणे ॥ एक वेळ पंढरीये जाणें ॥ विठ्ठल धन्यावरी पाहणें ॥ नाहीं येणें संसारा ॥ ३९ ॥

॥ ३४ ॥ निंबलोण करूं पंढरीच्या सुखा ॥ आणिक पुंडलीका माय बापा ॥ १ ॥ पाहता भूमंडळीं नाहीं आणिक रे ॥ पांडुरंग क्षेत्रा वांचूनियां ॥ धृ० ॥ अणिमादी सिद्धि भक्तांचिये द्वारीं ॥ होऊनि कामारि वोळंगती ॥ २ ॥ परलोकीं येती परतोनी मागुते ॥ सर्व सुख तेथें भोगावया ॥ ३ ॥ मुक्तिपद कोणी नघे फुकासाठीं ॥ हिंडे वाळवंटीं दीनरूप ॥ ४ ॥ भक्ताचिया पायां पडतों पुढतां पुढती ॥ मज करा सांगाती मोक्ष ह्मणे ॥ ५ ॥ सत्यलोकीं जया सुखाची सिराणीं ॥ तें आह्मा अनुदिनी प्रत्यक्ष दिसे ॥ ६ ॥ बंदीजन नामा उभा महाद्वारीं ॥ कीर्ति चराचरीं वर्णितसे ॥ ७ ॥

॥ ३५ ॥ संपदा सोहोळा नावडे मनाला ॥ छंद हा लागला पंढरीचा ॥ १ ॥ जावें पंढरीसी आवडे मनासी ॥ कधीं एकादशी आषाढी हे ॥ धृ० ॥ आषाढी कार्तिकी कधीं ये ह्मणोनी ॥ जातिया लागोनि पुसतसे ॥ २ ॥ नामा ह्मणे ऐसें आर्त ज्याचे मनीं ॥ त्याची चक्रपाणि वाट पाहे ॥ ३ ॥

॥ ३६ ॥ ध्यान धारणा नलगे थळी ॥ विठोबा पहावा उघड्या डोळीं ॥ १ ॥ विठो समाधीचें सुख ॥ पाहतां हरे तहान भूक ॥ २ ॥ नामा ह्मणे न करी कांहीं ॥ चित्त रंगलें हरिचे पायीं ॥ ३ ॥

॥ ३७ ॥ सुखालागीं जरी करिसी तळमळ ॥ तरी तूं पंढरिसी जाय एक वेळ ॥ १ ॥ तेथें अवघाची सुखरूप होसी ॥ जन्मोजन्मीचे श्रम विसरसी ॥ धृ० ॥ चंद्रभागेसी करितां स्नान ॥ तुझे दोष पळती रानोरान ॥ २ ॥ लोटांगण घालोनि महाद्वारीं ॥ कान धरोनी नाच गरूडापरी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे उपमा काय द्यावी ॥ माझ्या विठोबाची इडा पीडा घ्यावी ॥ ४ ॥

॥ ३८ ॥ पैल ते पंढरी पैल ते पंढरी ॥ पांढरीवरी काळी वसवीली ॥ १ ॥ सोवळें हें ब्रम्ह सुनिळ हें ब्रम्ह ॥ विद्युल्लता ब्रम्ह पाहूं चला ॥ २ ॥ नामा म्हणे माझा विठ्ठल हा डोळा ॥ अर्धमात्रे जवळां पाहूं चला ॥ ३ ॥

॥ ३९ ॥ नित्य हे दिवाळी असे पंढरपूरीं ॥ ओंवाळिती नारी विठ्ठलासी ॥ १ ॥ पांवा वाजे वेणु बरविया नादें ॥ विठ्ठल आनंदें नाचतसे ॥ २ ॥ नामा ह्मणे आह्मी पंढरीये जावें ॥ कवतुकें पहावें विठ्ठलासी ॥ ३ ॥

॥ ४० ॥ अवघें तीर्थ तीर्थरूप ॥ परि तें विठ्ठल चरणींचें स्वरूप ॥ विठ्ठल देखिलिया निःपाप ॥ जीवजंतु होताती ॥ १ ॥ एवढें क्षेत्र पांडुरंग ॥ सर्वां तीर्थांमाजी अभंग ॥ धरिलीया संतसंग ॥ माहादोष हरताती ॥ धृ० ॥ हरिकीर्तन करी वेगी ॥ हेंचि उद्धरील जगा लागीं ॥ जें जें सरलें पांडुरंगीं ते ते गेले वैकुंठा ॥ २ ॥ नामा जपे सदा काळीं ॥ राम कृष्णा नामावळी ॥ विठ्ठल विठ्ठल हृदय कमळीं ॥ जपतसें सर्वदा ॥ ३ ॥

॥ ४१ ॥ धन्य पंढरीचे सकळही जन ॥ जिहीं सख्य केलें जाण विठ्ठलपायीं ॥ १ ॥ विठ्ठल हा ध्यानीं विठ्ठल हा मनीं ॥ विठ्ठल चिंतनीं रात्रंदिवस ॥ धृ० ॥ विठ्ठलाविण जया नगमे एक घडी ॥ सर्वस्वें आवडी विठ्ठलाची ॥ २ ॥ विठ्ठलची माता विठ्ठलचि पिता ॥ भगिनी आणि भ्राता विठ्ठल ज्यांचा ॥ ३ ॥ विठ्ठलची मित्र विठ्ठलची पुत्र ॥ विठ्ठल कुळगोत्र केला जिहीं ॥ ४ ॥ विठ्ठलचि क्रिया विठ्ठलची कर्म ॥ विठ्ठल सकळ धर्म कुळदैवत ॥ ५ ॥ गुज गौप्य जीवींचें विठ्ठला सांगावें ॥ विठ्ठलें पुरवावें कोड सांचें ॥ ६ ॥ सर्वकाळ करणें विठ्ठलाची कथा ॥ विठ्ठल जडला चित्ता जयाचिया ॥ ७ ॥ विठ्ठल जागृतीं स्वप्नीं आणि सुषुप्तीं ॥ अखंड बोथरती विठ्ठल विठ्ठल ॥ ८ ॥ ऐसा सर्वस्वेसी विठ्ठल भजतां ॥ सुख आलें हातां विठ्ठलाचें ॥ ९ ॥ नामा ह्मणे त्याचें चरणरेणु होऊन ॥ झालों मी पावन ह्मणे आतां ॥ १० ॥

॥ ४२ ॥ पंढरीचे जन अवघे पावन ॥ ज्यां जवळी निधान पांडुरंग ॥ १ ॥ विठ्ठलनामें घेणें विठ्ठलनामें देणें ॥ विठ्ठलनामें करणें सकळ काम ॥ धृ० ॥ विठ्ठलनामें क्रिया विठ्ठलनामें कर्म ॥ ह्याचि प्रिय धर्म जया चित्ता ॥ २ ॥ सबराभरित विठ्ठल मागें पुढें ॥ जिकडे जाती तिकडे विठ्ठलचि ॥ ३ ॥ निरंतर गर्जती विठ्ठल पवाडे ॥ होत निवाडे विठ्ठलरूप ॥ ४ ॥ विठ्ठलनाम सरतें विठ्ठलनाम पुरतें ॥ विठ्ठलनाम ज्यातें भांडवल ॥ ५ ॥ विठ्ठलनामें करिती अवघा योग क्षेम ॥ नित्य ज्याचें प्रेम विठ्ठलनामीं ॥ ६ ॥ सदां हृदयीं भरित विठ्ठलाचें प्रेम ॥ हर्षें विठ्ठलनाम गर्जताती ॥ ७ ॥ विठ्ठलनामीं गोडी धरोनी आवडी ॥ विठ्ठलनामीं बुडी दिल्ही जेणें ॥ ८ ॥ नामा ह्मणे अवघे विठ्ठलचि झालें ॥ विठ्ठलें दिधलें प्रेमसुख ॥ ९ ॥

॥ ४३ ॥ दोन्ही हात ठेवुनि कडां ॥ उभा भिवरेच्या थडां ॥ १ ॥ हरि बरवया बरवया ॥ विठोबा पंढरिच्या राया ॥ २ ॥ नामा ह्मणे वेगी धांवा ॥ देव आले याची गांवा ॥ ३ ॥

॥ ४४ ॥ अवघी हे पंढरी सुखाची मांदुस ॥ माझा स्वप्रकाश रत्न हरी ॥ १ ॥ धन्य संतजन तेथिचे पारखी ॥ ज्यां झाली ओळखी विठ्ठलत्वाची ॥धृ०॥ अनुभवुनीं चित्तीं पाहिलें विवेकें ॥ धरिलें पुंडलीकें हृदयकमळीं ॥२॥ त्रिभुवन खेळण प्रेमाचें कोंदण ॥ करोनि भूषण भोगितसे ॥ ३ ॥ युगें गेलीं परी पालटचि नाहीं ॥ नित्य शुद्ध पाहीं तेजःपुंज ॥ ४ ॥ पाहतां नित्य नवें ध्यातां चित्त निवे ॥ ह्मणोनि नामा जिवें विसंबेना ॥ ५ ॥

॥ ४५ ॥ पितयाची भक्ति पुंडलीकें केली ॥ मात हे ऐकिली देवरायें ॥ नवलक्ष गोधनें पांचसें सवंगडे ॥ राम कृष्ण पुढें चालताती ॥ १ ॥ उठा चला जावों पुंडलीक पाहों ॥ देव ह्मणे भावो पाहों त्याचा ॥धृ०॥ गोकुळीहूनि देव पंढरपुरा पातला ॥ त्वरित पावला वेणुनादीं ॥ तेथूनि परतला वाळुवंटी आला ॥ तंव देव देखिला पुंडलीकें ॥ २ ॥ देव उभा आहे पुंडलीक पाहे ॥ चतुर्भुज स्वयें देखियेला ॥ देखियेले हरि शंख चक्र करीं ॥ आयुधें तीं च्यारी झळकती ॥ ३ ॥ चतुर्भुज मूर्ति देखियेली दृष्टी ॥ पुंडलिकें ईट टाकियेली ॥ इटेवरी उभा राहिला विठ्ठल ॥ ठसा मिरवला त्रिभुवनीं ॥ ४ ॥ पुंडलिक भाव पाहूं आला देव ॥ प्रसन्न झाले सर्व पुंडलीका ॥ वैकुंठ कैलास आणिल हा येथें ॥ नामा ह्मणे हित झालें आह्मा ॥ ५ ॥

॥ ४६ ॥ पंढरीची वारी जयाचीये कुळीं ॥ त्याची पायधुळी लागो मज ॥ १ ॥ तेणें त्रिभूवनीं होईन सरता ॥ नलगे पुरुषार्था मुक्तिचारी ॥ धृ० ॥ नामाची आवडी प्रेमाचा जिव्हाळा ॥ क्षण जिवा वेगळा नकरीं त्यासी॥२॥ नामा ह्मणे माझा सोयरा जीवलग ॥ सदा पांडुरंग तया जवळी ॥ ३ ॥

॥ ४७ ॥ विठोबाच्या गांवा जाईन धांवोनी ॥ घालीन लोळणी चरणावरी ॥ १ ॥ शिणभाग प्रवाळिला म्हणेल ॥ जीविंचे पुसेल जडभारी ॥ धृ० ॥ हरुषें लोळत जाईन महाद्वारां ॥ भेटाया सामोरा येईल मज ॥ २ ॥ उचलोनी सीस पुसील आदरें ॥ मुख पीतांबरें पुसिल माझें ॥ ३ ॥ धरोनि हनुवटी उठवील हस्तकीं ॥ ठेवील मस्तकीं अभय कर ॥ ४ ॥ राई रखुमाई माता सत्यभामा ॥ कडे घेऊनि नामा स्तनीं लावी ॥ ५ ॥

॥ ४८ ॥ धांउनियां मिठी घालीन संतचरणीं ॥ सांगेन वचनीं मनिचें गुज ॥ १ ॥ विठोबाचे गांवा न्यारे एकवेळां ॥ फार आहळला जीव माझा ॥ धृ० ॥ आनंदाचें जीवन पाहेन श्रीमुख ॥ शोक मोह दुःख हरती माझे ॥ २ ॥ विटे सहित चरण देईन आलिंगन ॥ तेणें माझी तनु ओल्हा-

वेल ॥ ३ ॥ तुम्ही आवडते हरीचे अंतरंग ॥ माझे जीवलग प्राणसखे ॥ ॥ ४ ॥ नामा म्हणे विठोबा कृपेची माउली ॥ तेव्हां ते साउली करील मज ॥ ५ ॥

॥ ४९ ॥ अरूप रूपासीं आलें ॥ परब्रम्ह ठसावलें ॥ भक्ता पुंडलिका फावलें ॥ गौप्य झालें प्रगट ॥ १ ॥ धन्य धन्य भिंवरातट ॥ चंद्रभागा हे निकट ॥ धन्य धन्य वाळुवंट ॥ मुक्तिपेठ पंढरी ॥ धृ० ॥ धन्य धन्य प्रेमळ ॥ सबराभरित स्वानंद जळ ॥ स्नान केलिया निर्मळ ॥ कोटि कुळें उद्धरती ॥ २ ॥ धन्य गा हा देशु ॥ जेथें विठ्ठलें केला रहिवासु ॥ नामा विनवी विष्णुदासु ॥ देइ समरसु भक्तीचा ॥ ३ ॥

॥ ५० ॥ विठ्ठल कानडें बोलूं जाणे ॥ त्याची भाषा पुंडलीक नेणे ॥ १ ॥ युगें अठ्ठावीस झालीं ॥ दोघां नाहीं बोला बोली ॥ धृ० ॥ कर ठेवूनि कटावरी ॥ उभा भिंवरेच्या तिरीं ॥ २ ॥ नामा म्हणे स्वामि माझा ॥ उभा भक्तांचिया काजा ॥ ३ ॥

॥ ५१ ॥ एक एकादशी होय पंढरीसी ॥ सुकृताच्या रासी ब्रम्हा नेणे ॥ १ ॥ चंद्रभागेतीरीं चतुर्भुज नरनारी ॥ विठ्ठल कैवारी उभा असे ॥धृ०॥ परतून येथें न येसी मागुता ॥ आणिकां सर्वथा ऐसें नाहीं ॥ २ ॥ क्षीर-सागरीचें जिव्हार वैकुंठीचें सार ॥ पुंडलीकें उपकार केला लोकां ॥ ३ ॥ नामा म्हणे आम्हां थोर लाभ झाला ॥ तापत्रय गेला पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ ५२ ॥ दीनाची माउली ॥ आजि म्यां देखिली ॥ कटी ठेवूनिया कर ॥ उभी राहे विटेवर ॥ १ ॥ मुगुट रत्नांचा साजिरा ॥ वरी मोतियांचा तुरा ॥ रूप लावण्य गोजिरें ॥ हृदयीं पदक साजिरें ॥ २ ॥ कासे पिंवळा पीतांबर ॥ चरणीं ब्रिदाचा तोडर ॥ भक्तां कृपेची सावली ॥ नामा वंदी पायधुळी ॥ ३ ॥

॥ ५३ ॥ कृत त्रेता द्वापार कली ॥ ऐसा चौ युगांचा मेळीं ॥ तें महा-युग शब्द आढळी ॥ वेदांत शास्त्री ॥ १ ॥ ऐसा ब्रम्हयाचा दिनांतर ॥ तैसीच रात्र एक सहस्त्र ॥ तिसा दिवसांचा प्रखर ॥ एक मास ॥ धृ० ॥ ऐसे बारा मास ॥ त्याचें एक वरुष ॥ शतभरी आयुष्य ॥ ब्रम्हयाचें ॥ २ ॥ ऐसा ब्रम्हयाचा दिनांत ॥ शत वरुषें गणीत ॥ ज्या प्रळयीं पोहत ॥ मार्कंडे-य उदकीं ॥ ३ ॥ ऐसीं अठ्ठावीस युगें जाण ॥ पंढरपुरासी झाली पूर्ण ॥

जो कीं ब्रम्हयाचा दिन ॥ प्रळय केला ॥ ४ ॥ नामा म्हणे पंढरिची संख्या ॥ सांगितली संत महंत लोकां ॥ लक्षूनि पादुका ॥ विठोबाच्या ॥ ५ ॥

॥ ५४ ॥ तंव श्रोते म्हणती विष्णुदासा ॥ ये ब्रम्हदिनांचे प्रळयीं कैसा ॥ पंढरीच्या भासा ॥ नाश कीं नाहीं ॥ १ ॥ तंव नामा ह्मणे सुदर्शनावरी ॥ देवें रचिली पंढरी ॥ भक्तांसहित राज्य करी ॥ रुक्मिणीवर ॥ २ ॥ तो परमात्मा गुणातीत ॥ अपरोक्ष भक्तांसहित ॥ जेथें प्रळय हात जोडीत ॥ जयालागीं ॥ ३ ॥ जैं ब्रह्मयाचें आयुष्य सरे ॥ तैं लया जाय चराचर ॥ तैं मिळे पंढरपुर ॥ वस्तु माजी ॥ ४ ॥ नामा म्हणे ह्या खुणा ॥ कळतील संतजना ॥ इतर मायिकजना ॥ नेणवती ॥ ५ ॥

॥ ५५ ॥ निर्गुणींचें वैभव आलें भक्तिमिषें ॥ तें हें विठ्ठलवेषें ठसावलें ॥ १ ॥ बरविया बरवें पाहतां नित्य नवें ॥ हृदयीं ध्यातां निवे त्रिविधताप ॥ २ ॥ चोवीसां वेगळें सहस्त्रां आगळें ॥ निर्गुणा निराळें शुद्धबुद्ध ॥ ३ ॥ वेदां मौन पडे श्रुतींसी कां नडे ॥ वर्णितां कुवाडें पुराणांसी ॥ ४ ॥ भावाचें आलुक भुललें भक्तिसुखें ॥ दिधलें पुंडलीकें सांधूनियां ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे आह्मां अनाथां लागुनी ॥ निडारले नयनीं वाट पाहें ॥ ६ ॥

॥ ५६ ॥ ज्ञान सत्य मुक्त शुद्धबुद्धयुक्त ॥ कारणा रहित निरंजन ॥ १ ॥ तें आह्मी देखिलें चर्मचक्षुदृष्टी ॥ उभें वाळुवंटीं पंढरीये ॥ २ ॥ स्वरूपाचा निर्धार नेणती पुराणें ॥ शिणलीं दर्शनें धांडोळितां ॥ ३ ॥ परतल्या श्रुती ह्मणती नेति नेति ॥ आह्मा गातां गीतीं सांपडलें ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे यासी भावचि कारण ॥ पावावया चरण केशवाचे ॥ ५ ॥

॥ ५७ ॥ देव गुज सांगे पंढरीसी यारे ॥ प्रेमेचिचीं घ्यारे नाम माझें ॥ १ ॥ काया वाचा मन दृढ धरा जीवीं ॥ सर्व मी चालवीं भार त्यांचा ॥ २ ॥ भवसिंधु तारीन घ्यारे माझी भाक ॥ साक्ष पुंडलीक करुनी बोले ॥ ३ ॥ लटकें जरी असे नामयासी पुसा ॥ आहे त्या भरंवसा नामीं माझ्या ॥ ४ ॥

॥ ५८ ॥ हातीं विणा मुखीं हरी ॥ गाये राउळाभितरीं ॥ १ ॥ अन्न उदक सोडीलें ॥ ध्यान देवाचें लागलें ॥ २ ॥ स्त्री पुत्र बाप माय ॥ यांचा आठव न होय ॥ ३ ॥ देहभाव विसरला ॥ छंद हरीचा लागला ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे हेंची देईं ॥ तुझे पाय माझे डोयी ॥ ५ ॥

॥ ५९ ॥ काशी हे पंढरी ॥ प्रयाग नीरानृसिंह पुरी ॥ पिंड ठेवा पुष्पवती संगमपदावरी ॥ पुर्वज होती चतुर्भूज ॥ १ ॥ सकळ तीर्थे वाराणसी ॥ मध्यानकाळीं येती पंढरीसी ॥ ओंवाळिती विठोबासी ॥ विश्वनाथ ह्मणोनियां ॥ २ ॥ ह्मणउनी वेगीं चला पंढरपुरा ॥ विठोबा रायाच्या नगरा ॥ चंद्रभागा सरोवरा ॥ देव कौतुक पाहती ॥ ३ ॥ वाराणसी मनिकर्णिका ॥ चंद्रभागा पुंडलीका ॥ वाराणसी भागीरथी देखा ॥ पांडुरंगीं भीमरथी ॥ ४ ॥ वाराणसी पंचगंगा ॥ पुष्पवती पांडुरंगा ॥ महा पातकें जाती भंगा ॥ तीर्थे मस्तकीं वंदिल्या ॥ ५ ॥ वाराणसी दंडपाणि ॥ क्षेत्रपाळ हे हनुमंत दोन्ही ॥ सकळ तीर्थं विठोबाचे चरणीं ॥ काशी होय पंढरी ॥ ६ ॥ वाराणसी माधवबिंदू ॥ पांडुरंगीं वेणुनादू ॥ पंचक्रोशी तीर्थ उदंडू ॥ पांडुरंगीं पद्मतीर्थ ॥ ७ ॥ वाराणसी मोक्षपंथा ॥ विठ्ठलाचेनि सायुजता ॥ एवढें तीर्थ त्रिभुवनीं पाहतां ॥ तीर्थ नाहीं यापरतें ॥ ८ ॥ वाराणसी चंद्रमौळी ॥ पांडुरंगीं वनमाळी ॥ विश्वनाथ नंदी जवळी ॥ विठोबा जवळी गरुड असे ॥ ९ ॥ वाराणसी गौरी खुणा ॥ पांडुरंगीं रुक्मिणी जाणा ॥ वाराणसी अन्नपूर्णा । पांडुरंगीं जाणा सत्यभामा ॥ १० ॥ वाराणसी त्रिशुळावरी ॥ सुदर्शनावरी पंढरी ॥ कांहीं संदेह मनीं न धरी ॥ काशी होय पंढरी ॥ ११ ॥ ऐसें सकळ तीर्थांचें माहेर ॥ तीर्थ नाहीं यापरतें थोर ॥ विष्णुदास नामयाचा दातार ॥ पुंडलीकासहित असे ॥ १२ ॥

॥ ६० ॥ काशीराजक्षेत्रीं जुंपिलें आउत ॥ अष्ट धान्यें तेथें पेरियेलीं ॥ १ ॥ मेघःश्यामघोष वर्षे सर्वांधारीं ॥ बीज विटेवरी सासिन्नलें ॥ २ ॥ जगाचें जीवन पंढरी पिकली ॥ चारया सोकली भूतजातें ॥ ३ ॥ घालूनियां माळा रक्षी कळिकाळा ॥ नविटोंविठ्ठला संसारासी ॥ ४ ॥ पाप सोकरण भक्ति हें गोफण ॥ भूस कांडी कण नाम धार्यी ॥ ५ ॥ वेद स्मृति श्रुति ऐसें बोलवितां ॥ गूढ वेगळितां लाभ होती ॥ ६ ॥ नामा ह्मणे स्वामि केशव सूकाळ ॥ अन्नब्रह्मफळ नाम बीज ॥ ७ ॥

॥ ६१ ॥ जाऊं ह्मणतां पंढरी ॥ यम थोर चिंता करी ॥ १ ॥ धरितां पंढरीची वाट ॥ पापें पळालीं सपाट ॥ २ ॥ कळस देखतां नयनीं ॥ होय पातकांची धुणी ॥ ३ ॥ घेतां विठोबाची भेटी ॥ दोष जाती उठाउठी ॥ ४ ॥ करितां चंद्रभागे स्नान ॥ सर्व पापा पडे हान ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे रे केशवा ॥ आह्मीकरूं तुझी सेवा ॥ ६ ॥

॥ ६२ ॥ निर्विकल्प निराकारू ॥ निःशून्य निराधारू ॥ निर्गुण अपरंपारु ॥ चिदानंद सांवळें ॥ १ ॥ तया पुंडलिका साठीं ॥ येउनि उभें वाळवंटीं ॥ दोन्ही कर ठेवूनि कटीं ॥ प्रसन्न दृष्टि पाहातसे ॥ २ ॥ ह्मणवूनी उठा घ्यारे वाट ॥ ठाका पंढरी वैकुंठ ॥ येर वावगे काय रे कष्ट ॥ ब्रह्मी भेट पंढरीये ॥ ३ ॥ मूळग्राम मायापुर ॥ पडिले भूत ग्रामाचार ॥ ह्मणऊनी कर जघनावर ॥ उभा राहूनी दावितसे ॥ ४ ॥ विठ्ठल नाम हृदयीं धरा ॥ हाचि उतार पैलपारा ॥ मग नाहीं येरझारा ॥ शंभु कुमार सांगतसे ॥ ५ ॥ भेटी चौघे मुरडले ॥ अठरा धांवतां भागले ॥ पंथीं साहि भांडले ॥ ते अद्यापि बुझले नाहीं ॥ ६ ॥ जो सहस्रा माजी न दिसे ॥ चोविसांत न भासे ॥ दो सहस्र अनारिसे ॥ पाहतां अरे न दिसेचि ॥७॥ लय लक्ष लावूनि समाधि॥ योगियां हेचि उपाधि ॥ उघडा डोळा प्रेमपदीं ॥ रे विठोजी न्याहाळा ॥ ८ ॥ येर वाउगि खटपट ॥ ठाका पंढरी वाळुवंट ॥ हरूनि मनुष्यपणा दृष्ट ॥ चतुर्भुज करिल ॥ ९ ॥ जना ऐहिक पाहरे हित ॥ हें पंढरीचें कुळदैवत ॥ येर वाउगे खेचर भूत ॥ रे संगीत चित्रिचें ॥ १० ॥ पूर्वज उद्धरावयाचि चाड ॥ तरी वेणुनादीं जेवण करा गोड ॥ कोटिकुळें उद्धरती तुमचा सुरवाडु ॥ रे पावाल कैवल्य ॥ ११ ॥ धन्य धन्य तो संसारी ॥ जेणें देखिली पंढरी ॥ जेणें सप्रेम होउनि महाद्वारीं ॥ लोटांगण घातलें ॥ १२ ॥ केलें चंद्रभागे स्नान ॥ आणि संतचरणीं दर्शन ॥ नामघोषें निवे मन ॥ समाधान जीवासी ॥१३॥ पंढरी हे वैकुंठ भुवन ॥ ह्मणउनि करी कारें दरुषण ॥ मग नाहीं आया गमन ॥ रे सुरगण वंदिती ॥ १४ ॥ भुक्ति मुक्तिचा दातारू ॥ तो हा वोळगा सारंगधरु ॥ नामया स्वामीचा दातारु ॥ रुक्मादेवीवरु पंढरीये ॥ १५ ॥

॥ ६३ ॥ माझें कुळींचें दैवत ॥ बाप माझा पंढरिनाथ ॥ १ ॥ पंढरीसि जाऊं चला ॥ भेटूं रखुमाई विठ्ठला ॥ २ ॥ पुंडलीकें बरवें केलें ॥ कैसें भक्तीनें गोविलें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे नीट ॥ पायीं जडलीसे ईट ॥ ४ ॥

॥ ६४ ॥ केशव आराध्यदेवाचाहि देव ॥ पंढरीचाराव पांडुरंग ॥ १ ॥ पांडुरंगाविण नाहीं त्रिभुवनीं ॥ भोळ्या चक्रपाणि वांचूनिया ॥ २ ॥ नामा म्हणे ध्यानीं ध्यावें विठोबासी ॥ अखंडमानसीं भजा देवा ॥ ३ ॥

॥ ६५ ॥ युक्तिप्रयुक्तिचें प्रमाण मी नेणें ॥ केशवचरण ध्यातों मनीं

॥ १ ॥ आणिक साधन काय म्यां करावें ॥ ब्रह्मादिक देव मौन ठेले ॥ २ ॥ आतां मी कायसा करावा आधार ॥ चरण निर्धार देव पूजा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तुझा अंत नाहीं पार ॥ काय म्यां पामर जाणों आतां ॥ ४ ॥

॥ ६६ ॥ ऐका पंढरीचें महिमान ॥ राऊळें तितुकें प्रमाण ॥ तेथील तृण आणि पाषाण ॥ तेहि देव जाणावे ॥ १ ॥ ऐसी पंढरी मनीं ध्याती ॥ त्यांसीं तिहीं लोकीं गति ॥ ते आणिका तीर्था जाती ॥ तीं वंदिती तयांसी ॥ २ ॥ वाराणसी चालिजे मासा ॥ गोदावरी एक दिवसा ॥ पंढरी पाऊल परियेसा ॥ ऐसा ठसा नामाचा ॥ ३ ॥ ऐसें शंकर सांगे ऋषीं-जवळीं ॥ सकळ तिर्थें माध्यानकाळीं ॥ येऊनि पुंडलीकाजवळी ॥ करिती अंघोळी वंदिती चरण ॥ ४ ॥ ऐसेनि तिर्थीं पाप झडे ॥ असत्य बोलतां जिव्हा झडे ॥ नामा विनवी संतांपुढें ॥ पंढरी येऊन वोसंडावीं ॥ ५ ॥

॥ ६७ ॥ आधीं रचिली पंढरी ॥ मग वैकुंठ नगरी ॥ १ ॥ जेव्हां नव्हतें चराचर ॥ तैं होतें पंढरपुर ॥ २ ॥ जेव्हां नव्हती गोदा गंगा ॥ तेव्हां होती चंद्रभागा ॥ ३ ॥ चंद्रभागेचे तटीं ॥ धन्य पंढरी गोमटी ॥ ४ ॥ नासिलीया भूमंडळ ॥ उरे पंढरीमंडळ ॥ ५ ॥ असे सुदर्शनावरी ॥ ह्मणूनि अविनाश पंढरी ॥ ६ ॥ नामा ह्मणे बा श्रीहरी ॥ ते म्यां देखिली पंढरी ॥ ७ ॥

॥ ६८ ॥ पांडुरंगाचें नाम बरवें ॥ आवडी घेतली माझ्या जीवें ॥ १ ॥ कैसा देहुडा पाउलीं उभा ॥ वेणुनादीं गोपाळ वेणु वाहे ॥ २ ॥ आंगीं चंदन चर्चित माळा गळां ॥ भाळीं शोभताहे कस्तुरीचा टिळा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे धन्य धन्य जिणें ॥ एकवेळा पंढरी पाहणें ॥ ४ ॥

॥ ६९ ॥ पाहातां देऊळाची पाठ ॥ तीर्थें घडलीं तीनशें साठ ॥ १ ॥ स्नान करितां पन्हाळें ॥ उद्धरती सर्व कुळें ॥ २ ॥ सन्मुख पाहतां विठाई ॥ त्यासी उपमा द्यावया नाहीं ॥ ३ ॥ ऐसा पंढरीचा महिमा ॥ काय वर्णूं म्हणे नामा ॥ ४ ॥

॥ ७० ॥ आवडे जें जीवा तें पंढरिये उभें ॥ पुंडलीकें लोभें राहविलें ॥ १ ॥ जोडूनि पाऊलें ठेवियलीं इटे ॥ करद्वय गोमटें कटावरी ॥ २ ॥ कान मुख डोळे न ह्मणती पुरे ॥ सेवितां न पुरे धणी मना ॥ ३ ॥ गोड

लागे पोट न भरे न धाय ॥ भुकेलीच राहे भूक सदां ॥ ४ ॥ नामाह्मणे संतसंगती विश्वासे ॥ घेऊं अनुभवास फार फार ॥ ५ ॥

॥ ७१ ॥ बाहेरी भितरी पाहतां दिसे एकु ॥ उभा असे व्यापकु पंढरीराव ॥ १ ॥ पंढरीचा राणा विटेवरी जाणा ॥ जीवींचिया खुणा भक्तां सांगे ॥ २ ॥ गुंतलों संसारीं भरलों कर्मभांडारीं ॥ विषयामाझारि मोहियेलें ॥ ३ ॥ नामा म्हणे केशवा माझें उणें न पाहीं ॥ चरण सेवा देईं जन्मोजन्मीं ॥ ४ ॥

॥ ७२ ॥ दिवाळी दसरा नित्य पंढरपुरीं ॥ ओंवाळिती नारी विठ्ठलासी ॥ १ ॥ पांवा वाहे खांदीं बरविया नादें ॥ विठ्ठलाच्या छंदें नाचतसे ॥ २ ॥ नामा ह्मणे आह्मीं पंढरीसी जावें ॥ कौतुक पहावें विठ्ठलाचें ॥ ३ ॥

॥ ७३ ॥ अभिमानें लोक जाती वाराणसी ॥ आमुची मिरासी पंढरीये ॥ १ ॥ तीर्थ व्रत नेम मज केशिराजा ॥ पंढरीचा राजा बोळवया ॥ २ ॥ पाउला पाउलीं चालती मारग ॥ उभा पांडुरंग मागें पुढें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे मज पंढरी विसांवा ॥ दर्शन केशवा पुरे मज ॥ ४ ॥

॥ ७४ ॥ आम्हीं स्वर्गसुख मानू जैसा ओक ॥ देखोनियां सुख पंढरीचें ॥ १ ॥ नलगे वैकुंठ न वांछूं कैलास ॥ सर्वस्वाची आस देवा पायीं ॥ २ ॥ नलगे संतति आणि धन मान ॥ एकअसे ध्यान विठोबाचें ॥ ३ ॥ सत्य कीं मायिक आमुचें बोलणें ॥ तुझी तुज आण सांग हरि ॥ ४ ॥ जीवभाव आम्ही सांडू ओंवाळुनी ॥ नामा लोटांगणीं महाद्वारीं ॥ ५ ॥

॥ ७५ ॥ अगाध महीमा यात्रा कार्तीकीये ॥ आला पंढरीये नामदेव ॥ १ ॥ भक्ता शिरोमणी श्रीपंढरिनाथ ॥ कृपाळूवा माता बाळकासी ॥ २ ॥ धन्य नामदेव धन्य नामदेव ॥ हृदयीं पंढरिराव न विसंबे ॥ ३ ॥ प्रेमळ हरिभक्त मिळोनी अपार ॥ करिताती गजर हरिनामाचा ॥ ४ ॥ नट नाट्य कीर्तन झळकती गरुड टके ॥ करिती ब्रह्मादिक पुष्पवृष्टी ॥ ५ ॥ नामघोष श्रवण सकळां समाधान ॥ चुकलें जन्ममरण कल्पकोडी ॥ ६ ॥ नामा ह्मणे जीव निवाला बा येथें ॥ पाहातां विठोबातें श्रम गेला ॥ ७ ॥

॥ ७६ ॥ ऐसें तीर्थ कोणीं दाखवा सुलभ ॥ जेथें समारंभ हरिकथेचा ॥ १ ॥ तें एक पंढरी विख्यात त्रिभुवनीं ॥ सकळां शिरोमणि चंद्रभागा ॥ २ ॥

ऐसें तीर्थ कोणीं दाखवा सुखरूप ॥ जेथें त्रिविधताप हारपती ॥ ३ ॥ ऐसें तीर्थ कोणीं दाखवा सुंदर ॥ गरुड टकेभार बिराजती ॥ ४ ॥ ऐसें तीर्थ कोणीं दाखवा निर्मळ ॥ जेथें नासे मळ दुष्टबुद्धि ॥ ५ ॥ नामा म्हणे संतजनाचें माहेर ॥ गातां मनोहर गोड वाटे ॥ ६ ॥

॥ ७७ ॥ कार्तिकी एकादशी ॥ पोहा मिळाला पंढरिसी ॥ तेथील महिमा वर्णू कैसी ॥ ब्रह्मादिकां न वर्णवे ॥ १ ॥ दिंड्या गरुड टक्यांचे भार ॥ मृदंग वाजती अपार ॥ वैष्णव नाचती जयजयकार ॥ नादें अंबर गर्जतसे ॥ २ ॥ उपजोनिया संसारी ॥ वेळोवेळां पाहारे पंढरी ॥ विठ्ठलराज भीमा तीरीं ॥ वाट पाहे भक्तांची ॥ ३ ॥ कल्पतरु चिंतामणी ॥ घरीं कामधेनूची दुभणी ॥ मोतियांचे चौक राजांगणीं ॥ वृंदावनें शोभती ॥ ४ ॥ संत बैसले पद्मासनीं ॥ राया विठ्ठला तुझे चरण ध्यानीं ॥ हरिकीर्तन ऐकोनी कानीं ॥ अंतःकरणीं निवाले ॥ ५ ॥ जें जें चिंतन मानसीं ॥ तें फळ पावलें अहर्निशीं ॥ मुक्ति देऊनि तयासी ॥ अढळपदीं बैसविलें ॥ ६ ॥ सकळ तीर्थें मध्यानकाळीं । येती चंद्रभागे जवळी ॥ विमानें येती अंतराळीं ॥ देव स्नानें करिताती ॥ ७ ॥ धन्य धन्य ऐसें चंद्रभागातीर्थ ॥ तेथें चतुर्भूज होती प्राणिमात्र ॥ ऐसें आणिक नाहीं क्षेत्र ॥ भू वैकुंठ पंढरी ॥ ८ ॥ मणिकर्णि वैतरणी ॥ स्नान करिजेली अंतःकरणीं ॥ लीन होईल विठ्ठल चरणीं ॥ पायाधुणी होईल ॥ ९ ॥ अनंत जन्मांचा उपाव ॥ नामया स्वामि पंढरीराव ॥ देईल वैकुंठीं ठाव ॥ पुनर्जन्म चुकवील ॥ १० ॥

॥ ७८ ॥ तूं जाऊं नको जेथें तेथें ॥ जरी तुज मुक्तीचें आर्तें ॥ तुज मी सांगेन हित ॥ देऊनि चित्तपरियेसें ॥ १ ॥ शंभु अडसष्टी तीर्थांचें माहेर ॥ सकळ सिद्धि ऋषीश्वर ॥ मध्यान्हकाळीं सुरवर ॥ पंढरपूर ठाकती ॥ २ ॥ जाई जाई आलियारे ॥ पांडुरंगी राहें स्थिर रे ॥ न लगती आणिक दैवतें रे ॥ एक पुरे विठ्ठलची ॥ ३ ॥ तीर्थ क्षेत्र दैवतें ॥ ऐसें नाहीं जेथें तेथें ॥ तिन्ही सर्वोत्तम जेथें ॥ तें पैं क्षेत्र सांगेन ॥ ४ ॥ श्रीहरीच्या चोविस मुर्ति ॥ विठ्ठल प्रेमदृष्टीं प्रीति ॥ सहस्र नामांवरती कीर्ति ॥ विठ्ठल दैवत जाणावें ॥ ५ ॥ रुद्रार्धांगी गौरी ॥ जान्हवी असे शिरीं ॥ सर्वांग व्यापिनी भीमा सुंदरी ॥ आले त्रिपुरारी ठाकोनी ॥ ६ ॥ कोटिजन्मांचें पातक ॥ नासे स्नान केलिया देख ॥ एवढें क्षेत्र अलौकिक ॥ पांडुरंग भींवरा ॥ ७ ॥ काशीं त्यागिजे शरीर ॥ हिंवें शिणलें केदार ॥

पाणी गोमतीचें क्षार ॥ ह्मणवोनि महिमा सम नाहीं ॥ ८ ॥ जन्म मरणावेगळें ॥ वैकुंठ तुकिलें सगळें ॥ परि त्याहुनि आगळें ॥ एक अक्षर जाणावें ॥ ९ ॥ गया भोंवुनी चौदापदीं ॥ तीं अनंतें वेणुनादीं ॥ काला केला गोविंदीं ॥ हा दृष्टांत पहा पां ॥ १० ॥ ज्याचेंनि नांवें पिंडदान ॥ त्यासी गयेसी गति जाण ॥ येथें करितां नाम स्मरण ॥ सर्व पूर्वजां मुक्ति ॥ ११ ॥ कार्तीकीये आदित्यवारीं ॥ जो पद्माला स्नानकरी ॥ त्यासीं नाहीं येरझारी ॥ नये पुढती संसारा ॥ १२ ॥ इंद्र येवढे परमेष्ठि ॥ तेथें मनुष्यांच्या काय गोष्टी ॥ धन्य धन्य तो एक सृष्टी ॥ पंढरी दृष्टीं जो देखे ॥ १३ ॥ बरवें पुंडलीकें केलें ॥ हें परब्रह्म रे अर्चिलें ॥ जगांत शांतवन केलें ॥ परि नेटकें सर्वथा ॥ १४ ॥ तीर्थ सोपारें सधर ॥ कष्ट न लगती अपार ॥ उपवासी निराहार ॥ कीं क्षौर करणेंचि नलगे ॥ १५ ॥ येथें सुखें येणें जाणें ॥ घेणें नलगे धरणें । मनींचें मनोरथ पुरवणें ॥ एके भेटीसाठीं ॥ १६ ॥ पूर्वजन्मींचा तापसी ॥ तीर्थें केलीं पुण्यराशी ॥ सहस्र शतें भोजनासी ॥ देवां द्विजां भजिन्नला ॥ १७ ॥ शाळिग्रामाची पूजा करी ॥ त्यासी प्रसन्न झाले हरि ॥ त्यासी दावितो पंढरी ॥ पूर्व संस्कारें ह्मणोनियां ॥ १८ ॥ जयासी नावडे पंढरी ॥ तो पापिया दुराचारी ॥ उपजोनियां संसारीं ॥ येरझारीं शिणतो ॥ १९ ॥ त्यासी श्वान सूकर हांसती ॥ ह्मणती यासीं कैसी पडली भ्रांति ॥ उपजोनियां मनुष्ययातीं ॥ पंढरपूर पति नोळखे ॥ २० ॥ जो विन्मुख पंढरपुरा ॥ त्याचा संग क्षणीं धरा ॥ मोडोनि सुकृताचा थारा ॥ पाप शरीरासी तो गेला ॥ ॥ २१ ॥ जो पंढरीसी आर्तु ॥ त्याची करा बरवी मातु ॥ अंतकाळीं पंढरीनाथु ॥ यमपंथु चुकवील ॥ २२ ॥ बरवें समतुल्य वाळुवंट ॥ वरी वैष्णव मिळाले घनदाट ॥ करिती हरिनामाचे बोभाट ॥ वीर उद्भट विठ्ठलाचे ॥ २३ ॥ जे येथें प्रेमासी आतुर ॥ ते चतुर्भुज होती नर ॥ येवढें क्षेत्र पंढरपुर ॥ महिमा थोर तिहीं लोकीं ॥ २४ ॥ अन्य क्षेत्रीं पाप कीजे ॥ तें पुण्य क्षेत्रीं विनसिजे ॥ पुण्य क्षेत्रीं पाप किजे ॥ तें त्यागिजे पंढरीसी ॥ ॥ २५ ॥ पंढरीचें पातक ॥ पंढरीस नासे देख ॥ एवढें क्षेत्र अलौकिक ॥ त्रिभुवनामाझारि ॥ २६ ॥ पैल इटेवरी सांवळा ॥ विठोबा पहा पहा रे डोळां ॥ विघ्न घालोनि पायातळा ॥ आणिक कलिकाळा दमेना ॥ २७ ॥ जप तप अनुष्ठान ॥ नलगे जीवासी रे बंधन ॥ आणिक न करावें साधन ॥ पहावे चरण विठोबाचे ॥ २८ ॥ देवा सांगे वसुंधरा ॥ मी नभियें सप्तसागरा ॥ स्थावर जंगमादि सारा ॥ नाहीं भार तयाचा ॥ २९ ॥ ज्यासी नावडे

विठ्ठल वीरु ॥ त्याचा मज भार थोरु ॥ त्यासी नरकीं होय थारु ॥ तो असुर प्राणिया ॥ ३० ॥ ऐसा हा पंढरपुरपति ॥ जीवंतु असतां देतो मुक्ति ॥ मेलिया देतो ब्रह्मप्राप्ति ॥ दोहींकडे सौरस ॥ ३१ ॥ येरां प्राणियां कष्ट थोर ॥ परि तें न भरे उदर ॥ मेलिया यम किंकर ॥ अष्टौप्रहर जाचिती ॥ ३२ ॥ ऐसा हा कैलासींचा राणा ॥ गिरीजे स्कंदा सांगे खुणा ॥ तुह्मीं आणिक मंत्र नेणा ॥ या पांडुरंगावांचुनी ॥ ३३ ॥ विठ्ठल विठ्ठल ह्मणतां ॥ तुटती महापातकचळथा ॥ विष्णुदास नामा विनवी संतां ॥ सावधान व्हा जी ह्मणतसे ॥ ३४ ॥

॥ ७९ ॥ वैकुंठासी आम्हां नको धाडूं हरी ॥ वास दे पंढरी सर्वकाळ ॥ १ ॥ वैकुंठ कोपट जुनाट झोंपडी ॥ नको अडा अडी घालूं आम्हां ॥ २ ॥ वैकुंठी जाऊनि काय बा करावें ॥ उगेंचि बैसावें मौनरूप ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे मज येथेंच हो ठेवी ॥ वास सदा देई चरणाजवळी ॥ ४ ॥

॥ ८० ॥ नित्य प्रेमाचें पेटें बांधे माझे पोटीं ॥ उतरी जगजेठि पैलपार ॥ १ ॥ निरेभिवरे ऐक्य तीरीं ॥ कां पञ्चळा पंढरपुरीं ॥ २ ॥ केलिया रविवारीं आंघोळी ॥ महा दोषां होय होळी ॥ ३ ॥ पाप जाईचें ॥ पद पावाल अच्युताचें ॥ ४ ॥ ह्मणाल बोलणें कोणाचें ॥ नामया स्वामि केशवाचें ॥ ५ ॥

॥ ८१ ॥ पंढरीस करी नित्य ते दिवाळी ॥ आरति ओंवाळी केशवासी ॥ १ ॥ पावावया भेटि बरव्या विनोदें ॥ नामघोष छंदें नाचतसे ॥ २ ॥ नामा ह्मणे आह्मीं पंढरिसी जाऊं ॥ कवतुकें पाहूं विठोबासी ॥ ३ ॥

॥ ८२ ॥ झळकती पताका ॥ कळस दिसतो नेटका ॥ १ ॥ बरवें बरवें पंढरपुर ॥ विठोबा रायाचें नगर ॥ २ ॥ अरे हें माहेर संताचें ॥ नामया स्वामि केशवाचें ॥ ३ ॥

॥ ८३ ॥ देहीं देखीली पंढरी ॥ आत्मा अविनाश विटेवरी ॥ १ ॥ तोचि पांडुरंग जाणा ॥ शांती रुक्मीणी अंगणा ॥ २ ॥ जितुका आकार तितुका नाश ॥ आत्मा विठ्ठल अविनाश ॥ ३ ॥ तो हा विठ्ठल हृदयीं ध्यांई ॥ चोखामेळा लागे पायीं ॥ ४ ॥

॥ ८४ ॥ पंढरीच्या सुखें आनंदें गर्जती ॥ ध्यातसे पार्वती अखंडित ॥ ॥ १ ॥ भीमातीरीं उभा सखा पांडुरंग ॥ देई अंगसंग अखंडित ॥ २ ॥ उशीर झालासे काय कामकाजा ॥ यावें अधोक्षजा अनिरुद्धा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे पहा पंढरी माझारीं ॥ केशिराज तारी एकसरां ॥ ४ ॥

॥ ८५ ॥ अनिर्वाच्य ब्रह्म निगम ह्मणती ॥ शिणले वेवादती अठरा-साही ॥१॥ तें हें पुंडलीकें चोहोंटा उभें केलें ॥ भावें मुळविलें पंढरीये ॥ धृ० ॥ घ्यारे घ्यारे तुह्मी कैवल्याचें पीक ॥ देतो पुंडलीक सकळ जीवां ॥ २ ॥ उपनिषदांचें मथितार्थ जें साराचें यथार्थ ॥ तो हा पंढरीनाथ प्रगट जगीं ॥ ३ ॥ हरिहर विरंचि त्रिमूर्ति हाची ॥ माउली दीनांची शोभा पर ॥ ४ ॥ जो श्रवणांचा श्रवण नयनांचा नयन ॥ ज्ञानाचा दर्पण दृष्ट होय ॥ ५ ॥ आदि मध्यें अंतीं व्यापक सर्वांभूतीं ॥ तोहा झाला व्यक्ति भक्तिभावें ॥ ६ ॥ सदा चित्ता आनंदघन परिपूर्ण ॥ कारणें महा कारण प्रभा हेचि ॥ ७ ॥ चित्ता चेतविता बुद्धीतें पाळिता ॥ मनादि चाळिता इंद्रीयांसी ॥ ८ ॥ तो या चराचरां जीवलग सोइरा ॥ ह्मणोनी अनुसरा पांडुरंगा ॥ ९ ॥ नामा ह्मणे काया वाचा मनें त्याचें ॥ नाम जपा कैचें जन्म मरण ॥ १० ॥

देवाची स्तुती.

॥ ८६ ॥ देहुडा चरण वाहातुसे वेणु ॥ गोपिकारमणु स्वामि माझा ॥ ॥ १ ॥ देखिलागे माय यमुनेचे तीरीं ॥ हात खांद्यावरी राधिकेच्या ॥ २ ॥ गुंजावर्ण डोळे शिरीं बाबर झोटी ॥ मयूर पिच्छ वेष्टी शोभतसे ॥ ३ ॥ सगुण मेघश्याम लावण्य सुंदर ॥ नामया दातार केशवराज ॥ ४ ॥

॥ ८७ ॥ संतांची विश्रांति ज्ञानियांचें गूज ॥ मुक्तिचें हें बीज मोक्षदानीं ॥ १ ॥ कृष्णा विष्णु हरी मुकुंद मुरारी ॥ अच्युता नरहरी नारा-यणा ॥ २ ॥ गोवर्धनधर गोपी मनोहर ॥ भक्त करुणाकर पांडु-रंग ॥ ३ ॥ तूंचि हें सकळ आदि मध्य अंतीं ॥ निज सुख संपत्ति सज्जनांची ॥ ४ ॥ सकळ नारायण पातकभंजन ॥ हरि जगज्जीवन पर-मानंद ॥ ५ ॥ तूंचि माझा श्रोता तूंचि माझा वक्ता ॥ तूंचि घेता देता प्रेम-सूख ॥ ६ ॥ नामदेव ऐसें नाम त्वां ठेविलें ॥ येणें अनुभविलें प्रेम सूख ॥ ७ ॥ विष्णुदास नामा विनवि पुरुषोत्तमा ॥ सोडवीं भवभ्रमा पासोनियां ॥ ८ ॥

॥ ८८ ॥ बरवेपणें बरवा बांप मदनाचा ॥ तो स्वामि आमुचा पंढ-रिराव ॥ १ ॥ उदारपणें उदार दाता त्रैलोक्याचा ॥ तो स्वामि० ॥ धृ० ॥

झुंझार आणि शूर अरी त्या दैत्यांचा ॥ तो स्वामि आमुचा पंढरिराव ॥ २ ॥ चतुरपणें चतुर बाप ब्रह्मयाचा ॥ तो स्वामि आमुचा पंढरिराव ॥ ॥ ३ ॥ पवित्रपणें पवित्र उद्धार तीर्थांचा ॥ तो स्वामि आमुचा पंढरिराव ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे आधार सकळां जीवांचा ॥ तो स्वामि आमुचा पंढरिराव ॥ ५ ॥

॥ ८९ ॥ ज्ञानि यांचें ज्ञेय ध्यानि यांचें ध्येय ॥ पुंडलिकाचें प्रिय सुख वस्तु ॥ १ ॥ तें हें समचरण उभें विटेवरी ॥ पहा भीमातीरीं विठ्ठल रूप ॥ धृ० ॥ जें तपस्वियांचें तप जें जपकांचें जाप्य ॥ योगियांचें गौप्य परम धाम ॥ २ ॥ जें तेजकांचें तेज जें गुरु मंत्राचें गुज ॥ जें पुजकांचें पूज्य कुळदैवत ॥ ३ ॥ जें जीवनातें जीववितें पवनातें निववीतें ॥ जें भक्तांचें उगवितें माया जाळ ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे तें सुखची आयतें ॥ जोडलें पुंडलिकातें भाग्य योगें ॥ ५ ॥

॥ ९० ॥ आषाढी कार्तिकी हेंचि आह्मां सुगी ॥ शोभा पांडुरंगी घनवटे ॥ १ ॥ संतांचीं दर्शनें हेंचि पीक जाण ॥ देतां आलिंगन देहनिवे ॥ धृ० ॥ देहनिवे किती नवल सांगावें ॥ जीवासी दुणावे ब्रह्मानंद ॥ २ ॥ नामा ह्मणे यासी मूळ पांडुरंग ॥ त्याचेनि अव्यंग सुख आह्मां ॥ ३ ॥

॥ ९१ ॥ येत येत उभा राजविदीं ॥ सवें चाले गोपाळांची मांदी ॥ नारी पाहती उभया विदी ॥ एकीच्या धरूनि बाहुवा रवांदीं ॥ १ ॥ हरि हर नंदना सादृश्य लोचना ॥ डोळ्या वेगळा न वा जासी कान्हां ॥ अरे कान्हां मन मोहना ॥ गोपी भुलल्या तुझिया गुणा ॥ धृ० ॥ चुतुर्वेद नागवी भाट सांगातें ॥ उभया वर्णिती रामकृष्णातें ॥ श्रुति स्मृति विद्यावंतें ॥ जय जय ह्मणती कृपा निधितें ॥ २ ॥ येत येत उभा राहत ॥ सुदाम्याच्या खांद्यावरी हात ॥ समदृष्टी गोपिका न्याहाळीत ॥ चैतन्य चोरोनी आनंदें डुल्लत ॥ ३ ॥ ऐसा कृष्ण सौभाग्य सुंदर ॥ लावण्य गुण रत्नाकर ॥ विष्णुदास नामयाचा दातार ॥ भक्ति भावें वोळंगा सारंगधर ॥ ४ ॥

॥ ९२ ॥ देवा तूं जया होसी प्रसन्न ॥ तया नलगे कर्मबंधन ॥ निकें ह्मणती सकळ जन ॥ नीच लोक वंदिती ॥ १ ॥ तुझी दृष्टि कृपावंता ॥ जया वरी पडे अनाथनाथा ॥ तया न बाधी संसार व्यथा ॥

सर्वस्व त्याचे हारिसी ॥ धृ० ॥ माती धरिल्या होय कनक ॥ भोग भोगिती परम मूर्ख ॥ नाडळती महादोष ॥ मुखीं नाम गर्जतां ॥ २ ॥ धन्य धन्य ते संसारी ॥ पुरुष अथवा हो नारी ॥ दरिद्र नाहीं त्यांचे घरीं ॥ तूं श्रीहरि सानकूळ झालिया ॥ ३ ॥ ऋद्धि सिद्धी द्वारीं बोळंगती ॥ वैरी दास्यत्व करिती ॥ विषें अमृतें होती ॥ तूं श्रीपति सानुकूळ झालिया ॥ ४ ॥ येथूनि नेसील परतें ॥ नामा ह्मणे वैकुंठातें ॥ लक्षा नये चहुं वेदां तें ॥ नाना मतें धुंडाळितां ॥ ५ ॥

॥ ९३ ॥ अंगाची सेज फणि छाया धरी ॥ सहस्रमुखीं करी स्तुति शेष ॥ परि तयांतें तुझें चरित्र आकळीत ॥ तेथें माझें गीत कोणी कडे ॥ १ ॥ केशापरी तुज ध्यावे देव देवा ॥ हें वर्म केशवा सांग मज ॥धृ०॥ मार्कंडेयो भृशुंडि लोमहर्ष अगस्ति ॥ करितां तुझी स्तुति कल्प गेले ॥ ध्यानीं पाहतां तुज न पवती योगी ॥ तेथें मी तो रोगी कोणीकडे ॥ २ ॥ ब्रह्मचर्यव्रत आचरती देव ॥ ऋषिमुनि सर्व करिती सेवा ॥ परि तुवां गर्व हरिला तयांचा ॥ तेथें माझि वांचा कोणीकडे ॥ ३ ॥ इतुकें ऐकोनि बोले केशिराज खुणें ॥ आरुता येई ह्मणे नामयासी ॥ मुखीं माझें नाम हृदयीं धरुनी प्रेम ॥ हेंचि तुज वर्म सांगितलें ॥ ४ ॥

॥ ९४ ॥ प्रल्हादादिकांचें अंतरींचें ध्यान ॥ तें पंढरीये निधान उभें असे ॥ १ ॥ सर्व जन जया नेणते जाहले ॥ मुख दाखविलें पुंडलीका ॥ २ ॥ वेदांचें जें सार श्रुतींचें जिव्हार ॥ तेंचि कटीं कर उभें असे ॥ ३ ॥ ज्ञानाचें जीवन वैराग्या भूषण ॥ तें सुख निधान विटेवरी ॥ ४ ॥ शुद्ध बुद्ध मुक्त समाधीचें सुख ॥ तें उभें प्रत्यक्ष वाळवंटीं ॥ ५ ॥ हृदयीं धरुनी नामा निज बोधें निमाला ॥ शिण हारपला संसाराचा ॥ ६ ॥

॥ ९५ ॥ अणिमादि सिद्धि जयाचिया दासी ॥ उणें तया पासीं काय आहे ॥ १ ॥ आणिकाचे द्वारीं सांडोबा पै होसी ॥ धिग धिग न लाजसी अरे जना ॥ २ ॥ सुलभ सोपारा सेवा माझा स्वामि ॥ म्हणतां जोडे नामीं एक वाचे ॥ ३ ॥ अजामेळ वैकुंठा एक नेला नामें ॥ गणिका विमानें स्वयें नेली ॥ ४ ॥ ऐसा हा कृपाळू आसनीं शयनीं ॥ नविसंबावा मनीं भाग्यवंतीं ॥ ५ ॥ जटायु पक्षियाचें स्वयें झाला लेकरूं ॥ त्याचा क्रिया-पारु केला रामें ॥ ६ ॥ शबरीचीं फळें उच्छिष्टेंही खाय ॥ ना विसरती पाय कैसे प्राणी ॥ ७ ॥ शाहाणिया द्वारपाळ म्हणतां लाज थोरी ॥ जरी झाला

भिकारी न साहे ॥ ८ ॥ तो बळीचा द्वारपाळू सारथी पार्थाचा ॥ तो गोसावी आमुचा देवराणा ॥ ९ ॥ गर्भवास तया न होती रे जना ॥ म्हणोनि लोक भजना प्रवर्तले ॥ १० ॥ अंबऋषीराया सांपडले सायासें ॥ साहिला गर्भ-वास सकळ देवें ॥ ११ ॥ उच्छिष्ट हें खातां प्रायश्चित असे ॥ तो गोपाळाचें कैसें खाय हरी ॥ १२ ॥ त्या सुखा सुरवर जन्म इच्छिताती ॥ म्यां ऐसा लक्ष्मी-पति कां न सेवावा ॥ १३ ॥ म्हणोनि सोइरा आन दुजा नाहीं ॥ गुरु पिता पाहीं हाचि बंधु ॥ १४ ॥ सज्जन सांगती अनेक नाहीं आम्हां ॥ कीर्ति वर्णी नामा होउनि भाट ॥ १५ ॥

॥ ९६ ॥ चंदनाची ओवरी उदविली प्रकारीं ॥ कनकाचा मंचक शेजे सुमनें वरी ॥ १ ॥ ओंवाळूं आलिया शेजे आरति ॥ निद्रा करीं बापा लक्ष्मीपती ॥ धृ० ॥ संतसनकादिक यांतें आज्ञा दिजे ॥ शुकादिक ज्ञानि यांचा नमस्कार दिजे ॥ २ ॥ बाळा प्रौढा मुग्धा यातें आज्ञा दिजे ॥ सेवका माझे गाणनें पहुडविजे ॥ ३ ॥ विष्णुदास नामा राहिला द्वारां नेहटी ॥ जयजयकार करित देतसे घिरटी ॥ ४ ॥

॥ ९७ ॥ धर्माचें नगर ज्याचें विठो पाटील नाम साचें ॥ चला जाऊं तया ठाया भोजन देईल तो साचें ॥ १ ॥ विठोबाचा धर्म जागो त्याचे चरणीं लक्ष लागो गा ॥ ज्याचे मोडले पंख पाय तेणें करावें तें काय ॥ धृ० ॥ चित्तीं धरोनि दृढ भाव तेणें पंढरीसी जावें ॥ इच्छिलें फळ पावे तेणें येउनी भेटावें गा ॥ २ ॥ भक्ति आणि भावार्थाचा जेणें गुंफियेला शेला ॥ विठोबा दातयाचा घरा उचित तो नेला ॥ उशीर नलगतां जन्मा वेगळा पैं केला गा ॥ ३ ॥ सुदामा ब्राह्मण कैसा दारिद्रें पीडिला ॥ विठोबा दातयाचा घरा भेटीस गेला ॥ मुष्टिभर पोह्यांसाठीं सुवर्णाचा गांव दिल्हा गा ॥ ४ ॥ गण आणि गोत्रज सोयरे हांसती मज ॥ गेलें याचें मनुष्यपण येणें सांडियेली लाज ॥ विनवी तो शिंपी नामा संत चरणीचा रजगा ॥ ५ ॥

॥ ९८ ॥ बरवि कामधेनु गाय ॥ विठोबा आमुची माय ॥ १ ॥ त्रैलोक्या एवढा भरणा ॥ तीचा भरोनि उरला पान्हा ॥ धृ० ॥ न साहे अहंकाराचा वारा ॥ रिघे दिवसा माझ्या घरा ॥ २ ॥ आह्मी घालूं इसी चारा ॥ परि ते अखंड भरिते डेरा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे दुभतें ॥ वाळें जोडोनि ठेविलें मातें ॥ ४ ॥

॥ ९९ ॥ अधरींचें अमृत सेविसी एकलारे ॥ काय पुण्य केलें रे नेणों पवया ॥ १ ॥ तुळसीच्या माळा शोभति गोपाळा ॥ तयाहूनि आगळा पवया तूं ॥ ध्रु० ॥ सोळासहस्र गोपी बोलतील मौढी ॥ अधरींची गोडी नेली तुवां ॥ २ ॥ विष्णुदास नामा केशवीं सौरस ॥ उद्धरिला वंश पावया तुवां ॥ ३ ॥

॥ १०० ॥ अगणित गुणवर्णिती पुराणें ॥ पंढरीचेराणे ख्याती जगीं ॥ १ ॥ अलक्ष भेटी लक्षिताची नाहीं ॥ पुंडलिकें कांहीं तप केलें ॥ ॥ २ ॥ युगें गेलीं अठ्ठावीस ते अझुनी ॥ उभा चक्रपाणी राहिलासी ॥ ॥ ३ ॥ वेद ह्मणती नेति पुराणें तें किती ॥ भांवावल्या मती ह्मणे नामा ॥ ४ ॥

॥ १०१ ॥ नाम बरवें रूप बरवें ॥ दर्शन बरवें कानडिया ॥ १ ॥ वेदांसीं कानडें श्रुतिसीं कानडें ॥ परब्रह्म उघडें पंढरीये ॥ २ ॥ नामा ह्मणे विठो त्रिभुवन बरवें ॥ त्याहूनि बरवें प्रेम तुझें ॥ ३ ॥

॥ १०२ ॥ भक्तांसाठीं देव अवतार धरी ॥ कृपाळू श्रीहरि साच खरा ॥ १ ॥ तो हा महाराज चंद्रभागे तीरीं ॥ उभा विटेवरी पांडुरंग ॥ २ ॥ ब्रह्मयाचे वेद चोरी शंखासुर ॥ मत्स्य अवतार तयालागीं ॥ ॥ ३ ॥ समुद्र मंथनीं मंदर बुडाला ॥ कूर्मरूप झाला तया तळीं ॥ ४ ॥ हिरण्याक्ष धरा नेतां रसातळा ॥ वराहरूपें त्याला वधियेलें ॥ ५ ॥ प्रल्हादासी पिता गांजी नानापरी ॥ स्तंभीं नरहरी प्रगटला ॥ ६ ॥ देवकाजीं झाला वामन भूतळीं ॥ बळीसी पाताळीं घातियेला ॥ ७ ॥ भूमिभार झाला क्षत्रियांचें कुळ ॥ केलेंसें निर्मूळ परशुरामें ॥ ८ ॥ सीतेचिया काजा रावण मर्दिला ॥ सूर्यवंशीं झाला रामचंद्र ॥ ९ ॥ गोकुळीं जन्मला श्रीकृष्ण आठवा ॥ होऊनि पांडवां साह्यकारी ॥ १० ॥ व्रतभंगासाठीं बौद्ध अवतार ॥ झाला दिगंबर अवनिये ॥ ११ ॥ कलंकि अवतार होणार श्रीहरि ॥ तेव्हां पृथ्वीवरी तृण न उरे ॥ १२ ॥ नामा ह्मणे तुझे अनंत अवतार ॥ तेथें मी पामर काय वर्णूं ॥ १३ ॥

॥ १०३ ॥ विठ्ठल माउली कृपेचि सावली ॥ आठवितां घाली प्रेम पान्हा ॥ १ ॥ न सांगतां सर्व जाणे तान्ह भूक ॥ जवळी व्यापक न विसंबे ॥ २ ॥ माया मोह कैसा करावा सर्वथा ॥ अंतरींची व्यथा तोचि जाणे ॥ ३ ॥ सुखशांति रूपें लेवविलीं अंगीं ॥ लागों नेदी धर्गी संसा-

राची ॥ ४ ॥ देऊनि अभय करें कुरवाळी ॥ करित सावली पितांबरें ॥ ५ ॥ मुखीं नाम माळा कीर्तन श्रवणीं ॥ लेवविलीं लेणीं नवविध ॥ ६ ॥ नयनीं अंजन सूदलें सांवळें ॥ समधान झालें सर्व अंग ॥ ७ ॥ अच्युत अनंत सुवर्णाची पेटी ॥ घातलीसे कंठीं निर्विकार ॥ ८ ॥ चतुर्भुज शोभा रूप मध्यें मणि ॥ प्रभा त्रिभुवनीं विराजित ॥ ९ ॥ मुक्तलग शुद्ध बिंदुली गोजिरीं ॥ पद्महस्त शिरीं स्थापितसे ॥ १० ॥ संतपाय रज कपाळीं टिळका ॥ नाहीं भय शंका कळिकाळा ॥ ११ ॥ सगुण साजिरा कटीं कडदोरा ॥ अवर्ण दुर्भरा दृढबोधू ॥ १२ ॥ काम क्रोधादिक करूनि पुतळे ॥ पाय जे घातले पायवाट ॥ १३ ॥ वासनेची दृष्टि लागेल सा क्षणीं ॥ उभा चक्रपाणि मागें पुढें ॥ १४ ॥ संतपायीं नामा शृंगार मंडितु ॥ अखंड क्रीडतु महाद्वारीं ॥ १५ ॥

॥ १०४ ॥ वाळवंटीं उभा करें कुरवाळिल ॥ जीवींचें पुसेल जडभारी ॥ १ ॥ हरुषें लोळणी घालूं महाद्वारीं ॥ येईल समोरी केशिराज ॥ २ ॥ शोभतसे पायीं भक्त ब्रिदावळी ॥ जीवासी सांभाळी दीनानाथ ॥ ३ ॥ माझा अभिमान धरून मानसीं ॥ नामा ह्मणे होसी भक्तां साह्य ॥ ४ ॥

॥ १०५ ॥ गोकुळीं गोपिका गोपाळसकळ ॥ मध्यें घननीळ क्रीडा करी ॥ १ ॥ करी खेळ मोठा स्थापिलें निशाण ॥ स्वयें नारायण हाका मारी ॥ २ ॥ मारियेला कंस दुर्घट दुर्जना ॥ पुरवी वासना पांडवांची ॥ ३ ॥ पांडवांचें ध्यान धरूनि अंतरीं ॥ नामा ह्मणे हरि साह्यकरी ॥ ४ ॥

॥ १०६ ॥ विश्वाच्या मोहना कपट नाटका ॥ पंढरीनायका पांडुरंगा ॥ १ ॥ अवतार धरुनि होउनी निमित्त ॥ बुजविसी दैत्यसर्पखाणी ॥ २ ॥ गोपिकांचे घरीं कामासी लंपट ॥ करिसी धीट गवळियांसी ॥ ३ ॥ भाव अभावाचा न करी कंटाळा ॥ दावि बाळलीला ह्मणे नामा ॥ ४ ॥

॥ १०७ ॥ उपमन्युबाळा स्थापी क्षीरसिंधु ॥ अनाथाचा बंधू नारायण ॥१॥ तुझें नाम मुखीं जपे सर्वकाळ ॥ दिधलें अढळपद त्यासी ॥ २ ॥ अनेक वृत्तांत काय सांगों देवा ॥ अन्याय केशवा कोण मानी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तैसें मी नाहीं मागत ॥ ऐकोनियां मात आलों जन्मा ॥ ४ ॥

॥ १०८ ॥ चारी वेद गात जयासी अखंड ॥ नेणवे प्रचंड कीर्ति ज्याची ॥ १ ॥ तोचि भीमा तीरीं उभा दिगंबर ॥ ठेवी कटीं कर भक्तां-

माठीं ॥ २ ॥ युद्धीं अर्जुनातें सांगितली गीता ॥ सहस्रशा कांता केल्या ज्यानें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे शिवा दिल्हें शिवपण ॥ ब्रह्मया लागोन उपदेश ॥ ४ ॥

॥ १०९ ॥ चातुर्यसागरा आमुची जननी ॥ जाणते रुक्मिणी प्रेमकळा ॥ १ ॥ चरणींची प्रभा जाणे मणिग्रीव ॥ नकुळ वैष्णव सखे माझे ॥ २ ॥ कुबेर गौतम वधू अहिल्या ॥ चक्रपाणी तया मुक्त केलें ॥ ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तुझे पायीं संजीवन ॥ सदाशिव ध्यान तेंचि करी ॥ ४ ॥

॥ ११० ॥ भक्ता पुंडलीका देखोनि निकटा ॥ आलासी वैकुंठाहूनि आजी ॥ १ ॥ नारद वचन ऐकोनियां मनीं ॥ सुखें चक्रपाणी सुखावला ॥ २ ॥ सुखरूप सदां देव दूरी ठेला ॥ मुनीश्वर काला स्वयें दावी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तुज भक्ति पिसें फार ॥ साधिलें नगर क्षणमात्रें ॥ ४ ॥

॥ १११ ॥ योगि मुनि जन तपस्वि याज्ञिक ॥ ते तव पादुका वंदिती शिरीं ॥ १ ॥ हरि हर ब्रह्मा सूर्य चंद्रादिक ॥ ओढवी मस्तक रजरेणु ॥ २ ॥ गंगा भागीरथी होती शुचिमंत ॥ आणिकांची मात काय सांगों ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे नेणों पार तुझा देवा ॥ कृपाळु केशवा केशिराजा ॥ ४ ॥

॥ ११२ ॥ मजसाठीं काय लाजतोसी देवा ॥ तृणा आणि जीवा साच होसी ॥ १ ॥ ते काय पवाडे गमाविलों ब्रीदें ॥ ब्रह्मादिकें वृंदें ध्याती कैसीं ॥ २ ॥ जाणतां नेणतां सर्वांसी उद्धार ॥ भवसिंधु पार पावविसी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तुझे उपकार ऐसे ॥ दावीं जगदीश हेळामात्रें ॥ ४ ॥

॥ ११३ ॥ अलक्ष्या अच्युता सख्या भक्तराया ॥ तूंचि देवराया पांडुरंगा ॥ १ ॥ परात्परतरा पार नेणें ब्रह्मा ॥ तूंचि निजधाम स्वयें देसी ॥ २ ॥ विश्वामित्रासाठीं विलंब न करीं ॥ बळिचिया द्वारीं भूप होसी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तुझी माव नेणें कोणी ॥ धांवें चक्रपाणि त्वरें नेटें ॥ ४ ॥

॥ ११४ ॥ संतोषाकारणें सज्जन जीवासी ॥ साह्यकारी होसी नारा-

वणा ॥ १ ॥ समान करिसी सर्वांभूतीं जाण ॥ पतीत पावना भाक तुझी ॥ २ ॥ भक्ति भाव ज्यांचा भाग्यें आगळिया ॥ होसी देवराया सर्वविध ॥ ३ ॥ समर्थपणासी कोणा विचारावें ॥ नामा ह्मणे भावें कारण हा ॥ ४ ॥

॥ ११५ ॥ षड्गुणसंपन्न पंढरिच्या राया ॥ आमुच्या स्वामिया केशिराजा ॥ १ ॥ राम कृष्ण हरी श्रीधरा मुकुंदा ॥ सज्जनी स्वानंदा सर्वातीता ॥ २ ॥ गोविंदा गोपाळा गोप वेषधारी ॥ गोवर्धन धरी नखावरी ॥ ३ ॥ दुष्ट दुर्जनाची दुखवीना चित्ता ॥ पावन पतिता नामा ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ ११६ ॥ सर्व देवां माजी विठ्ठल वरिष्ठ ॥ बोलतसे स्पष्ट वेद शास्त्रीं ॥ १ ॥ अच्युता अनंता माधवा मुकुंदा ॥ गोपाळा गोविंदा गोपवेषा ॥ २ ॥ कृष्णा कमलाक्षा कस्तुरीचा टिळा ॥ नेसला पाटोळा खोंचे शिरीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे राम कृष्ण नारायण ॥ तारिसी पाषाणां सिंधू माजी ॥ ४ ॥

॥ ११७ ॥ अगम्य सामर्थ्य नयेचि गणना ॥ तारूनि पाषाणा केलें सम ॥ १ ॥ तारिसी वान्नर अवघेची सेना ॥ तोडिसी बंधना पांडूरंगा ॥ २ ॥ काय वनचर जाणती प्रत्यक्ष ॥ परिक्षिती साक्ष दिस सातां ॥ ३ ॥ कृतत्रेतद्वापारांचे आदिअंतीं ॥ नामोचितख्याति ह्मणे नामा ॥ ४ ॥

॥ ११८ ॥ तुझे कीर्तना देवा कोण जाय आतां ॥ सख्या भगवंता कृपा करीं ॥ १ ॥ भीष्म पहुडला शरांचे पंजरीं ॥ तया प्रश्न करी युधिष्ठिर ॥ २ ॥ महाभयेंश्वरी विघ्नें निवारिता ॥ सकळां देखतां दांत पाडी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तुझी भक्ति अघटित ॥ पवाडे अनंत दाविना कां ॥ ४ ॥

॥ ११९ ॥ पांडुरंगा नमूं परात्परा नमूं ॥ सगुणासी नमूं साक्षिभूता ॥ १ ॥ समस्त संबंध साधियेले हरी ॥ रावणादि वैरी उद्धरिले ॥ २ ॥ नामरूपातीता नाहीं भेटाभेट ॥ ह्मटलें आहे नीट नामा ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ १२० ॥ चोरूनि खादलें दहीं दुध लोणीं ॥ जिहीं चक्रपाणि खेळविला ॥ १ ॥ अखंड उन्मत्तें मतिमंद मूढें ॥ गौळणी पासीं रडे रूपें

दावीं ॥ २ ॥ शकुनीचा पुत्र शिवद्वेष करी ॥ संकट मुरारी निवारिसी ॥ ॥ ३ ॥ उद्धरिल्या सर्व गोप गवळणी ॥ लीला दाखवूनि नामा ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १२१ ॥ वेदां जन्म स्थान शास्त्रां समाधान ॥ काय बुझावण दाखविसी ॥ १ ॥ जगादि अनंत अवतार घेसी ॥ चरित्रें दाविसी भक्तांपुढें ॥ २ ॥ पतीतपावन तुंचि नारायण ॥ सत्वर धावणें दामोदरा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे भवबंधविमोचका ॥ वैकुंठ नायका पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १२२ ॥ आशा तृष्णा माया नाहीं लिथाडिल्या ॥ ह्मणावा तो भला कासयानें ॥ १ ॥ अमृत सेवितां मृत्यु पळे दूरी ॥ सूख होय तरीं तेंचि नाम ॥ २ ॥ तेव्हां कोणी तरीं धरावा सत्संग ॥ होय पांडुरंग प्राप्ति सर्वां ॥ ३ ॥ अविश्वासी नर सर्वस्व पतीता ॥ तारिसी अनंता ह्मणे नामा ॥ ४ ॥

॥ १२३ ॥ शिशुपाळादिकां कोठें शुद्ध भाव ॥ उद्धरी केशव उंच नीच ॥ १ ॥ काय कामा पुत्रा कोण आले जाणा ॥ सेखीं त्या रावणा कैवल्यदानीं ॥ २ ॥ महादुष्ट शंखासुरें नेले वेद ॥ शेवटीं गोविंदें सोडविलें ॥ ३ ॥ पित्याचिये हातीं पुत्र वधकरी ॥ कृपाळु बा हरी नामा ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १२४ ॥ पंढरीचा देव तत्सचित अद्वय ॥ तुंचि बाप माय पांडुरंगा ॥ १ ॥ सगुण निर्गुण दाविसी प्रकार ॥ दाहि अवतार निमित्तासी ॥ २ ॥ ऐसा माझा स्वामी समर्थ गोविंद ॥ निरंतर छंद हरिनामीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे कांहीं न धरिसी लाज ॥ भाविकासीं गुज कानीं सांगे ॥ ४ ॥

॥ १२५ ॥ अच्युता अनंता श्रीधरा माधवा ॥ देवा आदिदेवा पांडुरंगा ॥ १ ॥ कृष्णा विष्णु हरि गोविंदा वामना ॥ तुंचि नारायणा नामधारी ॥ २ ॥ मुकुंदा मुरारी प्रद्युम्ना केशवा ॥ नाम सदाशिवा शांत रूपा ॥ ३ ॥ रूपातीत हरी दाखवी सगुण ॥ निरंतर ध्यान करी नामा ॥ ४ ॥

॥ १२६ ॥ सगुण तें ब्रह्म इटे वरी नीट ॥ कोण्या मार्गीं कष्ट होऊं नेदी ॥ १ ॥ देऊनियां क्षेम देह पालटिसी ॥ वृद्ध रूप होसी कर्णासाठीं ॥ २ ॥ भजन भक्तांचें मानसी वचन ॥ नाम नारायण ह्मणे कांरे ॥ ३ ॥ उफराटी वदवी वाल्मीका नामाख्या ॥ शतकोटीसंख्या प्रवि-

स्तार ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे देवा भक्तिचे वै पिसें ॥ त्यालागीं इच्यासें होसी जाण ॥ ५ ॥

॥ १२७ ॥ पंढरीचा देव पाहातां सगुण ॥ प्रऱ्हादा कारणें सिद्ध झाला ॥ १ ॥ पंढरीचा देव पतित पावन ॥ उभा नारायण ईटेवरी ॥ २ ॥ पंढरीचा देव प्रत्यक्ष उदार ॥ बाळ्या भोळ्या पार दावीतसे ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे देवा कीर्ति वानुं काय ॥ आह्मां साठीं सोय लावीं बापा ॥ ४ ॥

॥ १२८ ॥ हरि भोळा हरि भोळा ॥ आह्मीं डोळां पाहिला ॥ १ ॥ हरि श्रेष्ठ हरि श्रेष्ठ ॥ आह्मां कष्ट नाहीं ते ॥ २ ॥ हरि उदार हरि उदार ॥ आह्मां धीर होईना ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे हरि दाता ॥ आह्मां दासां रक्षितो ॥ ४ ॥

॥ १२९ ॥ पंढरीचा देव बहुत कोंवळा ॥ सगुण सांवळा सारथि हा ॥ १ ॥ सारथि सर्वांचा साक्षिभूत असे ॥ संकटीं सायासें गजेंद्रासीं ॥ २ ॥ गजेंद्रासीं रक्षी गणिका उद्धरी ॥ भिल्लीणीचे करीं फळें भक्षी ॥ ३ ॥ भक्षी सुदाम्याचे पोहे मुष्टिभरी ॥ नामा ह्मणे हरि गोड मानी ॥ ४ ॥

॥ १३० ॥ योगी हे शिणती तुझिये प्राप्तिलागीं ॥ नातुडसी जगीं कवणासी ॥ १ ॥ एक जटा नखें स्वयें वाढविती ॥ दिगंबर होती एक देवा ॥ २ ॥ त्यांसीं तुझी भेटी नव्हेचि कल्पांतीं ॥ अखंड शिणती साधनानें ॥ ३ ॥ आमचे सन्निध सर्वदां राहसी ॥ आमच्या भाग्यासीं पार नाहीं ॥ ४ ॥ धन्य झालों आह्मीं तुझिया प्रसादें ॥ नाचे तुझ्या छंदें नामदेव ॥ ५ ॥

॥ १३१ ॥ भरतें त्यागिली जननि ॥ ख्याति झाली त्रिभुवनीं ॥ १ ॥ ऐसी भक्ति तुझी हरी ॥ जगीं करंटा न करी ॥ २ ॥ बंधु अवज्ञा बिभिषणा ॥ प्रगट झाला रामराणा ॥ ३ ॥ प्रऱ्हाद पितृआज्ञा न करी ॥ स्तंभीं प्रगटला नरहरी ॥ ४ ॥ पति अवज्ञा ऋषिपत्न्यांसीं ॥ कृष्ण दर्शन पूर्ण त्यांसीं ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे भक्ता अवरोधीं पाहीं ॥ त्यासीं त्यजिल्या दोष नाहीं ॥ ६ ॥

॥ १३२ ॥ योगानें जोडिली सायासें ॥ ते मज वोळली वोरसें ॥ १ ॥ बरवी कामधेनु गाय ॥ विठाबाई माझी माय ॥ २ ॥ नसतां सरा सांठवण ॥ तृप्त केलें त्रिभुवन ॥ ३ ॥ कोटि कुळें वोरसलीं ॥ पुरोनि अवघींच उरलीं ॥ ४ ॥ न साहे अहंकाराचा वारा ॥ आली दीनाचिया घरा ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे हें दूभतें ॥ जोडूनि दिधलें असे बापें ॥ ६ ॥

॥ १३३ ॥ एक वाहू तुळसीपत्र ॥ तें देवासीं प्रिय होत ॥ १ ॥

रखुमाईनें देव ॥ सोडविला कृष्णराव ॥ २ ॥ नामा ह्मणे पूर्ण होती ॥ प्राप्त राधिकेचा पती ॥ ३ ॥

॥ १३४ ॥ बरवें गा शंकरा नाम तुझें ॥ हर हर बरवें गा देवा नाम तुझें ॥ १ ॥ गाल्या ऐकिल्या होय वैष्णवा गती ॥ राम नामें तरले नेणों किती ॥ २ ॥ ऐसा सदां आनंद राउळीं ॥ विष्णुदास नामा पंढरपुरीं ॥ ३ ॥

॥ १३५ ॥ घेसी तेव्हां देसी ऐसा अससी उदारा ॥ काय जाऊनियां तुझे कृपणाचे द्वारा ॥ १ ॥ उच्छिष्टाचीं शितें न टाकिसी बाहेरी ॥ कोणीं दिधली देवा एवढी भूषणाची थोरी ॥ २ ॥ सोडीं ब्रीद देवा आतां नव्हेसी अभिमानी ॥ पतीतपावन नाम तुझें ठेवियलें कोणीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणें देवा तुझें नलगे मज कांहीं ॥ प्रेम असों द्यावें कीर्तनाचे ठायीं ॥ ४ ॥

॥ १३६ ॥ दिसंदिस कैसा झालासी शाहाणा ॥ गोवळांसीं खेळसी पंढरीच्या राण्या ॥ १ ॥ विश्वामाजी तुझे बोभाट मोठे ॥ जन्ममरणाचे संकल्प तुटे ॥ २ ॥ अकळ करणी नकळे लिहितां धरणीं ॥ सिंधुमाणि करूनीं नाम तुझें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे कीर्ति काय वानूं देवा ॥ भक्तांचा कुढावा ब्रीद तुझें ॥ ४ ॥

॥ १३७ ॥ राम पिता सीता माता ॥ लक्ष्मण सोयरा चुलता ॥ १ ॥ तयांसीं भेटों जाऊं आतां ॥ चित्रकूटींच्या पर्वता ॥ २ ॥ नामा ह्मणे माझें गोत ॥ चित्रकूटीं असे नांदत ॥ ३ ॥

॥ १३८ ॥ पैल गरुडाचें वारिकें ॥ गगनीं कृष्ण येतां देखे ॥ १ ॥ दुडवा दुडवी हरि धांवतु ॥ ना भी नामयातें ह्मणतु ॥ २ ॥ वैकुंठाहुनि आले वेगीं ॥ नामयाच्या भक्तिलागीं ॥ ३ ॥

॥ १३९ ॥ अज्ञानबाळकें तुझा हाकारा केला ॥ तेणें तये वेळां स्वर्ग भेदिला ॥ ऐकुनि तो धाविन्नला ॥ अवो देवी खेचरे ॥ १ ॥ स्तंभीं प्रगटलीसे हाक ॥ कांपिन्नले तिन्हि लोक ॥ भेणें पळती शंखादिक ॥ आणि कैलास आंदोळले ॥ २ ॥ आली त्रिभुवनदेवता ॥ नाभी नाभीरे ह्मणतां ॥ माझा प्र्ऱ्हाद केउता ॥ तो कवणें रे गांजिला ॥ ३ ॥ वदन पसरुनि विक्राळ ॥ झरझरीत झरे लाळ ॥ नेत्र जैसे वडवानळ ॥ शोषूं पाहे जळनिधि ॥ ४ ॥ संहार झाला नागकुळ ॥ भ्याले अष्टहि लोकपाळ ॥ स्वर्गीं सुटली खळबळ ॥ अमरावती इंद्रासी ॥ ५ ॥ मग दैत्यातें पाचारित ॥ लोह खणखणा वाजत ॥ हाकीं अंबर गर्जत ॥ तेणें कांपे मेदिनी ॥ ६ ॥ कवटाळूनि चहूं हातीं ॥ विदारिलें चपेटघातीं ॥ जैसा रुद्र प्रळयांतीं ॥ तैसा

हरी दिसतसे ॥ ७ ॥ दैत्य न मरे कवणें परी ॥ मग तो धरिला जान्हूवरी ॥ देखें उदर फोडूनि सत्वरीं ॥ अस्थि चूर्ण केली या ॥ ८ ॥ मौजे नाचवी नेवता ॥ मुक्ति दिल्ही दैत्यनाथा ॥ नामया स्वामि वरदहस्ता ॥ अभयदाता भक्तांसीं ॥ ९ ॥

॥ १४० ॥ अंबऋषि रुक्मांगद ॥ नारद महामुनि प्ऱ्हाद ॥ १ ॥ मिळोनि सनकादिका भारू ॥ पांडुरंगीं हरि जागरु ॥ २ ॥ शंख भेरी नादाकार ॥ नादें गर्जत अंबर ॥ ३ ॥ योगनिद्रेसीं पहुडला ॥ आदिपुरुष उपवर जाहाला ॥ ४ ॥ देवी उतरोनि विमानीं ॥ आदि क्षीरसागर भूवनीं ॥ ५ ॥ सुरवर बोळंगती जगन्निवास ॥ गातो नामा विष्णुदास ॥ ६ ॥

॥ १४१ ॥ वैकुंठींहुनी धांवत आला ॥ खांबा आड उभा ठेला ॥ १ ॥ खांब गडगडिला गडगडिला ॥ वीर नरसिंह पावला ॥ २ ॥ पावला नामया स्वामि ॥ जग उद्धरिलें याचे नामीं ॥ ३ ॥

॥ १४२ ॥ पहाहो कडकडिलें गगनीं ॥ भेणें कापते मेदिनी ॥ १ ॥ तो देव दैत्यां अंतकु ॥ होय भक्तांसी नायकु ॥ २॥ भोजें प्ऱ्हाद नाचतु ॥ नामया स्वामि रे अनंतु ॥ ३ ॥

॥ १४३ ॥ कायरे गडगडित दुमदुमीत ॥ ब्रह्मकटाह उलथूं पहात ॥ ॥ १ ॥ तो देव आला रे नरहरी ॥ आतां कवण सांवरी ॥ २ ॥ प्ऱ्हादासीं दिधलें जैत्य ॥ हर्षें नामा गुढी उभारीत ॥ ३ ॥

॥ १४४ ॥ तडक फुटला अंबरीं ॥ आला प्ऱ्हाद कैवारी ॥ १ ॥ आला आला हाक देतु ॥ सिंहनादें रे गर्जतु ॥ २ ॥ दैत्यां दचकु नरहरी ॥ नामया स्वामि नरकेसरी ॥ ३ ॥

॥ १४५ ॥ वेदां नकळे पार श्रुतीं अगोचर ॥ उपनिषदां सार नकळेचि ॥ १ ॥ तो हरि गोकुळीं वसुदेवा कुळीं ॥ यशोदे जवळी बाळकृष्ण ॥ धृ० ॥ ब्रह्मादिक वंदिती शिवादिक ध्याती ॥ शास्त्रांसीं तों गति नकळेचि ॥ २ ॥ योग्यांचें चिंतन मुनींचें अंजन ॥ शेषादिकां ध्यान सदां ज्याचें ॥ ३ ॥ पुराणें भागलीं आचारें श्रमलीं ॥ बोलतां राहिलीं साधुवृंदें ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे तो हा विठ्ठल पंढरी ॥ नाम मात्रें तारी सकळांसी ॥ ५ ॥

॥ १४६ ॥ चारी वेद तुम्या नांदती नगरीं ॥ तेथें मी भिकारी काय वानूं ॥ १ ॥ वर्णितां पार नेणें चतुरानन ॥ तेथें मी अज्ञान काय जाणें ॥ २ ॥

अंगलग सेवक शेषाच्या सारिखा ॥ तेथें माझ्या लेखा कोणीकडे ॥ ३ ॥ कैलासींचा राणा करितसे ध्यान ॥ तेथें भ्रांत मन कोठें रिघे ॥ ४ ॥ इंद्रासहित देव जेथें ओळंगणें ॥ तेथें दास्य करणें घडे कांहीं ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे केशवा काय त्यां करावें ॥ तुझे पायीं रहावें कैशापरी ॥ ६ ॥

॥ १४७ ॥ कोल्हि काय कोल्हीं होती जड ॥ तैसें तुझें मज मिळालें असे वाड ॥ १ ॥ आंधळें मुकें कानीं नायकें ॥ त्यासीं काय जननीं पोसूं न शके ॥ २ ॥ नामा ह्मणे केशव कृपेचा सागरु ॥ जयाचा जारु तयासींच भारु ॥ ३ ॥

॥ १४८ ॥ सहस्र मिळणीं सिंधु जाहली जे मुखें ॥ ओघ तो उदक आन नाहीं ॥ १ ॥ बीजाचिये पोटीं वटाचा विस्तार ॥ सर्व तो आकार तुझा असे ॥ २ ॥ नामा ह्मणे तुझें अवघें करणें ॥ खवळोनियां सुणें घेवों नको ॥ ३ ॥

॥ १४९ ॥ देवा पांडुरंगा वासुदेवा हरी ॥ गोविंदा मुरारी नारायणा ॥ १ ॥ नारायणा कृष्णा कमळलोचना ॥ माधवा प्रद्युम्ना रावणारी ॥ २ ॥ रावणारि होसी जानकी टाकुनी ॥ हिंडसी अंगणीं अर्जुनाच्या ॥ ३ ॥ अर्जुनाच्या घरीं अंगें घोडे धुसी ॥ लज्जा द्रौपदीची राखियेली ॥ ४ ॥ राखशील द्वार भक्ति बळिवंता ॥ नामा ह्मणे आतां काय सांगूं ॥ ५ ॥

॥ १५० ॥ दुरोनी ओळंगिल्या अविनाश देताहे ॥ तो जवळी जातां काय देईल नेणों ॥ १ ॥ ऐसा तूं कृपाळू लक्षुमीचा कांत ॥ सांडुनि होतात कष्टी क्षणीं ॥ २ ॥ सेवा माझा स्वामि वैकुंठनायक ॥ भुक्तिमुक्तिदायक पांडुरंग ॥ ३ ॥ साधिलें नगर देऊनियां शिर ॥ कष्ट दशशिरें एवढे केले ॥ ४ ॥ तें दिलें बिभीषणा एका नमस्कारा ॥ त्या माझ्या उदारा कां न भजा ॥ ५ ॥ मांडीवरी बैसों नेदी सापत्न माता ॥ ह्मणे राजसुता नव्हसी तूं ॥ ६ ॥ हें ऐकोनि वना जाय तो तत्त्वता ॥ सकळ देवा माथां वरिष्ठ केला ॥ ७ ॥ दुर्योधनें भोजना बहु केले सायास ॥ परि नघे ग्रास तया घरीं ॥ ८ ॥ विदुराचे घरीं न पुसतां जाय ॥ भक्तिमीय होय स्वामि माझा ॥ ९ ॥ अर्जुनाचे कार्जी सांडी निज पैजा ॥ सुदर्शन बोजा धरियेलें ॥ १० ॥ आपण लटिका झाला भीष्म साच केला ॥ काळाचा अभुला स्वामि माझा ॥ ११ ॥ दिक्षित अवदान देती निज करीं ॥ परि सुख न

करी तयांकडे ॥ १२ ॥ सुदाम्याचे पोहे देखे दृष्टिभरी ॥ तयासीं श्रीहरी पसरी हात ॥ १३ ॥ ह्मणुनि हा गावा ह्मणुनियां ध्यावा ॥ तोचि आराधावा हृदयकमळीं ॥ १४ ॥ हरिगुण नाम हेंचि प्रिय आह्मां ॥ कीर्ति गाय नामा होउनीं भाट ॥ १५ ॥

॥ १५१ ॥ तुझिया सत्तेनें वेदांसी बोलणें ॥ सूर्यासीं चालणें तुझिया बळें ॥ १ ॥ ऐसा तूं समर्थ ब्रह्मांडाचा धनी ॥ वर्म हें जाणुनी शरण आलों ॥ २ ॥ मेघांनीं वर्षावें पर्वतीं बैसावें ॥ वायूनें विचरावें सत्ते तुझे ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे कांहीं न हाले साचार ॥ प्रभु तूं निर्धार पांडुरंगा ॥ ४ ॥

॥ १५२ ॥ सत्यसंकल्पाचा कर्ता जो विश्वाचा ॥ अनाथ जीवांचा मायबाप ॥ १ ॥ पुंडलीकें तया आणिलें रंगणीं ॥ कटावरी पाणि ठेवूनियां ॥ २ ॥ अणुरेणुमाजि व्यापूनि राहिला ॥ आनत्व जाहला एकलाचि ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे वेद ज्यालागीं बोभाय ॥ जोडोनियां पाय उभा ठाके ॥ ४ ॥

॥ १५३ ॥ उभा इटेवरी भक्तांचा कैवारी ॥ भेटावया उभारी दोन्हीं बाह्या ॥ १ ॥ गुण दोष त्याचे न पाहेचि डोळां ॥ भेटे वेळोवेळां केशिराज ॥ २ ॥ ऐसा दयावंत घेतो समाचारु ॥ लहान आणि थोरु सांभाळितो ॥ ॥ ३ ॥ सर्वांलागीं देतो समान दर्शन ॥ उभा तो आपण समपायीं ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे तया भक्तांची आवडी ॥ भेटावया कडाडी उभा ठेला ॥ ५ ॥

॥ १५४ ॥ दर्दुराचें पिलूं ह्मणे रामकृष्ण ॥ नाहीं उदक उष्ण झालें तेथें ॥ १ ॥ कर्दईमध्यें बाळ करी तळमळ ॥ गोविंद गोपाळ पावे वेगीं ॥ २ ॥ तये काळीं आज्ञा केली पावकासी ॥ क्षणीं तापविसी तयालागीं ॥ ३ ॥ ऐसा तो कृपाळु आपुलिया दासा ॥ आमुचा कोंवसा नामा ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १५५ ॥ कौस्तुभ सोज्वळ कंठीं शोभताहे ॥ भक्तांसाठीं बाहे उभारिली ॥ १ ॥ आन हितासाठीं करिसी धांवण्या ॥ विदुराच्या कण्या गोड करी ॥ २ ॥ ब्रह्मचारी साक्ष सत्यत्वें करिसी ॥ पुढें तूं धांवसी आवडीनें ॥ ३ ॥ वचना अंतर पडों नेदी सत्य ॥ नामा ह्मणे भृत्य होसी देवा ॥ ४ ॥

॥ १५६ ॥ खगावरी स्वारी करूनियां देवा ॥ धांवसी केशवा भक्तांसाठीं ॥ १ ॥ रामा परशुरामा कृष्णा नारायणा ॥ हरी संकर्षणा भक्तांसाठीं ॥ २ ॥

बिभीषण तारी रावणासी मारी ॥ दावी भाव हरी भक्तांसाठीं ॥ ३ ॥ नामा म्हणे भक्तांकारणें गोविंदा ॥ घेवोनियां गदा उभा ठासी ॥ ४ ॥

॥ १५७ ॥ सर्वांभुतीं नांदे सर्व नारायण ॥ सर्व संस्थापन पांडुरंग ॥ १ ॥ अगा देववंद्या अगा गोपवेशा ॥ पावन परेशा परमार्थासीं ॥ २ ॥ मूर्त अमुर्तांचा मुक्त परांगता ॥ सर्व मायातीता साक्षिरूपा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे देवादानवां जिंकिसी ॥ ते भाके आह्मांसी सांभाळावें ॥ ४ ॥

॥ १५८ ॥ अनंता श्रीधरा गोविंदा केशवा ॥ मुकुंदा माधवा नारायणा ॥ १ ॥ देवकीतनया गोपिकारमणा ॥ भक्तउद्धरणा त्रिविक्रमा ॥ २ ॥ मकर कुंडलें श्रवणीं शोभती ॥ एकावळी दीप्ति तेजें भारी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तुझा नकळेचि पार ॥ भजा निरंतर सर्वकाळ ॥ ४ ॥

॥ १५९ ॥ निर्गूण सगुण नव्हे तें समान ॥ तैसें तेंहि जाण योगाभ्यासीं ॥ १ ॥ प्ऱ्हादासी हरि शंख चक्र गदा ॥ सगुण गोविंदा शोभतसे ॥ २ ॥ अर्जुनासी देव उभा पाचारिसी ॥ सखा उद्धवासी साक्ष दावी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे माझा केशिराज भोळा ॥ दावितो गोपाळां बाळलीळा ॥ ४ ॥

✗ ॥ १६० ॥ गगनीं ध्रुव तुवां अढळ पैं केला ॥ तो बाळ धाकुला न ह्मणसी ॥ १ ॥ अजामेळाचें तुवां चुकविलें संकट ॥ ब्राह्मण तो नष्ट न ह्मणसी ॥ ध्रु० ॥ प्ऱ्हादाचा तुवां केला कइवारु ॥ वैऱ्याचा कुमरु न ह्मणसी ॥ २ ॥ गजेंद्रपशू सोडविला पानडिये ॥ मृगखोडी ऐसीये न ह्मणसी ॥ ३ ॥ रुक्मांगदाची तुवां उद्धरिली नगरी ॥ विषयी मुरारी न ह्मणसी तया ॥ ४ ॥ ऐसे अपराधी न ह्मणसी देवा ॥ नामा तो केशवा विनवीतसे ॥ ५ ॥

॥ १६१ ॥ वैकुंठ तें घर ॥ सांडुनियां निरंतर ॥ १ ॥ तो हा पुंडलीका द्वारीं ॥ उभा कर कटावरी ॥ २ ॥ क्षीर सागरींची मुर्ती ॥ तो हा रुक्मिणीचा पती ॥ ३ ॥ नये योगीयांचे ध्यानीं ॥ छंदें नाचतो कीर्तनीं ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे आला ॥ सर्वे परिवार आणिला ॥ ५ ॥

॥ १६२ ॥ नामाचा गजर गर्जे भीमातीर ॥ महिमा साजे थोर तुज एका ॥ १ ॥ रिद्धि सिद्धि दासी अंगण झाडिती ॥ उच्छिष्टें काढिती मुक्ति चारी ॥ २ ॥ चारी वेद भाट होऊनि गर्जती ॥ सनकादिक गाती

कीर्ती तुझी ॥ ३ ॥ सुरवरांचे भार अंगणीं लोळती ॥ चरणरज क्षिति शीव वंदी ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे देव ऐसा हो कृपाळू ॥ करि तो सांभाळू अनाथांचा ॥ ५ ॥

॥ १६३ ॥ अपराधाविण बळी ॥ घातला पाताळीं ॥ सर्वे कणव उपजली ॥ द्वार राखिसी तयाचें ॥ १ ॥ गाऱ्हाणें सांगावें कवणा ॥ केशवा सुजाणा ॥ कोणी आणिक तुजविणा ॥ नाहीं दुसरा आह्मातें ॥ २ ॥ बाळमित्र सुदामा सर्वे जेवी ॥ धान्य जो मागे गांवोगांवीं ॥ विपत्ति त्याची दूर व्हावी ॥ ह्मणून दिधली राणीव ॥ ३ ॥ तुझें नाम न तोंडीं ॥ वसुदेव देवकी बांधोडी ॥ कंसा केली धांदडी ॥ ऐसी विपत्ति दाखवुनी ॥ ४ ॥ इंद्र वर्षे शिळा धारा ॥ पर्वत केला सामोरा ॥ इंद्रा लाविला दरारा ॥ एवढी विपत्ति दाखवुनी ॥ ५ ॥ जोहरीं सूदलें पांडवां ॥ सर्वेचि उपजली कणवा ॥ सासी केला त्वां रिघावा ॥ आंगीं पाहण्या धांवसी ॥ ६ ॥ सभा पिशूनाची दाटली ॥ द्रौपदिकाया आंसुडली ॥ तिये वस्त्रें पुरविलीं ॥ येवढी आपदा दाखवुनी ॥ ७ ॥ दैत्यें गांजिला प्ऱ्हादु ॥ तुझ्या नामाचा प्रसादु ॥ ऐसा करूनि विनोदु ॥ तया दैत्या वधियेला ॥ ८ ॥ बिभीषण हाणितला लाथां ॥ लंका दिधली त्या उचिता ॥ कृपा करें रघुनाथा ॥ समर्थ केला तये वेळीं ॥ ९ ॥ गजेंद्र पानेडी ॥ धरिला यमदूत सुसरी ॥ वैकुंठींहुनी घालिसी उडी ॥ येवढी आपदा दाखवुनी ॥ १० ॥ आह्मा डिंगराचें बोलणें ॥ अनाथनाथा परीसणें ॥ विष्णुदास नामा ह्मणे ॥ शाहणें व्हावें यापरतें ॥ ११ ॥

॥ १६४ ॥ उभा भीमातिरीं कर कटावरी ॥ राहे निरंतरी भक्तांपुढें ॥ १ ॥ भक्तभाग्य थोर नव्हे कधीं प्राप्ती ॥ जाणोनी श्रीपती गुज बोले ॥ २ ॥ गणिका गजेंद्र उद्धव नारद ॥ आपण गोविंद मिळोनियां ॥ ३ ॥ समुद्रमंथनीं उभा करोनियां ॥ लागतसे पायां नामा ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ १६५ ॥ एक अंजनीं उत्पन्न ॥ एका खांबीं अवतरण ॥ १ ॥ ते पावले दोघे जण ॥ नरसिंह हनुमंत आपण ॥ २ ॥ एक सिंहनाद करी ॥ एक भुभुःकार करी ॥ ३ ॥ एक सीताशुद्धी करी ॥ एक प्ऱ्हादा कैवारी ॥ ४ ॥ एक बाळब्रह्मचारी ॥ एक अर्धांगीं सुंदरी ॥ ५ ॥ एक रुद्राचा अवतारु ॥ दुसरा नामया दातारू ॥ ६ ॥

॥ १६६ ॥ एक गोक्षीर धाम धवळा ॥ एक तो सहज मेघ सांवळा ॥ एक कंठीं रुंडमाळा ॥ एक गळां वैजयंती ॥ १ ॥ एक तो वृषभारूढ जाण ॥ एका साजे गरुडवाहन ॥ एक स्मशानीं भस्मोद्धुळण ॥ एका शयन क्षीरसागरीं ॥ २ ॥ एक तो भोळा कैलासी चक्रवर्ती ॥ एक तो वैकुंठाधिपती ॥ एका सुरवर मुगूटीं वंदीती ॥ एका अंगुष्ठी गंगा वाहे ॥ ३ ॥ एकाचे चरणीं नेपुरें झणत्कारु ॥ एका पायीं रुळे तोडरु ॥ एका परिधान व्याघ्रांबरु ॥ एका पीतांबर कसीयला ॥ ४ ॥ एका नरकपाल खट्वांग डमरु त्रिशूळ ॥ एकें शंख चक्र गदा कमळ ॥ एका अर्धांगीं हैमवती बाळ ॥ एका कमळा वामभागीं ॥ ५ ॥ एक त्रिपुर संधानी लक्ष न चुके ॥ एकबाणें वाळि वधिला कौतुकें ॥ विष्णुदास नामा एक रूप देखे ॥ हरिहर कौतुकें वर्णितसे ॥ ६ ॥

॥ १६७ ॥ देवा तूं प्रथम गर्भवास भोगिसी ॥ सागरीं जळचरु मत्स्य झालासी ॥ कमठ पाठी नसंडी कैसि ॥ कूर्मे कासाविसी केलें तुज ॥ १ ॥ अपवित्र नाम आदि वराह ॥ याहूनि थोर कुर्मकांसव ॥ अर्ध सावज अर्ध मानव ॥ हे भवभाव कर्माचे ॥ २ ॥ खुजेपणें बळिस पाताळीं घातलें ॥ तेणें कर्में तयाचें द्वार रक्षिलें ॥ पितयाचे वचनें मातेसी वधिलें ॥ तें कर्म जडलें परशुरामा ॥ ३ ॥ श्रीरामा झाल्या आपदा बहुता ॥ कर्मे भोगविलें अंतरली सीता ॥ भाल्लुका तिर्थी वधियलें अवचिता ॥ नाम अच्युता तुज झालें ॥ ४ ॥ ऐसा कष्टि होऊनी बौद्ध राहिलासी ॥ तूं कलंकिया लोका मारिसी ॥ आपुल्या दोषासाठीं आणिका दंडिसी ॥ निष्कळंक होसी नारायणा ॥ ५ ॥ ऐसा तूं बहुता दोषी बांधिलासी ॥ पुढिलाचि जन्में अवगतोसी ॥ विष्णुदास नामा ह्मणे हृषीकेशी ॥ तुझी भीड कायेसी स्वामियाहो ॥ ६ ॥

॥ १६८ ॥ प्ऱ्हादा रक्षिलें पांडवां प्रतिपाळिलें ॥ तया उभें केलें पुंडलीकें ॥ १ ॥ बिभीषणा स्थापिलें ध्रुवासीं अढळ केलें ॥ तया उभें केलें पुंडलीकें ॥ २ ॥ चैद्यादि मर्दिले सुरवर तारीले ॥ तयां उभें केलें पुंडलीकें ॥ ३ ॥ अहिल्ये उद्धरिलें गजेंद्रा उद्धरिलें ॥ तया उभें केलें पुंडलीकें ॥ ४ ॥ गयासुरा वधिलें बळिस पाताळीं घातलें ॥ तया उभें केलें पुंडलीकें ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे केशवा भक्तांचें ठेवणें ॥ घेउनी केंवि जाणें घडे तुज ॥ ६ ॥

॥ १६९ ॥ वैकुंठाहून केलें पेणें ॥ भक्त प्ऱ्हादा कारणें ॥ १ ॥ नरहरि पावला पावला ॥ महापापा पळ सूटला ॥ २ ॥ शंख चक्र पद्म गदा ॥

महापापा पळ सूटला ॥ ३ ॥ पावला गरुडध्वज ॥ नामया स्वामि केशवराज ॥ ४ ॥

॥ १७० ॥ सहस्र तोंडांचा तोहि भागियला ॥ अंत नाहीं ज्याला गुणालागीं ॥ १ ॥ तेथें मी पामर काय बोलूं वाणी ॥ तुझी कीर्ति जनीं काय कैसी ॥ २ ॥ यथामति कांहीं बोलियलों बोल ॥ तोचि हा विठ्ठल नामा ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ १७१ ॥ काळे गोरे धनुर्वाडे ॥ ते चालती रामापुढें ॥ १ ॥ राम निळीये गुढारी ॥ कनक दंड चवरे वरी ॥ २ ॥ चला चित्रकूटीं जाऊं ॥ राम दशरथाचा पाहूं ॥ ३ ॥ अयोध्यें केला अवतारु ॥ राम नाम या दातारु ॥ ४ ॥

॥ १७२ ॥ करुणा बहुत तुझ्या चरणापाशीं ॥ धांवोनि हृषीकेशी आलों सर्व ॥ १ ॥ वाळुवंटीं उभे पताकांचे भार ॥ पाहोनि शंकर वेडावला ॥ २ ॥ सूर्य चंद्रादिक घालिती लोटांगण ॥ करी प्रदक्षिणा स्वयें गंगा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे ऐसें सांगतां बहुत ॥ वेदशास्त्र ग्रंथ ठकावले ॥ ४ ॥

॥ १७३ ॥ काय वाणूं आतां पायाचा महिमा ॥ जेथें झाली सीमा बोलायाची ॥ १ ॥ विठोबाचे पाय आठवितां मनीं ॥ गेलें हरपोनी भवभय ॥ २ ॥ पाय नारदानें हृदयीं धरितां ॥ ब्रह्मांडीं मान्यता झाली साची ॥ ३ ॥ सनकादिकांलागीं पाय वज्र कवच ॥ ब्रह्मादिदेवांस पद जेणें ॥ ४ ॥ लागतांचि पाय शिळा दिव्य झाली ॥ पाषाण तारिले उदकावरी ॥ ५ ॥ पाय ते रमेचें सौभाग्य साजिरें ॥ योगि ऋषीश्वर थोर जेणें ॥ ६ ॥ नामा ह्मणे मनीं पाय सर्वकाळ ॥ ह्मणोनि सुकाळ आनंदाचा ॥ ७ ॥

॥ १७४ ॥ काय कामा पुत्र कोणा आले जाणा ॥ शेवीं त्या रावणा काय झालें ॥ १ ॥ महादुष्टें शंखासुरें नेले वेद ॥ शेवटीं गोविंदें सोडविले ॥ २ ॥ पितयाचे हातें पुत्र वध केला ॥ केशव सावळा नामा ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ १७५ ॥ केशवा माधवा गोविंदा गोपाळा ॥ जेवी तूं कृपाळा पांडुरंगा ॥ १ ॥ अच्युता वामना दशरथनंदना ॥ जेवी तूं गा कृष्णा पांडुरंगा ॥ २ ॥ कृष्णा विष्णु हरी मधुसुदन मुरारी ॥ जेवी तूं नरहरी

पांडुरंगा ॥ ३ ॥ ऐसी ग्लानि करितां विठ्ठल पावला ॥ नैवेद्य जेविला नामयाचा ॥ ४ ॥

॥ १७६ ॥ खोल बुद्धिचा तो देवकीनंदन ॥ उभा तो गे बाई ॥ १ ॥ नंदनंदन संताचें जीवन ॥ उभा तो गे बाई ॥ २ ॥ कामिनी मनोहर नामया दातारा ॥ उभा तो गे बाई ॥ ३ ॥

॥ १७७ ॥ गोविंद गुणाचें निधान ॥ गोविंद नयनींचें अंजन ॥ गोविंद बाळकाचें स्थान ॥ गोविंद चिंतन योगीयांचें ॥ १ ॥ गोविंद पांघुरे कांबळा ॥ गोविंद कृपेचा कोंवळा ॥ गोविंद भावालागीं भोळा ॥ गोविंदें अजामेळा उद्धरिलें ॥ २ ॥ गोविंद बुद्धिची बुद्धि ॥ गोविंद एकली मांदी ॥ गोविंदें हरिली विघ्नव्याधि ॥ गोविंद सिद्धि स्मरलिया ॥ ३ ॥ गोविंद गोकुळपाळक ॥ गोविंद अंगवणें एक ॥ गोविंदें दैत्या लावियला धाक ॥ गोविंद शेष शयनीं ॥ ४ ॥ गोविंद आडलियाकाजा कैवारी ॥ गोविंद बुडतियातें तारीं ॥ गोविंदा सोळासहस्र नारी ॥ गोविंद बाळब्रह्मचारी ॥ ५ ॥ गोविंद दान दीक्षा गुरु ॥ गोविंदें अढळ केला धुरु ॥ गोविंद नामया दातारु ॥ रुक्मिणीवरु गोविंदु ॥ ६ ॥

॥ १७८ ॥ होसि भक्तांचा कोवसा ॥ तुझीं ब्रीदें हृषीकेशा ॥ निववीलें सायासा ॥ कृपासिंधु मुरारी ॥ १ ॥ अंबऋषीकारणें ॥ दहा वेळ गर्भवासा येणें ॥ अवतार धरिला नारायणें ॥ गजापुर नगरीं ॥ २ ॥ अंदुरायाच्या घरीं ॥ बाळ जळसेनाच्या कूमरीं ॥ मत्स्य रूप अवतार धरी ॥ वेद हरणकैवारी नारायण ॥ ३ ॥ विद्यापुर नगरीं ॥ अंधरुराजा राज्य करी ॥ श्रियादेवी सा सुंदरी ॥ उदरीं कुमरु जन्मला ॥ ४ ॥ पृथ्वी रसातळवटीं ॥ जातां थोर अंदोळली सृष्टी ॥ धांवण्या धांवले जगजेठी ॥ धरा पृष्ठीं सांवरिली ॥ ५ ॥ मर्गजपुरीं पुरपती ॥ हिरण्याक्ष चक्रवर्ती ॥ अग्नि असे जनवंती ॥ घरीं बाळ वराह ॥ ६ ॥ त्रिदशदेवश्रिया चाडा ॥ हिरण्याक्ष वधिला गाढा ॥ भूगोल धरूनियां दाढा ॥ केला निवाडा स्वर्गीचा ॥ ७ ॥ कर्पूरपुरपाटण ॥ हरिभक्तीचें हें स्थान ॥ सदयादेवी प्रिया नंदन ॥ उदरीं नृसिंह जन्मला ॥ ८ ॥ पित्या पुत्रा झाली कळी ॥ स्तंभीं प्रगटला तयेवेळीं ॥ असुर मारिला करकमळीं ॥ भक्त प्रऱ्हाद रक्षिला ॥ ९ ॥ कश्यपनंदनवर्धन ॥ कोंधळादशाचा वामन ॥ खुजट रूप धरून ॥ महेंद्रपुरीसीं आला ॥ १० ॥ दानें तपें व्रतें बळी ॥ तोही घातला पाताळीं ॥ अद्यापि राहिला जवळी ॥

चरणातळीं पद देउनी ॥ ११ ॥ रेणापुरीं देवी रेणुका ॥ लाधली जमदग्नीसि देखा ॥ तिये उदरीं विश्वतारक ॥ परशुराम जन्मला ॥ १२ ॥ असुरीं वधियेली माया ॥ ह्मणे धांवे पुत्रराया ॥ अवचित पातला धावया ॥ सहस्रार्जुन मारिला ॥ १३ ॥ अयोध्या नाम नगरीं ॥ जन्म कौसल्ये उदरीं ॥ देवभक्तांचा कैवारी ॥ दशरथनंदन राघव ॥ १४ ॥ राम त्रैलोक्यीं वीर दारुण ॥ तेणें वधियेला रावण ॥ अढळपद देऊन ॥ राज्यीं बिभीषण स्थापिला ॥ १५ ॥ मथुरा नामें नगरीं ॥ वसुदेवदेवकी उदरीं ॥ कृष्ण आठवा अवतारी ॥ लीला विग्रहि जन्मले ॥ १६ ॥ कंस चाणूर मर्दिले ॥ विमळार्जुन उन्माळिले ॥ सप्त गर्भाचे सूड घेतले ॥ रक्षिलें गाई गोपाळां ॥ १७ ॥ बौद्ध श्रीवत्साच्या घरीं ॥ जन्म शांभवीच्या उदरीं ॥ राजा कांतिये नगरीं ॥ निरंतर रूपें राहिला ॥ १८ ॥ ध्यान मुद्रा मांडूनिया ॥ वस्त्रें शस्त्रें सजूनियां ॥ राहिला पैं निरंजनिया ॥ भक्तिभाव ओळखे तो ॥ ॥ १९ ॥ कल्कि जसरायाचा पुत्र ॥ सावित्री देवीचा कूमर ॥ शंभला पुरीं करील अवतार ॥ दाही रूपें प्रगटला ॥ २० ॥ ऐसा अमूर्त मूर्ति विटेवर ॥ उभा राहिला निरंतर ॥ विष्णुदास नाम्याचा दातार ॥ वर विठ्ठल पंढरीये ॥ २१ ॥

॥ १७९ ॥ फेडूनि पीतांबर उभा दिगंबर ॥ कटीं ठेवूनि कर वाळवंटीं ॥ १ ॥ मोतियांचे हार सांडुनी रत्नकीळा ॥ तुळशीच्या माळा गळीं घाली ॥ २ ॥ पर्यंक शयन शेषाचें आसन ॥ सांडूनि निधान उभा वीटे ॥ ३ ॥ सांडुनियां भक्त सनकादिकीं प्रेमा ॥ कलियुगीं नामा आवडला ॥ ४ ॥

॥ १८० ॥ निरंतर नाम जपे ॥ पिता प्र्ह्लादास कोपे ॥ उदरा आला वैरिरूपें ॥ ह्मणवुनि घायीं त्रासिला ॥ १ ॥ कोपें कोपला नरहरी ॥ कवण तयातें सांवरी ॥ खटखटा वाजती दांतोरी ॥ दैत्यावरी उठावला ॥ २ ॥ हांक देउनि अवचितीं ॥ आंदोळली त्रिजगती ॥ समुद्रपाणी उसळती ॥ उलथों पाहती गिरिवर ॥ ३ ॥ सिंहवदन प्रगटला ॥ मर्गजू अवचिता उठला ॥ भेणें वासुकी मोवाळला ॥ गजबजिला पाताळीं ॥ ४ ॥ जैसा प्रळयांत काळिचा मेघु ॥ तैसा गडबडिला वेगु ॥ अरे मर्गजाच्या खांबीं सवेगु ॥ क्षणामाजी प्रगटला ॥ ५ ॥ केला भक्तांचा कुडावा ॥ शिक लाविली दानवा ॥ नामयास्वामि वोळंगावा ॥ नरहरि विसावा भक्तांचा ॥६॥

॥ १८१ ॥ विठोजी माउली कृपेची कोंवळी ॥ चिंतितांचि घाली प्रेम पान्हा ॥ १ ॥ न सांगतां सर्वज्ञ जाणे तहान भूक ॥ न विसंबे व्यापक जवळी असे ॥ २ ॥ येरी मायामोह झांकवी सर्वथा ॥ अंतरीची व्यथा कळे तिशीं ॥ ३ ॥ सुखशांति स्वरूप लेववूनि आंगीं ॥ लागों नेदी धगी संसाराची ॥ ४ ॥ देउनी अभय दोनें करें कुरवाळी ॥ करितसे साउली पीतांबरें ॥ ५ ॥ नाम रत्नांकित कथा पैं श्रवणीं ॥ लेवविलीं लेणीं नानाविध ॥ ६ ॥ नयनीं कृष्णांजन सुदळें सांवळें ॥ समाधान झालें डोळियांसी ॥ ७ ॥ अच्युता अनंता सुवर्णाची पेटी ॥ बांधिली शेवटीं निर्विकार ॥ ८ ॥ माजि चतुर्भुज रूप मध्यमणी ॥ प्रताप त्रिभुवनीं विराजित ॥ ९ ॥ मुक्तिपद करीं बिंदुली साजिरी ॥ पद्म हस्त करीं पिंपळपान ॥ १० ॥ सत्त्वगुण साजिरा कटीं कडदोरा ॥ आवरण दुर्भरा दृढ बंध ॥ ११ ॥ संत चरणीं रज ललाटीं टिळक ॥ नाहीं भयशंका कळिकाळाची ॥ १२ ॥ कामक्रोधादिक करूनिया पुतळे ॥ पायीं जे घातले पायवट ॥ १३ ॥ वासनेची बिडी लागों नेदी झणी ॥ उभा चक्रपाणि मागें पुढें ॥ १४ ॥ संतसंगें नामा शृंगारमंडित ॥ आनंदें खेळत गरुडपारीं ॥ १५ ॥

॥ १८२ ॥ पाला खाऊनियां धाला वहिणी घरीं ॥ भक्ति लागीं हरि वेडा झाला ॥ १ ॥ सुदाम्याचे पोहे कोरडेचि खाय ॥ मटमटा पाहे चहूंकडे ॥ २ ॥ विदुराच्या कण्या खाय धणीवरी ॥ झाला बळिचे द्वारीं द्वारपाळ ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे हरिचे नकळती पवाडे ॥ नेणों भक्तापुढें वेडा झाला ॥ ४ ॥

॥ १८३ ॥ देऊनि भातुकें गळां घाली मिठी ॥ सखा जगजेठी भक्ती भावा ॥ १ ॥ आधार करोनि राहिले पंढरीं ॥ तेथें निरंतरीं प्रेम दावी ॥ २ ॥ नामा ह्मणे सेवा करोनियां शुद्ध ॥ संसार संबंध नाहीं तया ॥ ३ ॥

॥ १८४ ॥ देव आपण नाटक ॥ भक्तां दाखवी वैकुंठ ॥ १ ॥ देव आपण संसारी ॥ होसी भक्तांचा साहकारी ॥ २ ॥ देव आपण निराळा ॥ भक्तां दावितो सोहळा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे भक्तांसाठीं ॥ हात जोडी जगजेठी ॥ ४ ॥

॥ १८५ ॥ नेणे साही शास्त्रें तुज केशिराजा ॥ स्वरूपें कुबजा काय होती ॥ १ ॥ न मागें मी तैसा न मागें मी तैसा ॥ न मागें मी तैसा कदा काळीं ॥ २ ॥ कौरवांचे काजीं घेसी गाढेपण ॥ धर्मा घरीं पूर्ण

घोडे धुसी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे आह्मीं कीर्ति वाखाणावी ॥ भक्तांसी गोसांवी होसी देवा ॥ ४ ॥

॥ १८६ ॥ पांडव भाग्याची वर्णावया थोरी ॥ शेषाची वैखरी नवर्णवे ॥ १ ॥ पीतांबर कास घालुनी वनमाळी ॥ काढी उष्टावळी आवडीनें ॥ २ ॥ विधीचा जनक रमा ज्याची दासी ॥ ध्यान अहर्निशीं करी शिव ॥ ३ ॥ रोमीं जयाचे ब्रह्मांडें अनंत ॥ चारी वेदां अंत न कळे ज्याचा ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे राबे भक्तांचिये घरीं ॥ भाव देखोनि हरि भुलतसे ॥ ५ ॥

॥ १८७ ॥ पुंडलीकाचे भेटीं आणि भींवरेचे तटीं ॥ परब्रह्म उभें वाळवंटीं माये ॥ १ ॥ उभा वीटेवरी कर ठेउनी कटावरी ॥ उभा भीमातीरीं जगजेठी गे माय ॥ २ ॥ विठ्ठल कान्हा चरणीं वाकीं तोडर ॥ कासे पीतांबर पदकलीळा मनोहर गे माय ॥ ३ ॥ कान्हा विठ्ठल कान्हा प्रसन्न-वदन थोरा ॥ जो आथी करुणा करा हरि नामया दातारा ॥ ४ ॥

॥ १८८ ॥ देव दाखवी असा नाहीं गुरू ॥ जेथें जाय तेथें दगड शेंदुरु ॥ १ ॥ देव दगडाचा बोलेल कैचा ॥ कोणे काळीं स्रास फुटेल वाचा ॥ २ ॥ देव देव करितां शिणलें माझें मन ॥ जेथें जाय तेथें पूजा पाषाण ॥ ३ ॥ नामा तोचि देव हृदयीं पाहे ॥ नामा केशवाचे न सोडी पाय ॥ ४ ॥

नामदेवास गुरूकरण्याविषयीं देवाचा बोध.

॥ १८९ ॥ देव आणि नामा उभे भीमातीरा ॥ प्रेमें येरयेरां ओंवाळिती ॥ १ ॥ देव ह्मणे नाम्या ऐकें गुह्य गोष्टी ॥ संसाराची तुटी जेणें होय ॥ २ ॥ श्रीगुरुवांचूनि मुक्ति तुज नाहीं ॥ भवनदी डोहीं नुतरसी ॥ ३ ॥ शरण गूरुसी झालिया सप्रेमें ॥ संसाराचा श्रम उतरूनी ॥ ४ ॥ गुरुवांचूनियां कैंचा मुक्तिठाव ॥ संसार हावाव कैसा होय ॥ ५ ॥ ह्मणूनि नाम्या तुवां गुरुसि जावें शरण ॥ तेणें भवबंधनें मुक्त होती ॥ ६ ॥ ऐसें ऐकूनियां नामा थरारिला ॥ मूर्च्छागत झाला भूमीवरी ॥ ७ ॥ भूमीलोळे नामा कंठ सद्ग-

दित ॥ डोळियां स्रवत अश्रुजळ ॥ ८ ॥ इतुकें देखोनियां द्रवला पुरुषोत्तम ॥ नाम्यासि सप्रेमें उचलीलें ॥ ९ ॥ नाम्या तुज काय वाटतसे दुःख ॥ संसाराचें सुख तुज झालें ॥ १० ॥ नामा ह्मणे देवा तुज ऐसा दाता ॥ मज भवव्यथा कवणेपरी ॥ ११ ॥ अनाथांचा नाथ तुझी ब्रिदावळी ॥ मज कां रे जाळी भवव्यथा ॥ १२ ॥ देव ह्मणे नाम्या गुरुवांचूनियां ॥ मुक्ति पावावया अव नाहीं ॥ १३ ॥ आनु नव्हे कांहीं व्युत्पत्ती ॥ नव्हे माझी प्राप्ति गुरूविणें ॥ १४ ॥ जाई नाम्या जाई गुरुसि शरण ॥ तुटे भवबंधन तुझें वेगीं ॥ १५ ॥ नामा ह्मणे देवा कवणा शरण जाऊं ॥ कोणाचा मी होऊं शरणांगत ॥ १६ ॥ देव ह्मणे नाम्या विसोबा खेचरासी ॥ शरण तयासि जावें वेगीं ॥ १७ ॥ इतुकें ऐकूनियां नमियेलें देवा ॥ चालियेला तेव्हां विसोबापाशीं ॥ १८ ॥ चिंताग्रस्त आला नामा आवढ्यापासीं ॥ पुढें देऊळासि देखियलें ॥ १९ ॥ नामदेव तेव्हां गेला देऊळासी ॥ ते वेळीं कौतुकासि देखियलें ॥ २० ॥ देवावरी पाय ठेवूनि खेचर ॥ निजला परिकर निवांतचि ॥ २१ ॥ देखोनिया नामा पावोनि विस्मय ॥ कैसा हा प्राणि होय देव नेणे ॥ २२ ॥ उठी उठी प्राणिया आंधळा तूं काय ॥ देवावरी पाय ठेवियले ॥ २३ ॥ विसोबा खेचर बोले नामदेवा ॥ उठविलें जीवा कां रे माझ्या ॥ २४ ॥ देवाविण ठाव रिता कोठें आहे ॥ विचारूनि पाहे नामदेवा ॥ ॥ २५ ॥ जेथें देव नसे तेथें माझे पाय ॥ ठेवूनियां जाय विचारूनी ॥ २६ ॥ नामा पाहे अवघा जिकडे तिकडे देव ॥ कोठें रिता ठाव न देखेचि ॥ २७ ॥ इतुकें देखूनियां चरणीं घाली मिठी ॥ सांठवला सृष्टी अवघा देव ॥ २८ ॥ तिन्हीं त्रिभुवनीं आपण व्यापूनी ॥ आनंदें कोंदोनि राहियेला ॥ २९ ॥ श्रीगुरूचे पाय जिवें न विसंबत ॥ नामा वृत्ति सहित ओंवाळीत ॥ ३० ॥ डोळियाचा डोळा उघडिला जेणें ॥ आनंदाचें लेणें लेवविलें ॥ ३१ ॥ जन्ममरणाचें तोडिलें सांकडें ॥ कैवल्यचि पुढें दावियलें ॥ ३२ ॥ नामा ह्मणे माझी भक्ति हे माउली ॥ कृपेची साउली करी मज ॥ ३३ ॥

गुरूची स्तुति.

॥ १९० ॥ सद्गुरुनायकें पूर्ण कृपा केली ॥ निजवस्तु दाविली माझी मज ॥ १ ॥ माझें सुख मज दावियेलें डोळां ॥ दिधली प्रेमकळा ज्ञान-

मुद्रा ॥ २ ॥ तया उतराई व्हावें कवण्या गुणें ॥ जन्म नाहीं येणें ऐसें केलें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे निकी दावियेली सोय ॥ न विसरावे पाय विठोबाचे ॥ ४ ॥

॥ १९१ ॥ पाषाणाचा देव बोलेचि ना कधीं ॥ हरि भव व्याधि कैंवि घडे ॥ १ ॥ दगडाची मूर्त्ति मानिला ईश्वर ॥ परि तो साचार देव भिन्न ॥ २ ॥ दगडाचा देव इच्छा पुरवीत ॥ तरि कां भंगत आघातानें ॥ ३ ॥ पाषाण देवाची करिती जे भक्ति ॥ सर्वस्वा मुकती मूढपणें ॥ ४ ॥ प्रस्ताराचा देव बोलत भक्तांतें ॥ सांगते ऐकते मूर्ख दोघे ॥ ५ ॥ ऐशाचें महात्म्य जे कां वर्णिताती ॥ आणि ह्मणविती तेणें भक्त ॥ ६ ॥ परंतु ते नर पामर जाणावे ॥ त्यांचे नायकावे बोल कानीं ॥ ७ ॥ धोंडा घडोनियां देव त्याचा केला ॥ आदरें पूजिला वर्षें बहु ॥ ८ ॥ तरी तो उतराई होय केव्हां काई ॥ बरवें हृदयीं विचारा हें ॥ ९ ॥ धोंडापाण्याविण नाहीं देव कोठें ॥ होता स्नान मोठें तीर्थ क्षेत्र ॥ १० ॥ द्वादशीचे गांवीं जाहला उपदेश ॥ देवाविण ओस स्थळ नाहीं ॥ ११ ॥ तो देव नामया हृदयीं दाविला ॥ खेचरानें केला उपकारु हा ॥ १२ ॥

॥ १९२ ॥ नाचूं कीर्तनाचे रंगीं ॥ ज्ञानदीप लावूं जगीं ॥ १ ॥ सर्व सांडुनी माझाई ॥ वाचे विठ्ठल रखुमाई ॥ २ ॥ परेहुन परतें घर ॥ तेथें राहूं निरंतर ॥ ३ ॥ सर्वांचें जें अधिष्ठान ॥ तेंचि माझें रूप पूर्ण ॥ ४ ॥ अवघी सत्ता आली हाता ॥ नामयाचा खेचरी दाता ॥ ५ ॥

॥ १९३ ॥ नाशवंत देतां ब्रह्म येईल हाता ॥ ऐसी ज्याची कथा पुराणांत ॥ १ ॥ सद्गुरूचे पायीं देहासि अर्पितां ॥ तात्काळ मुक्तता हाता येते ॥ २ ॥ माया देवोनियां ब्रह्म घ्यावें हातीं ॥ ऐशा गुरुपति कां भजाना ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे गुरूपायीं लाभ आहे ॥ मोक्ष तोही पाहें दास होतो ॥४॥

॥ १९४ ॥ मरण हे काया मरण हे माया ॥ मरण हे धाया कवणें गुणें ॥ १ ॥ आह्मा मरण नाहीं मरण तें कायीं ॥ सद्गुरूच्या पायीं राहे मना ॥ २ ॥ मरण सांगा स्वामी कवणिया गुणें ॥ संसार मरणें उरलें नाहीं ॥ ३ ॥ भक्ति अमरकंद रामनामीं वेध ॥ नामा ह्मणे प्रसाद विठोबाचा ॥ ४ ॥

॥ १९५ ॥ कृपेची साउली अखंड लागली ॥ खेचर माउली भेटलिया ॥ १ ॥ आतां मज भय नाहीं पैं कोणाचें ॥ जन्म मरणाचें दुःख

गेलें ॥ २ ॥ बंधमोक्षाची फिटली काजळी ॥ समाधि लागली समाधीसी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे माझें सर्वही साधन ॥ खेचरचरण न विसंबे ॥ ४ ॥

॥ १९६ ॥ भक्ति हेंचि भावे परब्रह्म पक्वान्न ॥ गुरुमुखें जेवण जेवीयलें ॥ १ ॥ अनुभव भात लयलक्ष कढी ॥ जेवणार गोडी घेत असे ॥ २ ॥ सुख शांति शाखा भावार्थ हा वडा ॥ जेवणार गाढा आत्माराम ॥ ३ ॥ दया क्षीरधारीं शांति पूर्णपोळी ॥ घृत हें कल्होळी प्रेम माझें ॥ ४ ॥ विषयाचा गूरळा थुंकोनि सांडिला ॥ नामा आंचवला संसारासीं ॥ ५ ॥

॥ १९७ ॥ स्वानंदांत पडोनियां जाती ॥ न संडी वासना चुघळीत हस्तीं ॥ १ ॥ तैसें माझें मन मुरारी ॥ वासना धांवे विषयांवरी ॥ २ ॥ डोळियांचीं बुबुळें फुटोनियां जाती ॥ न संडी वासना हालवितों पातीं ॥ ३ ॥ ढोराचें पुच्छ मोडोनियां चांगा ॥ पुढती पुढती हालविती पैंगा ॥ ४ ॥ वोढाळ ढोरा बांधियेलें काष्ठ ॥ पुढती पुढती धरी तीच वाट ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे माझी मुळी वासनाच खोटी ॥ खेचर विसा चरणीं घातलीसे मिठी ॥ ६ ॥

॥ १९८ ॥ सूर्याचा प्रकाश सर्व सृष्टीवरी ॥ धन्य तो अंतरीं सर्व काळ ॥ १ ॥ स्वर्गादि पाताळ सर्व पूर्ण जळें ॥ चातका न मिळे मेघाविण ॥ २ ॥ नारायण पूर्ण सर्व भूतांठायीं ॥ अभाग्यासि नाहीं तिहीं लोकीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे गुरु कृपेचें अंजन ॥ पायाळासी धन दिसे जैसें ॥ ४ ॥

॥ १९९ ॥ सुखाचे सोयरे भेटति अंतरीं ॥ बाहेरी भितरी दिधलें क्षेम ॥ १ ॥ सुखाची गवसणी घालोनियां मना ॥ विटली वासना वोल्हा-वली ॥ २ ॥ वाचे उपरम मन झालें तन्मय ॥ लागलासे लय पर लक्षीं ॥ ३ ॥ शांति क्षमा दया देती आलिंगन ॥ चित्त समाधान पाववीलें ॥ ४ ॥ परतलिया दृष्टी इंद्रियांच्या वृत्ती ॥ पावली विश्रांति ठायिं ठायीं ॥ ५ ॥ विष्णुदास नामा निजबोधें निवाला ॥ खेचरें दीधला अभय कर ॥ ६ ॥

॥ २०० ॥ सद्गुरूचे पाय जीवें न विसंबावे ॥ मन वळवावें वृत्ती सहित ॥ १ ॥ डोळीयाचे डोळे उघडीले जेणें ॥ आनंदाचें लेणें लेववीलें ॥ ध्रु० ॥ जन्ममरणाचें फेडिलें सांकडें ॥ कैवल्यचि पुढें दाखविलें ॥ २ ॥ मोहरले

तरु पुष्पफळभारें ॥ तेचि निर्विकार सनकादिक ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे स्वामि खेचर माउली ॥ कृपेची साउली केली मज ॥ ४ ॥

॥ २०१ ॥ वेदांसि न कळे शास्त्रें पैं भांडती ॥ श्रुति विवादती ब्रह्मालागीं ॥ १ ॥ ते अवघेचि पैं मुक्त उपदेशधर्में ॥ हरती कर्माकर्में गुरुसेवे ॥ २ ॥ सेवेपरतें साधन नाहीं पैं उपदेश ॥ हरीसि सौरस आपेआप ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे हरी गुरुआज्ञा काम ॥ भजन निष्काम गुरुसेवा ॥ ४ ॥

॥ २०२ ॥ उपजोनि सभाग्य तेचि एक झाले ॥ जिहीं विचारिलें आत्महित ॥ १ ॥ सांडोनि मीपण सद्गुरूच्या चरणा ॥ लागलों संपूर्ण भावार्थेंसि ॥ ध्रु० ॥ तयाचें जें कांहीं सर्व मज ओझें ॥ नाहीं मज दुजें त्यासि कांहीं ॥ २ ॥ तयाचे हृदयीं संतपण प्रगटे ॥ द्वैतपण तुटे क्षणामाजीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे आह्मां विठोबाचे बोल ॥ सांपडली ओळ तरावया ॥ ४ ॥

॥ २०३ ॥ सद्गुरू सारिखा सोइरा जीवलग ॥ तोडिला उद्वेग संसारींचा ॥ १ ॥ काय उतराई होऊं कवण्या गुणें ॥ जन्मा नाहीं येणें ऐसें केलें ॥ २ ॥ माझें सुख मज दाखविलें डोळां ॥ दिधली प्रेमकळा नाममुद्रा ॥ ३ ॥ डोळियाचा डोळा उघडिला जेणें ॥ लेवविलें लेणें आनंदाचें ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे निकी सांपडली सोय ॥ न विसंबें पाय खेचराचे ॥ ५ ॥

॥ २०४ ॥ सुखाचा सुख तरु सद्गुरू खेचर ॥ स्वरूप साक्षात्कार दाखविला ॥ १ ॥ विठ्ठल पाहतां मावळलें मन ॥ ध्यानीं भरले नयन तन्मय झाले ॥ २ ॥ मी माझें होतें तें मजमाजि निमालें ॥ जळें जळ गिळिलें जयापरी ॥ ३ ॥ तेथें आनंद आनंदु ओळला परमानंदु ॥ नाम्या झाला बोधु विठ्ठलनामें ॥ ४ ॥

॥ २०५ ॥ माझें मन पाहे कसून ॥ चित्त नढळे तुजपासून ॥ १ ॥ मजवरी घाली घन ॥ परी मी न सोडीं चरण ॥ २ ॥ मान कापून देइन शीर ॥ पाहें कृपण कीं उदार ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे खेचर माय ॥ आह्मा तारक तुझे पाय ॥ ४ ॥

नामदेवाचे गुरु विसोबा खेचर यांचा नामदेवास बोध.

॥ २०६ ॥ तुझें निजसुख तुजपाशीं आहे ॥ शोधुनियां पाहें गुरुमुखें ॥ १ ॥ विवेकाची गोष्टी प्राप्त जरी होय ॥ तेणें तुज होय ब्रह्मप्राप्ति ॥ २ ॥ चित्तवृत्ति ज्याची स्वरुपीं वेधली ॥ एकरूप झाली ओंकारासी ॥ ३ ॥ खेचर ह्मणे जेथें ओंकार निमाला ॥ सहजींच झाला ब्रह्मरूप ॥ ४ ॥

॥ २०७ ॥ खेचरीं धरिली माव लिंगावरी ठेविला पाव ॥ पहावया भाव नामयाचा ॥ १ ॥ नामा तेथें आला देव नमस्कारिला ॥ देखोन बोलला वचन स्वामीं ॥ २ ॥ लिंगावरोनी चरण काढाजी वहिले ॥ दिसतां वरी भले करणी न कळे ॥ ३ ॥ तव येरू बोलिला नाम्या तूं भला ॥ मज नाहीं कळला देव तुझा ॥ ४ ॥ जेथें नाहीं देव तेथें ठेवी पाव ॥ सर्वज्ञ सदैव तूंची असमी ॥ ५ ॥ मीपणें भूललों मज नकळेची कांहीं ॥ देव नसे ते ठायीं पाय ठेवी ॥ ६ ॥ तव नामा होय विचारिता शब्दाची कुसरी ॥ पाहतां निर्धारी सान नोहे ॥ ७ ॥ देवावीण ठाव हें बोलणेंची वाव ॥ परतोनी संदेह पडला मज ॥ ८ ॥ आपुले उमाणे आपण उमगावे ॥ मजसीं तारावें भवसागरीं ॥ ९ ॥ नामा धरी चरण अगाध तुमचें ज्ञान ॥ आपुलें नाम कोण सांगा स्वामी ॥ १० ॥ येरू ह्मणे खेचर पिसा पैं जाण ॥ लौकिकीं मिरवणें अरे नाम्या ॥ ११ ॥ नाम आणि रूप दोन्हीं जया नाहीं ॥ तोची देव पाहीं येर मिथ्या ॥ १२ ॥ जळ स्थळ आणि काष्ठ हे पाषाण ॥ पिंड ब्रह्मांड व्यापून आणूरेणू ॥ १३ ॥ सर्वत्र साक्षभूत हे जाणोनी पाहो ॥ खेचर ह्मणे नाम्यातें अवघा देवो ॥ १४ ॥

॥ २०८ ॥ नामदेवा काय करसी तीळ तुळसी ॥ उभा गा ठेलासी दर्भ जैसा ॥ १ ॥ भूका कांगा मरसी जेथिचा तेथें ॥ केशवराज तूतें आतुडेना ॥ २ ॥ नाहीं दया ध्यान ईश्वरीं भजन ॥ वायां वीण प्राण कां करितोसी ॥ ३ ॥ हरिभक्तिवीण जन्मलासी नरू ॥ ह्मणे विसोबाखेचरू अरे नाम्या ॥ ४ ॥

॥ २०९ ॥ श्रवणीं सांगितली मात मस्तकीं ठेवियला हात ॥ पदापिंडाविवर्जित केला नामा ॥ १ ॥ खेचरू विसा प्रेमाचा पिसा ॥ तेणें

नामा कैसा उपदेशिला ॥ २ ॥ तया सांगितलें गुज दाखविलें निज ॥ आतां पाल्हाळी तुज काय चाड ॥ ३ ॥ मग खेचरू ह्मणे मज ज्ञान हेंची गुरू ॥ तेणें अगोचरू केला नामा ॥ ४ ॥

॥ २१० ॥ सुखालागीं मन तुझें गीवसीत तळमळीं ॥ परी सुख आहे जवळी नकळे तुज ॥ १ ॥ दर्पणीं दीप्ति कीं दुग्धीं घृतशक्ति ॥ परी करणीवीण हातीं न लभेची जाण ॥ २ ॥ सुखालागीं सुख सोय दाखवीन पाहें ॥ अनुभवोनी होय सुखरूप ॥ ३ ॥ सुख तें शांति सुख तें दया क्षमीं ॥ सुख तें उपदेश मीं निर्विकारीं ॥ ४ ॥ सुख तें नैराश्य सुख हरिदास्य ॥ सुख तें विश्वास सदा वसे ॥ ५ ॥ सुख तें सत्संगती सुख तें नामीं प्रीति ॥ सुख तें विकृति विषय भोगीं ॥ ६ ॥ सुख तें एकांतवास सुख तें लौकीक त्रास ॥ सुख तें संरस स्वस्वरूपीं ॥ ७ ॥ ह्मणे खेचरविसा परीयसीं विष्णुदासा ॥ न घडे भरंवसा तरी अनुभवणें ॥ ८ ॥

॥ २११ ॥ भक्ति त्रिविधा षड्वीध नवविधा ॥ यजन याजन करोनी जीवातें दंडिताती सदा ॥ १ ॥ केशव परमात्मा नेणोनीयां जीं पतीतें ॥ पतनीं पडतां होती भूतें रया ॥ २ ॥ नाहीं रूप स्थिति नाहीं शब्द स्थिति ॥ नित्य तया वस्ती नीरंजनीं ॥ ३ ॥ एकलें परब्रह्म गुरुमुखें जाणावें ॥ तरी चुकवावें पुनरावृत्ति रया ॥ ४ ॥ ऐसें रे नामया वचन ऐक पुढें ॥ हे तो देवाविषीं श्रुतिचे निवाडे ॥ ५ ॥ श्रुती नेती नेती परतोनी आलिया ॥ खेचर पुढें सांगे नामया ॥ ६ ॥

॥ २१२ ॥ मेघावीण जळ जळेंवीण पूर ॥ नख न भिजे परी नाहीं उतार ॥ १ ॥ आहे तें बुडे नाहीं तें तरे ॥ लटकीयाचें खरें वागविसी ॥ २ ॥ खेचर विसा ह्मणे झालासी पिसा ॥ या देशाची आशा सांडीं नाम्या ॥ ३ ॥

॥ २१३ ॥ आधीं चैतन्य अपैतें करोनी ॥ मग संचरे तारुण्य वनीं ॥ कामक्रोध तुज देखोनी ॥ जाती पळोनी बारा वाटा ॥ १ ॥ तुज पाठी कवण धांवे ॥ कवण टाकी कवण पावे ॥ कामक्रोधें जग मोहावें ॥ कासी यासी खोववी पोटीं पाय ॥ २ ॥ माया मोहजाळ तुटेल ॥ पळेल पा काळ व्याळ ॥ कांरे स्मरसी ना गोपाळ ॥ मिथ्या व्याकुळ कांजेवीण ॥ ३ ॥ वैराग्य दृढ होई निरुता ॥ कासया भितोसी चपेट घाता ॥ परस्त्री तितुकी मानीं माता ॥ विषयीं निमिसा आल्यासाठीं ॥ ४ ॥ धर्माचेनी मार्गें नि-

घाला कर्ण ॥ शिबी चक्रवर्ती झाला जीवित्वहान ॥ तयामाजी सांग नाडला कोण ॥ लटकी शकवण कां बोलती ॥ ५ ॥ इंद्रिया गोड तें अरोगीजे ॥ मग धनीवरी धावा पोखारिजे ॥ काय सांगूं शहाणपण तुझें ॥ खेचरविसा ह्मणे अरे नामया ॥ ६ ॥

॥ २१४ ॥ पर्वतप्राय पापराशी होती दग्ध ॥ वाचेसी मुकुंद उच्चारितां ॥ १ ॥ अच्युत श्रीहरी केशव नरहरी ॥ माधव हरेहरी रामकृष्ण ॥ २ ॥ नामासी साधन करिशील पूर्ण ॥ तें प्रपंचाचें मान उरों नेदी ॥ ३ ॥ उदासीन वृत्ति आचरावें कर्म ॥ नाहीं देहधर्म गुण माया ॥ ४ ॥ ऐसा हा अनकळीत मार्ग साधेल तुज ॥ खेचरविसा गुज सांगे नाम्या ॥ ५ ॥

॥ २१५ ॥ मूळ वदनाचा उदानू नेत्राचा ॥ अंगुळू हस्ताचा स्वामी माझा ॥ १ ॥ मुगूट जयाचा केवळ्या अगळीकाठी ॥ पवित्र तळवटी चरण ज्याचे ॥ २ ॥ सेलींते भागली पोकू वेडावले ॥ अंगुळ मागी झाली थकित तया ॥ ३ ॥ ढकारा वदनाचा आला वर्णावया ॥ जिव्हा चिरलिया नकळे त्यासी ॥ ४ ॥ सद्भावें शरण अवारू जोडूनी ॥ खेचरविसा चरणीं विनटला ॥ ५ ॥

॥ २१६ ॥ आप तेज वायु पृथिवी गगन ॥ मेलें तें कवण पांचामध्यें ॥ १ ॥ आह्मां मरण नाहीं मरशील काई ॥ आत्मवस्तु पाहीं श्रीगुरुमुखें ॥ २ ॥ जिताची मरण आलेंसें हाता ॥ मरण बोलतां लाज नये ॥ ३ ॥ खेचरविसा ह्मणे आह्मां मरण नाहीं ॥ कैसें मरण पाहीं आलें नाम्या ॥ ४ ॥

॥ २१७ ॥ येथोनि तेथवरी धांवोनियां गेलों ॥ कांहीं नाहीं तें पाहुनीयां आलों ॥ १ ॥ कोठें गेलों कोठें धावुनी आलों ॥ कांहीं नाहीं तें पाहुनीयां धालों ॥ २ ॥ खेचरविसा ह्मणे नामदेवा ॥ कांहीं तें तुह्मी मज दाखवा ॥ ३ ॥

॥ २१८ ॥ अधी चैतन्य आपै ते करी ॥ मग सवरें तारुण्य वर्नी ॥ काम क्रोध तुज देखोनी ॥ जाती पळोनी बारा वाटा ॥ १ ॥ तुज पाठीं कोण धांवे ॥ कवण टाकी कवण पावे ॥ काम क्रोधें जग मोहावें ॥ कासयासी खावे पोटीपाये ॥ २ ॥ माया मोह जाळी तुटेल पळ ॥ आहे गरळ ॥ मिथ्या व्याकुळ ॥ काजेवीण ॥ ३ ॥ वैराग्ये दृढ होई नीरुता ॥ परस्त्री तीतुकी मानीपा माता ॥ कासया भीतोसी चपेट घाता ॥ विषया निमित्ता आल्यासाठीं ॥ ४ ॥ धर्माचेंनीमार्गें रीघाला कर्ण ॥ शीबी

चक्रवर्ती झाला जीवींत रहन ॥ तया माजी सांग नाडला कोण ॥ लटीकी झकव नको बोलतोसी ॥ ५ ॥ इंद्रियां गोड तें आरोगी जें ॥ मगध धनीवरी धावा पोकारीजे ॥ कायरे सांगो शाहाणपण तुझें ॥ खेचरवीसा ह्मणे अरे नामया ॥ ६ ॥

गुरूपदेशानंतर नामदेवास प्राप्त झालेली स्थिति.

॥ २१९ ॥ नामा स्वयंपाक करोनि बैसला ॥ केशव श्वानरूपें आला ॥ रोटी घेऊनि पळाला ॥ सर्वां भूतीं केशव ॥ १ ॥ हातीं घेऊनि तुपाची वाटी ॥ नामा लागला श्वानापाठीं ॥ तूप घे गा जगजेठी ॥ कोरडी रोटी कां खाशी ॥ २ ॥ तंव श्वान हांसोनी बोलिलें ॥ नामया तुज कैसें कळलें ॥ येरु ह्मणे खेचरें उपदेशिलें ॥ सर्वां भूतीं विठ्ठल ॥ ३ ॥

॥ २२० ॥ मरण सांगा स्वामी कवणीया गुणें ॥ संसारीं मरण उरलें नाहीं ॥१॥ आह्मा मरण नाहीं मेलें होतें काई ॥ श्रीगुरुच्यापायीं राहें मना ॥ २ ॥ मरणें हें काया मरणें हें माया ॥ मरे हे छाया कवण्या गुणें ॥ ३ ॥ भक्ति अमरकंदू रामनाम वंदुं ॥ नामयासी छंदु विठोबाचा ॥ ४ ॥

संतस्तुति.

॥ २२१ ॥ ब्रह्ममूर्ति संत जगीं अवतरले ॥ उद्धरावया आले दीन जना ॥ १ ॥ ब्रह्मादिक त्यांचे वंदिती पायवणी ॥ नाम घे वदनीं दोष जाती ॥ २ ॥ हो कां दुराचारी विषयीं आसक्त ॥ संतकृपें त्वरित उद्धारतो ॥ ३ ॥ अखंडित नामा त्याचा वास पाहे ॥ निशिदिनीं ध्याय सत्संगती ॥ ४ ॥

॥ २२२ ॥ संतांच्या चरणा द्यावें आलिंगन ॥ जीवें निंबलोण उतरावें ॥ १ ॥ तेथें तूं निश्चळ राहें माझ्या मना ॥ मग तुज यातना नव्हती कांहीं ॥ धृ० ॥ संतांचें द्वारींचें होईं द्वारपाळ ॥ तुटे मायाजाळ मोहपाश ॥ २ ॥

संतांचे प्रसाद सेविसी उरले ॥ आयुष्य सरलें दुणावेल ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे संत आहेत कृपासिंधु ॥ देती भक्तिबोधु प्रेमसुख ॥ ४ ॥

॥ २२३ ॥ कर्दळी फळ कर्पूर परिमळें भिन्न ॥ परि दोहींचें जन्म तें एकत्र जाण ॥ आत्मा कीं परमात्मा अभेद कीं भिन्न ॥ चंद्र सोमकांत शून्य महाशून्य ॥ १ ॥ सूर्य सूर्यकांतु प्रकाश एकु ॥ साधुसंत आरति रावो ना रंकु ॥ धृ० ॥ भ्रमरांच्या रुंजी मकरंद उधळती ॥ असाध्य साधनीं लागल्या ज्योति ॥ लयाचें लक्ष हारपली स्थिति ॥ ह्मणोनि साधुचरणी नित्य पंचारति ॥ २ ॥ गोदेचा उगमु तो ठाईचा ठाईं ॥ आणिकें उदकें तीं चालीं प्रवाहिं ॥ तैसी साधु संत कृपा उन्मत्त देहीं ॥ सागरा भेटली क्षीरसिंधु तेही ॥ ३ ॥ सागरींचें उदक जगा सिंचीत ॥ निवळूनि मागुतें पूर्ण भरीत ॥ तैसें अंतरीचें निर ओघें हे साधुसंत ॥ परि सागरा अंतरीं न वर्णवे मुक्त ॥ ४ ॥ तेथें अनुपम्या ऐकिजे शब्दाची रचना ॥ हें जाणतें नो जाणा अमृतखुणा ॥ हें रत्न कीं माणिक ऐसें अनुमाना ॥ तें पानबुडिया परसोबा लाधलें निधाना ॥ ५ ॥ दुधावरील सायेवरी साखर मेळवणी ॥ जैसी जिव्हा लोधली मधु लागुनि ॥ तेथील गौलता तें रहस्य लागलें ध्यानीं ॥ तें परसोबा लाधले येरां मूर्खां भुलवणी ॥ ६ ॥ तापलें लोहो तेणें शोखियेलें जीवन ॥ तैसें अंतरीं निवालें आपेआप आपण ॥ परसा भागवत हें सकळांचें जीवन ॥ विष्णुदास नामा त्याचे चरणींचे रजरेण ॥ ७ ॥

॥ २२४ ॥ वैष्णवांचे घरीं मांडिला पाहुणचार ॥ नामाचा वोगर वाढियेला ॥ १ ॥ घ्यारे ताटभरी जेवा पोटभरी ॥ आनंदगजरीं रामनाम ॥ २ ॥ होईल पाइख दुर्जना न सांगावें ॥ एकांतीं सेवावें नामा ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ २२५ ॥ संतचरणरज सेवितां सहज ॥ वासनेचें बीज जळुनी जाय ॥ १ ॥ मग रामनामीं उपजे आवडी ॥ सुख घडोघडी वाढों लागे ॥ धृ० ॥ भेद भ्रम आटे आशापाश तुटे ॥ विश्रांति हे भेटे संतसंगें ॥ २ ॥ प्रेमें कंठ दाटे आनंदें पूर लोटे ॥ हृदयीं प्रगटे रामरूप ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे सोपें साधन गोमटें ॥ साधे ज्या उत्कृष्ट पूर्वपुण्यें ॥ ४ ॥

॥ २२६ ॥ वैष्णवां घरीं सर्वकाळ ॥ सदा झणझाणिती टाळ ॥ १ ॥ कण्या भाकरीचें खाणें ॥ गांठीं रामनाम नाणें ॥ धृ० ॥ बैसावयासी

कांबळा ॥ द्वारीं तुळसी रंगमाळा ॥ २ ॥ घरीं दुभे कामधेनु ॥ तुपावरी तुळसी पानु ॥ ३ ॥ फराळासीं पीठ लाह्या ॥ घडी घडी पडती पायां ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे नेणाति कांहीं ॥ चित्त अखंड विठ्ठलपायीं ॥ ५ ॥

॥ २२७ ॥ रवि रश्मी धरोनि स्वर्गीं जाऊं येईल ॥ परी साधुसंगतीचा पार नकळे नकळे ॥ १ ॥ वैतरणी उतरोनि वैकुंठा जाऊं येईल ॥ परि साधु-संगतीचा पार नकळे नकळे ॥ धृ० ॥ स्वप्नींचा हा ठेवा साचहि होईल ॥ परिसाधु संगतीचा पार नकळे नकळे ॥ २ ॥ माय बाप बंधु भगिनी मिळे योनी ॥ परि साधुची मिळणी भाग्ययोगें ॥ ३ ॥ तपें व्रतें दानें गोविंद पैं भेटे ॥ परि साधु तंव न भेटे भाग्येंविण ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे केशवा वरा साधुसंग ॥ या वेगळा भवरोग न तुटे न तुटे ॥ ५ ॥

॥ २२८ ॥ ध्वजा कुंचे गरुडटके ॥ वैष्णव चालिले नेटके ॥ १ ॥ आलें वैष्णवांचें दळ ॥ भेणें पळे कळिकाळ ॥ २ ॥ तुळसी मंजरीचे भाले ॥ देखोनि यमदूत पळाले ॥ ३ ॥ ऐकोनि नामाचा गजर ॥ प्रेमें डुल्लतो शंकर ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे भक्ति गाढी ॥ सेवा न सोडीं अर्ध घडी ॥ ५ ॥

॥ २२९ ॥ रखुमाई माता राई ओंवाळिती ॥ नित्य पंचारति हरिच्या दासा ॥१॥ नित्य भक्तां हरि यालागीं विनट ॥ पंढरीची पेठ वसविली ॥ ध्रु० ॥ धन्य हा निवृत्ति धन्य हा सोपान ॥ धन्य हा निधान ज्ञानदेव ॥ २ ॥ खेचर सांवता धन्य जनमित्र ॥ यांसि सकळ देत हरी ब्रह्म ॥ ३ ॥ पांडुरंग पिसा यालागीं जाहला ॥ मुक्ताई फावला पूर्ण पान्हा ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे खूण जाणती सज्जन ॥ अखंड तें ध्यान निवृत्तिदेवीं ॥ ५ ॥

॥ २३० ॥ धन्य महाराज जन्मले संसारीं ॥ जे ध्याती अंतरीं नारायणा ॥ १ ॥ नारायण गाय नारायण ध्याय ॥ धन्य त्यासि माय प्रसवली ॥ २ ॥ प्रसवली तया कुळाचा उद्धार ॥ तो तरे निर्धार नामा ह्मणे ॥ ३ ॥

॥ २३१ ॥ प्रतिदिनीं स्वधर्म करी ॥ हरिमूर्ति नमस्कारी ॥ भावें भजन वसे शरीरीं ॥ तोचि भक्त हरीचा ॥ १ ॥ अनंत जन्मींचे कांट ॥ तेणेंचि केलें सपाट ॥ स्वधर्में करोनियां नीट ॥ शुद्धपक्ष हरि हरि ॥ धृ० ॥ तेंचि तापसा सामर्थ्य ॥ तेणेंचि जोडिलें तीर्थ ॥ त्याचे धरोनि मनोरथ ॥ हरि-भजन पथीं लागला ॥ २ ॥ देवो त्याचा आखिला ॥ सत्त्वा न टळे तो कष्टविला ॥ अकर्मी तोचि भला ॥ त्याचें धन्य जीवित्व ॥ ३ ॥ तोचि

सफळ सकळीं ॥ सदां निर्मळ सर्वकाळीं ॥ जो हरिनामें वाजवी टाळी ॥ तोचि समर्थ त्रिभुवनीं ॥ ४ ॥ नामा हरिरंगीं रंगला ॥ तेणें विठ्ठल संतोषला ॥ येऊनियां राहिला ॥ हृदयकमळीं आमुच्या ॥ ५ ॥

॥२३२॥ शुक सनकादिक जन चक्रवर्ती ॥ प्ऱ्हाद परिक्षिति बिभीषण ॥ १ ॥ बळि भीष्म नारद आणि उद्धव ॥ रुक्मांगद श्रुतिदेव इत्यादिक ॥ २ ॥ शास्त्राचें हें सार वेदांचें गहिंवर ॥ नामा परिकर कलियुगीं ॥ ३ ॥

॥ २३३ ॥ वैष्णवांमाजी एक बळी ॥ पृथु झाला दुजा महीतळीं ॥ हरि नांदे प्ऱ्हादाजवळी ॥ नारदें वनमाळि दान घेतला ॥ १ ॥ बिभीषणें पूजिला लंके हरी ॥ भीष्म देखिला द्वारके भितरीं ॥ अर्जुनें केला साहकारी ॥ सारथि हरि पांडवांचा ॥ २ ॥ उद्धवें तप केलें समर्थ ॥ अक्रूर नित्य वंदनार्थ ॥ गाई गोपिका गोपाळांत ॥ तो स्तन पीत यशोदेचे ॥ ३ ॥ नंदा वसुदेवा लाधलें ॥ बळिदेवें ऐसेंचि पुण्य केलें ॥ उग्रसेनें तप साधिलें ॥ रत्न साधिलें रुक्मिणीनें ॥ ४ ॥ गरुड हनुमंत शेषादिक ॥ नित्य झाले हरीचे सेवक ॥ चरणींच्या उदका शिवादिक ॥ नित्य मस्तक रेषा लाविती ॥ ५ ॥ ऐसा दुर्लभ हरिराजा ॥ वर्णितां होती चतुर्भुजा ॥ जड जिवां तारिल केशव माझा ॥ उभारोनि भुजा सांगे नामा ॥ ६ ॥

॥ २३४ ॥ आषाढी पर्वणी आला यात्राकाळ ॥ निघाले सकळ वारकरी ॥१॥ यांचे समागमें जात असे खुळें ॥ स्मरे वेळोवेळे विठ्ठलासीं ॥२॥ धन्य पुण्यतिथि आली एकादशी ॥ पावले क्षेत्रासी विश्वजन ॥ ३ ॥ स्नानविधि करोनि समस्तां भेटला ॥ कीर्तनीं बैसला हरिदास ॥ ४ ॥ निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान सांवता ॥ नामयाची कथा ऐकताती ॥ ५ ॥ तंव तो ह्मणे करा नामाचा उच्चार ॥ टाळीचा गजर करोनियां ॥६॥ गोरियाचे नेत्रीं आले जळबिंदु ॥ मज कां गोविंदु विसरला ॥ ७ ॥ कांगा केशिराजा मोकलिलें मातें शरण कोणातें जाऊं आतां ॥८॥ तुजविण मज न दिसे निर्वाणीं ॥ माय बाप धनी गण गोत ॥ ९ ॥ आतां माझी लाज राखें पंढरिनाथा ॥ तुजविण आतां कोणी नाहीं ॥१०॥ अनाथाचा नाथ दिनाचा कैवारी ॥ पावला झडकरी आपुल्या दासा ॥११॥ गोरियाचे हात आले ततक्षणीं ॥ गर्जोनि नामध्वनि उभा ठेला ॥१२॥ सकळ संतजनीं देखोनि नयनीं ॥ टाळिया पिटोनि गर्जताती ॥ १३ ॥ निधडा ह्मणती भक्त हा वैष्णव ॥ अघटीत भाव नकळे याचा ॥१४॥ कैसा येणें केला ऋणि पंढरिनाथ ॥ आहे पंढरिनाथ याचे उदरीं

॥१५॥ पूर्वी तो प्रऱ्हाद श्रवणीं ऐकिला ॥ किंवा हा देखिला संतांमधीं ॥१६॥ नामा येऊनियां चरणासीं लागला ॥ हृदयीं आलिंगिला भक्तराज ॥१७॥

॥ २३५ ॥ निवृत्ति सोपान आणि मुक्ताबाई ॥ चालताती पायीं चहूंकडे ॥ १ ॥ देवाशीं गुह्यार्थ केलासे एकांत ॥ ज्ञानदेवा हित आरंभिलें ॥ २ ॥ नामा ह्मणे अवघे बैसा एकीकडे ॥ ऐकूं द्या निवाडगुज याचें ॥ ३ ॥

॥ २३६ ॥ निवृत्ति सोपान मुक्ताई धाकुटी ॥ धरियेला कंठीं पांडुरंग ॥ १ ॥ कळवळली मनीं करी दीर्घ ध्वनी ॥ आठवतो मनीं ज्ञानदेव ॥ २ ॥ विकळित झालें चित्त संत हे दुःखित ॥ नामा विवळीत तेथ होत असे ॥ ३ ॥

॥ २३७ ॥ तिघां जनालागीं केलें समाधान ॥ सांगितली खूण अंतरींची ॥ १ ॥ कलियुगीं जग आघाती करिती ॥ साहवेना कीं यांसीं कांहीं केल्या ॥ २ ॥ पापी उद्धरिले पतीत तारिले ॥ जड पावविले मोक्षपंथीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे यांचें करितां समाधान ॥ कळलें अंतःकरण मन यांचें ॥ ४ ॥

॥ २३८ ॥ निःसंगासिसंग नलगे आणिकाचा ॥ परमार्थ हा साचा गहन केला ॥ १ ॥ जड जीव यांचें हारपिलें अज्ञान ॥ नेलें उतरून भवसिंधु ॥ २ ॥ ज्ञानियासि केली सिद्ध संजिवनी ॥ डुल्ले तो निर्जनीं एक तारूं ॥ ३॥ नामा ह्मणे सत्य माझें हें बोलणें ॥ करी निंबलोण पदीं त्याच्या ॥ ४ ॥

॥ २३९ ॥ जैसा वृक्ष नेणे मान अपमान ॥ तैसे ते सज्जन वर्तताती ॥ १ ॥ येऊनियां पूजा प्राणि जे करिती ॥ त्याचें सुख चित्तीं तया नाहीं ॥ २ ॥ अथवा कोणी प्राणि येऊनि तोडिती ॥ तया न ह्मणती छेदूं नका ॥ ३ ॥ निंदास्तुति सम मानिती जे संत ॥ पूर्ण धैर्यवंत साधु ऐसे ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे त्याची जरी होय भेटी ॥ तरी जीव शिवा गांठी पडुनी जाय ॥ ५ ॥

॥ २४० ॥ नामाची आवडी तोचि जाणा देव ॥ न धरा संदेह मनांमाजीं ॥ १ ॥ ऐसें मी हें नाहीं बोलत नेणता ॥ आणूनि संमता संतांचिया ॥ २ ॥ नामा ह्मणे तया आणिक नाहीं साधन ॥ ऐसें हें वचन बोलों नये ॥ ३ ॥

॥ २४१ ॥ धना जाय घरीं नित्य उभा हरी ॥ एकनाथा घरीं धोतरें धूत ॥ १ ॥ कबीराची पांजणी करी चक्रपाणी ॥ जनीसवें शेणी वेंचूं लागे ॥ २ ॥ बोधल्याचें शेत पेरी श्रीअनंत ॥ नामयासांगातें केशव हरी ॥ ३ ॥ गोऱ्या कुंभाराचीं मडकीं घडी अंगें ॥ चोख्यामेळ्यासंगें ढोरें ओढी ॥ ४ ॥ रोहिदासाचें कुंड धुतो श्रीगोपाळ ॥ सांवत्याचा मळा खुरपूं लागे ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे देव भक्तांचा वल्लभ ॥ मागें पुढें उभा पांडुरंग ॥ ६ ॥

॥ २४२ ॥ यम सांगूं गेला वैकुंठा ॥ देवा सांभाळाजी आपुल्या मठा ॥ आह्मी नवजाऊं तयांचिया वाटा ॥ वैष्णवदूत नागवती ॥ १ ॥ कुंभीपाक पडला ओस ॥ दूतां लागला त्रास ॥ देवा कोपेल महेश ॥ ह्मणोनि सांगावया आलों ॥ २ ॥ देवा तुह्मीं एक वोखटें केलें ॥ गंगेसि मृत्युलोकासीं पाठविलें ॥ तेणें थोर कार्य नाशिलें ॥ हा प्रसाद गौतमाचा ॥ ३ ॥ ऐसे वैष्णव दूतीं गांजिलों ॥ तुजप्रति सांगावया आलों ॥ देवें पाहिजे मना आणिलें ॥ माझें साह्य करावें स्वामी ॥ ४ ॥ विशेष शिंपी नामा ॥ तो पंढरीये पुरुषोत्तमा ॥ हाचि बोल ऐकुनी प्रेमा ॥ त्याच्या शिवाणा न जावें ॥ ५ ॥

॥ २४३ ॥ यम सांगे दूतां कानीं ॥ तुह्मी जातां मेदिनी ॥ विष्णुभक्त चुकवूनि ॥ येर बांधोनि आणावे ॥ १ ॥ दूत सांगती यमा ॥ दिंडीपुढें चाले नामा ॥ ते नागविती आह्मा ॥ विष्णुदूत ह्मणोनी ॥ २ ॥ जे नेणती धर्मवेळा ॥ वाचे न उच्चारिती गोपाळा ॥ तयांसि जाचवावें वेळोवेळां ॥ एकवीस कुळांसहित ॥ ३ ॥ जे न करिती हरिची भक्ति ॥ तयांसि जाचवावें पुढतांपुढती ॥ रघुनाथनाम ज्याच्या कंठीं ॥ त्याच्या वाटे नवजावें ॥ ४ ॥ दिंडी पताका टाळघोषाच्या गजरीं ॥ नाद उठताति अंबरीं ॥ तेथें पाड नाहीं काळाचा ॥ शिंपी नामा दळपति केशव रायाचा ॥ ५ ॥

॥ २४४ ॥ आला वैष्णवांचा मेळ ॥ पळालाहो कळिकाळ ॥ धृ० ॥ आले आले हरिदास ॥ कळिकाळावरी घाला कास ॥ १ ॥ कलमषा पडिला धाक ॥ ते पळाली देउनी हाक ॥ २ ॥ पैल नामा केशवाचा ॥ सवें मेळू वैष्णवांचा ॥ ३ ॥

॥ २४५ ॥ सर्वांभूतीं पाहें एक वासुदेव ॥ पुसोनियां ठाव अहंतेचा ॥ १ ॥ तोचि संतसाधु ओळखावा निका ॥ येर ते आईका मायाबद्ध

॥ २ ॥ देखिलिया धन मृत्तिकेसमान ॥ नवविधा रत्नें जैसे धोंडे ॥ ३ ॥ काम क्रोध दोघे घातले बाहेरी ॥ शांति क्षमा घरीं राबवीत ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे नाम गोविंदाचें वाचे ॥ विसंबेना त्याचे क्षणमात्र ॥ ५ ॥

॥ २४६ ॥ निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान मुक्ताई ॥ ह्मणती ज्ञान कायी कथूनिया ॥ १ ॥ भक्तिचीया बळें देव पैं जिंकीला ॥ ऋणायित केला कैसा येणें ॥ धृ० ॥ धन्य ते भाविक नामा आणि कबीर ॥ रोहिदास चांभार बहिरा पिसा ॥ २ ॥ त्यांची पायधुळी वंदितां कपाळीं ॥ वंशहि समूळीं उद्धरती ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे मुक्ताबाई ऐक स्पष्ट ॥ भक्तिहूनि श्रेष्ठ आणिक नाहीं ॥ ४ ॥

॥ २४७ ॥ सांडोनि नित्य नेम कर्म ॥ बोलति कळिकाळाचें वर्म ॥ १ ॥ नामधारक नामाचे ॥ झालें डिंगर केशवाचे ॥ २ ॥ टाळ मृदंग वाजती ॥ टके पताका शोभती ॥ ३ ॥ कंठीं तुळसीच्या माळा ॥ वज्रपंजराचा टिळा ॥ ४ ॥ शंख चक्र मुद्रा धरणें ॥ अंगीं मिरवती भूषणें ॥ ५ ॥ संतरज उधळले ॥ तेणें सर्वांग डवरलें ॥ ६ ॥ सहस्र नामें गर्जित ॥ तेणें पळाले यमदूत ॥ ७ ॥ नामा ह्मणे ते माझे सखे ॥ स्वामी विठोबा सारीखे ॥ ८ ॥

॥ २४८ ॥ उठा पांडुरंगा भक्तजनकैवारी ॥ सेवकजन द्वारीं तिष्ठताती ॥ १ ॥ निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान हा पाहीं ॥ आली मुक्ताबाई चांगदेव ॥ २ ॥ खेचर विसोबा अमनदास सुदामा ॥ चोखा पुरुषोत्तमा आला असे ॥ ३ ॥ भैराळा जनक वत्सल तो नारा ॥ विठा सार्ंगधरा आला असे ॥ ४ ॥ परिमाभागवत सांवता नरहरी ॥ चोखामेळा द्वारीं भानूदास ॥ ५ ॥ नटनाट्यें कुसरी कान्होपात्रा द्वारीं ॥ चंवरें विंझणे हरी जाणविती ॥ ६ ॥ नाचगाण अनंत नरसीपुरीं मेहेता ॥ तोहि पंढरिनाथा आला असे ॥ ७ ॥ मच्छिंद्र गोरक्ष चर्पटी चौरंगी ॥ गोपीचंद योगि आला असे ॥ ८ ॥ विडा तो पिंगळा सूक्ष्म सा अबला ॥ षड्स गोपाळा घेउनि आल्या ॥ ९ ॥ तेथें टाळ दिंडी घेउनियां नामा ॥ भेटों पुरुषोत्तमा आला असे ॥ १० ॥

॥ २४९ ॥ लोभ सांडिला सर्वांचा ॥ संग केला विठ्ठलाचा ॥ १ ॥ केला निधडा निःशंक ॥ नाचे गाये कवतुकें ॥ २ ॥ प्रेमभरित सर्वदां ॥ मुखीं हरिनाम गोविंदा ॥ ३ ॥ ऐसें सर्वकाळ गाये ॥ भावें विठोबाचे पाय ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे ऐके हरी ॥ दासी जनीची वाट करी ॥ ५ ॥

॥ २५० ॥ क्रिया कर्म धर्म तिहीं केलें सांग ॥ जिहीं पांडुरंग देखियेला ॥ १ ॥ ओळखोनि मनें धरिला मानसीं ॥ उभा अहर्निशीं हृदय कमळीं ॥ २ ॥ निजानंदबोधें नामाचेनि छंदें ॥ डोलती आनंदें वोसंडत ॥ ३ ॥ नाहीं देहस्मृति निमाली वासना ॥ मावळली कल्पना भावाभाव ॥ ४ ॥ अखंड विदेही रजतमा वेगळे ॥ भोगिती सोहळे प्रेमसुख ॥ ५ ॥ त्याचिये द्वारींचा झालोंसें सांडोबा ॥ ह्मणोनि केशवा पढिये नामा ॥ ६ ॥

॥ २५१ ॥ तिन्ही देव जैसे परब्रह्मिचे ठसे ॥ जगीं सूर्य जैसे उगवले ॥१॥ धन्य तो निवृत्ति धन्य तो सोपान ॥ धन्य तो निधान ज्ञानदेव ॥ २ ॥ उपजतचि ज्ञानी हें वर्म जाणोनी ॥ आले लोटांगणीं चांगदेव ॥ ३ ॥ प्रत्यक्ष पैठणीं भटीं केला वाद ॥ बोलविला वेद ह्मैसीपुत्रा ॥ ४ ॥ सोहंसुकृताच्या सोडोनियां गांठी ॥ केलीसे मराठी गीता देवी ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे सर्व सुकृत लाहिजे ॥ एक वेळा आइजे अळकावतीं ॥ ६ ॥

॥ २५२ ॥ आशा नाहीं ज्याला ॥ देव कां मारी तयाला ॥ १ ॥ जेव्हां सुखाचि उन्नती ॥ मोह पायांसि लागती ॥ २ ॥ सर्वां चित्तीं समभाव ॥ सर्व मानी वासुदेव ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे अंगीं प्रेम ॥ मुखीं विठोबाचें नाम ॥ ४ ॥

॥ २५३ ॥ आपुलें शरीर घालूनियां पुढें ॥ पडे वाडेंकोडें सर्व भावें ॥१॥ नाम आवडती नानाभूत सृष्टि ॥ देखेन मी दृष्टीं ब्रह्मरूप ॥ २ ॥ विष्णुरूप सर्व भावि अखंडित ॥ मानी सर्वभूत आत्मा माझा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे सत्य सत्य जे बोलती ॥ त्यांचे पायिंची माती इच्छितसें ॥ ४ ॥

॥ २५४ ॥ सदां विचरती जनीं वनीं रानीं ॥ मुखीं चक्रपाणि जपतसे ॥ १ ॥ विरक्ताची मात असे कोण्या गुणें ॥ नामाचें चिंतन योगिराज ॥ २ ॥ तेव्हां योगियासी कीर्तनाचे ध्यास ॥ मुक्तीचारी त्यास हात जोडी ॥ ३ ॥ पंढरीस उभा राहे पांडुरंग ॥ तीर्थ चंद्रभागा नामा ह्मणे ॥ ४ ॥

॥ २५५ ॥ जयाचेनि तीर्थ आलें तीर्थपणा ॥ केली सांठवण हृदयीं ती ॥ १ ॥ नवल महिमा हरिदासां जीवीं ॥ तीर्थें उपजवी त्यांचे कुसी ॥ २ ॥ वाराणसीं प्राणि मरे अंतीं कोणी ॥ तया चक्रपाणि नामें तारी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तीर्थें तया येती भेटी ॥ वोळंगती दृष्टी त्रिभुवना ॥ ४ ॥

॥ २५६ ॥ सत्त्वसमाधानि कर्मनिष्ठ जाण ॥ अखंडित ध्यान रामकृष्ण ॥ १ ॥ सत्संग सर्वदा साक्ष सर्व देहीं ॥ सर्वांभूतीं पाहीं अंशमात्रें ॥ २ ॥ आपणासमान सर्वत्र पाहती ॥ अन्य सर्वांभूतीं रामविष्णु ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे ऐसें सकळिकें संमत ॥ नामीं सदोदित भक्ति मार्ग ॥ ४ ॥

॥ २५७ ॥ गौतम वसिष्ठ आणि विश्वामित्र ॥ भारद्वाज अत्रि कश्यपादि ॥ १ ॥ बळि हनुमंत बिभीषण नळ ॥ दुष्ट अजामिळ वाल्हा श्रेष्ठ ॥ २ ॥ उद्धव अर्जुन अंगद अगस्ति ॥ सर्वांभूतीं भक्तिभाव ऐक्य ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे सदा साधु संत जन ॥ जनीं जनार्दन आह्मां एक ॥ ४ ॥

॥ २५८ ॥ माझे मायबाप साधुसंतजन ॥ माझे जीवप्राण अंतरींचे ॥१॥ भवभयाहूनि तारियेलें मज ॥ बाळें भोळें गुज प्रेम दावी ॥ २ ॥ रंकाहूनि रंक झालों मी सेवक ॥ ब्रह्मादिक देख इच्छिती सुख ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे संतभाग्य अलौकिक ॥ शुद्ध निष्कलंक पुण्यरूप ॥ ४ ॥

॥ २५९ ॥ तोचि पुराणीक जो होय कृतार्थ ॥ विषयीं विरक्त विधि पाळी ॥ १ ॥ मानी तो हरिदास ज्या नामीं विश्वास ॥ सर्वस्वें उदास देहभावीं ॥ २ ॥ नामा ह्मणे ऐसे संत भेटावे गा देवा ॥ त्यांलागीं केशवा हृदय फुटे ॥ ३ ॥

॥ २६० ॥ पत्रावळी काढी वैकुंठनायक ॥ धांवूनियां शुक आला तेथें ॥ १ ॥ दाटी पाहूनी द्वारीं मानसीं विचारी ॥ जावया भितरीं काय काज ॥ २ ॥ हा वाहे प्रसाद स्वहस्तें अनंत ॥ वेंचोनियां शीत घाली मुखीं ॥ ३ ॥ घंटानाद वाजे लक्ष द्विजपंक्ति ॥ अक्षयी वाजती वेळोवेळां ॥ ४ ॥ ऐकोनि विस्मित ऋषिसमुदाव ॥ पुसे धर्मराव देवाजीसीं ॥ ५ ॥ सांगतसे खूण वैकुंठनायक ॥ ब्रह्मनिष्ठ एक आला येथें ॥ ६ ॥ तेथूनि उठले धर्म नारायण ॥ बाहेर येऊन पाहाताती ॥ ७ ॥ शुकाचिया मिषें व्यासाचा नंदन ॥ सांगतसे खूण जगदीश ॥ ८ ॥ धरूनियां करीं नेला तो भितरीं ॥ नामा ह्मणे करीं पूजा त्याची ॥ ९ ॥

॥ २६१ ॥ ज्ञानराज माझी योग्यांची माऊली ॥ जेणें निगमवल्लि प्रगट केली ॥ १ ॥ गीता अलंकार नाम ज्ञानेश्वरी ॥ ब्रह्मानंद लहरी प्रगट केली ॥ २ ॥ अध्यात्म विद्येचें दाविलेंसे रूप ॥ चैतन्याचा दिप उजळिला ॥ ३ ॥

छपन्न भाषेचा केलासे गौरव ॥ भवार्णवीं नाव उभारिली ॥ ४ ॥ श्रवणाचे मिषें बैसावें येऊनी ॥ सामराज्य भुवनीं सुखी नांदे ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे ग्रंथ श्रेष्ठ ज्ञानदेवी ॥ एक तरी ओंवी अनुभवावी ॥ ६ ॥

॥ २६२ ॥ आकल्प आयुष्य व्हावें तयां कुळां ॥ माझिया सकळां हरिच्या दासां ॥ १ ॥ कल्पनेची बाधा न हो कोणे काळीं ॥ हे संतमंडळी सुखी असो ॥ २ ॥ अहंकाराचा वारा न लागो राजसां ॥ माझ्या विष्णुदासां भाविकांसीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तया असावें कल्याण ॥ ज्या सुखीं निधान पांडुरंग ॥ ४ ॥

॥ २६३ ॥ कांरे पुंड्या मातलासी ॥ उभें केलें विठ्ठलासी ॥ १ ॥ ऐसा कैसा तूं रे धीट ॥ मागें भिरकाविली वीट ॥ २ ॥ युगें झालीं अठ्ठा-विस ॥ अझून कांरे न ह्मणसी बैस ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे पुंडलीका ॥ भक्तां-माजि तूंची निका ॥ ४ ॥

॥ २६४ ॥ संताचा महिमा कोण जाणे सीमा ॥ शीणला हा ब्रह्मा बोलवेना ॥ १ ॥ संताची हे कळा पाहतां नकळे ॥ खेळोनियां खेळ वेग-ळाचि ॥ २ ॥ संताचिया पारा नेणें आवतारा ॥ ह्मणती याच्या पारा कोण जाणे ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे धन्य धन्य भेट झाली ॥ कल्पना निमाली संता पायीं ॥ ४ ॥

॥ २६५ ॥ संताचें लक्षण ओळखावया खूण ॥ जो दिसे उदासीन देह-भावा ॥ १ ॥ सतत अंतरीं प्रेमाचा जिव्हाळा ॥ वाचे वसे चाळा राम-कृष्ण ॥ २ ॥ त्या संताचे चरण देखीले मीं दृष्टीं ॥ जळती कल्पकोटी पाप-राशी ॥ ३ ॥ जयाच्या हृदयीं प्रेमाचा जिव्हाळा ॥ जीवें भावें गोपाळा न विसं-बती ॥ ४ ॥ त्याचे आंगणीचा होईन सांडावा ॥ मग तूं केशवा नुपेक्षिसी ॥ ५ ॥ तुझ्या ध्यानीं ज्याचें सदा भरलें मन ॥ विश्व तूंचि ह्मणोन भजती भावें ॥ ६ ॥ त्याच्या उष्टावळींचा होईन मागता ॥ तरीच पंढरीनाथा भेटी देसी ॥ ७ ॥ ऐसे नित्यानंदें बोधें जे निवाले ॥ ते जीवावेगळे न करीं नाम्या ॥ ८ ॥

॥ २६६ ॥ नित्य सर्वकाळ पुण्याचिया राशी ॥ हरिनाम आलेया जिव्हेसी ॥ नित्य तपानुष्ठानाच्या राशी कोटी यज्ञासी लाभ झाला ॥ १ ॥

धन्यधन्य त्याचा वंश ॥ जे जे रतले नामास ॥ रामनामीं नित्य सौरस ॥ ते विष्णुदास पवित्र जाणा ॥ २ ॥ पवित्र ते स्वधर्मी ज्यासीं सर्वकाळ नेम नामीं ॥ तयाचें नाम पूर्णकामी ॥ मनोरथ पुरतील ॥ ३ ॥ नामा जपे नाम हरीचें ॥ सार्थक केलें संसाराचें ॥ ओझें फेडिलें पूर्वजन्मींचें ॥ हरि स्मरण केलिया ॥ ४ ॥

॥ २६७ ॥ नावडे निजांगना शेजेवरी रुचेसी ॥ कीं पतिसेजे जेविं व्यभिचारिणी अप्रीत जैसी ॥ १ ॥ गांधी विष संग्रहीत भक्षणाची नाहीं प्रीत ॥ चकोरा देखत सिद्धि अमावास्या ॥ २ ॥ याच परी संत वर्ते प्रपंच देह कर्मी ॥ समूळ बुडे ब्रह्मीं ब्रह्मपणें ॥ ३ ॥ पोसणा पुत्र लटकेचि बाबा ह्मणे ॥ स्वपितयातें अंतरुनि पिंडदान करणें ॥ ४ ॥ बहु रूपि स्त्रियेचे कटाक्ष इतरा दावी ॥ आपण जाणत जीवीं हें मीं नव्हे ॥ ५ शत्रु सभे नाना उपचार होती ॥ ते न लगती कांहीं चित्तीं भूपा ॥ ६ ॥ नामा ह्मणे हृदयभानीं योगि निरंजन मनीं ॥ मिथ्या विनोद कानीं क्षणिक जैसा ॥ ७ ॥

॥ २६८ ॥ भक्त केशवाचे आले ॥ दूत यमाचे पळाले ॥ १ ॥ भक्त हरीचे चालिले ॥ हातीं हरिनामाचे भाले ॥ २ ॥ तळपे शांतीचे ओढण ॥ घेती स्वानंदें उड्डाण ॥३॥ नामा ह्मणे निजदास ॥ कळिकाळाचे भरवसे ॥४॥

नामदेव चरित्र.

॥ २६९ ॥ शिंपियाचे कुळीं जन्म मज झाला ॥ परि हेतु गुंतला सदाशिवीं ॥ १ ॥ रात्रि माजि शींवी दिवसामाजि शींवी ॥ आराणुक जीवीं नाहीं माझ्या ॥ २ ॥ सुई आणि सातुळी कात्री गज दोरा ॥ मांडिला पसारा सदाशिवीं ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे शींवी विठोबाचे अंगीं ॥ त्याचेनि मीं जगीं धन्य झालों ॥ ४ ॥

॥ २७० ॥ कल्याणींचा शिंपी हरिभक्त गोमा ॥ त्याची कांता उमा नरहरि भजनीं ॥ १ ॥ सरिता सुकृताचि त्या पोटीं उत्पन्न ॥ झाली संबोधन गोणाबाई ॥ २ ॥ गोणाई दामशेटी झालें पाणिग्रहण ॥ संसारीं असोन नरसी गांवीं ॥ ३ ॥ गोत्र संज्ञा ऐका पूर्वजांची सहज ॥ गाधिज भारद्वाज

दोन्हीं कुळें ॥ ४ ॥ आऊबाई कन्या झाली गोणाईसीं ॥ पुढें देवा नवसी पुत्रा साठीं ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे होतें विठोबाचे मनीं ॥ तेंचि नित्य जननी नवस करी ॥ ६ ॥

॥ २७१ ॥ नरसीब्रह्मणीचा दामाशेट शिंपी ॥ केशिराजरूपीं मग्न असे ॥ १ ॥ ग्रामाचे बाहिर देवालय मूर्तिचें ॥ तेथें भजन त्याचें एकनिष्ठ ॥ २ ॥ मूर्तीसि नैवेद्य दाविल्यावांचूनि ॥ न करी भोजन दामाशेटी ॥ ३ ॥ त्याचिये स्त्रियेचें नाम गोणाबाई ॥ पोटीं पुत्र नाहीं सेवा करी ॥ ४ ॥ देवानें दिधलें शुक्तिकाकमळ ॥ ह्मणे उकलेल नववेमासीं ॥ ५ ॥ भरतां नवमास गरोदरी दिसे ॥ शिंपी वाढतसे आपोआप ॥ ६ ॥ शुक्ति उकलितां प्रगटलें बाळ ॥ गर्भचिन्हें सकळ मावळलीं ॥ ७ ॥ नामदेव नाम ठेविलें घेतलें ॥ पान्हा तयेवेळीं फुटलासे ॥ ८ ॥ झाला असे थोर पांचा वरुषांचा ॥ नेम नैवेद्याचा त्याचे हातीं ॥ ९ ॥ प्रथम दिवशीं दूध घेउनि गेला ॥ देवासि बोलला दूध पीई ॥ १० ॥ पाषाण प्रतिमा न पी कोणेकाळीं ॥ लोळणी घातली नामदेवें ॥ ११ ॥ हें तों कलियुग तुज मज उपसर्ग ॥ घरा आला मग विष्णुदास ॥ १२ ॥ मातेसि तो सांगे देव दूध प्याला ॥ तंव ती ह्मणे त्याला सांडलें असे ॥ १३ ॥ दुसरे दिवशीं पाहतां तैसेंचि जाहलें ॥ दामाशेटी भ्याले मनामाजी ॥ १४ ॥ चोरोनि पाहिलें तैसेंचि देखिलें ॥ दूध तें वर्जिलें त्याचे हातीं ॥ १५ ॥ दिवसें दिवस नामा थोरचि जाहला ॥ विवाह तो केला पितयानें ॥ १६ ॥ प्राक्तनाचे योगें भरलासे ओहटा ॥ पाडितसे वाटा चोरा संगें ॥ १७ ॥ ब्राह्मण कापडी गरीब साबडी ॥ केली प्राणघडी बहुतांची ॥ १८ ॥ नायके सर्वथा वडीलांचा शब्द ॥ बाच्छायें तामजाद पाठविले ॥ १९ ॥ मारोनियां तेणें सर्वहि चोहोटा ॥ फौजा सारनेटा पाठविल्या ॥ २० ॥ चौऱ्यांशीं राऊत नाम्यानें मारिले ॥ चहूंकडे झाले भयाभीत ॥ २१ ॥ थोरली विशाळ बैसावया घोडी ॥ त्यावरी देशधडी करीतसे ॥ २२ ॥ नित्य नेम असे तयाचा तत्त्वता ॥ आंवढ्या नागनाथा दर्शनाचा ॥ २३ ॥ एके दिवशीं नामा आला दोनप्रहरा ॥ ब्राह्मण मुखद्वारा अभिषेक ॥ २४ ॥ दर्शनासि नामा जातां ॥ नैवेद्य दावितां उभा तेथें ॥ २५ ॥ तेथें स्त्री शूद्राची होती एक अनाथ ॥ कडीयेसि सुत घेउनी उभी ॥ २६ ॥ तिचीये बाळकें घेतलासे छंद ॥ ह्मणे मज नैवेद्य मागून देई ॥ २७ ॥ नायके सर्वथा तिनें पुढसाविलें ॥

नाम्याचें कळवळलें चित्त तेव्हां ॥ २८ ॥ ह्मणे कां कुमरा मारितेसी मूढे ॥ तरी काय घालूं हाडें नाम्या यासीं ॥ २९ ॥ चौऱ्यांशीं स्वारांत भ्रतार पडला ॥ नामा नोळखिला तेव्हां तिनें ॥ ३० ॥ तेव्हां नामदेव मनांत खोंचला ॥ ऐसे सकळांला कष्ट होती ॥ ३१ ॥ आहा सदाशिवा काय करूं आतां ॥ बाहेर मागुता आला वेगीं ॥ ३२ ॥ घोडी वस्त्र सर्व दिधले ब्राह्मणा ॥ अनुताप जाणा केला सखा ॥ ३३ ॥ सुरी एक करीं आपण एकला ॥ देउळांत गेला तांतडीनें ॥ ३४ ॥ ह्मणे सदाशिवा ऐक महादेवा ॥ यमजाच भोगावा कोणें आतां ॥ ३५ ॥ मस्तकांत सुरी घालूनि कर्वती ॥ धार लिंगावरुती पाडितसे ॥ ३६ ॥ पुजारी धांवले नाम्यासि धरिलें ॥ शस्त्र तें घेतलें हिरोनियां ॥ ३७ ॥ बांधोनिया पाय पडला शिवद्वारीं ॥ उपहास करी सर्व जन ॥ ३८ ॥ तंव नागनाथ ह्मणे नामदेवा ॥ पंढरी येथवां जाईं आतां ॥३९॥ हरील तो दोष करील पावन ॥ वाढेल महिमान तुझें तेथें ॥ ४० ॥ यात्रेचे संगती नामा तो निघाला ॥ मस्तक बांधिला आंवळोनि ॥ ४१ ॥ माशांची घोंगाणी जनांची निंदणी ॥ सोशी अंतःकर्णी नामदेव ॥ ४२ ॥ आला पैल तीरा भरलीसे भिवरा ॥ अपार हे यात्रा उतरती ॥ ४३ ॥ देवें भक्तां हातीं सांगून पाठविलें ॥ नामदेव आले घेऊं नका ॥ ४४ ॥ परम पातकी अघोर चांडाळ ॥ त्यासि माझे जवळ आणूं नका ॥ ४५ ॥ ऐसें नामयासि कळलें वर्तमान ॥ भरले नयन अनुतापें ॥ ४६ ॥ तंव भक्तराज नाम्यानें देखिले ॥ साष्टांग घातलें तेव्हां त्यानें ॥ ४७ ॥ ह्मणे कां देवासि पडला अमुचा धाक ॥ कळला पुण्यलोक इतुकेनि ॥ ४८ ॥ दुरोनि डोंगर दिसतो साजिरा ॥ तैसें झालें मजला आतां खरें ॥ ४९ ॥ आमुचें एक पत्र देवापुढें ठेवा ॥ लिहीतसे तेव्हां नामदेव ॥ ५० ॥ पतीतपावन ब्रीद सोडवीन आतां ॥ तरीच पंढरीनाथा दास तुझा ॥ ५१ ॥ गुण दोष माझे न धरावे मनीं ॥ सांग मजहूनि कोण वंद्य ॥ ५२ ॥ पितयापतन स्वामीची करणी ॥ गणिका विमानीं कीर्त कोण ॥ ५३ ॥ अजामिळ अधिकारी जावया वैकुंठा ॥ माझिया अदृष्टा काय झालें ॥ ५४ ॥ शिशुपाळें शिव्या दिल्या सभे आंत ॥ त्याहूनि पतीत काय झालों ॥ ५५ ॥ नामा ह्मणे पुढतीं न बोलें तुझें वर्म ॥ अंगिकारूनि प्रेम देईं मज ॥ ५६ ॥

॥ २७२ ॥ नामा शिंपे नामा शिंपे ॥ रोप लाविलें केशव बापें ॥ १ ॥ एक उगवली आरडी दरडी ॥ एक वाळुनि झाली कोरडी ॥ २ ॥ एक

पुष्प फळासि आली ॥ एक कळींच निर्फळ झाली ॥ ३ ॥ नामा उगवला केशव द्वारीं ॥ न माये आंत बाहेरी ॥ ४ ॥

॥ २७३ ॥ परिसासि लोह लागती ते कनकचि होती ॥ तया मागील ते गति बोलों नये ॥ १ ॥ आड ओहोळ वाहती ते गंगेसि मिळती ॥ तया मागिल ते गति बोलों नये ॥ २ ॥ काक विष्ठा करिती तेथें पिंपळ होती ॥ तया मागिल ते गति बोलों नये ॥ ३ ॥ परद्वारीं होती पतिसरसे होय सती ॥ तया मागिल ते गति बोलों नये ॥ ४ ॥ नामा मध्यम जाति परिस प्रेमळ भक्ति ॥ तया मागिल ते गति बोलों नये ॥ ५ ॥

॥ २७४ ॥ लोखंडाचा विळा परिसीं लागला ॥ मागिलिया मोला मागूं नये ॥ १ ॥ दासी होती परि रायासि रतली ॥ मागील ते बोली बोलों नये ॥ २ ॥ वेश्या होती तेचि पतिव्रता झाली ॥ मागील ते बोली बोलों नये ॥ ३ ॥ विष्णुदास नामा विठ्ठलीं रंगला ॥ तो शिंपी वहिला ह्मणों नये ॥ ४ ॥

॥ २७५ ॥ कुश्चळ भूमीवरी उगवली तुळसी ॥ अपवित्र तियेसी ह्मणों नये ॥ १ ॥ काकविष्ठे माजि जन्मे तो पिंपळ ॥ तया अमंगळ ह्मणों नये ॥ २ ॥ दासीचिया पुत्रा राज्यपद आलें ॥ उपमा मागील देऊं नये ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तैसा जातीचा मी शिंपी ॥ उपमा जातीची देऊं नये ॥ ४ ॥

॥ २७६ ॥ कागाचिये विष्ठे जन्म त्या पिंपळा ॥ अपवाद तयाला बोलुं नये ॥ १ ॥ परद्वारीण येति करूनि जालि सती ॥ मागील त्या स्थिती बोलुं नये ॥ २ ॥ विळा होता तो परिसासि लागला ॥ मागिलिया मोला बोलुं नये ॥ ३ ॥ गांवरस होता तो गंगेसी मिळाला ॥ गंगाजळा वांचुनि त्याला बोलुं नये ॥ ४ ॥ श्वानाचिया अस्थि पडिल्या चक्रातिर्थी ॥ चक्रांकिता वांचुनि त्यासीं बोलुं नये ॥ ५ ॥ तैसी मज परी जाहली गा देवा ॥ नामा ह्मणे केशवा विनवितसें ॥ ६ ॥

॥ २७७ ॥ माझें जन्मपत्र बाबाजी ब्राह्मणें ॥ लिहिलें त्याची खुण सारू ऐका ॥१॥ अधिक ब्याण्णव गणित अकराशतें ॥ उगवतां आदित्य रोहिणी-सीं ॥ २ ॥ शुक्लएकादशी कार्तिकी रविवार ॥ प्रभव संवत्सर शालिवाहन शके ॥ ३ ॥ प्रसवली माता मज मळमूत्रीं ॥ तेव्हां जिव्हेवरी लिहीलें देवें ॥४॥

शत कोटी अभंग करील प्रतिज्ञा ॥ नाम मंत्र खुणा वाचुनी पाहे ॥ ५ ॥ ऐशीं वर्षें आयुष्य पत्रिका प्रमाण ॥ नाम संकिर्तन नामया वृद्धि ॥ ६ ॥

॥ २७८ ॥ आह्मां कीर्तन कुळवाडी ॥ आणिक नाहीं उदीम जोडी ॥१॥ वाचा पिकली पिकली ॥ हरिनामाची वरो झाली ॥२॥ एकादशीचे दिवशीं ॥ झाल्या कैवल्याच्या राशी ॥ ३ ॥ संत ह्मणती नामा आला ॥ हरि नामाचा सुकाळ झाला ॥ ४ ॥

॥ २७९ ॥ केशवाचें प्रेम नामयाचि जाणे ॥ नाम्या हृदयीं असणें केशवातें ॥ १ ॥ नामा तो केशव केशव तो नामा ॥ अभिन्नत्व आह्मां केशवासीं ॥ २ ॥ नामा ह्मणे केशवा दुजेपण नाहीं ॥ परि प्रेम तुझ्या ठायीं ठेवियेलें ॥ ३ ॥

॥ २८० ॥ सुख दुःख दोन्हीं आह्मासि सारिखीं ॥ प्रतीति पारखीं मना आली ॥ १ ॥ अंतर्बाह्य एक ब्रह्मचि कोंदलें ॥ दुजेपण गेलें निपटोनी ॥२॥ त्वचा टाकूनियां सर्प गेला बिळीं ॥ मग तो सांभाळी कोण मांगा ॥ ३ ॥ ओघ मोडूनियां गंगा सिंधू ठाये ॥ विस्तराळी धाये खळाळाची ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे रात्र जैसी कां पाहाळे ॥ धारणातें झाले तैसें अह्मां ॥ ५ ॥

॥ २८१ ॥ भक्ताचिया भावा होऊनि ऋणायितु ॥ उभा असे तिष्ठतु पंढरीये ॥ १ ॥ महाद्वारींची हे तळींची यापरी ॥ तो वैकुंठावरीं कळस केला ॥ २ ॥ भूतळींचें वैभव कायसें बापुडें ॥ बोलतां लाज पडे देवराया ॥ ३ ॥ सा सुखाची नव्हाळी कैची रसातळीं ॥ बोलतां बोबडी जिव्हा पडे ॥ ४ ॥ ह्मणोनि पांडुरंग मौनचि राहिला ॥ नाम्यानें धरिला दोहीं चरणीं ॥ ५ ॥

॥ २८२ ॥ आजि आवतणें संतांचें ॥ जेवण जेऊं हरि नामाचें ॥ १ ॥ आम्हीं जेविलों जेविलों ॥ नामामृतें पूर्ण धालों ॥ २ ॥ बरवी परवडी हरिनामाची ॥ आवडी पुरविली जीवाची ॥ ३ ॥ नामा केशवाचा ह्मणे ॥ माझे हृदयीं नारायण ॥ ४ ॥

॥ २८३ ॥ उठोनि प्रातःकाळीं ओढितां कांचोळी ॥ जातो वळावळी महाद्वारा ॥ १ ॥ अहोजी दातारा विनंती अवधारा ॥ तुम्ही यावें घरा भोजनासि ॥ २ ॥ रखुमाई माते तुम्हीं यावें तेथें ॥ सामोग्री सांगतें चाल-

वावी ॥ ३ ॥ सडे संमार्जन हें माझें करणें ॥ उदक भरीन सुगंधेसि ॥ ४ ॥ शेषपत्रावळी काढीन उष्टावळी ॥ नित्य वेळोंवेळीं हाचि धंदा ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे देवा तुमचे तुम्ही जेवा ॥ प्रसाद तो द्यावा सेवकासि ॥ ६ ॥

॥ २८४ ॥ माता वाट पाहे नामा अझुन कां नये ॥ देखोनि विठ्ठल काय भुलला तेथें ॥ १ ॥ ऐसें मज पाहतां हेंचि घडे साचें ॥ विठ्ठलीं मन साचें गुंतलें असे ॥ २ ॥ काय सांगों माय जाल देवळासीं ॥ जपतो अहर्निशीं विठ्ठल नाम ॥ ३ ॥ तहान भूक कांहीं आधींच ना मनीं ॥ विठ्ठल विठ्ठल ह्मणोनि हाचि छंद ॥ ४ ॥ नेणो कवण्या गुणें भुलविलें यातें ॥ विंदान आमुतें न कळे कांहीं ॥ ५ ॥ दिशा अवलोकितां प्राण नव्हे निश्चित ॥ बहुत क्षुधाक्रांत झाली असे ॥ ६ ॥ तेथून लवलाहें धांवत निघाली ॥ महाद्वारा आली पहावया ॥ ७ ॥ तो तव पांडुरंगा सन्मुख देखिला ॥ चित्रींचा लिहिला पुतळा जैसा ॥८॥ नाहीं चळणवळण तटस्थ नयन ॥ केलें निंबलोण योगिजनीं ॥९॥ तें देखोनि मातेसि थोर द्वेष आला ॥ क्रोधें आंसुडिला करीं धरुनि ॥ १० ॥ तंव प्रेताचियेपरी पडिला भूमीवरी ॥ देखोनि सुंदरी रुदना करी ॥११॥ मग उचलोनि ओसंगा धरिला पोटासीं ॥ म्हणे कां रे रुसलासि सांग नाम्या ॥ १२ ॥ निढळासि निढळ मिळवूनि ते रडे ॥ माझीये कान्हाडे काय झालें ॥ १३ ॥ दृष्टि उघडूनि नामा भोंवतें जंव पाहे ॥ तंव सन्मुख माय देखियेली ॥१४॥ येरी उचलूनि दिधलें आलिंगन ॥ झालें समाधान तयेवेळीं ॥ १५ ॥ सुहृदें सोयरीं सकळिकें मिळोनि ॥ करिती झाडणी नानापरी ॥ १६ ॥ माउली नव्हेसि तूं वैरिणी जाण ॥ माझ्या केशवाची खूण अंतरली ॥ १७ ॥ शस्त्रेंविण वध केला अवचिता ॥ जीव तळमळतां जाऊं पाहे ॥ १८ ॥ आतां परतोनि माझी वाट पाहसी ॥ साच रिपू होसी तरी जाण ॥ १९ ॥ नामा म्हणे माते जाई हो येथूनि ॥ मज जाई निरवूनि विठोबासी ॥ २० ॥

॥ २८५ ॥ नवमास वरी म्यां वाहिलासि उदरीं ॥ आस केली थोरी होसी ह्मणोनी ॥ १ ॥ शेखीं त्वां रे नाम्या ऐसें काय केलें ॥ वनीं मोकळिलें निरंजनीं ॥ २ ॥ कां रे नामदेवा झालासी निष्ठुर ॥ न बोलसी उत्तर मजासि कांहीं ॥ ३ ॥ सज्जन सोयरीं सांडियली लाज ॥ झालासि निर्लज्ज एकसरा ॥ ४ ॥ प्रेम पिसें तुज लाविलें विठ्ठलें ॥ रूप दावूनि केलें तद्रूप

तुज ॥ ५ ॥ यासि सेविलिया कैंची बाप माय ॥ सर्व हाचि होय सर्वा ठायीं ॥ ६ ॥ ऐसियाचा संग धरियला तुवां ॥ परिणामीं अनुभवा जाणशील ॥ ७ ॥ संत सनकादिकां लावियेलें वेधीं ॥ तिहीं संसार उपाधि सांडियेली ॥ ८ ॥ विठ्ठल विठ्ठल हेंचि पै चिंतना ॥ इटेसहित चरण धरियेले ॥ ९ ॥ ऐसें शिकवितां बहुत नाम्याचें न मोहरे चित्त ॥ पाहतसे तटस्थ तन्मय दृष्टीं ॥ १० ॥ नामा ह्मणे माते वाया कां कष्टसी ॥ विठोबा जीवेंसि जडला जाण ॥ ११ ॥

॥ २८६ ॥ माता ह्मणे नामा राउळासि खेळतां ॥ तुज कोण्या दैवता ओढियलें ॥ १ ॥ लाजिरवाणें नाम्या तुवां केलें जिणें ॥ हांसती पिशुनें देशोदेशीं ॥२॥ सांडीं देवपिसें नको करूं ऐसें ॥ बळें घर कैसें बुडविसी ॥३॥ जन्मा येऊनियां पराक्रम करीं ॥ कां होसी संसारीं भूमिभार ॥ ४ ॥ सुदैवाचीं लेंकरें वर्तताति कैसीं ॥ तूं मज झालासि कुळक्षय ॥ ५ ॥ कैसी तुज नाहीं लौकिकाची लाज ॥ हेंचि थोर मज नवल वाटे ॥ ६ ॥ अभिमान अहंता सांडूनियां जगीं ॥ नाचतोसि रंगीं गीत गातां ॥ ७ ॥ तुजविण लोक अज्ञान नसती ॥ क्षण न विसंबती मायबापा ॥ ८ ॥ पुत्र आणि कलत्र घराची विपत्ति ॥ तुज अभाग्याचे चित्तीं पंढरीनाथ ॥ ९ ॥ यातें भजती त्याचें न उरेचि कांहीं ॥ हा देव पाहीं घरघेणा ॥ १० ॥ जयाचें खुंटे तो लागे याच्या पंथें ॥ तुजसि शिकवितें ह्मणोनियां ॥ ११ ॥ गोणाई ह्मणे नाम्या हें नव्हे पैं भलें ॥ विठोबानें केलें आपणा ऐसें ॥ १२ ॥

॥२८७॥ गरुडपाराजवळी नामदेव आला ॥ सन्मुख देखिला पांडुरंग ॥ १ ॥ मेघश्याम मूर्ति डोळस सांवळी ॥ तें ध्यान हृदयकमळीं धरूनी ठेला ॥ २ ॥ धन्य नामदेव भक्त शिरोमणि ॥ ज्याचा चक्रपाणि वेळायित ॥ ३ ॥ पूर्वस्थिति सुखाचा झालासे अनुभव ॥ सकळ देहभाव परुषले ॥ ४ ॥ मन पांगुळलें स्वरूपीं गुंतलें ॥ बोलणें खुंटलें प्रीतिमौन ॥ ५ ॥

॥ २८८ ॥ दृष्टि उघडूनि नामा भोंवती जंव पाहे ॥ तंव पुढें माय देखियली ॥ १ ॥ म्हणे मजशीं नाम्या वैर कां साधिलें ॥ बहुत दुःख झालें कोणा सांगों ॥ २ ॥ भक्तजनवत्सला परियेसी केशवा ॥ भेटसी केधवां पूर्वस्थिती ॥ ३ ॥ भोजना बैसले जेविं क्षुधाक्रांत ॥ ते कोणाशीं मात न बोले कांहीं ॥ ४ ॥ तें बळें उठविलें नव्हतां पैं तृप्ति ॥ तैसी दुःख प्राप्ति

झाली मज ॥ ५ ॥ पूर्ण पान्हा धेनु घातला वोरसें ॥ वत्स थोर हर्षे पान करी ॥ ६ ॥ तें धनियें देखोनि बळें आसुंडलें ॥ तळमळित ठेलें थोर आशा ॥ ७ ॥ कृपणें संपत्ति जोडिली सायासें ॥ तळमळीतें कैसें नेली-यातें ॥ ८ ॥ तैसी परी मज जाहली गा देवा ॥ परियेसीं केशवा मायबापा ॥ ९ ॥ दुःखाचे सागरीं पडिलों गा श्रीहरी ॥ सुखरूप मुरारी निववी मातें ॥१०॥ नामा ह्मणे विठो कृपेचा सागरु ॥ करावा अंगीकारु अनाथाचा ॥११॥

॥ २८९ ॥ गोणाई ह्मणे नाम्या सोडीं देवपिसें ॥ बुडविसी कैसें घर बळें ॥ १ ॥ तुज सईल लेंकुरें वर्तताती कैसीं ॥ तूं मज झालासी कुळक्षय ॥ २ ॥ धन धान्य पुत्र कलत्रें नांदती ॥ तुज अभाग्या तो चित्तीं पांडुरंग ॥ ३ ॥ शिवण्या टिपण्या घातलेंसे पाणी ॥ न पहासी परतोनी घराकडे ॥ ४ ॥ कैसी तुझी भक्ति लौकिका वेगळी ॥ संसाराची होळी केली नाम्या ॥ ५ ॥ याची तुंवा कैसी धरलिसे कास ॥ हा तो कवणास झाला नाहीं ॥ ६ ॥ यातें जे अनुसरती त्यांचें नुरे कांहीं ॥ हा देव नव्हे पाहीं घरघेणा ॥ ७ ॥ गोकुळीं करी चोरी आपुलें पोट भरी ॥ तो तुज निर्धारीं देईल काय ॥ ८ ॥ गोणाई ह्मणे नाम्या हें तों नव्हे भलें ॥ घर त्वां बुडविलें कुळासहित ॥ ९ ॥

॥ २९० ॥ अरे नामदेवा नव्हेसि लेंकरूं ॥ जरी जाणसी विचारू संसारिक ॥ १ ॥ शिवण्याटिपण्यासी त्वां घातलें पाणी ॥ न पाहसी परतोनि घराकडे ॥ २ ॥ कैसी तुझी भक्ति या देशा वेगळी ॥ संसाराची धुळी केली नाम्या ॥ ३ ॥ उदंड पैं आह्मीं देखियले भक्त ॥ परि तूं आपुलें हित न विचारिसी ॥ ४ ॥ अन्नेंसि उपवासी बैसलासि येथें ॥ काय देईल तूतें विठ्ठल हा ॥ ५ ॥ पिता पुंडलीकें भाकेसीं गोंविला ॥ त्यासि प्रयत्न बळ नचले कांहीं ॥ ६ ॥ गोकुळीं करूनि चोरी आपुलें पोट भरी ॥ तो तुज निर्धारीं देईल काय ॥ ७ ॥ तूं निलाजिरा पाहीं तुज लाज नाहीं ॥ वेळोवेळां कायी सांगों तुज ॥ ८ ॥ सांडून घरदार आपुला संसार ॥ नाचतां विचार न करिसी मनीं ॥ ९ ॥ काम कष्ट तुवां सांडियले आतां ॥ संसाराची चिंता कोण करी ॥ १० ॥ गोणाई ह्मणे नाम्या नव्हे रे हें भलें ॥ विठ्ठलनामें केलें आपणा ऐसें ॥ ११ ॥

॥ २९१ ॥ नामा ह्मणे माते ऐक वो वचना ॥ मी गेलों दर्शना जग-नाथा ॥ १ ॥ आंवढ्या देउळीं जाहला संचार ॥ मारुपला थोर या देहाचा ॥ २ ॥ तैंहूनि तुज मज तुटला संबंधु ॥ विठ्ठलाचा छंदु घेतला जीवीं

॥ ३ ॥ लौकिक व्यवहार नाठवेचि कांहीं ॥ कल्पना ते देहीं आथीचना ॥ ४ ॥ टाळ दिंडी घेऊनि नाचतों रंगणीं ॥ तेणें माझ्या मनीं सुख वाटे ॥ ५ ॥ या देहघरसंसाराचा आलासे कंटाळा ॥ ह्मणोनि गोपाळा शरण आलों ॥ ६ ॥ पुत्र कलत्र येथें कायसीं बापुडीं ॥ जेणें रौरव कुंडीं वास घडे ॥ ७ ॥ तूं जरी ह्मणसी हें सत्य संसारसुख ॥ तरी हें केवळ विख विस्तारलें ॥ ८ ॥ तेंचि हें जाण ह्मणोनि टाकियलें दुरी ॥ तें सेवितां उरी कैंची माते ॥ ९ ॥ ह्मणोनि मी झालों या संतांचा दीन ॥ तेणें हारिला शीण जन्मांतरिंचा ॥ १० ॥ नामा ह्मणे आतां मीतूंपण कैचें ॥ मी या विठोबाचें शरणागत ॥ ११ ॥

॥ २९२ ॥ जनिता जीवविता सर्वज्ञ प्रतिपाळिता ॥ आडणीं सांभाळिता चराचरीं ॥ १ ॥ एक पांडुरंग दुजा नाहीं चांग ॥ ह्मणूनि याचा संग धरिला माते ॥ २ ॥ माझी तुज कांहीं करणें नलगे चिंता ॥ मज आहे पोसिता पांडुरंग ॥ ३ ॥ हा शरणागतांचा जाणे कळवळा ॥ हा पैं कळिकाळा पाहों नेदी ॥ ४ ॥ केले कोटिवरी न मानी अपराध ॥ हें पैं साजे ब्रीद पांडुरंगा ॥ ५ ॥ आह्मीं आपुल्या सुखें असों भलत्या ठायीं ॥ प्रीती तया पायीं जडली असे ॥ ६ ॥ तेणें उपकारें न विसंबे क्षण ॥ हातीं सुदर्शन घेउनि उभा ॥ ७ ॥ जाणतां नेणतां राम गावों गीतीं ॥ जन्माची विश्रांति होय जेणें ॥ ८ ॥ ऐसी जीवलग होईल कैचें आन ॥ संचला परिपूर्ण सर्वांठायीं ॥ ९ ॥ इष्टमित्र बंधु सज्जन सोयरा ॥ माझिया संसारा हाचि एक ॥ १० ॥ नामा ह्मणे माते मज नचले मोहोपिसें ॥ तुह्मासि मज ऐसें होईल कई ॥ ११ ॥

॥ २९३ ॥ साधावया आत्मसुख ॥ तें हें विटेवरी देख ॥ १ ॥ नको जाऊं परदेशीं ॥ वास करीगे पंढरीसीं ॥ २ ॥ भाव धरूनि बळकट ॥ मुखीं नाम एकनिष्ठ ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे गोणाबाई ॥ सर्व सुख याचे पायीं ॥ ४ ॥

॥ २९४ ॥ अगा ये विठोबा पाहें मजकडे ॥ कां गा केलें वेडें बाळ माझें ॥ १ ॥ तुझें काय खादलें त्वां काय दिधलें ॥ भलें दाखविलें देवपण ॥ २ ॥ आह्मीं ह्मणुं तूं रे कृपाळु अससी ॥ आतां तूं कळलासि पंढरिराया ॥ ३ ॥ कां रे देवपण आपुलें भोगूं पैं जाणावें ॥ भक्तां सुख द्यावें हेळामात्रें ॥ ४ ॥ देव होऊनियां अपेश कां घ्यावें ॥ माझें कां बिघडावें एकुलतें बाळ ॥ ५ ॥ तूं कैसा रे देव या देशा वेगळा ॥ बांधितें तुझा गळा

परि संतां भ्यालें ॥ ६ ॥ तुझी करणी अवघी आह्मां ठाउकीच आहे ॥ बोलोनियां काय हलकट व्हावें ॥ ७ ॥ जाणोनि पुंडलिक तुझी न पाहेचि वास ॥ तूं भला नव्हेस घरघेणा ॥ ८ ॥ तो बैस पैं न ह्मणे तुज याचकाकारणें ॥ जडसी जीवें प्राणें सात्त्विक भावें ॥ ९ ॥ ह्मणीं तूं आपुला करिसी बोभाट ॥ मग येईल वीट लोकाचारीं ॥ १० ॥ थोरपणें नामा करी मज आधीन ॥ गोणाई ह्मणे चरण धरीन तुझे ॥ ११ ॥

॥ २९५ ॥ ऐके गोणाबाई ह्मणे केशिराज ॥ सदा आवडि ही नाम्या देवा ॥ १ ॥ संसारादि यासीं नावडेचि कांहीं ॥ मिठीच वो पायीं घातलीसे ॥ २ ॥ नेणों याच्या जीवें घेतलेंसे कांहीं ॥ लोळणीच पायीं घातलीसे ॥ ३ ॥ पुसें वो जीवींचें काय काय आवडे ॥ उबगोनि कोडें नेई यासी ॥ ४ ॥ देतां कांहीं न मागे नसतां कांहीं नेघे ॥ गुज पैं न सांगे अंतरींचें ॥ ५ ॥ जन्मोनि सांकडें घातलें वो कैसें ॥ गिळील मज ऐसें वाटतसे ॥ ६ ॥ मी भावासि भुललों सांपडलों याचे हातीं ॥ करील काय अंतीं नकळे कांहीं ॥ ७ ॥ एक वेळ मन मोडवीं यापासोनि ॥ दे कां मज लागोनि जीवदान ॥ ८ ॥ माझिये पैं बोलें मजचि गोविलें ॥ यातें आपंगीलें अनाथ ह्मणोनि ॥ ९ ॥ अंगोळिये धरितां खांदी वोळंगलें ॥ आतां माझें केलें न चले कांहीं ॥ १० ॥ तूं आपुलिया मनीं विचारूनि पाहीं ॥ नामा आपला नेई आवडता ॥ ११ ॥ मायलेंक दोघे साम्राज्य करा ॥ घ्यावें धणीवरी सुख याचें ॥ १२ ॥ कठीण बोल तुझे बहुसाळ ऐकिले ॥ नाहीं त्वां गे पाहिलें मागें पुढें ॥ १३ ॥ चित्त तुझें कैसें सांठविलें माया ॥ कां करिसी वांया इष्ट तुटी ॥ १४ ॥ आतां तुझी कैसी झांकोळिली माया ॥ मज करिसी वांयां इष्ट तुटी ॥ १५ ॥ ऐसें देवाचें बोलणें ऐकोनि उदास ॥ नाम्या झाले क्लेश तयेवेळीं ॥ १६ ॥ नामा ह्मणे देवा ऐसें कैसें घडे ॥ सृष्टिही पै बुडे तरी न सोडी तुज ॥ १७ ॥

॥ २९६ ॥ थितें माझें प्रेम घेऊनि बैसला ॥ अझुनि नुठी वहिला नामा तुझा ॥ जीवें भावें सर्वस्वें घेतलें धरणें ॥ म्यां काय करणें ऐशियासी ॥ कासया अपराध ठेविशील मज ॥ शिकवितें तुज नाहीं कोणी ॥ १ ॥ संसारा गांजले जन्ममरणा उबगले ॥ ह्मणोनि शरण आले भयाभीत ॥ कृपा उपजली जीवें अनुसरला ॥ जीव याचा गुंतला माझे ठायीं ॥ २ ॥ दवडितां वेगळें वोसंगा रिघालें बळें ॥ बोलतां हें साळेंभोळें करुणावचनीं ॥ तेणें

माझें हृदय कळवळलें ॥ ह्मणोनि देखतां डोळे निवती माझे ॥ ३ ॥ शरण आलिया तें म्यां जरि अव्हेरावें ॥ कोणें आपंगावें सांग सत्य ॥ शत्रुमित्र आदिकरूनि सकळ ॥ दुःख अळुमाळ पडों नेदी ॥ ४ ॥ संसाराची येणें सांडियेली सोयी ॥ प्राणें माझ्या ठायीं अनुसरला ॥ आतां याची लटिकी करीं दूर आस ॥ नामा ह्मणे उदास सर्वस्वासि ॥ ५ ॥

॥ २९७ ॥ तूझिया नाम्यानें देऊनियां चित्त ॥ जन्मुनियां आप्त केलें मज ॥ १ ॥ इष्ट मित्र बंधु जननि जनक ॥ सर्व मीच एक करुनि ठेलों ॥ २ ॥ ऐसी याची करणी अझूनि नेणसी ॥ बाळ माझें ह्मणसी चाळविलें ॥ ३ ॥ प्रेमाचें लाघव लावूनी माझ्या पायीं ॥ बांधिलें हृदयीं धरूनियां ॥ ४ ॥ वृत्तिसहित मन लाविलें राखण ॥ केलें जीवें जतन मजलागीं ॥ ५ ॥ उचंबळले नयन अंतरींच्या अनुरागें ॥ रात्रंदिवस जागे माझ्या ठायीं ॥ ६ ॥ बोले चाले परि लक्ष मजवरी ॥ बाहेर भीतरीं मजचि देखे ॥ ७ ॥ सर्व सुखा गुणारूपा देऊनि मिठी ॥ निर्गुणीं हिपुटी होऊं नेदी ॥ ८ ॥ न मागे नेघे न धरी सोय संसाराची ॥ कल्पना देहाची मावळली ॥ ९ ॥ ऐसें येणें मज विश्वासें गोविलें ॥ सर्वत्र लाविलें मजचि कोडें ॥ १० ॥ निर्गुणीं हा नामा न सोडी सर्वथा ॥ सांपडलों आतां एकरूप ॥ ११ ॥

॥ २९८ ॥ देवा माझें घर त्वां पूर्वींच घेतलें ॥ जैं दरशना आलें बाळ माझें ॥ १ ॥ काय वर्म तूतें सांपडलें हातीं ॥ रिघालासि चित्तीं जेणें द्वारें ॥ २ ॥ लौकिक परिहार देशील कासया ॥ मी तुज ऐसेया बरवें जाणें ॥ ३ ॥ कटीं कर ठेवूनि उभा गरुडपारीं ॥ पाहे तंव अंतरीं हारपला ॥ ४ ॥ नाहीं चलनवलन पाता पातें लागलें ॥ निरुतें लाविलें लक्ष तुझें ॥ ५ ॥ तुझी याची खूण अंतरींची एकी ॥ दाविसील कीं भिन्न भिन्न ॥ ६ ॥ सांडियेली येणें लौकिकाची लाज ॥ नव्हे माझा मज कांहीं केल्या ॥ ७ ॥ तुझे सुखें धाला अनारिसा झाला ॥ अभिमान मावळला समूळ याचा ॥ ८ ॥ देहीं पैं असोनि विदेहि दिसत ॥ प्रेम वोसंडत हृदयकमळीं ॥ ९ ॥ अनाथा कैवारी ऐसी वेदवाणी ॥ परी कां नये अझूनि कवण तुज ॥ १० ॥ गोणाई ह्मणे माझा नामा देईं हातीं ॥ लागेन पुढतापुढतीं तुझ्या पायीं ॥ ११ ॥

॥ २९९ ॥ वाचेचेनि बळें बोलसी आगळें ॥ मर्यादे वेगळें बांधा आण ॥ १ ॥ भ्रमलीसि आरजे न पाहसी आपणाकडे ॥ धारिष्ट केवढें पाहें तुझें

॥ २ ॥ नेई आपुला नामा काय चाड आह्मां ॥ जरी आहे तुज भ्रम मम-तेचा ॥ ३ ॥ पाहें पां पूर्वीचा कवणीये जल्मींचा ॥ न कळे तुझा याचा ऋणानुबंध ॥ ४ ॥ तो सरला कीं उरला विचारितां आपुला ॥ हा तुज अंतरला कवण्या गुणें ॥ ५ ॥ सांडिला संसार लौकिक ॥ अविद्या अहंभा-विक दोन्ही नाहीं ॥ ६ ॥ प्रपंचावेगळा नकळे याची लीला ॥ लागलीसे डोळां प्रेममुद्रा ॥ ७ ॥ ऐसी याची स्थिति देखोनियां डोळां ॥ मज कां वेळोवेळां छळीतेसि ॥ ८ ॥ जाणसी त्यापरी बुझावीं वो यातें ॥ जेणें सुखें तूतें ओळखलें ॥ ९ ॥ याचेनि संसार चालवीन ह्मणोनि ॥ ऐसी भ्रांति मनीं धरिली वांयां ॥ १० ॥ नामा तरी निमाला आह्मां अनुसरला ॥ तरंग उरला जेंवीं जळीं ॥ ११ ॥

॥ ३०० ॥ मग पंढरिनाथ ह्मणे नाम्यासि ॥ तूं जाई गोणाईसि घेऊनियां ॥ १ ॥ अतिशय कां इणें मांडिलासे फार ॥ मातेसि निष्ठुर होऊं नये ॥ २ ॥ स्तनपान देऊनि मोहें पाळिलासी ॥ अंतर तियेसीं देऊं नये ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे शरण आलों जिच्या भेणें ॥ तिचे हातीं देणें उचित नव्हे ॥ ४ ॥

॥ ३०१ ॥ नामयाची माता विनवीतसे संतां ॥ ह्मणे पुत्रनाथा काय करूं ॥ १ ॥ नामा चालविला पंढरीये नेला ॥ विठ्ठलीं मीनला नामदेव ॥ २ ॥ नेणें अन्नपाणी शिवणी टिपणी ॥ अखंड चक्रपाणी हृदयीं वसे ॥ ३ ॥ संत ह्मणती गोणाई विपरीत अवधारीं ॥ नामा पंढरपुरीं वैष्णवां-माजीं ॥ ४ ॥

॥ ३०२ ॥ नामयासारिखें निधान तुझे कुशीं ॥ धन्य एक तूं होसी जगामाजीं ॥ १ ॥ धन्य वाचे सुख देखियेलें डोळां ॥ प्रेमाचा जिव्हाळा अलोलिक ॥ २ ॥ धन्य तुझें कुळ धन्य तुझा वंश ॥ दिपासवें प्रकाश दिसे जेवीं ॥ ३ ॥ धन्य तुझी काया धन्य वाचा मन ॥ करविलें स्तनपान नाम-यासीं ॥ ४ ॥ धन्य हा दिवस तुवां केलें सार्थक ॥ खेळविलें कौतुकें नाम-यासीं ॥ ५ ॥ धन्य तुझें भजन नाहीं नाम्याविण ॥ धन्य उदकपान केलें तुवां ॥ ६ ॥ धन्य विश्रांतीसि केलें त्वां शयन ॥ ओसंगा घेऊन नामयासीं ॥ ७ ॥ तुझे धन्य कर कुरवाळिला नामा ॥ धन्य तो संभ्रमा स्नेह तुझा ॥ ८ ॥ धन्य कृपादृष्टि नाम्यातें पाजिलें ॥ केश कुरवाळिले बाळपणीं ॥ ९ ॥ ऐसी तूं धन्य जन्मोनियां धन्य ॥ तुझें नाम धन्य पिरवत ॥ १० ॥

धन्य तुझा नामा ज्याची भेटी आह्मां ॥ धन्य त्याचा प्रेमा नित्य नवा ॥ ११ ॥

॥ ३०३ ॥ गोणाई ह्मणे रे विठ्ठला ॥ नाम्या हातीं भोंपळा दिला ॥ १ ॥ नारद वैष्णव जगजेठी ॥ त्यासी लाविली लंगोटी ॥ २ ॥ भीष्म वैष्णवाचा राव ॥ त्याचा सेना पुसला ठाव ॥ ३ ॥ रुक्मांगद तुझा दास ॥ त्याचा गांव केला वोस ॥ ४ ॥ ताम्रध्वज राजा भला ॥ त्यासी करवतीं घातला ॥ ५ ॥ अंजनीबाळ भक्त निकट ॥ त्यासीं केलें त्वां मर्कट ॥ ६ ॥ ध्रुवबाळ कोंडीस वाणें ॥ त्याचें खुंटलें येणें जाणें ॥ ७ ॥ उपमन्यु प्रेमें भक्ति करीत ॥ त्यासीं ठेविलें सागरांत ॥ ८ ॥ बळीराजा सदयाबळी ॥ त्यासी घातलें पाताळीं ॥ ९ ॥ व्यास वाल्मिक कवी गाढे ॥ त्यासीं फिरवीसी वाडेकोडे ॥ १० ॥ हरिश्चंद्र ताराराणी ॥ वाहे डोंबा घरीं पाणी ॥ ११ ॥ पहा पहा राजा श्रीयाळ ॥ त्याचें मारियेलें बाळ ॥ १२ ॥ भक्तांसीं नकळे तुझा पार ॥ हिंडविसी दारोदार ॥ १३ ॥ गोणाई ह्मणे विठो-बाला ॥ काय उतराई होऊं तुला ॥ १४ ॥

॥ ३०४ ॥ अगाध महीमा यात्रा कार्तीकिये ॥ आला पंढरीये नाम-देव ॥ १ ॥ भक्तां शिरोमणी श्रीपंढरीनाथा ॥ कृपाळु वा माता बाळ-कासी ॥ २ ॥ धन्य नामदेव धन्य नामदेव ॥ हृदईं पंढरिराव न विसंबे ॥ध्रु०॥ प्रेमळ हरीभक्त मिळोनी अपार ॥ करिताती गजर हरिनामाचा ॥३॥ नट नाट्य कीर्तन झळकती गरूडटके ॥ करिती ब्रह्मादीक पुष्पवृष्टी ॥ ४ ॥ नामघोष श्रवण सकळां समाधान ॥ चुकलें जन्ममरण कल्पकोटीं ॥ नामा ह्मणे जीव निवालाबा येथें ॥ पहातां विठोबातें श्रम गेला ॥ ५ ॥

॥ ३०५ ॥ गरुडपाराजवळी नामदेव आला ॥ सन्मुख देखीला पांडुरंग ॥ मेघःशाममूर्ती डोळस सांवळी ॥ तें ध्यान हृदयकमळीं धरोनि ठेला ॥ १ ॥ धन्य नामदेव भक्तशिरोमणी ॥ ज्याचा चक्रपाणी येळाइतु ॥ ध्रु० ॥ पूर्वस्थिती सुखाचा झालासे अनुभव ॥ सकळ देहभाव पारुशले ॥ मन पांगुळलें स्वरूपीं गुंतलें ॥ बोलणें खुंटलें प्रीतिमौन ॥ २ ॥ सबाह्य अभ्यंतरीं स्वरूप कोंदलें ॥ द्वैत निरसलें दृश्याकारें ॥ निजरूप निर्धारितां नयन सोज्वळ झाले ॥ रोमांच दाटले खरबरीत ॥ ३ ॥ आनंदघन बोळलासे अंबरीं ॥ वर्षाव सहस्रधारीं होतो तेथें ॥ तें क्षीर सेवीतां झालें समाधान ॥ चुकलें जन्ममरण कल्पकोटीं ॥ ४ ॥ सहज सुखें निवाला भवदुःख विस-

रला ॥ विमावा भेटला पांडुरंग ॥ नामा ह्मणे दृष्टी लागेल पा ह्मणीं ॥ धन्य पुंडलीकाचेनी जोडलें सुख ॥ ५ ॥

॥ ३०६ ॥ माता वाट पाहे नामा अझुनी कां नये ॥ देखोनी विठ्ठल काय भुलला तेथें ॥ ऐसें सहज पाहातां हेंची दिसे साचें ॥ विठ्ठलीं मन त्याचें गुंतलेंसे ॥ १ ॥ काय सांगों माये झाला देवलसी ॥ जपतो अहर्निशीं विठ्ठलनाम ॥ ध्रु० ॥ तान्ह भुक कांहीं आथीच ना मनीं ॥ विठ्ठल ह्मणोनी हाची छंद ॥ नेणों कवण्या गुणें भुलवीलें यातें ॥ विंदान आमुतें नकळे कांहीं ॥ २ ॥ दिशा अवलोकीतां प्राण नव्हे निश्चीत ॥ बहु क्षुधाक्रांत झाली असे ॥ तेथुनी लवलाहें धांवत निघाली ॥ माहाद्वारीं आली पहात पहात ॥ ३ ॥ तंव तो पांडुरंगा सन्मुख देखीला ॥ चित्रींचा लीहिला पुतळा जैसा ॥ नाहीं चलन वलन तटस्थ नयन ॥ केलें निंबलोण योगी जनीं ॥ ४ ॥ तें देखोनी मातेसी थोर द्वेष आला ॥ क्रोधें अडसीला करीं धरोनी ॥ प्रेताचीये परी पडिला भूमीवरी ॥ देखोनी सुंदरी रुदना करी ॥ ५ ॥ मग उचलोनी ओसंगा धरिला पोटासीं ॥ ह्मणे कांरे रुसलासी सांग नाम्या ॥ नीडळानीडळ दे मेळउनी आलिंगन ॥ झालें समाधान तयेवेळीं ॥ ६ ॥ दृष्टी उघडोनी नामा भोंवते जंव पाहे ॥ तंव सन्मुख माये देखीयेली ॥ सुहृदें सोइरीं सकळीकें मीळोनी ॥ करिती झडपणी नानापरी ॥ ७ ॥ माउली नव्हेसी तूं वैरी जाण ॥ माझ्या केशवाची खूण अंतरली ॥ शस्त्रें-वीण वधु केला अवचिता ॥ जीव तळमळीता जाऊं पाहे ॥ ८ ॥ आतां परतोनी माझी वाट पहासी ॥ साच रिपु होसी तरी जाण ॥ नामा ह्मणे जाईं वो येथुनी ॥ मज जाय नीरउनी विठोबासी ॥ ९ ॥

॥ ३०७ ॥ नव मास वरी म्यां वाहीलासे उदरीं ॥ आस केली थोरी मज होसी ह्मणोनी ॥ सर्वी त्वांरे नाम्या ऐसें काय केलें ॥ वनीं मोकलीलें नीरंजनीं ॥ १ ॥ कांरे नामदेवा झालासी निष्ठुर ॥ न बोलसी उत्तर समजे कांहीं ॥ ध्रु० ॥ सज्जन सोइरीं सांडियेली लाज ॥ झालासी निर्लज्ज येक-सरा ॥ प्रेमपिसें तुज लाविलें विठ्ठलें ॥ रूप दाऊनि केलें तन्मय तुज ॥ २ ॥ यासी सेवीलिया कैंची बाप माय ॥ सर्व हाची होय सर्वांठायीं ॥ ऐसीयाचा संग धरियेला तुवां ॥ परिणामीं अनुभवा जाणसील ॥ ३ ॥ संतसनका-दिकां लाविंयेलें वेधीं ॥ तीहीं संसार उपाधी सांडियेली ॥ विठ्ठल विठ्ठल हेंचि पैं चिंतन ॥ वीटेसहित चरण धरीयेले ॥ ४ ॥ शिकवितां बहुत ना-

म्याचे न मोहरे चित्त ॥ पाहतसे तटस्थ तन्मय दृष्टी ॥ नामा ह्मणे माते वांयां कष्टसी ॥ विठोबा जीवेंसी जडला मज ॥ ५ ॥

॥ ३०९ ॥ वडील वडील आमुचे बोलती ती परी ॥ तुज ऐसा श्रीहरी देवो नाहीं ॥ दर्शना आलिया पाडीसी आन्हांटा ॥ मन मारूनी चोहोटा भुलविसी तूं ॥ १ ॥ ऐस कैसा कोणे केलासीरे देव ॥ आमुच्या जाणीया खेव आणियेला ॥ ध्रु० ॥ माझें बाळ तूझ्या दर्शनासीं आलें ॥ तें त्वां भुलवीलें केशीराजा ॥ रात्रीं दीवस तुझ्या नामाचारे छंदु ॥ गोविंद गोविंद ह्मणतसे ॥ २ ॥ तान्हभूक वीसरला पीसाट पैं झाला ॥ नोळखे मजला काय करूं ॥ परतोनी संसाराची सांडीयेली आस ॥ बोलतो उदास सर्वांपरी ॥ ३ ॥ लोकांची लेंकुरें कांगा चाळविसी ॥ आपणा ऐसें करसी भलत्यासी ॥ आणीक असतां नाश वेगळा थोर ॥ मग माझा विचार कळतां तुज ॥ ४ ॥ तुज एक वर्म पुंडलीक आहे ॥ जेणें जडवीले पाय वीटेवरी ॥ याहुनी आणीक आधीक पावसी ॥ अह्मां दुबळ्यासी कष्टवितां ॥ ५ ॥ मागें पुढें तूज ऐसेंची फावलें ॥ तें तव नचले मजसी कांहीं ॥ जीव मी देईन कीं नामा नेईन ॥ नांव मी करीन गोतां माझी ॥ ६ ॥ आतां बरवें विचारीं अगा ये श्रीहरी ॥ माझा नामा करीं मज आधीन ॥ नाहीं तरी जीवित्व वेंचीन तुझ्या पायीं ॥ विनवीते गोणाई केशीराजा ॥ ७ ॥

॥ ३१० ॥ अगा ये विठोबा पाहें मजकडे ॥ कां गा केलें वेडें बाळ माझें ॥ तुझें काय खादलें त्वां काय दीधलें ॥ भलें दाखविलें देवपण ॥ १ ॥ आह्मीं ह्मणो तूंरे कृपाळु आहेसी ॥ आतां तूं कळलासी पंढरिराया ॥ध्रु०॥ देवपण आपुलें भोगूं पैं जाणावें ॥ भक्तां सुख द्यावें हेळा मात्रें ॥१॥ देव होऊनियां आपेश कां घ्यावें ॥ माझें कां विघडावें एकूलतें ॥२॥ तूं कैसारे देव या देशा वेगळा ॥ बांधतें तुझा गळा परी संतां भ्यालें ॥ तुझी करणी आह्मां ठावकीच आहे ॥ बोलोनियां काय हालकट व्हावें ॥ ३ ॥ जाणोनी पुंडलीकु तुझी न पाहेची वाट ॥ तूं भला नव्हेस घरघेणा ॥ तो बैसेन ह्मणे तुजयाची कारणें ॥ जडसी जिवें मारणें सात्वीक भावें ॥ ४ ॥ ह्मणी तूं आपुला करिसी बोभाट ॥ मग येइल वीट लोकाचारी ॥ थोरपणें नामा करी मज आधीन ॥ गोणाइ ह्मणे चरण धरिन तुझे ॥ ५ ॥

॥ ३११ ॥ अरे नामदेवा नव्हेसी लेंकरूं ॥ जाणसी विचारू संसारीक ॥ ह्मीवण्यादिपण्या त्वां भावलेंसें पाणी ॥ न पाहासी परतोनी घराकडे

॥ १ ॥ कैसी तुझी भक्ती या देशा वेगळी ॥ संसाराची होळी केली नाम्या ॥ धृ० ॥ उदंड पैं आह्मीं देखीयेले भक्त ॥ परी तूं आपुलें हीत न विचारिसी ॥ अन्नेंवीण उपवासि बैसलासि येथें ॥ काय देईल तूतें विठ्ठल हा ॥ २ ॥ पुंडलिकें गोंवीला आजुनी उभा केला ॥ त्यासी प्रयत्न बळ नचले कांहीं ॥ गोकुळीं करि चोरी हा आपुलें पोट भरी ॥ तो तुज निर्धारीं देइल काई ॥ ३ ॥ तूं निलाजरा पाहीं तुज लाज नाहीं ॥ वेळोवेळां काइ सांगों तुज ॥ सांडोनी घरदार आपुला संसार ॥ नाचतां विचार न करिसी ॥ ४ ॥ कामकष्ट तुंवा सांडीयेले आतां ॥ संसाराची चिंता कोण करी ॥ गोणाइ ह्मणे नाम्या नव्हेरे हें भलें ॥ विठ्ठल नामें केलें आपणा ऐसें ॥ ५ ॥

॥ ३११ ॥ नामा ह्मणे माते ऐक हो वचना ॥ मी गेलों दर्शना नागनाथा ॥ आंवढ्या देउळीं झाला हा संचारू ॥ पारुषला धीरू या देहाचा ॥ १ ॥ तैंहुनी तुज मज तूटला संबंधु ॥ विठ्ठलाचा छंदु घेतला जीवें ॥ धृ० ॥ लौकिक वेव्हार नाठवेची कांहीं ॥ कल्पना ते देहीं आथीचना ॥ टाळदिंडी घेउनियां नाचतों रंगणीं ॥ तेणें माझ्या मनीं सुख वाटे ॥ २ ॥ या घरसंसाराचा आलासे कंटाळा ॥ ह्मणोनीं गोपाळा शरण आलों ॥ पुत्र कलत्र तेथें कायसीं बापूडीं ॥ जेणें रोख कुंडीं वास घडे ॥ ३ ॥ तूं जरी ह्मणसी सत्य संसारसुख ॥ तरी केवळ हें विख विस्तारलें ॥ तेंचि हें जाणोनीं टाकियेलें दूरीं ॥ तें सेवितां उरी कैंची मातें ॥ ४ ॥ ह्मणोनी मी झालों या संतांचा दीन ॥ तेणें हरिला शीण जन्मांतरींचा ॥ नामा ह्मणे आतां मीतूंपण कैंचें ॥ मी या विठोबाचें शरणांगत ॥ ५ ॥

॥ ३१२ ॥ गोणाइ ह्मणे नाम्या राहिलासी उदरीं ॥ तैंहुनी मी करीं आस तुझी ॥ उपजलासी तैं मज झाला संतोष ॥ आनंद उल्हास वाटे जीवा ॥ १ ॥ गण गोता माजीं केलें बारे नांव ॥ पंढरीचा देव प्रसन्न केला ॥ धृ० ॥ रात्रंदिवस लेखी अंगोळी बरी ॥ तूं मज संसारीं होसी ह्मणोनी ॥ तंव तुज अवचितीं उपजली बुद्धी ॥ भोंपळा हा खांदी आवडला ॥ २ ॥ हातीं टाळ घेऊनीं करीसी आळवणी ॥ घागरीया चरणीं बांधोनियां ॥ सांडोनी घरदार आपूला संसार ॥ नाचतां विचार न धरीसी ॥ ३ ॥ नव्हे तें करितां कोण असे वारिता ॥ परी त्वां अपुल्या हिता प्रवर्तावें ॥ मी एक आहें तव करीन तळमळ ॥ मग तुझा सांभाळ करील कोण ॥ ४ ॥ या विठ्ठलावांचुनी तुज नाहींरे संसार ॥ हा बोल निर्धार

सख माझा ॥ कोण्या गुणें तुवां घेतलें धरणें ॥ गोणाइ ह्मणे करणें फळासी आलें ॥ ५ ॥

॥ ३१३ ॥ आपणा वेगळा कशाला निवडीसी ॥ कां मज दवडीसी सांग नाम्या ॥ बरवें पुत्रपण झालासी उत्तीर्ण ॥ आतां अभीमान पाहें माझा ॥ १ ॥ तुज नेल्यावांचून नव जाय येथून ॥ पंढरी गिळीन विठोवा सहित ॥ धृ० ॥ जरीं झालासी शाहाणा तरी माझें लेंकरूं ॥ माझा आहे वेव्हारू या विठ्ठलासी ॥ हा दानवातें छळी आपणा ह्मणवी बळी ॥ तें मज जवळी नचले कांहीं ॥ २ ॥ विटेसहित चरणीं बांधीन आपुला गळा ॥ क्षण जीवा वेगळा जाउं नेदी ॥ आसनीं शयनीं न विसंबें भोजनीं ॥ घालीन मुरडोनी हृदयामाजीं ॥ ३ ॥ या देहाचा संकल्प आलेसें करोन ॥ घातलेसें पाणी घरादारां ॥ हा त्रिभुवनीं समर्थ मी असें जाणत ॥ पाहेन पुरुषार्थ आजी याचा ॥४॥ अठ्ठावीस युगें भरलीं तया बोला ॥ धरोनी उभा केला पुंडलीकें ॥ गोणाइ ह्मणे देवा होइका शहाणा ॥ वांया कां परधना धरिसी लोभ ॥ ५ ॥

॥ ३१४ ॥ जनीता जीवावीता सर्वज्ञ पाळीता ॥ आडणी प्रतिपाळिता चराचरीं ॥ एक पांडुरंग दुजा नाहीं चांग ॥ ह्मणोनी याचा संग धरिला माते ॥ १ ॥ माझी कांहीं तूज करणे नलगे चिंता ॥ मज आहे पोशीता पांडूरंग ॥धृ०॥ हा शरणागताचा जाणें कळवळा ॥ हा पैं कळीकाळा पाहोंनेदी ॥ केले कोटीवरी न मनी अपराध ॥ हें पैं साजे ब्रीद पांडूरंगा ॥ २ ॥ आह्मीं आपुल्या सुखें असों भलते ठाईं ॥ प्रीति तया पायीं जडली असे ॥ तेणें उपकारें न विसंबे क्षण ॥ हातीं सुदर्शन घेउनी उभा ॥३॥ जाणता नेणता राम गाऊं गीतीं ॥ जन्माची विश्रांती होय जेणें ॥ ऐसें जीवलग होईल कैचें आन ॥ संचलें परिपूर्ण सर्वां ठायीं ॥ ४ ॥ ह्मणोनी इष्टमित्र बंधु सज्जन सोईरा ॥ माझीया संसारा हाची एकू ॥ नामा ह्मणे माते मज नलगे मापीसें ॥ तुह्मांसीं मज ऐसें होईल पैं ॥ ५ ॥

॥ ३१५ ॥ जन्मासीं येऊनी पराक्रम धरी ॥ कां होशी संसारीं भूमिभार ॥ आणीकांचीं मुलें संसारीक कैसीं ॥ तूं मज झालासी कुलक्षण ॥ १ ॥ कैसी नाहीं तुज या लोकांची लाज ॥ हेंचि तों मज नवल वाटे ॥ धृ० ॥ अभीमान अहंकार सांडोनियां जगीं ॥ नाचतोसी रंगीं गीत

गात ॥ तुजहूनि लोक आहेती अज्ञान ॥ न विसंबती क्षण मायबापा ॥ २ ॥ याची कां रे तुवां धरीयेली आस ॥ हा तव कवणास झाला नाहीं ॥ यातें जे भजती त्याचें नुरे कांहीं ॥ हा देव नव्हे पाहीं धरवेणा ॥ ३ ॥ याचें नांव चक्रपाळ हा ब्रह्मादिकां आकळ ॥ तो कैसा कृपाळ दीनांलागीं ॥ होणार सारिखी तुज रचिली बुद्धी ॥ देव नव्हे त्रिशुद्धी मारकु जगीं ॥ ४ ॥ ज्याचें खुंटतें तो लागे याची पंथें ॥ माऊली म्हणुनी तूतें सांगतें रे ॥ गोणाइ म्हणे नाम्या हें नव्हे भलें ॥ विठोबानें केलें आपणा ऐसें ॥ ५ ॥

॥ ३१६ ॥ वाघाचीया गळा बांधलीसे गाय ॥ तैसी तूंगे माय लोभापर ॥ १ ॥ तैसे मज संसारीं घालीसील खेवां ॥ कैसें तुझ्या जीवा गोड वाटे ॥ धृ० ॥ विषाचें गराळ पाजिसी केवळ ॥ हृदय कोमळ कैसें तुझें ॥ २ ॥ नामा म्हणे मज आदीअंतीं एकु ॥ जननी आणि जनकु पांडुरंग ॥ ३ ॥

॥ ३१७ ॥ बहुत दिवस भरले पैं गोपाळा ॥ अगा ये विठ्ठला कणव नये ॥ नामा माझा वेगीं देईं माझ्या हातीं ॥ जाउंदे परती अनाथनाथा ॥१॥ खाऊं जेऊं तुज असोस पैं देऊं ॥ कीर्ति तुझी गाऊं जगा माजीं ॥ धृ० ॥ तुज काय उणें ब्रह्मांड नाइका ॥ नव्हेसी मजसारिखा एक देसी ॥ अनंत ब्रह्मांडें क्षणें घडमोडीसी ॥ कां मज दुर्बळीसी कष्टवीलें ॥ २ ॥ तुज दुजेपणाचा महज आला वीट ॥ तूं तव एकट एकलाची ॥ ऐसी कीर्ति वेद वर्णीती पुराणें ॥ तें कां लाजिरवाणें करिसी देवा ॥ ३ ॥ तूं कृपेचा कोंवळा म्हणति विश्वजन ॥ सा तुझें निर्वाण कळलें नाहीं ॥ मैंद मुद्रा धरणें गळां तुळसी माळा ॥ निवटितोसी गळा न कळतां ॥ ४ ॥ आतां आपुला भ्रमु राखे तो शहाणा ॥ क्षणीं माझ्या निर्वाणा पहासी देवा ॥ गोणाइ म्हणे माझा नामा देउनी हातीं ॥ अंगिकारीं कीर्ति पंढरिराया ॥ ५ ॥

॥ ३१८ ॥ तुझा नामा तुज व्हावा जन्मोजन्मीं ॥ काय यासी आह्मीं करूं शकों ॥ मर्यादा सांडोनी बोलसी कठीण ॥ करिसी वायांवीण इष्टतुटी ॥ १ ॥ ऐसें कांहीं सुख अनुपम्य दाखवीं ॥ जया ओळखी जीवीं नीजरूपा ॥ धृ० ॥ जेणें लोभें त्याचें मन मागें मोहरे ॥ वृत्ति सहित

वीरे ठाईं ठाईं ॥ तेणें या जन्माचे विसरोनी संताप ॥ सोय आपेआप धरिल तुझी ॥ २ ॥ जरीं तूं देखतीस स्वहित पूर्वीं याचें ॥ तरीं कां चित्त त्याचें त्रास घेतें ॥ संसार करितां कांहीं न देखेची सुख ॥ ह्मणोनी विन्मूख झाला तुज ॥ ३ ॥ वरपंगाचें पेहें पाजीसिल काय ॥ हा निजसुखीं धाय ऐसें करीं ॥ तरींच तूं निजाची लोभापर माता ॥ ह्मणोनी श्लाघ्यता जगामाजी ॥ ४ ॥ आतां असो सहज येणें वीण काय काज ॥ मी बोलीलों तुज कळेल तें करीं ॥ नामा ह्मणे देवा ऐसें काय केलें ॥ काय तुज वेगळें जीवन माझें ॥ ५ ॥

॥ ३१९ ॥ माझा नामा जंव नाम रूपासीं आला ॥ जो ह्मणों लागला घरदार ॥ तंव कैसें विघ्न उदेलें गे माये ॥ नामा पंढरिरायें भुलविला ॥ १ ॥ सांग बा विठ्ठला म्यां काय केलें ॥ नाम्या कां भुलवीलें कवण्या गुणें ॥ धृ० ॥ आह्मींगा शिंपीये अनाथें पैं दीनें ॥ करूं शिवणें टिपणें पोट भरूं ॥ त्यासीं तुवां आतां आणियेला क्षयो ॥ कैंचा आह्मां देवो निर्मीलासी ॥ २ ॥ असतां चराचर न बुडतां हे सृष्टी ॥ कां गा घेसी पाठी दुर्बळीची ॥ एकबाळ माझें धरिली त्याची आस ॥ त्या कैसी निराश मांडीयेली ॥ ३ ॥ दीसां मासां गर्भ जाणोनीयां पोटीं ॥ त्याची आस मोठी करिती लोक ॥ एवढा माझा नामा कैसेन वीसरेन ॥ देईं कृपादान दुर्बळीसी ॥ ४ ॥ तूं अनाथा गोसावी दीनाचा कैवारी ॥ तें ब्रीद श्रीहरी काय झालें ॥ विघडीलें पाडस करीं एकेठायीं ॥ विनवीते गोणाइ केशीराजा ॥ ५ ॥

॥ ३२० ॥ तुझीया नाम्यानें बळी देउनी चित्त ॥ अन्मूनियां आप्त केलें मज ॥ इष्ट मित्र बंधु जननी जनक ॥ सर्व मीच एक करुनी ठेला ॥ १ ॥ ऐसी याची करणी आजोनी नेणसी ॥ बाळ माझें ह्मणसी चाळविलें ॥ धृ ॥ प्रेमाचें लाघव लाउनी माझ्या पायीं ॥ बांधलें हृदयीं धरोनियां ॥ वृत्तिसहित मन लावीलें राखण ॥ केलें जीवें जतन मजलागीं ॥ २ ॥ उचंबळले नयन अंतरीच्या अनुरागें ॥ रात्रंदिवस जागे माझ्या ठायीं ॥ बोले चाले परी लक्ष मजवरी ॥ बाहेरी भीतरीं मज देखे ॥ ३ ॥ सर्व सुख गुणा रूपा देउनी मीठी ॥ आणि निर्गुणीं त्रिपुटी होऊं नेदी ॥ न मागे न घे न धरी सोय संसाराची ॥ कल्पना देहींची मावळली ॥ ४ ॥ ऐसें येणें

मज विश्वासीं गोंविलें ॥ सर्वत्र लावीलें मजची कडे ॥ निर्गुणीं हा नामा न सोडी सर्वथा ॥ सांपडला आतां एकरूपा ॥ ५ ॥

॥ ३२१ ॥ बुडविली क्रीया बुडविलें कर्म ॥ बुडविला धर्म पाहा येणें ॥ तुझीया नामाचें लागलेंसे पिसें ॥ असोनी न दीसे लोकाचारीं ॥ १ ॥ नेणों काय कळे तुवां वागवीला ॥ संबंधु तुटला मज नाम्याचा ॥ ध्रु० ॥ बुडविला आचार बुडविला विचार ॥ बुडविला संसार कुळासहित ॥ आपुलें पारिखें सर्वथां सारीखें ॥ नेणों कवणा सुखें वेडावला ॥ २ ॥ बुडविला मोहो बुडविली ममता ॥ बुडविली अहंता मीतूंपण ॥ हा नेणे वेव्हार कां इंद्रियांचें सुख ॥ अखंड याचें लक्ष तुझे पायीं ॥ ३ ॥ बुडविली कल्पना समुळीं वासना ॥ बुडविली सेवा त्रिविध कैसी ॥ हांसे नाचे प्रेमें फुंदतु डुल्लतु ॥ अहर्निशीं गातु नाम तुझें ॥ ४ ॥ असोनी नसता केला ये संसारीं ॥ म्यां वाहिला उदरीं तैसा नाहीं ॥ गोणाइ ह्मणे देवा त्वां केली निरास ॥ चाळविलें उदास बाळ माझें ॥ ५ ॥

॥ ३२२ ॥ गोणाइ ह्मणे ऐकें केशीराजा ॥ सदां अरज तुझे नामें देवा ॥ नेणों याच्या जीवें घेतलेंसे काई ॥ लोळणीच पायीं घाली तुझे ॥ १ ॥ पुसे या जीवींचें या काय आवडे ॥ उगउनी कोडें नेई यासी ॥ देतां कांहीं न घे नसतां कांहीं न मागे ॥ धृ० ॥ गुज पैं न सांगे अंतरींचें ॥ जन्मोनी सांकडें घेतलें वो कैसें ॥ गिळील मज ऐसें वाटतसे ॥ २ ॥ मी भावासीं भुललों सांपडलों याच्या हातीं ॥ करील काय अंतीं नकळे कांहीं ॥ एक वेळ मज सोडवीं यापासोनी ॥ दे कां मज लागोनी जीवदान ॥ ३ ॥ माझीया पैं बोलें मजची गोंविलें ॥ यातें आपंगीलें अनाथ ह्मणोनी ॥ अंगोळीये धरितां खांदीये वोळंगलें ॥ आतां माझें केलें नचले कांहीं ॥ ४ ॥ तूं आपुले मनीं विचारून पाहीं ॥ नामा आपुला नेई आवडता ॥ मायलेंक दोघें सामराज्य करीं ॥ घेई धनिवरी सुख याचें ॥ ५ ॥ कठीण बोल तुझे बहुसाळ ऐकीले ॥ नाहीं त्वां पाहिलें मागें पुढें ॥ चित्त तुझें कैसें सांठवले माया ॥ कां करिसी वांयां इष्टतुटी ॥ ६ ॥ ऐसें देवाचें बोलणें ऐकोनी उदास ॥ नाम्या झाले क्लेश तयेवेळीं ॥ नामा ह्मणे देवा ऐसें कैसें घडे ॥ सृष्टि हे पैं बुडे परी न सोडीं तुज ॥ ७ ॥

॥ ३२३ ॥ विश्वजन मोहना कपटीया नारायणा ॥ काय देवपणा मिरवितोसी ॥ दर्शना आलिया हृदयीं संचरसी ॥ देहभाव घेसी हिरोनियां

॥ १ ॥ या विश्वा वेगळें नवल तुझें करणें ॥ सांगावें गार्‍हाणें कोणापासीं ॥ धृ० ॥ सर्वांग सकुमार परी हृदयीं कठीण थोर ॥ नेणसी जेव्हां रे मज दुर्बळीचें ॥ मज अनाथाचें बाळ वेधोनी मोहिलें ॥ बहुत दुःख झालें सांगों कोणा ॥ २ ॥ कासया पितृभक्ती पुंडलिकें केली ॥ विवसी आणिली पंढरीसीं ॥ माया दुखऊनी मोहिसी बाळकें ॥ देवपण निकें कैसें तुझें ॥ ३ ॥ यातें अनुसरल्या कैंची बाप माय ॥ नाठवेची सोय संसाराची ॥ ऐसीयानें संग धरिला तुझा देवा ॥ प्रत्यक्ष अनुभवा आलें मज ॥ ४ ॥ माझीया मनींचें जाणोनियां गुज ॥ कांहींएक तुज सांगेन मीं ॥ माझा नामा लावीं संसाराचे सोईं ॥ विनवीने गोणाई केशवातें ॥ ५ ॥

॥ ३२४ ॥ निर्गुणपणाचा अभिमान सांडिला ॥ निगम लाजविला नारायणा ॥ कपट करोनि भक्तांसी तारिसी ॥ तुझा तूं ठकसी पंढरिराया ॥ १ ॥ ठकुनी पुंडलिकासी न्यावया वैकुंठासी ॥ या बुद्धीं आलासी पंढरीये ॥ तंव त्या भक्तराजें धरीयेलें चित्तें ॥ परतोनि मागुतें जाऊं नेदी ॥ २ ॥ अठ्ठावीस युगें गेलीं विचारितां ॥ निर्गम सर्वथा नव्हे देवा ॥ मग कटावरीं कर धरोनियां धीर ॥ उभा निरंतर राहिलासीं ॥ ३ ॥ सर्व घे प्रेमें ते हीरोनि बांधिले ॥ विचारें साधिले कोणकोणा ॥ द्वारीं द्वारपाळ झालासी अंकित ॥ सांग बुद्धीमंत कोण ऐसा ॥ ४ ॥ नाथीलेंची कारिसी आपणा गोंविसी ॥ बोल कां ठेविसी नामयातें ॥ गोणाइ ह्मणे तूझें नकळे विंदान ॥ देईं कृपादान बाळ माझें ॥ ५ ॥

॥ ३२५ ॥ माझें घर त्वां पूर्वीच बुडवीलें ॥ जें दर्शनासीं आलें बाळ माझें ॥ नेणों काय वर्म तूझें सांपडलें हातीं ॥ रिघालासी चित्तीं जेणें द्वारें ॥ १ ॥ लौकिक परिहार देसील कासया ॥ मी तुज ऐसीया बरें जाणें ॥ धृ ॥ कटीं कर ठेउनी ऊभा गरुडपारीं ॥ हें तंव अंतरीं हारपला ॥ नाहीं चळणवळण न लावी पात्यापातें ॥ लागलें नीरुतें लक्ष तुझें ॥ २ ॥ तुझी याची खूण अंतरींची येकी ॥ दाविसी लोकीकीं भिन्नपण ॥ सांडियेली येणें लौकिकाची लाज ॥ नव्हे माझा मज कांहीं केल्या ॥ ३ ॥ तुझेनीं सुखें धाला आनारीसा झाला ॥ अभिमान मावळला समूळ याचा ॥ देहीं पैं असोनी विदेही दीसत ॥ प्रेमें वोसंडत हृदयकमळीं ॥ ४ ॥ तूं अनाथा कैवारी ऐसी वेदवाणी ॥ परी कां नये अजोनी करुणा तुज ॥ गोणाइ ह्मणे माझा नामा देईं हातीं ॥ लागेन पुढतां पुढतीं तुझे पायीं ॥ ५ ॥

॥ ३२६ ॥ वाचेचेनीं बळें बोलसी आगळें ॥ मर्यादे वेगळें वायांवीण ॥ भ्रमलीसी आरजे न पाहसी आपणाकडे ॥ धारिष्ट केवढें पाहें तुझें ॥ १ ॥ नेई आपला नामा काय चाड आह्मां ॥ जरी आहे तुज भ्रमा ममत्वाचा ॥ धृ० ॥ पाहेंपां पूर्वींचा कवणीये जन्मींचा ॥ नकळे तुझा याचा ऋणानुबंध ॥ तो सरला कीं उरला विचारितां आपुला ॥ हा तुज अंतरला कवण्या गुणें ॥ २ ॥ येणें सांडीला संसार वेव्हार लौकिक ॥ अविद्या अहंभाविक दोन्हीं नाहीं ॥ हा प्रपंचावेगळा नकळे याची लीळा ॥ लागलासे डोळां प्रेम मुद्रा ॥ ३ ॥ ऐसी याची स्थिति देखोनियां डोळां ॥ मज कां वेळोवेळां छळीतेसि ॥ जाणसी सा परी बुजावीं वो यातें ॥ जेणें सुखें तूतें ओळखिल ॥ ४ ॥ याचेनी संसार चालवीन ह्मणोनी ॥ ऐसी भ्रांती मनीं धरिली वायां ॥ नामा तरि नीमाला आह्मा अनुसरला ॥ तरंगु विराला जळीं जेंवी ॥ ५ ॥

॥ ३२७ ॥ नामयामारीखें निधान तुझे कुसी ॥ धन्य तूं वो होसी जगा माजी ॥ धन्य याचें सुख देखीयेलें डोळां ॥ प्रेमाचा जिव्हाळा आलोलिक ॥ १ ॥ धन्य तुझें कूळ धन्य तुझा वंश ॥ दिपासवें प्रकाश दीसे जेंवी ॥ धृ० ॥ धन्य तुझी काया धन्य वाचा मना ॥ करवीलें स्तनपान नामयासीं ॥ धन्य हा दिवस तुंवा केलें सार्थक ॥ खेळवीलें कौतुकें नामयासीं ॥ २ ॥ धन्य तुझें भोजन नाहीं नाम्याविण ॥ धन्य उदकपान केलें तुवां ॥ धन्य विश्रांतीसीं केलें त्वां शयन ॥ वोसंगा घेऊन नामयासीं ॥ ३ ॥ तुझे धन्य कर कुरवाळिला नामा ॥ धन्य तो संभ्रमा स्नेह तुझा ॥ धन्य कृपा दृष्टीं नाम्यातें पाहिलें ॥ कंस कुर्वाळीले बाळपणीं ॥ ४ ॥ ऐसी तूं ओ धन्य जन्मोनियां धन्य ॥ तुझें नाम धन्य मीरवत ॥ धन्य तुझा नामा ज्याची भेटी आह्मां ॥ धन्य साचा प्रेमा नित्य नवा ॥ ५ ॥

॥ ३२८ ॥ लावोनी भवभय तुंवा केलें साचें ॥ देह नव्हे याचें ऐसें केलें ॥ सुखभोग सर्व दिल्हा टाकोनियां ॥ नेणें तुझ्या पायां परतें कांहीं ॥ १ ॥ ऐसें काय केलें नाम्या चाळवीलें ॥ समूळ बुडविलें आपणा माजीं ॥ धृ० ॥ आह्मां दुर्बळाचा करोनियां घात ॥ केला वाताहात घरचार ॥ आतां तुजवीण कोणाचे साउली ॥ पाळीली पोसिली तुझी देवा ॥ २ ॥ संकटीं उदरीं वाहिली म्यां आशा ॥ होता भरंवसा थोर याचा ॥ तंव त्वां आपुल्या लावीयेली सोई ॥ नव्हे मज कांहीं ऐसा केला ॥ ३ ॥ काया वाचा मनें सांडोनियां मज ॥ अनु-

सरला तुज मनोभावें ॥ नकळे तुझी भाव काय या दावीलें ॥ परतेनासें केलें चित्त याचें ॥ ४ ॥ आतां माझा शीण निवारील कोण ॥ एका तुजवीण पांडुरंगा ॥ गोणाइ ह्मणे देवा देई जीवदान ॥ सुखाचें निधान नामा माझा ॥ ५ ॥

॥ ३२९ ॥ राही रकुमाइ सत्यभामा माता ॥ शिवाय कांता बहुतां परी ॥ संत सनकादिक साक्ष हे सकळ ॥ येणें माझें बाळ चाळवीलें ॥ १ ॥ हा काय अमुचा धनी कीं गोसावी ॥ नाहीं तें शिकवी लेंकुरासी ॥ धृ ॥ झाला देव तरी पडों याच्या पायां ॥ मैं दावें केलीया भलें नव्हे ॥ भीड तुटलीया नेईन चौघां चारीं ॥ होईल समसरी याची मज ॥ २ ॥ देव कांहीं आह्मीं नसतें ऐकीलें ॥ परी नाहीं देखीलें ऐसें कोठें ॥ दर्शनेची जेथें जीवित्वाची हानी ॥ नाठवे परतोनी घराचार ॥ ३ ॥ कैंची ओ पंढरी मी वो काय जाणें ॥ याच्या पुत्रपणें देखीयेली ॥ या देवासी भेटीं जन्म मरणें तुटी ॥ मावळली गोष्टी संसाराची ॥ ४ ॥ तुह्मीं औघ्याजनीं याच्या सांगातिनीं ॥ पुसा याचे मनीं काय आहे ॥ देऊनिया नांवा मज लावा वाटे ॥ गोणाइ ह्मणे वोखटें न करीं देवा ॥ ५ ॥

॥ ३३० ॥ अरे विठोबा आतां पाहें मजकडे ॥ कां रे केलें वेडें बाळ माझें ॥ तुझें उच्छिष्ट खादलें त्वां काय दीधलें ॥ भलें दाखवीलें देवपण ॥ धृ० ॥ अर्धी त्वां तयाचें भोगुं पैं जाणावें ॥ भक्तां सुख द्यावें आनंदाचें ॥ १ ॥ गोणाइ ह्मणे देवा तुज बांधलें दावें ॥ तरी तुज भ्यावें लागे संतां ॥ २ ॥

॥ ३३१ ॥ हरी त्वां कोणाचें बरवें केलें ॥ पूर्ण आह्मां कळों आलें ॥ नारद वैष्णव जगजेठी ॥ त्यासि लावीली लंगोटी ॥ १ ॥ मयुरध्वज राजा भला ॥ त्यासि करवतीं घातला ॥ २ ॥ बळी दानशीळ भला ॥ तुंवा पाताळीं घातला ॥ ३ ॥ भीष्म वैष्णवांचा राव ॥ त्याचा बाणें पुजिला ठाव ॥ ४ ॥ रुक्मांगद हरिचा दास ॥ त्याचा गांवच केला वोस ॥ ५ ॥ बाळ एकुलतें एक ॥ तो त्वां ज्ञानीच केला शुक ॥ ६ ॥ उपमन्य बाळक पाहें ॥ क्षीरसागरीं कोंडिलें आहे ॥ ७ ॥ धुरु बाळक गोजिरवाणें ॥ त्याचें खुंटलें येणें जाणें ॥ ८ ॥ हरिश्चंद्र ताराराणी ॥ डोंबाघरीं वाहे पाणी ॥ ९ ॥ प्रल्हाद भक्तीचा भूकेला ॥ त्याचा बाप त्वां वधीला ॥ १० ॥ हनुमंत भक्त नीकट ॥ त्यासी केलें त्वां मर्कट ॥ ११ ॥ पुण्यवंत राजा नळ ॥ त्याचा केला तुंवां

छळ ॥ १२ ॥ श्रियाळ राजा भला ॥ त्याचा बाळ त्वां खादला ॥ १३ ॥ तुज कोणी न ह्मणे भलें ॥ बाळ पोटीचें कोंवळें ॥ १४ ॥ जिकडे तिकडे तुह्मीं दोघें ॥ तिकडे तिसरा नामा मागें ॥ १५ ॥ तुज नाहीं जाती कुळ ॥ जेउनी भ्रष्टवीलें बाळ ॥ १६ ॥ जेणें तुझें नाम घेतलें ॥ ते संसारा वेगळे केले ॥ १७ ॥ आतां जेविसी तरी तुज आण ॥ ऐकोनि हांसे जगजीवन ॥१८॥ नामा दिल्हा माते हातीं ॥ नयन भरले आश्रुपातीं ॥ १९ ॥ माय पाहे नामदेव ॥ तंव तो झाला केशवराव ॥ २० ॥ माय ह्मणे नये कामां ॥ तुह्मा वोपिला तुज नामा ॥२१॥ गोणाइ ह्मणे हरी ॥ तुझी करणी तुजची बरी ॥२२॥

॥ ३३३ ॥ शिवणें टिपणें करोनी आपुलें ॥ नित्य चालवणें संसारिक ॥ गणगोता माजीं बरें केलें नांव ॥ माझें सत्त्व सर्व बूडवीलें ॥ १ ॥ कवणें गुणें तूज पडिली बा भूली ॥ सुख या विठ्ठलीं देखिलें काय ॥ धृ० ॥ तूं भक्त नी-धडा हा देव धडफुडा ॥ मेळविला जोडा येरयेरां ॥ यासीं नाहीं आप तुज नाहीं पर ॥ आमुचा संसार विभांडिला ॥ २ ॥ सरलें आयुष्य उरले थोडे दीस ॥ थोर केली आस होती जीवीं ॥ आमच्या माघारें राखीसी वो नांव ॥ त्वां तंव बरवें दैव काढीयेलें ॥ ३ ॥ खांदीये भोंपळा गळां तुळसी माळा ॥ जपसी वेळोवेळां रामकृष्ण ॥ तेणें छंद नयनीं आश्रुचीया धारा ॥ केली ख्याती गंव्हारा जनामाजीं ॥ ४ ॥ आरे ऐसें तुंवा बुडवीलें कुळ ॥ सांडिली सकळ लोकलाज ॥ बरवी धरीली दृढ सत्त्वाची पाउडी ॥ शिकवी दामशेटी नामयासी ॥ ५ ॥

॥ ३३४ ॥ लाभाचीया लोभें मज ह्मणसी आपुलें ॥ परी नेणसी तापलें चित्त माझें ॥ जन्म मरण दुःखें शिणलों यातायातीं ॥ ऐसी माझी खंती न विचारीसी ॥ १ ॥ ह्मणोनी विठोबाचा झालों शरणांगत ॥ तेणें माझें हीत ऐसें केलें ॥ धृ० ॥ पुत्र कलत्र सकळ भजती हीतालागीं ॥ दुःखाचे विभागी नव्हती कोणी ॥ जन्मोनी भजतां उचित एक चुके ॥ तें होय पारिखें क्षणामाजीं ॥ २ ॥ नाना योनी हिंडतां आपुलें नीज कर्म ॥ मज होय श्रम तें तूं देईं ॥ परी माझ्या विठोबाची सेवा सुखगोडी ॥ नाहीं एक घडी न देखों कोठें ॥ ३ ॥ जाती कुळ माझें नाहीं विचारीलें ॥ नेणों अंगीकारिलें कवण्या गुणें ॥ तुजवीण साचें हृदय कोंवळें ॥ पाळी माझे लळे नानापरी ॥ ४ ॥ शीणलिया बोभाय मग मी वाट पाहें ॥ येवो माझे माये पांडुरंगे ॥ शब्द माझा कानीं पडतां तत्क्षणीं ॥ येतसे टाकोनी

झेंपावत ॥ ५ ॥ न सांगतां कांहीं सर्व जाणे जिवीचें ॥ आणीक ऐसें कैचें लोभापर ॥ देउनी अभयदान करें कुरवाळी ॥ करीतसे साउली पीतांबरें ॥ ६ ॥ मायबाप सखा जीवलग सोइरा ॥ माझीया संसारा हाची एक ॥ नामा ह्मणे माझ्या हृदयींचा विसावा ॥ गीती गातां जीवा गोड वाटे ॥ ७ ॥

॥ ३३५ ॥ गोणाइ ह्मणे नाम्या वचन माझें ऐक ॥ पोटीचें बाळक ह्मणोनी सांगें ॥ महीमेचा संसार सांडोनी आपुला ॥ संग त्वां धरीला निःसंगाचा ॥ १ ॥ या काय मागसी तो काय देईल ॥ शीघ्रची नेइल वैकुंठासीं ॥ ध्रु० ॥ सविल्याचीं लेंकुरें वर्ततात कैसीं ॥ तूं मज झालासी कुळक्षय ॥ धनधान्य पुत्र कलत्रें नांदती ॥ तुज अभाग्याचे चित्तीं पांडुरंग ॥ २ ॥ शिवण्या टीपण्या घातलेंसे पाणी ॥ नपाहसी परतोनी घराकडे ॥ कैसी तुझी भक्ती या लौकीका वेगळी ॥ संसाराची होळी केली नाम्या ॥ ३ ॥ याची तुवां कैसी धरीयेली कांस ॥ हा तंव कवणास झाला नाहीं ॥ त्यातें जे अनुसरती त्यांचें नुरे कांहीं ॥ देव नव्हे पाहीं हा घर घेणा ॥ ४ ॥ गोकुळीं करी चोरी आपुलें पोट भरी ॥ तो तुज निर्धारीं देइल काई ॥ लक्षुमी सारीखी सुंदरा टाकोनी ॥ ताटीका गौळणी गौळीयांच्या ॥ ५ ॥ अष्टसिद्धी दासी जयाच्या कामारी ॥ कल्पवृक्ष द्वारीं कामधेनु ॥ टाकोनी बळीचे द्वारीं भीक मागों गेला ॥ धरोनी बांधला दारवंटा ॥ ६ ॥ कुरूप कुबज्या कंसाचीया दासी ॥ जीवेंभावें तीसी रतलासे ॥ यातें भजति त्यांच्या संसाराची नासी ॥ जडला जीवेसीं नवजाय ॥ ७ ॥ ठकोनियां येणें बहु नाडीयेलें ॥ तैसें तुज झालें सत्य जाण ॥ गोणाइ ह्मणे नाम्या नाइकसी शिकवीलें ॥ घर त्वां बुडवीलें कुळासहित ॥ ८ ॥

॥ ३३६ ॥ नामा ह्मणे माते परीयेसीं वचन ॥ गुज मी सांगेन अंतरींचें ॥ धरोनी माझी वृत्ती पाहें माझें सुख ॥ मी सांगतों तें ऐक जननीये ॥ १ ॥ कायावाचामनें ममत्व माझ्या ठायीं ॥ तें तूं ठेवीं पाईं विठोबाचे ॥ ध्रु० ॥ मग हा कृपासिंधु न विसंबेल तूज ॥ अनाथाची लाज हाची राखे ॥ पाहेपां पशु द्वीज जळचरें गांजीलें ॥ सकळीं सांडीलें जीवलगीं ॥ २ ॥ पीतांबरासहीत घालोनीयां उडी ॥ सोडवीला पानेडी अनाथ ह्मणोनी ॥ प्रऱ्हादाकारणें झाला पैं पीसाट ॥ धरीलें विकट रूप देवें ॥ ३ ॥ विदारूनी दैत्य आवेशें बहूत ॥ यानें माझा भक्त गांजीयेला ॥

पांडवांचें काज करितां नाहीं लाज ॥ ह्मणे शरण मज अनन्यभावें ॥ ४ ॥ पाडसा कारणें जैसी कुरंगीणी ॥ तैसा रानींवनीं सांभाळीत ॥ ५ ॥ जन्मोनीयां माझे बहु लोक पाळीले ॥ आडणीं सांभाळीले अनाथनाथें ॥ नामा ह्मणे याचे दृढ धरी चरण ॥ कळीकाळापासोन सोडवील ॥ ६ ॥

॥ ३३७ ॥ गोणाइ ह्मणे नाम्या जल्पसी भलतें ॥ तुज कोण्या दैवतें वोढीयेलें ॥ लाजीरवाणें तुंवा केलें रे हें जिणें ॥ हांसती पिसूनें देशोदेशीं ॥ १ ॥ सांडी सांडी नाम्या तूं हें देवपीसें ॥ बळें घर कैसें बुडवितोसी ॥ धु० ॥ नवमास उदराभितरीं वाहीला ॥ माझ्या नेणत्या बाळा चालवीलें ॥ तुझे द्वारीं बैसोनी उपवास करीन ॥ नामा घेऊन जाईन गुणराशी ॥ २ ॥ येथें तें होईल लटिकेंची भांडण ॥ नामा द्यावा ह्मणे गोणाइ माझा ॥ गोणाइ ह्मणे नाम्या कळेल तें करीं ॥ स्वहीत विचारीं सांगों किती ॥ ३ ॥

॥ ३३८ ॥ देव झाला नामा नामा झाला देव ॥ गोणाइचा भाव पहावया ॥ १ ॥ हा घे तुझा नामा काय चाड आह्मां ॥ आनंदाचा प्रेमा गोणाइसीं ॥ धृ० ॥ हातीं धरोनियां घेउनी चालिली ॥ फिरून पाहती झाली तंव तो देव ॥ २ ॥ आगा माझ्या बापा तूं कोणा हवासी ॥ मज दुर्बळीसीं काय होय ॥ ३ ॥ सोळा सहस्र मुख्य अष्ट तुझ्या कांता ॥ त्या माझ्या घाता प्रवर्ततील ॥ ४ ॥ पुंडलीकासीं तूंवा दीधली आहे भाक ॥ गोणाई ह्मणे ठक बहु होसि ॥ ५ ॥

॥ ३३९ ॥ माझा नामा मज देईं ॥ जीव देइन तुझे पायीं ॥ १ ॥ पुंडलीका भुलवीलें ॥ तैसें माझें बाळ केलें ॥ धृ० ॥ तें गा नचले मज पासीं ॥ देगा माझ्या नामयासीं ॥ २ ॥ तुज संगतीं जे लागले ॥ ते त्वां जीतेची मारिले ॥ ३ ॥ विठ्ठल ह्मणे गोणाबाई ॥ आपुला नामा घेऊनी जाईं ॥ ४ ॥ हातीं धरोनीयां गेली ॥ गोणाइ तेव्हां आनंदली ॥ ५ ॥

॥ ३४० ॥ पोर निर्दय झालें देवपीसें लागलें ॥ लोकाचें गोंवीलें तेंहि पोर ॥ १ ॥ नित्य करी अंघोळी धोत्रेंही फाडीलीं ॥ कळी मांडीयेली याहीं पोरें ॥ धृ० ॥ गांवींचे महाजन करीती गुडघे स्नान ॥ या पोरा व्यसन अंघोळीचें ॥ २ ॥ जन्मोजन्मीं नेणों आह्मीं हा तुळसी ॥ या पोरें

वीवसी मांडीयेली ॥ ३ ॥ गोणाइ ह्मणे नाम्या तुंवा भलें केलें ॥ तया वश्य केलें वीठोबासीं ॥ ४ ॥

॥ ३४१ ॥ ज्याचें दैव त्या सांगातें ॥ मला नवल वाटतें ॥ १ ॥ एक बैसती अश्वावरी ॥ एक चालती चरण चालीं ॥ धृ० ॥ एक जेविती मिष्टान्न ॥ एका न मिळे कोरान्न ॥ २ ॥ गोणाई ह्मणे धन्य देवा ॥ नामयाचा संचित ठेवा ॥ ३ ॥

॥ ३४२ ॥ सोय सांडीली घराची ॥ जोडी केली विठ्ठलाची ॥ १ ॥ माय बापासीं टाकिलें ॥ ध्यान देवाचें लागलें ॥ धृ० ॥ स्त्री पुत्र बंधु बहीणी ॥ केली सर्वांची सांडणी ॥ २ ॥ गणगोत इष्टमित्र ॥ सर्व जोडिलें विठ्ठलपात्र ॥ ३ ॥ गोणाइ ह्मणे नामा ॥ भली केली बारे सीमा ॥ ४ ॥

॥ ३४३ ॥ युक्तायुक्त ज्ञान वैराग्यसाधन ॥ महातपोधन वरद योग्य ॥ १ ॥ आनंदाचा ओघ भक्तीचा सोहळा ॥ हरि वेळोवेळां जपत वाचे ॥ २ ॥ नित्य हें पूजन करी नामदेव ॥ विठ्ठलीं हा भाव ठेवूनियां ॥३॥ नामयाची कांता क्रोधयुक्त बोले ॥ भजन सोहळे तुह्मां गोड ॥ ४॥ परी हा नावडे संसाराचा संग ॥ अखंड पांडुरंग चिंतीतसां ॥ ५ ॥ तुमची हे गति लेंकुरें नेण्तीं ॥ धान्य नाहीं नित्य भक्षावया ॥६॥ ऐसा हा वेव्हार तुमचा जी स्वामी ॥ आतां पुसेन मी पांडुरंगा ॥ ७ ॥ माझिया संसारा घातलेंसें पाणी ॥ नाचती रंगणीं विठ्ठलाच्या ॥ ८ ॥ ऐसें देवा तुझें अघटित मत ॥ ह्मणोनि रडत देवा पुढें ॥ ९ ॥ देव ह्मणे नाम्या अंगीकार इचा ॥ करूनि देवाचा होई सुखी ॥ १० ॥ नामा ह्मणे देवा ऐकाजी वचन ॥ उबग कोण्या गुणें आला असे ॥ ११ ॥ राहो हे पंढरी सुखें नांद देवा ॥ मज नाहीं हेवा उणें कांहीं ॥ १२ ॥ तुझिया कृपेचा अंकित मी होय ॥ तुजवीण आहे मज कोण ॥ १३ ॥ माझिया संसारा पाडियलें पाणी ॥ काय आहे बाणी गति कोण ॥ १४ ॥ ऐसें असूनीयां उबग केशवा ॥ माझ्या आला दैवा कोण्या गुणें ॥ १५ ॥ जन्मा पासोनिया सेवेसीं लाविलें ॥ निःसंतान केलें पांडुरंगा ॥ १६ ॥ आतां मजलागीं लावियतां उद्वेगा ॥ अगा पांडुरंगा माय बापा ॥ १७ ॥ आतां मज ह्मणसी संसार करावा ॥ काय मी केशवा करूं आतां ॥ १८ ॥ देवा ऐसी युक्ति उगा राहे आतां ॥ समर्था केशिनाथा देवराया ॥ १९ ॥ मागूनि

अंतरीं विचार पैं केला ॥ चित्तीं पैं सांचला क्रोध फार ॥ २० ॥ ह्मणो-
नियां आतां विठो सुखें राहे ॥ मुख तुज पाहें दाखवीना ॥ २१ ॥
देवाचे चरण पहावयासाठीं ॥ संसाराची तुटी करावया ॥ २२ ॥ ऐसें
मी करीन जाण विठोराया ॥ पंढरीचे ठायां मोडवीन ॥ २३ ॥ राहें ना-
मीं आतां जाईन दूर देशां ॥ भक्तीची हे आशा सोडोनियां ॥ २४ ॥
जाईल भिवरा जाईल पुंडलीक ॥ जाईल सकाळिक महिमा तुझी ॥ २५ ॥
ऐसें बा विठ्ठला त्वां दुखविलें मज ॥ सोडीना सहज पंढरीतें ॥ २६ ॥
उदास हें चित्त माझें झालें देवा ॥ जाईन केशवा मायबापा ॥२७॥ आतां
असों द्यावा लोभ हाचि देवा ॥ समर्था केशवा मायबापा ॥ २८ ॥
अपूल्या सांगातें नेईन पंढरी ॥ नेईन संतनगरीं भिवराजना ॥ २९ ॥
नेईन सांगातें महिमा येथिची ॥ मागें हेत हाचि धरूनि राहे ॥ ३० ॥ चक्र-
तीर्थ आणि पद्माळें हें जाण ॥ सर्वही करीन आपणापासीं ॥ ३१ ॥ आप-
णाचि तीर्थ आपणाचि व्रत ॥ आपण दीनानाथ होईन मी ॥ ३२ ॥ येथें हे
पंढरी होती ऐसें लोक ॥ ह्मणतील देख पुढें देवा ॥ ३३ ॥ बोलोनियां ऐसें
पुढें चाले नामा ॥ मग झाला प्रेमा पांडुरंगा ॥ ३४ ॥ पळतां पळतां नाटोपे
तो जाणा ॥ मागें देवराणा धांवतसे ॥ ३५ ॥ धांवतां धांवतां भागला
केशव ॥ उभा राहे तंव हात कटीं ॥३६॥ जें कां पंढरपुर वस्तीचें असणें ॥
धरिला नामा तेणें पांडुरंगें ॥ ३७ ॥ तंव तो पळत लोळणी घातली ॥ सा-
क्षणीं न बोले देवाशीं जो ॥ ३८ ॥ देव ह्मणे नाम्या पाहें परतोन ॥ तुज
मी शरण आलों असें ॥ ३९ ॥ न करीं उदास चाल तूं पंढरीं ॥ ऐसें बोले
हरि नामयासीं ॥ ४० ॥ तंव ह्मणे नामा ऐसें मी करीन ॥ पंढरीं नेईन भि-
वरे सहित ॥ ४१ ॥ मोडीन महिमा तीर्थीचा केशवा ॥ कळेल तुज तेव्हां
भक्त ऐसा ॥ ४२ ॥ मग ह्मणे विठ्ठल पुंडलीका साठीं ॥ चाल उठाउठीं
पंढरीसीं ॥ ४३ ॥ पितृभक्त पाहीं तोचि पुंडलीक ॥ ऐसा भाव देख जा-
णीवेचा ॥ ४४ ॥ मग धरूनि मनगटीं चालविला नामा ॥ मोठा आला
प्रेमा विठोबासीं ॥ ४५ ॥ ऐसें हें आख्यान सारूनियां देवें ॥ मग आले
भावें पंढरीसीं ॥ ४६ ॥

॥ ३४४ ॥ आई जें शिकवि तीतें तुह्मीं नायका ॥ नाहीं भय शंका
लौकिकाची ॥ १ ॥ लंगोटी लावूनी झालेति गोसांवी ॥ आमुची ठेवा ठेवी
कोण करी ॥ २ ॥ तुमची तंव हे गति लेंकरें नेणांति ॥ कवण चालविति

घराचारु ॥ ३ ॥ सुखाचा संसार केला बारा वाटे ॥ नांव केलें मोठें जगा-माजीं ॥४॥ धडचि कांटिये घातलें वो कैसें ॥ बळें आपणां पिसें लावियेलें ॥ ५ ॥ सांडियेला मोह त्यजियली माया ॥ भुलविलें तुमचिया जीवा कोणें ॥६॥ सर्वस्व सांडुनि धरियेला देव ॥ पुसियेला ठाव संसाराचा ॥ ७ ॥ माझी हे कणव नये अझुनी कांहीं ॥ विनविती राजाई नामदेवा ॥ ८ ॥

॥ ३४५ ॥ ऐसी चिंताक्रांत मनीं दुःख धरिलें ॥ ह्मणे कां बापें दिधलें ऐशियासीं ॥ १ ॥ खाया ना जेवाया लेया ना नेसाया ॥ दैन्य भोगावया आलें जन्मां ॥ २ ॥ जयाची करी भक्ति त्याचेंचि करणें ॥ घरोघरीं हिंडणें न चुके माझें ॥ ३ ॥ लाज सांडूनियां निलाजरा झाला ॥ सूड पडमूड मारिला जोग ज्याणें ॥ ४ ॥ देवासुरीं वाहिली तेचि दैना आली ॥ उचितें राहिली तैंहूनि ॥ ५ ॥ ऐसी भक्तकांता मनीं वाहे चिंता ॥ काय झाला करिता पंढरीराव ॥ ६ ॥ वेष वाणियाचा सवें बैल द्रव्याचा ॥ ह्मणे नामा आमुचा केउतां गेला ॥ ७ ॥ बिदीं उभा राहिला घर पुसों लागला ॥ ह्मणे नामा राहिला कोणे ठायीं ॥ ८ ॥ सांगितलें बिराड तुळसीवन अपार ॥ तेंचि जाणा घर नामयाचें ॥ ९ ॥ बाहेर तरी कोणी बैसलासे द्वारीं ॥ बोलाविली नारी नामयाची ॥ १० ॥ अहो व्याहो बाई हे ठेवावी गोणी ॥ नामा ये तों परतोनि येईन मी ॥ ११ ॥ येरी ह्मणे तुह्मीं साचें काय जाणा ॥ आपुली नाम खूणा सांगा तुह्मीं ॥ १२ ॥ नाम पुसेल तरी केशव-शेटी सांगावें ॥ लागेल तितुकें वेचावें हें द्रव्य ॥ १३ ॥ आणिक मज मागावें कांहीं न ठेवावें ॥ माझें क्षेम सांगावें सखा ह्मणोनि ॥ १४ ॥ इतुकें बोलूनि देव पाठमोरा झाला ॥ सवेंचि घरा आला विष्णुदास ॥ १५ ॥ ह्मणे कैंची गोणी टाकून गेला वाणी ॥ परि आह्मीं कोणी ओळखूं ना ॥ १६ ॥ त्यानें नांव केशवशेटी ह्मणितलें ॥ तंव येरें जाणिलें माझा देव ॥ १७ ॥ कांगे धांवा केला देव माझा कष्टला ॥ अपराध झाला तुजपाशीं ॥ १८ ॥ राजाई ह्मणे आह्मां थोर लाभ झाला ॥ बिढवई भेटला केशवशेटी ॥ १९ ॥

॥ ३४६ ॥ नामा ह्मणे स्त्रिये तुवां अनुचित केलें ॥ कां माझ्या शिण-विलें विठोबासी ॥ १ ॥ निंदेच्या उत्तरीं निषेधिलें मज ॥ वाटली त्या लाज मायबापा ॥ २ ॥ मग तो माझा स्वामी झाला वेषधारी ॥ तुजलागीं सुंदरी पुढारला ॥ ३ ॥ रत्नजडित मुकुट सत्वर फेडोनि ॥ आलासे वेढोनि शुभ्र

शेला ॥ ४ ॥ तेणें भारें याचा धगधगिला मस्तक ॥ ह्मणोनि मज शोक वाटतसे ॥ ५ ॥ कस्तुरी मळवट सुरेख पुसोनि ॥ आलासे लावूनि विभुति भाळीं ॥ ६ ॥ रुद्राक्षाचे मणि लेऊनि कर्णपुटीं ॥ कुंडलें गोमटीं लपविलीं ॥ ७ ॥ कौस्तुभ वैजयंती काढिली परती ॥ बांधलेंसे प्रीतिं शिवलिंग ॥ ८ ॥ देखूनि रखुमाईस वाटलें उदास ॥ हसतीं उपहास केले याचे ॥ ९ ॥ रमा शरणागतें आलिंगिली दोहीं तोहीं ॥ कैसी गोणी तिहीं कवळिली ॥ १० ॥ सर्वांगीं साजिरी चंदनाची उटी ॥ भ्रंशली गोमटी श्रम झाला ॥ ११ ॥ सोनसळापटा फेडोनि गोमटा ॥ नेसला धूवटा बोटधारी ॥ १२ ॥ इंद्रनीळ तनु रुळली असेल रजें ॥ श्रीमुख रवितेजें कोमाइलें ॥ १३ ॥ धन्य तुझे नयन देखिले श्रीचरण ॥ परी जीवें निंबलोण नाहीं केलें ॥ १४ ॥ द्रव्याचेनि लोभें भ्रांत झालें मन ॥ हातींचें निधान हारपलें ॥ १५ ॥ आतां आदिअंतीं पाहतां केवळ ॥ मूळ आणि फळ दुःखरूप ॥ १६ ॥ जाणोनि निवृत्ति धरिली सज्जनीं ॥ सांडिलें निर्वाणीं वमन ऐसें ॥ १७ ॥ जाणसीं तें करीं तूं आपुलें हित ॥ ग्यां ठेविलें चित्त याचे पायीं ॥ १८ ॥ नामा ह्मणे केशव न पाहे निर्वाण ॥ माझा अभिमान आहे यासीं ॥ १९ ॥

॥ ३४७ ॥ सावध सावध राजाई हो सुखे ॥ नामयानें दुःख निरसिलें ॥ १ ॥ संसारसांते या येऊनि भाग्याचा ॥ छंद विठ्ठलाचा लागला यासीं ॥ २ ॥ याचें नाम ऐसें न दिसे त्रिभूवनीं ॥ नायकों दुजें कर्णीं नाम्या ऐसें ॥ ३ ॥ वैष्णवांचे गजर टाळघोष दिंडी ॥ उभयतां ब्रह्मांडीं घोष गेला ॥ ४ ॥ तयाच्या दर्शनें कलिमाजीं तारिलीं ॥ भाग्यें विनटलीं विठ्ठलेसीं ॥ ५ ॥ राजाई ह्मणे माते रखुमाई बुद्धिवंते ॥ आमुच्या अदृष्टातें लिहिलें कैसें ॥ ६ ॥

॥ ३४८ ॥ दोन्ही जोडूनी कर माथा ठेवी चरणीं ॥ ह्मणे परिसा विनवणी स्वामी माझी ॥ १ ॥ मी तंव अज्ञान नकळे तुमचा महिमा ॥ अपराध क्षमा करा माझा ॥ २ ॥ अंतरींची खूण कांहीं सांगा मज ॥ जें तुह्मीं हृदयीं बीज धरूनि असा ॥ ३ ॥ जेणें सुखें तुमचें चित्त निरंतर ॥ आनंदें निर्भर सदा असा ॥ ४ ॥ इच्छा तृष्णा देहीं मानवली कल्पना ॥ सदा समाधाना इंद्रियांसि ॥ ५ ॥ मायबापें मज दिधलें तुमच्या हातीं ॥ जन्मोनि सांगातिं लावियलें ॥ ६ ॥ देव द्विज गुरु साक्ष हे करूनी ॥ स्वामीचे चरणीं जोडियलें ॥ ७ ॥ तुमची. चित्तवृत्ति उदास देखोनि ॥ पडिलें चिंतवनीं काय करूं ॥ ८ ॥ मग तुमचा स्वामि कृपेचा कोंवळा ॥ न धरत

पातला अनाथबंधु ॥ ९ ॥ मग त्या विश्वंभरें कृपेच्या सागरें ॥ पुसिली आदरें तुमची गोष्टी ॥ १० ॥ तंव मी दुराचारें निर्भर्त्सिलें तुह्मां ॥ ऐकोनि मेघश्यामा करुणा आली ॥ ११ ॥ तंव तो जगज्जीवन बोले अमृत-वाणी ॥ लोटोनियां गोणी द्रारवंटा ॥ १२ ॥ ह्मणोनि हें द्रव्य तुह्मीं सर्वीहि वेंचावें ॥ आणिक मागावें लागेल तें ॥ १३ ॥ सद्गदित कंठें सांगितलें तुह्मां ॥ परि नकळे मज महिमा दैवहीना ॥ १४ ॥ लोभाचा वोरसु कोणिये जन्मिचा ॥ नकळे तुमचा ऋणानुबंधु ॥ १५ ॥ पाहतां श्रीमुख निवालें माझें चित्त ॥ मग हे मनोरथ विसरलें ॥ १६ ॥ क्षण एक आनंद झाला माझे जिवीं ॥ उपमा कवणें द्यावी तया सुखा ॥ १७ ॥ आतां ये संसारीं मीच धन्य जगीं ॥ जे तुह्मां अर्धांगीं विनटलें ॥ १८ ॥ परी मला एक वेळ घाला विठोबाचे पायीं ॥ विनविते राजाई नामदेवा ॥ १९ ॥

॥ ३४९ ॥ नामदेवा घरीं पाहुणे मेहुणे ॥ आले दोघे जण पंढरीसीं ॥ १ ॥ राजाईनें बंधु देखूनि दृष्टिसीं ॥ उल्हास मानसीं थोर झाला ॥ २ ॥ कडकडूनि भेटी लोभाची आवडी ॥ टाकली घोंगडी बैसावया ॥ ३ ॥ भ्रतार लागले विठोबाचे ध्यानीं ॥ संसाराची मनीं आस्था नाहीं ॥ ४ ॥ नाचतो निर्लज्ज होऊनि निःशंक ॥ सांडिला लौकिक देहभाव ॥ ५ ॥ ऐसें जंव सांगे राजाई बंधूसि ॥ तंव आले घरासि नामदेव ॥ ६ ॥ तयासीं सोइरे अभ्युत्थान देती ॥ न भेटे तयांसीं विष्णुदास ॥ ७ ॥ देखुनि कांतेसी क्रोध आला फार ॥ असोनि संसार नाहीं आह्मां ॥ ८ ॥ अगड-धूत येती घेऊनि टाळविणा ॥ लागे त्यांचे चरणा वेळोवेळां ॥ ९ ॥ जन्मामध्यें आले माझे सहोदर ॥ न बोले उत्तर त्यांसीं कांहीं ॥ १० ॥ भोंदू घरीं येती हरिनामें गर्जती ॥ धुवूनि त्यांचें पिती पायवणी ॥ ११ ॥ माझे सखे बंधु घरा आले बाई ॥ रामराम तोहि न घे त्यांचा ॥ १२ ॥ नामा ह्मणे कांते राम हृदयांत ॥ सांठवूनी तृप्त झालों आह्मीं ॥ १३ ॥

॥ ३५० ॥ राजाई ते पुसे अहो नामयाला ॥ करा जेवायाला कांहीं यांसीं ॥ १ ॥ प्रातःकाळीं घरीं सारूनि भोजन ॥ आले ते चालून माझे भेटी ॥ २ ॥ नामा ह्मणे कांते दशमी एकभुक्ति ॥ भोजन निश्चिती करूं नये ॥ ३ ॥ उदईक हरिदिनी उपवास जागरण ॥ ऐकावें कीर्तन चार प्रहर ॥ ४ ॥ द्वादशी पारणें झालिया भोजन ॥ ऐकोनी पाहुणे चिंतातुर ॥ ५ ॥ क्षुधातुर पोटीं निद्रा नलगे कांहीं ॥ वर्षाएवढी पाहीं रात्र झाली ॥ ६ ॥

॥ ३५१ ॥ कुलूप अर्गळा घालोनि कोठडिसीं ॥ घातलें धोंड्याशीं बंदीखानीं ॥ १ ॥ गोणाइ दामशेटी नव्हतीं तेव्हां घरीं ॥ गेलीं भीमातीरीं स्नानालागीं ॥ २ ॥ नामदेव गेले राऊळा त्वरित ॥ सांगतसे मात केशवासी ॥ ३ ॥ दामाशेटी आले स्नान मारूनियां ॥ राजाई यां पायां लागूनि बोले ॥ ४ ॥ ऐका हो मामाजी पुत्राची हे मात ॥ धोंड्यासीं घरांत कोंडियलें ॥ ५ ॥ दामाशेटी बोले नामा कोठें गेला ॥ बोलवा तयाला झडकरी ॥ ६ ॥ नारा महादा दोघे गेले राऊळामीं ॥ बोलाविती नाम्यासीं चला घरीं ॥ ७ ॥ मुखाकडे पाहे केशवाच्या नामा ॥ घरीं जातां दामा मारील तो ॥ ८ ॥ देव ह्मणे नाम्या भिऊं नको मनीं ॥ नाम हें निर्वाणीं तारील तुज ॥ ९ ॥ नामा घरा आला दामाशेटी पायीं ॥ नमस्कारूनि त्यांही उभा पुढें ॥ १० ॥ दामाशेटी ह्मणे नाम्या काय केलें ॥ धोंड्यामीं कोंडिलें घरामध्यें ॥ ११ ॥

॥ ३५२ ॥ वराईची गोणी कळली राजाईसी ॥ नामा ब्राह्मणासि बोलावितो ॥ १ ॥ इतक्यामध्यें होन मडकेंभर काढिले ॥ गोणी ते शिविली होती तैसी ॥ २ ॥ द्विज मिळवूनि आला नामदेव ॥ वांटियलें सर्व द्रव्य त्यानें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे द्रव्य ज्याचें त्या दिधलें ॥ ऋण तें ठेविलें नाहीं कांहीं ॥ ४ ॥ राजाई ते होन राखावया गेली ॥ हाता राख आली कोळशांची ॥ ५ ॥ कोळसे देखोनि खोंचियली मनीं ॥ धन्य तुझी करणी पांडुरंगा ॥ ६ ॥ नामदेवा पुढें सांगे वर्तमान ॥ चोरून म्यां होन ठेविले होते ॥ ७ ॥ पाहतां होनांचे झाले हो कोळसे ॥ नामा पाहतां ते झालें सोनें ॥८॥ वांटिले ब्राह्मणां ते होन तयानें ॥ फेडियलें ऋण गोविंदाचें ॥९॥

॥ ३५३ ॥ सुवर्णाच्या ताटीं ओगरूनी परिकर ॥ रुक्माईनें सत्वर आणियेलें ॥ १ ॥ कळस घेऊनी सत्यभामा आली ॥ आपोशन घाली देव त्यां ॥ २ ॥ सुखाचा सुरतरू भक्त चिंतामणी ॥ पुरवितो आयनी निजभक्तांची ॥ ३ ॥ तेथें उद्धव अक्रूर नारद तुंबर ॥ आणि भक्त अपार परियेसी ॥ ४ ॥ महाद्वारीं नामा ऊभा तये वेळां ॥ तो बोलाविला जवळां केशीराजें ॥ ५ ॥ देवाचा ओरसु देखोनी गौरव ॥ देहीं देह भाव विसरला ॥ ६ ॥ देखोनी पंढरीनाथ धाविन्नला वेगीं ॥ जैसी वत्सा लागीं तान्हे धेनू ॥ ७ ॥ उचलूनि चौभुजीं दिधलें आलिंगन ॥ आपिलें उभमोन देहावरी ॥८॥ धरून बाहु ओढूनी बैसविला ताटीं ॥ स्फुरतां त्रिपुटी

होत असे ॥ ९ ॥ कुरवाळूनी माथा घांस घाली मुखीं ॥ तंव तो परम लक्षीं तन्मय होय ॥ १० ॥ अंतरीचें गुज बोले कृपासिंधु ॥ करूनिया सावधू नामयासीं ॥ ११ ॥ ह्मणे जीवलगा बोलों सुख गोष्टी ॥ आर्त आहे पोटीं बहु दिवसांचें ॥ १२ ॥ अंतरीचें सुख बाहेर तूं पाहें ॥ गगना काय आहे पाठीं पोटीं ॥ १३ ॥ तैसा तो आनंदु आहे पैं निर्मळ ॥ चिद्रूप केवळ सदोदित ॥ १४ ॥ तुझें तेंचि माझें माझें तेंचि तुझें ॥ आहे रे सहजें एक विधा ॥ १५ ॥ परतोन दृष्टी घालीं मजवरी ॥ मी तो निरंतरीं तूंची होसी ॥ १६ ॥ हा तुझा सोहळा पाहें उघड्या डोळां ॥ जंव मी आहें जवळां ज्ञान दीपू ॥ १७ ॥ आवडते तुझे भेटी आले भक्तराणे ॥ सुखाचें पारणें करवा यांसी ॥ १८ ॥ परमानंद मूर्ति धन्य हा निवृत्ति ॥ सुखाचा सांगाति ज्ञानदेव ॥ १९ ॥ पवित्र हा सोपान परलोकींचें तारूं ॥ करी यांचा आदरु भाग्यवंता ॥ २० ॥ ह्मणोनि पंढरिनाथें आश्वासिलें करें ॥ ठेविलें शिर परें चरण कमळीं ॥ २१ ॥ नामा ह्मणे तुझिये कृपेचा ओलावा ॥ विश्रांति या जीवा आली असे ॥ २२ ॥

॥ ३५४ ॥ नामियाच्या मुखीं घालूनि कवळु ॥ पुसत कृपाळू शिण भागू ॥ १ ॥ जें करकमळ सनकादिकां शिरीं ॥ नामा तीहीं करीं कुरवाळीला ॥ २ ॥ सांडीं सर्व खंती जीविंची काजळी ॥ विश्रांती जवळी आहे तुज ॥ ३ ॥ विरहाच्या शोकें शिणलासीं मार्गीं ॥ देह मजलागीं वाळविला ॥ ४ ॥ कोमायलें वदन निरांजलासी नयनी ॥ नेणे तुझी कोणी तहान भूक ॥ ५ ॥ गेलासि जवळूनी ज्या दिवसा पासूनी ॥ न दिसे माझें कोण्ही आवडतें ॥ ६ ॥ धीर न धरवे जीवा पाहे दाही दिशा ॥ माझा विष्णुदास येईल केव्हां ॥ ७ ॥ पाहे गरुडपारीं पाहे महाद्वारीं ॥ पाहे भिमातीरीं चंद्रभागे ॥ ८ ॥ पाहे पद्मतिर्थीं पाहे वेणु नादीं ॥ नलगे तुझी शुद्धी खंती वाटे ॥ ९ ॥ अनुदिनीं भोजन करितां उदक पान ॥ तेव्हां आठवण होय तुझी ॥ १० ॥ मी ह्मणे धांवत येसी न धरत ॥ प्रसादाचें आर्त बहु तुज ॥ ११ ॥ धांऊनियां येसी आलिंगन देसी ॥ पुसेन मांगसि सुख गोष्टी ॥ १२ ॥ तेणें हर्षें निघती डोळयासीं दोंदें ॥ हृदय माझें कोंदे करुणा रसें ॥ १३ ॥ आवडते आली नवे जननीचें बाळ ॥ जाणते कृपाळ भूक त्याची ॥ १४ ॥ तैसा पंढरीनाथ मोहें ओरसला ॥ नामयातें पाजिला प्रेम पान्हा ॥ १५ ॥

॥ ३५५ ॥ संसाराची सोय चुकलें बापुडें ॥ केशव मागें पुढें सांभाळित ॥ १ ॥ आळीकर नामें खेळे महाद्वारीं ॥ आंतून बाहेरी न वचे कांहीं ॥ २ ॥ संतां तें देखोनी मिठी घाली चरणीं ॥ कुरवंडी करूनी देह टाकी ॥ ३ ॥ ऐसें निजबोधें राहिलें निवांत ॥ नामा राहे एक केशवचरणीं ॥ ४ ॥

॥ ३५६ ॥ भक्तांचें हृदयींची जाणोनि अवस्था ॥ आल्या शरणागता लोभापरु ॥ १ ॥ संतां पुसे माझा दाखवा रे नामा ॥ तुह्मां समागमा खेळे सदा ॥ २ ॥ दृष्टिसीं दाटलें कृपेचें भरितें ॥ ह्मणे तें आवडतें केउतें गेलें ॥ ३ ॥ निरंजलें नयनीं कोमायिलें वदनीं ॥ आणा रे गवसणी आळीकर ॥ ४ ॥ तंव वाट पाहात होता परलक्षीं ॥ भेटी देऊनि सुखी केला देवें ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे विठो माझा सुखराशी ॥ क्षणीं दूर जासी हृदयींचा ॥ ६ ॥

॥ ३५७ ॥ मायबापासि टाकिलें ॥ ध्यान देवाचें लागलें ॥ १ ॥ स्त्री पुत्र बंधु बहिणी ॥ केली सर्वांची सांडणी ॥ २ ॥ गणगोत इष्ट-मित्र ॥ तूंचि माझें कुळ गोत्र ॥ ३ ॥ गोणाबाई ह्मणे नाम्या ॥ भली केली बारे सीमा ॥ ४ ॥

॥ ३५८ ॥ देवा त्वां कोणाचें बरें केलें ॥ तें मज पूर्ण कळों आलें ॥ १ ॥ हरिश्चंद्र तारा राणी ॥ वाहे डोंबा घरीं पाणी ॥ २ ॥ रुक्मांगद राजा भला ॥ त्याचा गांव ओस केला ॥ ३ ॥ पांचा वर्षांचें ध्रुव बाळ ॥ पदीं बसविलें अढळ ॥ ४ ॥ गोणाइ ह्मणे बा विठ्ठला ॥ माझा नाम्या वेडा केला ॥ ५ ॥

॥ ३५९ ॥ त्या तुवां कैसा आणि एके माये ॥ येणें पंढरीरायें बुड-विलें ॥ १ ॥ असतां चराचरा न बुडतां सृष्टी ॥ कां घेतली पाठी दुब-ळीची ॥ २ ॥ एक बाळ माझें त्याची धरिली आस ॥ तेथें कां बा निरास केलें देवा ॥ ३ ॥ एवढा हा दान कशानें विसरेन ॥ देई कृपादान पांडुरंगा ॥ ४ ॥ विघडलें पाडस करी एके ठायीं ॥ विनवीते गोणाइ केशवराजा ॥ ५ ॥

॥ ३६० ॥ जेऊनिया हातीं देवें दिधली वाटी ॥ आला उठाउठी नामा घरा ॥ १ ॥ गोणाइ ह्मणरे ऐकें नामदेवा ॥ नैवेद्य आणावा माझे हातीं ॥ २ ॥ तेव्हां नामदेवें हातीं दिधली वाटी ॥ पाहूं गेली दृष्टीं रिकामी

ते ॥ ३ ॥ काय तुज घरीं उणें होते अन्न ॥ नैवेद्य आपण तेथें खावा ॥ ४ ॥ ते दोघे बोलतां दामाशेटी आला ॥ पुसे त्या दोघांला काय गुह्य ॥ ५ ॥ देखीयेलें नाहीं नाहीं ऐकीयेलें ॥ ऐसें सांगीतलें नामदेवें ॥ ६ ॥ दामाशेटी ह्मणे आतां असों द्यावें ॥ सकाळीं पहावें प्रचित हे ॥ ७ ॥

करुणा.

॥ ३६१ ॥ अगा पांडुरंगा भक्तजन कैवारी ॥ सेवकजन द्वारीं तिष्ठताती ॥ १ ॥ निवृत्ति ज्ञानदेव सोपान हा पाहीं ॥ आली मुक्ताबाई चांगदेव ॥ २ ॥ खेचर विसोबा अंगद सुदामा ॥ चोभा पुरुषोत्तमा आला असे ॥ ३ ॥ मैराळ जनक वत्सरा तो नारा ॥ विठा सारंगधरा आला असे ॥ ४ ॥ परमाभागवत सांवता नरहरि ॥ चोखामेळा द्वारीं भानदास ॥ ५ ॥ नटनाट्यकुसरी कान्होपात्रा द्वारीं ॥ चवरें विंजणें हरि जाणविती ॥ ६ ॥ मारंगा अनंता नरसीपुरी होता ॥ तो हा पंढरीनाथा आला असे ॥ ७ ॥ मच्छिंद्र गोरक्ष चरपटी चौरंगी ॥ गोपीचंद योगी आला असे ॥ ८ ॥ इडा ती पिंगळा सूक्ष्म ती आवळा ॥ षड्रस गोपाळ घेऊनि आला ॥ ९ ॥ तेथें टाळ दिंडी घेऊनियां नामा ॥ भेटों पुरुषोत्तमा आला असे ॥ १० ॥

॥ ३६२ ॥ संसारींच्या आघा आहाळलों भारी ॥ निववीं गा श्रीहरी अमृतदृष्टी ॥ १ ॥ मी अनाथ अपराधि दुर्बळ दुराचारी ॥ कृपाळु बा हरी तारीं मज ॥ २ ॥ नामा ह्मणे विठो कृपेचा कोंवळा ॥ जाणसी कळवळा अनाथाचा ॥ ३ ॥

॥ ३६३ ॥ बाप संतसभा भली ॥ बहुता पुण्यें जोडली ॥ हृदयींचि गोंवी आपुली ॥ संतांप्रति निवेदीन ॥ १ ॥ आजि प्रसंग हरिभक्तिचा ॥ हरि स्वभावें उच्चारु वाचा ॥ विठोबा ऋणियारें भक्तांचा ॥ ऋण फेडितो भक्तांचें ॥ २ ॥ अरे हा अनादिचा लाग करी ॥ अरे जन्माची उभरा भरी ॥ आमुचा लागिया श्रीहरि ॥ दों उत्तरीं निवडावा ॥ ३ ॥ आतां असो हें कर्म विभागु ॥ आह्मीं मागूं आपुला लागू ॥ जरि हा ह्मणेल निःसंगु ॥ तयासि आह्मांसीं संबंध कायसा ॥ ४ ॥ जरि हा नलगे आमुचें ऋण ॥ हातीं घेऊनि सुदर्शन ॥ आह्मीं करूं हरीकीर्तन ॥ तेथें तिष्ठे कां उभा ॥ ५ ॥ मागें चाळाचिये रीती ॥ परि आह्मांसि आलीया प्रचीति ॥ ज्यासि हरिची सोय संगति ॥ तयासि न मने अन्य स्थळ ॥ ६ ॥ हरि

कौसाळ मल्ल ह्मणती ॥ ते अवधीरे जाणावि भ्रांति ॥ सेवा हरिची सांगताती ॥ संत होती हरीकडे ॥ ७ ॥ आणिक एकु आह्मांसीं आठवलें ॥ आह्मीं भांडू कां रे एकले ॥ आमुचें केलें काय चाले ॥ या हरि भक्तांवांचूनि ॥ ८ ॥ जे हरि भक्ति विरहित ॥ त्यांचें हरिचरणीं न बोधे चित्त ॥ अवघे मिळूनि हरिचे भक्त ॥ हरि व्हावा ह्मणताति ॥ ९ ॥ आणिक एक नवल परि ॥ जो याची सेवा करी ॥ याचें सर्वस्व हरी ॥ आणि श्रीहरि नाम सिरवितु ॥१०॥ हरि आळवितां मागा उभा ॥ आठवितां पुढें उभा ॥ हरि ध्यातां हृदयीं उभा ॥ हे तंव सभा विचारा ॥११॥ आमुचें हो तेंच तुह्मीं विनवावें आह्मांसि मानले आघवें ॥ किती येरझारीं शिणवावें ॥ शरण रिघावें श्रीहरी ॥ १२ ॥ विश्व श्रीहरिचे आघवें ॥ स्यां गाऱ्हाणें कवणासि द्यावें ॥ लागे त्यामिच मागावें ॥ हरिविण ठावो नसे त्रो ॥ १३ ॥ वीरराया पंढरिनाथा ॥ आतां अपंगावें शरणागता ॥ जरी उपेक्षिसी सर्वथा ॥ वाट कोणाची पहावी ॥ १४ ॥ नको नको निंदा स्तुति ॥ हाचि भावो वरी भक्ति ॥ मज नेदी पुनरावृत्ति ॥ विष्णुदास ह्मणे नामा ॥ १५ ॥

॥ ३६४ ॥ देव दगडाचा भक्त हा मावेचा ॥ संदेह दोघांचा फिटे कैसा ॥ १ ॥ ऐसे देव हेहि फोडिले तुरकीं ॥ घातले उदकीं बोभातिना ॥ २ ॥ ऐसीं लोहदैवतें नको दावूं देवा ॥ नामा ह्मणे केशवा विनवितसें ॥ ३ ॥

॥ ३६५ ॥ विठ्ठल माउली कृपेची कोंवळी ॥ आठवितां घाली प्रेम पान्हा ॥ १ ॥ मज कां मोकलीलें कवणा निरविलें ॥ कठिण कैसें झालें हृदय तुझें ॥ २ ॥ तुजवीण जिवलग दुजें कोण होईल ॥ तें माझें साहिल जड भारी ॥ ३ ॥ तूं माझी माउली मी त्रो तुझा वत्स ॥ परतों परतों वाट पाहें तुझी ॥ ४ ॥ माता मोहे कैसी नविसंबे सर्वथा ॥ अंतरींची व्यथा कोण जाणे ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे विठ्ठले कां गे रुसलीसि ॥ केव्हां सांभाळिसी अनाथनाथे ॥ ६ ॥

॥ ३६६ ॥ अपत्याचेपरी सांभाळितो श्रीहरि ॥ वाट निरंतरीं पाहतुं असे ॥१॥ संसारांत कष्ट झाले बहु भारी ॥ मज निववी हरि मायबापा ॥२॥ गांव तें पंढरी भिंवरेच्या तीरीं ॥ निरोप माहेरीं सांगें जो कां ॥ ३ ॥ क्षीरसागरा भितरीं पहुडले श्रीहरि ॥ कवण धाक करी कुमारीचा ॥ ४ ॥ पुंडलीकाची भक्ति मांडली चराचरीं ॥ गुढिया निरंतरी उभारिल्या ॥५॥

संत सनकादिक ते माझे सज्जन ॥ द्वारीं असे वाहन गरुडाचें ॥६॥ रखुमाई माता विठो माझा पिता ॥ नामा ह्मणे संतां भेटावया ॥ ७ ॥

॥ ३६७ ॥ दाही दिशा पाहतां दिसति निर्मळ ॥ स्फुरण वक्षःस्थळ होत असे ॥ १ ॥ येईल माझा विठो देईल आलिंगन ॥ जीवें निंबलोण करीन स्वामी ॥ २ ॥ प्रेमपूर भरतें सुखसिंधू लोटली ॥ माउली भेटली जीवलग ॥ ३ ॥ धरूनि हनुवटी सांगेल गुज गोष्टी ॥ पाहील कृपादृष्टीं माझें ह्मणोनि ॥ ४ ॥ प्रीतीचें पांडिभरें कुर्वाळील मज ॥ सांगेन निजगुज संसारींचें ॥ ५ ॥ हर्षे निर्भर नामा निवाला निवाडें ॥ नाचे संतांपुढें सांगेन गुज ॥ ६ ॥

॥ ३६८ ॥ अज्ञान बापुडें नेणें कांहीं वेडें ॥ जन्मोनि सांकडें तुजचि देवा ॥ १ ॥ जाणमीतें करीं कृपाळु वा हरि ॥ लाज सर्वांपरि आहे तुज ॥ २ ॥ मी तव अपराधी आहे लक्षकोटी ॥ परि ह्मणवितों जगजेठी दास तुझा ॥ ३ ॥ नाहीं तुझी सेवा केली मनोभावें ॥ लोभ दंभ गर्वे भ्रांत सदां ॥ ४ ॥ बहुतां मुखीं तुझी ऐकिली वा कीर्ति ॥ दीनानाथ ह्मणती आर्त बंधु ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे मज मोकलिसी अर्णी ॥ अनाथ ह्मणवूनि पाळीं देवा ॥ ६ ॥

॥ ३६९ ॥ काया हरपें फुटुं नेदी ॥ टाळ दिंडी वाहिन खांदीं ॥ १ ॥ तूं वा माझा तूं बा माझा ॥ तूं वा माझा केशिराजा ॥ २ ॥ आळवणीचा तूं बा वाचे ॥ तेणें छंदें पै वा नाचे ॥ ३ ॥ तूं बा माझा मी दास तुझा ॥ विनवितो नामा केशीराजा ॥ ४ ॥

॥ ३७० ॥ येईं वो कृपावंते अनाथांचे नाथे ॥ निवारीं भवव्यथे पांडुरंगे ॥ १ ॥ मी बाळक भुकाळु तूं माउली कृपाळु ॥ करीं माझा सांभाळु पंढरिराया ॥ २ ॥ माझें माहेर पैं नित्य आठवे अंतरीं ॥ सखा विटेवरी पांडुरंग ॥ ३ ॥ मी देह तूं चैतन्य मी क्षुधार्थि तूं अन्न ॥ तृषार्थी तूं जीवन पांडुरंगा ॥ ४ ॥ मी चकोर तूं चंद्र मी सरिता तूं सागर ॥ मी याचक तूं दातार पांडुरंगा ॥ ५ ॥ मी धनलोभि शुद्ध तूं पूर्ण कनककुंभ ॥ मी मगर तूं अंभ पांडुरंगा ॥ ६ ॥ मी चातक तूं मेघ मी प्रवृति तूं बोध ॥ मी शुष्कनदि तूं ओघ पांडुरंगा ॥ ७ ॥ मी दोषी तूं तारक मी भृत्य तूं नायक ॥ मी प्रजा तूं पाळक पांडुरंगा ॥ ८ ॥ मी पाडस तूं कुरंगीणी मी अंडज तूं पक्षिणी ॥ मी अपत्य तूं

जननी पांडुरंगा ॥ ९ ॥ मी भक्त तूं निजसोय मी ध्यान तूं ध्येय ॥ मी आडळ तूं साह्य पांडुरंगा ॥ १० ॥ ऐसी जे जे माझी विनंती ते तुजचि लक्ष्मिपती ॥ निज सुख सांगाती पांडुरंगा ॥ ११ ॥ शीघ्र येई वो श्रीरंगे भक्त मानस रंगे ॥ प्रेमपान्हा देगे नामदेवा ॥ १२ ॥

॥ ३७१ ॥ अनाथाचा नाथ दिनाचा दयाळ ॥ भक्तांचा कृपाळ पांडुरंग ॥ १ ॥ येगा तूं विठ्ठला माझिया माहेरा ॥ कृपेच्या सागरा पांडुरंगा ॥ २ ॥ वर्णिती पुराणें न करी लाजिर्वाणें ॥ बोलती वचनें सनकादिक ॥ ३ ॥ कृपेचा सागरु ॥ कैवल्य उदारु रखमाईचा वरु पांडुरंग ॥ ४ ॥ पुंडलीकाचे भेटी असमी वाळवंटी ॥ हात ठेवूनि कटीं विटेवरी ॥ ५ ॥ भक्तिलागीं कैसा उभा असे तिष्ठत ॥ असे वाट पाहत भीमातीरीं ॥ ६ ॥ येऊनि संसारा पहावी पंढरी ॥ तेणें भवसागरीं तरसील ॥ ७ ॥ नामा ह्मणे मज हरीचा विश्वास ॥ झालो असें दास जन्मोजन्मीं ॥ ८ ॥

॥ ३७२ ॥ शरीर प्राणाचे देऊनि बळिदान ॥ साधावें निधान प्रेमभक्ति ॥ १ ॥ हेंचि नित्य मागे तया श्रीवल्लभ ॥ याहूनि दुर्लभ आन नाहीं ॥ २ ॥ हरिदासांचा संग हरिकथा अनुराग ॥ हेंचि परमभाग्य पुण्यरूप ॥ ३ ॥ सर्व भावें करूनि सर्व भूतीं करुणा ॥ सर्वत्र देखणा विठ्ठलरूप ॥ ४ ॥ विषयीं विकृति नासीं नित्य प्राप्ति ॥ हृदयीं कृष्णमूर्ति वसे सदां ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे मग तो केशव कृपासिंधु ॥ देईल भक्ति बोधु प्रेमसुखें ॥ ६ ॥

॥ ३७३ ॥ कधवां भेटसी माझिया जिवलगा ॥ येगा पांडुरंगा मायबापा ॥ १ ॥ आशा धरूनि पोटीं दिवस लेखी बोटीं ॥ प्राण ठेउनि कंठीं वाट पाहें ॥ २ ॥ चित्त निरंतर ठेउनी महाद्वारी ॥ अखंड पंढरी हृदयीं वसे ॥ ३ ॥ श्रीमुख साजिरें कुंडलें गोमटीं ॥ तेथे माझी दृष्टि बैसलीसे ॥ ४ ॥ आसवें दाटूनि पसरूनि बाहे ॥ नामा वाट पाहे विठ्ठलाचि ॥ ५ ॥

॥ ३७४ ॥ हेंचि देवापैं मागत ॥ चरणसेवा अखंडित ॥ १ ॥ वास द्यावा पंढरीचा ॥ सदां संग हरिदासांचा ॥ २ ॥ जन्म होका भलते याति ॥ परि मी न चुके हरिभक्ति ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे कमळापती ॥ हेंचि द्यावें पुढतो पुढती ॥ ४ ॥

॥ ३७५ ॥ नेणें भक्ति कांहीं करूं कैसी सेवा ॥ हें तों मज देवा समजेना ॥ १ ॥ करूं कैसा जप करूं कैसें ध्यान ॥ नाहीं माझें मन स्थिर देवा ॥ २ ॥

कामक्रोध यांची मोठी हे जाचणी ॥ झालों वेडाराणीं समजेना ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे माझे सांवळे विठाबाई ॥ येऊनियां राहीं हृदया माजी ॥ ४ ॥

॥ ३७६ ॥ वारंवार काय विनवावें आतां ॥ ममजावें चित्ता आपुलिया ॥ १ ॥ तूं काय ह्मणसी कंटाळेल हाचि ॥ जाईल ऊगाचि उठोनियां ॥ २ ॥ मजलागीं देवा जामी चुकवोनी ॥ आणिन धरूनि तुजलागीं ॥३॥ दृढ भक्ति भाव प्रेमाचा हा दोरा ॥ बांधीन सत्वर तुझे पांयीं ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे बोल काय विठो आतां ॥ भेटावें सर्वथा यांत बरें ॥ ५ ॥

॥ ३७७ ॥ तुझिया चरणाचें तुटतां अनुसंधानें ॥ नेलें माझें मन षड्वर्गीं ॥ १ ॥ धांवगा विठ्ठला सोडवीं आपुला दास ॥ थोर कासाविस केलें बापा ॥ २ ॥ कर्म कुळाचार क्रोध हा अनिवार ॥ मदें निरंतर भ्रांत केलें ॥ ३ ॥ मत्सरें तुजसि दूराविलें देवा ॥ लोभें केला गोंवा गर्भवासीं ॥ ४ ॥ दंभ रसातळीं जातसे घेऊनि ॥ विश्वचक्षु होऊनि पाहसी कैसा ॥ ५ ॥ नामा ह्मणे मज तुझाचि भरंवसा ॥ अनाथ कुंवसा होसी देवा ॥ ६ ॥

॥ ३७८ ॥ अनाथांचा नाथ भक्तांचा कैवारी ॥ पुराणीं हे थोरी आइकिली ॥ १ ॥ ऐकोनियां कीर्ति आलों तुजपाशीं ॥ निवारीं दुःखासि केशिराजा ॥ २ ॥ त्रितापें तापलों दुःखें आहळलों ॥ कासाविस झालों दयासिंधू ॥ ३ ॥ तुजवीण आतां कोणातें मी सांगूं ॥ तोडीं हा उद्वेगु नारायणा ॥ ४ ॥ नामा ह्मणे आतां नको पाहूं अंत ॥ उद्धारीं त्वरित पांडुरंगा ॥ ५ ॥

॥ ३७९ ॥ आह्मीं छाक नेणों तुझा अंतपार ॥ होसी निरंतर निवारिता ॥ १ ॥ बहु अपराधी जाणा यातिहीन ॥ पतित पावन तुह्मी देवा ॥ २ ॥ नामा ह्मणे ऐसा पातकी पामर ॥ करिसी उद्धार साच ब्रीद ॥३॥

॥ ३८० ॥ अनंत जन्मींचें चुकवी सांकडें ॥ काय मी बापुडें विनवूं कैसें ॥ १ ॥ सगुण गुणाची बोलिलीसे मूर्ति ॥ राहो माझे चित्तीं निरंतर ॥ २ ॥ माझा मीच झालों सकळ व्यापारी ॥ संसारा बाहेरी कोण काढी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे नको गोंवूं आशा ॥ पावन परेशा केशिराजा ॥ ४ ॥

॥ ३८१ ॥ आतां माझी चिंता तुज नारायणा ॥ रुक्मिणीरमणा वासुदेवा ॥ १ ॥ द्रौपदी संकटीं वस्त्रें पुरवीलीं ॥ धांव त्वां घेतली गजेंद्रासी

॥ २ ॥ उपमन्या आळी तुवां पुरवीली ॥ अढळपदीं दिली वस्ति ध्रुवा ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे करुणा करिसी केशवा ॥ तूं माझा विसांवा पांडुरंगा ॥४॥

॥ ३८२ ॥ माय मेली नाम्या पोरटें लहान ॥ कवाड धरून उभें ठेलें ॥ १ ॥ नेणतें बापुडें दारवंटी धरी ॥ शेवीं आस करी भितरील ॥ २ ॥ राउळीं ह्मणती कैंचें हें भणंग ॥ जंव तंव आंग चुकवितें ॥ ३ ॥ जाति नाहीं सासि काइसी पंगती ॥ ह्मणोनि एकांतीं बैसविलें ॥ ४ ॥ केशवाचे नामें बाह्य ठाकी पूजा ॥ तेथें बऱ्यावोजा बैसविलें ॥ ५ ॥ देव ह्मणे नाम्या पोशीन मी तूतें ॥ नामामृतशितें देऊनियां ॥ ६ ॥

॥ ३८३ ॥ हत्तीच्या चरणावरी बैसे माशी ॥ नमन तयासी करावया ॥ १ ॥ काय म्यां अन्याय केले तुजपाशीं ॥ कैसे हृषीकेशी सांग बापा ॥ २ ॥ तैसें कायसें मी केवढें बापुडें ॥ लागें कोणीकडे देवराया ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे तैसें मी एक दूबळें ॥ चरणा वेगळें करूं नको ॥ ४ ॥

॥ ३८४ ॥ येईना अझूनी श्रीकृष्ण सदना ॥ गोंवळा रक्षण मायबाप ॥ १ ॥ कृपा करा देवा कृपा करा देवा ॥ कृपा करा देवा पांडुरंगा ॥ २ ॥ लावूनियां आशा फिरविसी दिशा ॥ प्रेमभाव कैसा दावीं आतां ॥ ३ ॥ बाळेभोळे जन करिती विनंती ॥ मोकलिसी अंतीं ह्मणे नामा ॥ ४ ॥

॥ ३८५ ॥ जीवन्मुक्त झाले नामाचे गजरीं ॥ सर्व अधिकारी वैकुंठींचे ॥ १ ॥ देईं देवा मज प्रेमाचा जिव्हाळा ॥ मुक्तीचा सोहळा अखंडीत ॥ २ ॥ सगुणभक्तीस मोक्ष काय जांण ॥ कर्म नारायण कर्मनिष्ठ ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे देवा नये अनुमाना ॥ वर्णितां पुराणां ठक पडे ॥ ४ ॥

॥ ३८६ ॥ जेथें जेथें मन जाईल हो माझें ॥ तेथें तेथें तुझें रूप असे ॥१॥ ऐशी मज संवई लावीं निरंतरीं ॥ जन्मजन्मांतरीं केशिराजा ॥ २ ॥ आपणास काम जरूर कायसा ॥ आतां पंढरीशा आटोपावें ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे नको पाहों माझी लाज ॥ संसाराचें बीज मूळ खुडी ॥ ४ ॥

॥ ३८७ ॥ दाविसी अनंता स्वरूपें अनेक ॥ वाउगाचि शोक वाढविसी ॥ १ ॥ आपण मानसीं विचारूनि पाहे ॥ सावधान होये तुझे पायीं ॥ २ ॥ तूंचि परमार्थ भक्तां अंगसंगें ॥ तारि पांडुरंगे बहुतांसी ॥ ३ ॥ नामा ह्मणे हरी निर्वाणाचें बीज ॥ मजसाठीं गुज सांगा वेगीं ॥ ४ ॥